T. HRUBÝ

NOVÝ ÚSVIT

I. NA PŘELOMU

TOMÁŠ HRUBÝ

NOVÝ ÚSVIT

Druhá trilogie epopeje V soumraku lidstva

I.
NA PŘELOMU

Ilustroval Josef Chovan

1932

NAKLADATEL B. KOČÍ, PRAHA

KNIHTISKÁRNA K. HOFRYCHTRA
V ROVENSKU POD TROSKAMI

„Občané! Zapřísahám vás, ustaňte! Jsme na rozhraní časů, práh velké doby je před námi. Obrovské úkoly čekají a řešení jejich nutno provést bez odkladu. Nelze mařiti dál času. Každá vteřina je ztráta, na statcích i na životech. A lidstvo tu stojí zchudlé, prořídlé!“

„Doba tedy pro nás nejvhodnější.“

„A využití její, promiňte, že musím vám to říci,“ zahřměl nyní Habr, „je zločinem nejnesmyslnějším, ale také nejhorším!“

Bouře odporu se rozeřvala hlavní síní vládního paláce v Praze.

„Zločin! Zločin!“ hřmělo s jedné strany.

„Ano, zločin!“ zněla stejně rázná odpověď se strany Habrovy.

„Zastavujete práci v okamžiku, kdy Praze hrozí nejhroznější nebezpečí! Korytem vltavským valí se obrovské proudy, nad Prahou rozlité jezero, držené vzpříčenou změtí ledových ker, naplavených trosek, narazivších na pilíře starého krytu. Strašlivá záplava druhá v štěchovických skalách, její hráz kolísá, hrozí každým okamžikem pádem a Praha bude zničena, neuvolní-li se vodní spousty nad Prahou dřív, nežli se přivalí vlna od Štěchovic.“

„Ať to praskne!“ ozývá se z tlumu výsměch.

„Hanba vám! Tisíckrát hanba!“ volá Habr rozrušen.

„Hanba! Hanba!“ bouří dvoranou.

„Dílo dlouhých tisíciletí, nejkrásnější město v střední Evropě, střed života a vzruchu po staletí – má být zničeno vše toto tupou vrtohlavostí a nerozumem hrstky lidí, kteří utekou pak od výsledku a ponechají jiným nápravu? Což nemáte, druzi, svědomí? A nechápete, necháte-li zničit to vše, co se s pýchou

nazývalo Prahou, že tu bude třeba znovu vybudovat za to aspoň náhradu, že zas bude třeba nespočetných rukou, nespočetných dní?“

„Chyba vedení –“ namítl někdo rozpačitě. „Teď již –“

„Ne vedení,“ prohlásil rázně Habr, „byl dán ihned rozkaz, když se započalo s odbouráváním krytu, aby bylo uvolněno řečiště. Ale samozvaní vůdci lidu na to prohlásili, že je času dost – že stačí, aby se do města vpustil čistý vzduch.“

„Nepočítalo se s oblevou,“ zas někdo namítl.

„Rozumní s ní počítali, ale jich jste neposlechli. A nestačilo vám, že jste pobouřili Prahu, ale tím ji také ohrozili. Stejné hnutí bylo vámi – žádný odpor! – vámi bylo vyvoláno ve Vídni i v Berlíně a v Pešti a v jiných velkých městech Evropy. A teď jim všem hrozí zkáza, jako Praze.“

„Jest ještě čas, přátelé!“ upozorňoval kdosi z Habrových druhů.

„Ano,“ uchopil se Habr myšlenky, „je dosud čas, aspoň zde v Praze. Je možno zameziti aspoň pohromu. Neváhejte, dejte rozkaz k práci!“

„Otevřte zásobárny! Zvyšte příděly!“ s několika stran se ozvalo volání.

„Slibovali nám to, trváme –,“ vysvětlil jiný hlas, odkud vzešel přednesený požadavek.

„Přátelé, vždyť víte, že žádáte nemožnost,“ domlouval Habr. „Máme přece soupisy a víme, co vydáme. Povolený příděl stačí na výživu, ale každé překročení značí zkázu. Co by bylo potom?“

„To je ono nové štěstí,“ vyšklíbl se kdosi.

„Oklamal vás, kdo vám sliboval hned blahobyt,“ řekl Habr. „Bude dlouho trvat, nežli –“

„Kletý život!“ vzkřikl zlobný hlas.

„Přátelé!“ zavolal Habr zoufale. „Je možno takto jednati? Po takových hrůzách, které lidstvo vytrpělo!“

„Volnost chceme!“

„Svobodu! Svobodu!“ znělo znovu výhružně a se všech stran.

„Nemáte jí?“ vzkřikl Habr. „Kdo vás omezuje? Kdo můžete mluvit o otroctví?“

„Zvyšujete dobu pracovní!“ ozvala se námitka.

„Do práce nás honíte, jak zvěř! Bídáci!“ syklo nenávistně z davu.

„Pracovat je povinností každého –,“ volá Habr mocným hlasem.

„Až do jisté míry –“

„Jest jen jedna míra nyní,“ odpovídá Habr vzrušeně, „až kam stačí síla! Ale jinak pracovat se musí tolik, kolik třeba!“

„Výborně! Výborně!“ ozývá se volání.

„A na troskách světa,“ volá Habr dále, „v době, kdy se světy boří, národové stěhují a celé lidstvo ze základu nový život buduje, v těchto chvílích počítat svou práci může jenom člověk nicotný, anebo zlý –“

Bouře duní dvoranou, svár rozjitřených hlasů bije o vysoké stěny. Ale také zvenku doléhá sem temný, táhlý ryk. A doprovodem je hluboký hukot dravých vodních proudů, které hřmí a ječí, válejíce se a vysoko tryskajíce mezi břehy Vltavy.

Drnčí zvonek telefonu. Znovu se ozval, prudčeji. A divoce se rozkřičel dvoranou.

Prefekt Habr se chopil sluchátka. Ale druhou rukou spojil ihned telefon s megafonem.

„Chceme slyšet, co se hlásí!“ proletělo dvoranou.

„Pryč s tajnostmi! Chceme všichni vědět!“ hlučí poznovu.

„Učinil jsem opatření, nežli jste si vzpomněli!“ odmítl trpce prefekt, ukazuje na megafon.

„Tady Klejtek! Za dělnictvo nad Vyšehradem! Za Prahu! Za střední Evropu!“

„Dovolte,“ upozorňuje prefekt Habr, „zde jsou zástupci dělnictva shromážděni –“

„Vím! Ale odvoláme všechny. Chceme jednat sami,“ hučí mocně z megafonu Klejtkův hlas.

A hned pokračuje: „Nebudem‘ dál čekat! Máme dost už vytáček. Svoje požadavky –“

„Nuže?“ v rozechvění se ptá prefekt.

„Prosadíme sami!“ volá Klejtek zlobně. „Pomůžeme si,“ křičí dále. „Teď jsme odvolali z práce poslední oddíly –“

„Šílíte! Šílenci!“ zoufale křičí Habr.

„Slyšte!“ pokračuje „Zpráva z Říma!“

„Obrovská povodeň se valí na Řím. Vody v Tibeře se zdvihly přes dvacet metrů, v divém chvatu vyklizujeme město –“

„Co nám po Římu?“ zní z megafonu Klejtkův posměch.

„Slyšte!“ praví Habr. „Pešť volá!“

„Nad Vídní se protrhla ledová hráz. Vídeň je zatopena a zničena. Ohrožena je Pešť!“

„V Saharské Metropoli dále zuří nepokoje. Na město padá prudký sluneční žár a obyvatelstvo přes všechny rady se pokouší o uniknutí k severu!“

„Na jihozápadě Sicílie před Mazzarou počíná se námořní bitva. Od Tunisu se blíží loďstvo s uprchlíky, ale přeplněná Sicílie mu brání v přistání.“

„Slyšte, Klejtku!“ volá Habr zděšen. „Lidstvo hyne vlastním nerozumem, chcete i vy rozmnožiti oběti? Chcete zkáze vydati i Prahu?“

„Jenom v takovýchto dobách svoboda se rodí!“ volá Klejtek v odpověď.

„A kdyby vše mělo padnout –!“

Nedomluvil – inženýr Sibirjak vběhl do dvorany.

„Pane prefekte!“ křičí. „Zácpa nad Štěchovicemi se protrhla –“

„Nuže!“ zní zas Klejtkův hlas. „Nečekáme! Chceme rozhodnutí – hned!“

„Nečekejte!“ vzkřikl Habr do telefonu. „Nechte práce, ihned všichni se vzdalte na obou březích od ledové hráze vyšehradské!“

V telefonu se ozvala rozpačitá slova, ale Habr jich již nedbal.

„Vykliďte břehy Vltavy!“ vzkřikl na inženýra Sibirjaka. „Vykliďte celé ohrožené území!“

„A naše požadavky?“ znělo nesměle z tlumu delegátů.

„Zachraňte napřed život!“ vzkřikl Habr. „Svůj í bližních! Odročuji jednání. Pryč, do práce! Co nejrychleji! Zkáza se blíží!“

Zaraženi se vyhrnuli. Vpadli do vzrušených davů před vládním domem.

„Pryč! Pryč!“ volali. „Zkáza se blíží!“

„Zachraňte životy! Svoje i bližních!“ křičeli jiní. A rychle se všichni rozptylovali po Praze, následováni davy, jež prchaly od vládního paláce.

Po ulicích zatím bouře, víry zmatku. Na nábřežích s hrůzou davy hledí na zpěněné, žluté vlny, jež se válejí a zdvihají a hučí, řvou. Pokřik ozývá se náhle, kus podemletého břehu se řítí do proudu, jenž stříká vysoko a ječí. Na náměstích podél řeky davy shromážděné, řečníci k nim mluví, ryčný souhlas bouří v ulicích. Tam průvod táhne s hlukem, tam došlo ke srážce.

A kolem skladišť zuří vřava, pokřik. Divý ryk a rachot kamenů, jež dopadají na zdi, na kovaná, pevná vrata, třeskot výstřelů z řad útočníků.

Ale nad Prahou, nad Vyšehradem temno. Strašná hráz se zdvihá, uzavřevši tok. Přehrada z ledových balvanů, železných trámů, skrz mezery se dravé proudy derou, ale nad přehradou do daleka neklidná

vzpěněná hladina, po ní kry se točí, tříští, rachotí. A hladina stoupá.

Po nábřežích davy dělníků, jež propásly vhodnou chvíli k uvolnění vodních spoust. Přes všechny rozkazy i prosby. Zapálilo u nich heslo, aby využili doby nebezpečí. Byla příležitost, kdy si mohli vynutiti všechny požadavky. Aspoň myslili, že jest. Pozdvihli se proto, zastavili práci. Nyní odvolali vskutku poslední čety pracovní, dosud u hráze ponechané.

„V takové chvíli!“ zalkal Marek, jenž v tu chvíli se setkal s druhem Klejtkem.

„Kdy pak jindy?“ odsekl Klejtek zlostně. „Až nás nebudou potřebovat? Teď anebo nikdy!“

„Teď anebo nikdy!“ letělo Prahou a neslo se i dál, po městech celé téměř Evropy. Všude davy opouštěly práci ve chvílích největšího nebezpečí, hromadily se a řečnilo se, bouřilo. Nedbalo se rostoucího nebezpečí, bojechtivý oheň šlehal vysoko.

V Praze však již zakročoval inženýr Sibirjak. Nachem zahořely před nedávném obnovené desky Informační kanceláře. Megafony zaduněly Prahou. A radiové vlny nesly ihned do široka, do daleka:

„Zácpa nad Prahou se vzdula hrozivě. Od Štěchovic valí se však ohromná vlna ze stržených tamních nádrží. Bude proto proražena hráz nad Prahou, aby se Vltava vyprázdnila, nežli se přivalí zátopa od Štěchovic. Z toho důvodu se nařizuje z moci prefektovy: Pryč hned všichni s břehů Vltaviných, pryč hned z nižších končin města! Okamžitě ať se všechno obyvatelstvo vrhne na výšiny, bez ohledu k majetku a ke všem věcem! Doba kvapí. Kdo se omešká, je vydán zkáze. Pomněte však slabých, dbejte dětí, chorých, starců –!“

Dbejte dětí, chorých, starců! Snad tato poslední slova se nejtíže dotkla srdcí všech. Divý shon se

rozvířil ohroženým městem, se šíleným spěchem prchalo vše, kam a kudy mohlo.

Ale srdce lidské budilo se hrůzou – davy probíhaly domy na nábřežích, vrhaly se ode dveří k dveřím, vynášely slabé, nemocné.

A Vltava hučela a řvala, vlny počínaly stříkati svou zašpiněnou pěnu na nábřeží. Míjely zoufalé minuty, nábřeží jsou prázdná, prázdny čtvrti v nižších polohách. Tím strašněji se rozléhá hukot zdivočelých vln. Zatím mraveniště se kupí na návrších, se strachem v pobledlých tvářích se davy derou výš a výše, ohlížejíce se uděšeně po osudném řečišti.

Nad Vyšehradem vzlétl šedý avion. V něm prefekt Habr a inženýr Sibirjak s pomocným personálem. Rychle stoupá stroj, Praha padá kamsi dolů, kraje zdvihaji se, vyvstávají. Mezi nízkými mraky, z nichž vlhké teplo vanulo, prorva, slunce v ní teple zaplanulo. Praha zalita je záři stříbra, hoří dosud zbylé části krytu, zelenají se slabě stráně dokola. Ale středem města temný pruh se táhne, vine se a mění jako had, matně bílé pěny letí po něm, mocný hukot až sem doléhá. A nad Vyšehradem je pruh řeky přerván křivolakou hrází, od stráně jde k stráni a k jihu mezi táhlými kopci do daleka moře – moře – vířící a rachotící praskotem ledových útesů a ker.

Nesmírné množství vod je tady nahromaděno a derou se, tlačí na změť, která narazivši na pilíře krytu utvořila nahodilou hráz. Do této spousty se shora od Štěchovic valí nová hrozná vlna, ne, nelze čekati, nemají-li se obě dvě vlny setkati.

Šedý avion se octl nad hrází. Habr kyne inženýru Sibirjakovi. Sibirjak se dotkl přístroje. V dolní části avionu se oddělila bomba, druhá.

„Stačí!“ kyne prefekt.

„Ano, vytvoříme pouze úzký průlom. Rozšíří se stejně sám,“ souhlasí Sibirjak.

Dunivý úder po jeho slovech – druhý ihned po něm. V ledové spoustě dole pod nimi se utvořila nálevka, teď se rozskočila – cosi pohodilo strojem.

A již vlny prorazily hradbu. Vrhly se pod Vyšehrad, na kryt, kde ještě zůstal. Praskavý rachot se ozývá, roste. Jako by prstem jel po sněhem pokryté desce – širokou stuhou se tříští kryt nad vltavskými břehy, mizí – stuha se šíří. – teď se šíře ustálila. Ale stuha běží dále po Vltavě, dolů, k Hradčanům, tam zahýbá v pravo, ztratila se.

„Níží se hladina?“ víc sám k sobě praví Habr.

„Jistě klesá,“ potvrzuje Sibirjak, „ovšem zvolna – jsou tu spousty vod.“

„A opadnou, než přijde vlna od Štěchovic?“

„Doufejme! Hle, jaké proudy se již ženou!“ ukazuje inženýr.

Vskutku – Vltava se hnala, jako by skákala přes vysoké kopce. Někde most se ještě držel, jinde zřejmě stržen zmizel, ale vlny stejně divě tvoří mocné prahy, vyskakují do vysoka.

„Praha – naše Praha!“ vzdychne Habr bolestně.

„Trpí, ale nehyne,“ utěšuje inženýr Habra. „A vystavíme vše znovu, snad ještě krásněji!“

„Pravda. A jen když lidé – když lidé se zachránili!“ vděčně praví Habr.

Tak začínalo jaro po přechodu Manoniny hvězdy, roku čtyřtisícího prvního po narození Kristově.

II.

Šedavý avion s prefektem Habrem a inženýrem Sibirjakem se nehnutě vznáší nad korytem vltavským u Vyšehradu. Ohromné spousty vodní pod ním a daleko k jihu, na sever divoký, drtivý proud.

„Vystupme výše!“ pokynul prefekt řidiči. A letoun pohnul se, poskočil vzhůru. Do hloubi poklesá řeka i město, vyvstává daleké okolí, zdvihá se dokola po celém obzoru.

„Pohleďte, zátopy pod Prahou!“ ukázal inženýr.

Prefekt se obrátil, kam jeho přítel ukázal. Viděli pod sebou Prahu, protknutou temnou, zahnutou, širokou stuhou vltavských proudů, ztemnělou, do žluta zbarvenou, tu a tam zpestřenou bělavou pěnou. Šíří se, zahýbajíc k východu, naráží na hradbu skal, znovu se otáčejíc, a rozlévá se dále v lesklé, dlouhé jezero.

„A co nebezpečí s jihu?“ otáže se náhle Habr.

Ohlédnou se tím směrem, vidí velkou nádrž nad Prahou, ale dosud není zříti předvoj zkázy, valící se od Štěchovic.

„Snad přece, snad –,“ vzdychne Habr.

„Jen důvěru, pane prefekte!“ povzbuzuje Sibirjak. Ale tu se ozval bzukot telefonu. Prefekt se hned chápe sluchátka.

„Zde Graham!“ slyší. „Pan prefekt Habr? Nuže, jsme teď nad Dunajem, pane prefekte! Pod Vídní. Od Vídně se valí strašné vodní spousty, razíme jim cestu. Rozhodili jsme hráz z ledu u Bratislavy, spěcháme prorazit soutěsku novohradskou nad Vácovem. V Pešti dal jsem vykliditi koryto řeky, v půl hodině bude míti Dunaj volnou cestu.“

„Díky, pane inženýre!“ odpovídal Habr. „My jsme nad Vltavou, právě byla uvolněna vyšehradská hráz.“

„Zachráněna tedy Praha?“ radostně se táže Graham.

„Doufáme,“ dí Habr. „Však v Saharské Metropoli –“

„Vím,“ přeruší ho Graham. „Dostal jsem však zrovna zprávu, že již započali montovati moje baterie. Vydám se ihned do Afriky.“

„Chtěl jsem vás prositi o to, pane inženýre!“ praví Habr.

„Milerád," hovoří Graham. „Mám však v cestě Sicílii, hrozí tam boj, loďstvo Kidovo prý vyplulo již od Tunisu."

„A vy chcete zakročovati svým novým přístrojem?" vážně se tázal prefekt Habr.

„Ano, dáte-li mi souhlas."

Okamžik prefekt Habr váhal. Pak pokrčil smutně rameny.

„Pane inženýre, nebude-li jinak možno, učiňte pokus!" řekl potom Grahamovi. „Ale varujte dřív, všechny!"

„Samo sebou! A o věci konečně již vědí," upozornil Graham.

„A buďte, prosím, u svého stroje sám. Po celou cestu!" žádal prefekt.

„Sám zajedu pro stroj do Brna, vše učiním dle vašeho rozkazu!" sliboval inženýr Graham. Sled radosti zavanul z jeho zmínky o cestě do Brna.

Ale prefekt Habr již obracel svou pozornost ku Praze" hovor telefonní byl ukončen.

„Hle!" ukázal. „Vltava vskutku klesá."

„Vůčihledě, pane prefekte!" potvrdil inženýr Sibirjak. „Hle, jak vystupují svahy kopců!"

„A zátopa štěchovická se jistě rozplyne z části cestou ku Praze," usoudil Habr. „Snad přejde i toto nebezpečí."

„Určitě," souhlasil inženýr. „Vltava bude volná, než sem přijdou štěchovické vody."

„Tedy dolů!" kynul prefekt.

„K další práci!" dodal. „K dalším zápasům!"

„S lidem – pro lid!" řekl Sibirjak hořce, když stroj počal klesati.

„Snad," pokrčil Habr rameny. „Je, pravda, trpké, že nám takto vybočují z mezí –" – „Šílenství je, co se děje!" zamračil se inženýr. „Přicházejí s nemožnostmi a vynucují je násilím v době, kdy jsou jiné starosti.

Vždyť, co konečně na tom, jaké předpisy dá člověk životu a přírodě – půjdou si stejně po svém.“

„To víme my,“ odvětil Habr mírně.

„Ale ostatním se to už říká mnoho tisíc let,“ namítl Sibirjak.

„Vidíte, a stále nám nevěří,“ upozornil Habr. „Nespočetné řady pokolení před námi se přesvědčiti nedaly, jak to chcete vynutiti právě na těch, kteří žijí – s námi?“

„Také pravda,“ povoloval Sibirjak.

„Vidíte. A byly doby, kdy lidu se vedlo lépe, býval skoro v blahobytu, a přece se netišila v jeho srdci touha po životě ještě lepším, plnějším.“

„To je člověk,“ prohodil Sibirjak.

„Ano,“ souhlasil Habr, ale zcela v jiném smyslu. „Proto se vyšinul nad všechny tvory, proto se stal pánem zeměkoule. Že toužil vždy dál a výš –“

„Ale tím, co dělá nyní, ohrožuje sám svůj další rozmach,“ namítl inženýr Sibirjak.

„Snad, ale jistě pouze chvilkově. Vše přejde a navrátí se zase do svých kolejí.“

„Přes to však to není rozumné,“ kroutil Sibirjak hlavou.

„Nemyslím, že příroda zná tento pojem,“ mínil Habr. „Je rozumné, když dravé přívaly pustoší zemi a maří dílo lidských rukou? Je rozumné, když blesky divě bijí a ničí? Ale je to přirozené. A také tento výbuch lidských vášní, propuknutí nespokojenosti a vzplanutí překotných nadějí v duších prostých lidí, vše je zcela přirozené.“

„Uvažte,“ pokračoval Habr, „co lidstvo vytrpělo v posledních letech! Hladu, bídy, starostí o sebe i o tvory duši blízké, o děti! Vzpomeňte si na jich živoření pod těsnými kryty měst, zkomírání v nedostatku pohybu a vzduchu, jak často i o hladu. Nevíte, jak duši kruší utrpení dítěte. – Pomněte, že člověk takto staletí

se svíjel v zoufalství a vzteku bezmocném – co musilo vzrůsti v srdci lidí za staletí ze vzdechů, slz a skřípění zubů?“

„A aby bylo utrpení ještě více, přišel Person,“ souhlasil Sibirjak.

„Vidíte, a zamyslete se, co znamená i Personova doba!“ navazoval prefekt Habr na inženýrova slova. „Vzplanutí nadějí, radostný, nadšený výhled v lepší příští, ale proč a s jakým koncem? Aby srdce rozechvělé bylo utišeno ještě ukrutněji, aby bída padla na člověka zklamaného ještě tíživěji.“

„A pak strašná doba Manoniny hvězdy,“ končil Habr, „pravda pouze krátká řada dní na konci minulého a na počátku tohoto roku, ale příroda v nich vychrlila proti lidstvu všechnu zlobu, ukázala lidstvu všechny svoje hrůzy.“

„Ne, nedivím se lidstvu, po tom všem, co bylo,“ pravil Habr vážně. „Či snad,“ opravil se, „divím se, že není horší.“

„Jak úžasně jste dobrý!“ zvolal inženýr Sibirjak s obdivem.

„Ne, ne,“ odmítal Habr. „Ale mám lidstvo rád.“

Stroj, který je nesl, se blížil k městu, jeho střechy, z části krytu sproštěné, ponejvíce nově upravené, se blížily zdola k nim. Děsivě se mezi nimi otvíralo rozšířené koryto Vltavy, hrozný hukot sílil, jak stroj sestupoval, tu a tam se ozval rachot zřícení a trhavý praskot.

Stín temnější se položil na tvář prefekta i jeho průvodce.

Náhle sebou hnuli. Dolehl odkudsi hlahol, mnohohlasný ryk se ozval z povzdálí. Obrátili se tím směrem; neviděli nic, ale nyní určitěji slyší temný pokřik, vřavu nepokojných davů.

„Zase! A v takovou chvíli!“ zvolal Sibirjak.

„Podíváme se tam,“ kynul prefekt řidiči.

S nevolí potřásl Sibirjak hlavou. „Zabijí vás takhle jednou!“ řekl varovně.

Ale Habr se jen usmál. „Umíráme sami s každým dnem a s každou vteřinou,“ řekl klidně.

„Hle, již se utišili!“ ukázal Sibirjak.

Vskutku, vřava ustala, řidič bezradně stanul, nevěda, kam se obrátiti. Ale za to telefon se rozezvučel.

„Prefekt pařížský Longine volá –“

„Divé bouře lidu v Berlíně –“

„Bertini –“

„K vládnímu domu! Rychle!“ pokynul Habr řidiči.

III.

Poslední rána zaduněla v novohradské prorvě, odrazila se od skalnatých strání. Ledová hráz se bortí, vodní spousty uvolněny s hukotem se valí k Vácovu.

Inženýr Graham s letadla Střely pohleděl ještě jednou po nesmírné hladině vod, nakupených na rovině pod Komárnem. „Potrvá nějaký čas,“ obrátil se k Stadenovi, „než tyto spousty odejdou, ale nemůže se nic velkého stát. Soutěska nepropustí víc vod nežli nyní. Blížící se zátopa od Bratislavy bude jen znovu naplňovati dunajskou pánev, až se přivalí. A víc dělati nelze,“ dodal. „Obrátíme se domů. Do Brna!“

Stalo se. Střela zamířila na severovýchod. Prudce přeletěla Ipolu, jež zlobně hučela a stříkala mezi svými skalami, přeletěla široce rozlitý Hron a jezeru podobné údolí Nitry. Přehoupnuvši se přes poslední výběžky Inoveckých vrchů, podívala se na svůj obraz v rozlehlém zrcadle zatopeného Pováží. Přenesla se pak nad homolemi Malých Karpat, nad vodami, jež

naplnily údolí Moravy, a přes svahy Ždánického lesa se snášela k Brnu.

Dva nestejné široké vodní pruhy, křivolaké, běží k Brnu, Svitava a Švarcava, tam však na západě města, kruhová téměř hladina – Graham zavřel skoro oči při pohledu tom a srdce se mu sevřelo.

„Špilberk!“ letělo mu hlavou. „Vlastně již ne Špilberk – místo, na němž kdysi Špilberk stával. Nyní propast, vodou zalitá – Od desátého ledna letošního roku, od nešťastné, hrozné noci, za níž přecházela Manonina hvězda nebem, tak blízko naší zeměkoule. Přešla, lidstvu štěstí přinesla, vysvobození. Ale co smutku také po ní zůstalo!“

Sklonil hlavu do dlaní. Ale Střela klesá, zmírňuje svůj let a v malé chvilce se snáší na plošinu na nádvoří ohromné strojírny, Grahamem spravované. Graham oživl, jak spatřil místo, s kterým srostl dlouholetou prací. Pátravě se rozhlédl po nádvoří, každou podrobnost viděl, sebe menší věc neušla jeho bystré pozornosti.

Tu vsak – z druhého nádvoří po kolejích posunují avion se zvláštním, podivně utvářeným spodkem. Vypadá, jako by mocná baterie byla připojena k silnému letadlu, uzpůsobená, by vrhala svou sílu směrem dolů. Inženýr Graham se rozběhl k stroji.

„Výborně!“ volal zdaleka. „Je hotov, pane inženýre?“ tázal se muže, štíhlého, nevelké postavy, příjemné tváře, vroubené kučeravým plavým vlasem.

„Jest, právě jsem vyzkoušel celý mechanismus,“ odpovídal mladý muž, inženýr Karsen. „Pracuje vše bezvadně,“ dodal s úsměvem.

„Řízení směru jde dobře?“ tázal se Graham, podávaje Karsenovi pravici.

„Zcela dobře, pane inženýre! Račte zkusiti!“ nabízel Karsen. A Graham vskutku vkročil dovnitř letadla a chopil se, usednuv vedle řidičského místa,

jedné z pák. Pohnul jí a pohleděl do kukátka, blízko páky umístěného. Viděl v něm jen zemi pod strojem, ale obraz její lehce se měnil, pohyboval, podle toho kam mířila baterie.

„Pohyb je zcela lehký!“ uznal Graham.

„A baterie ukazuje přesně na místo, které je uprostřed zorného pole v kukátku. Na střed nitkového kříže,“ tvrdil Karsen.

„Měřili jste přesně?“ otázal se Graham.

„Zcela přesně,“ usmál se Karsen shovívavě. „Ručím za to!“

„Dobrá, to mi postačí!“ podával Graham ruku Karsenovi. „Však bude ještě dnes, možná, v práci,“ poznamenal skoro trpce.

„Opravdu?“ divil se Karsen. „Myslil jsem, že je to dílo pouze theoretické.“

„Bohužel nikoli,“ krčil Graham rameny. „Však uvidíte, pojedete se mnou.“

„S vámi?“ radostně se tázal inženýr Karsen.

„Ano, do Afriky,“ vysvětlil Graham. „V Saharské Metropoli je třeba zakročiti, stavění baterií nějak vázne. A cestou si promluvíme s horkokrevným Kidem.“

„Útočí prý na Sicílii, právě došly zprávy,“ poznamenal Karsen.

„Teprve snad vyplul od Tunisu,“ zastavil se Graham.

„Ano, tak bylo hlášeno,“ opravil Karsen.

„Proto,“ upokojil se Graham. „Ale stejně nesmíme ztráceti času! Připravte se, odplujeme nejdéle v půlhodině.“

„Budu hotov, pane inženýre!“ prohlásil Karsen. „Zde u stroje?“

„Ano. A Staden bude říditi.“

„Prosím. Zařídím vše.“

Inženýr Graham odkvapil. Rychle došel k hangáru a za okamžik se vznesl na malém letadélku. Vystoupil nad železárny, zamířil na severozápad. Nesl se nad městem, tíživého krytu zbaveným, zdvihajícím se zase k modré obloze a k jasu slunce, jemuž oslnivě vstříc se leskly bílé stěny domů, teple se usmívaly zelenavé plochy zahrad. Srdce Grahamovo jihlo při milém pohledu. Ale oči jeho zaletěly k Petrovu a jako by stín duší přeletěl. Urychlil let stroje a v malé chvilce přistál na plošině vysokého domu na Petrově. A ruče sbíhal po schodech do domu.

Potichu vkročil do setmělé místnosti. Dvě ženské postavy se mu hnuly vstříc, jedna ihned, druhá váhavěji. Graham vřele tiskl pravici Jelinu i ruku paní Míly. Ale již se k němu tulil vytáhlý hošík, oběma rukama se ho chytaje.

„Petrušo! Hochu můj! Jak je?“ otázal se Graham pohnutě, laskaje hocha.

„Snad lip, strýčku,“ tiše odpovídal hoch, „ale pořád ne dobře.“

„Bude dobře, bude!“ konejšil ho inženýr.

„Strýčku! Strýčku Grahame!“ ozval se v tom slabý hlásek s lůžka, umístěného v sešeřelém rohu komnaty. A dvě bílé, slabé ručky se natáhly s lůžka.

„Marušenko! Děvuško!“ zavolal Graham hlasem tlumeným, však plným vroucnosti. „Jak se máš, děvčátko mé malé?“

„Dobře, strýčku!“ odpovídal hlásek.

„Dobře, když jsi u mne!“ dodával vřele. A dvě chabé ručky se uchopily Grahamovy pravice, přitáhly ji na podušku. A horká dětská hlavička se položila Grahamovi na ruku.

„Marušenko!“ mluvil inženýr láskyplně. „Smíš už mluvit? Dovolil pan doktor?“ A druhou rukou hladil řídké vlásky na hlavičce dítěte.

„Dovolil," řekla Jela za dítě. „Ale ne mnoho, Marušenko!" upozornila hlasem plným něžnosti.

„Vím," mluvilo dítě. „Ale když je tu strýček tak málo."

„Víš, co jsem ti přišel říci, Marušenko?" hovořil Graham. A hned pokračoval. „Že dnes večer přijedu zase sem a budu u tebe, celý večer, Marušenko, ale pod jednou podmínkou!"

„Jakou?" ptalo se dítě.

„Že budeš teď hezky spát! Ano, dívenko má malá?"

„Ano. Ale až odejdeš –"

„Ovšem, ovšem," usmíval se Graham.

„A skutečně večer přijedeš?" ptala se Marušenka opatrně.

„Přijedu, určitě, Marušenko!" sliboval Graham. „Jen buď hodná, poslouchej hezky tetinky –"

„Poslouchá, je velmi hodná!" chválila Jela nemocné dítě. „Jen po strýčkovi se jí stýská, snad byste ji uzdravil v několika dnech, být u ní, pane inženýre!"

„Kdyby nebyly tak těžké doby!" vzdychl Graham. „Ale přijdu brzy, budu hodně dlouho u tebe," obracel se Graham k dítěti, „a budu ti vyprávěti, jak jsme letěli vysoko nad mořem, jak po moři plulo mnoho lodí proti nám, ale jak se potom obrátily a utíkaly domů, k Africe!"

„Utíkaly? Moc rychle?" smála se dívka, zářícíma, horečně se lesknoucíma očima se dívajíc na Grahama.

„Moc rychle! Co jim nohy stačily!" zasmál se inženýr.

„Co jim nohy –?" pozastavila se dívka. „Ale lodi přece – nemají noh –"

„Právě! To se jen tak říká, aby to bylo veselejší, Marušenko!" zasmál se Graham.

Ale zahlédl pokyn paní Míly, viděl, že je dítě unaveno.

„Tak, děťátko! A teď budeš hezky spát, ano?“ vstával od nemocné.

„A až se probudíš, budou ti tetinky něco pěkného povídat.“

„A pak přijdeš ty –,“ řeklo dítě, nechtějíc pustiti Grahamovy ruky.

„Ano! Přijdu! A budu ti hezky povídat. Ale teď se tu měj hezky! S Bohem!“

Vstal a rozloučil se s dítětem.

Nerado ho pouštělo. Ale paní Míla se k dívce naklonila, pohladila její horké tvářinky a zkonejšila ji mírným domlouváním, jež přecházelo poznenáhlu v tichý, chlácholivý zpěv. Usedla pak k loži, vedle hocha, jenž dovedl inženýra až ke dveřím, tiše se s ním rozloučil a nehlučně se pak vrátil k sestřinu lůžku.

Jela doprovodila Grahama ze dveří.

„Není jí posud dobře,“ starostlivě řekl Graham, stanuv s Jelou ve vedlejší komnatě. „Ale je rozhodně živější –,“ dodal rychle.

„A nezemře nám? Pane inženýre!“ rozplakala se Jela.

„Důvěřujte, slečno Jelo!“ řekl inženýr Graham. „Pan doktor Bukov ujišťuje, že dnes nebo zítra dojde k obratu. Řekl vám to přece?“

„Ano, řekl,“ souhlasila Jela. „Ale je tak slabá, bojím se – Ale máte pravdu, že dnes přec je hodně živější. V předešlých dnech sotva sebou pohnula, dnes už po kolikáté se ptala po vás.“

„Přijedu k ní večer, určitě!“ sliboval Graham. „Jen se, prosím,“ řekl jemně, „na ni nehoršete proto, že mne chce mít u sebe –“

„Pane inženýre!“ usmála se Jela slzami. „Nežárlíme na vás, vždyť i nás má ráda, nevíte, jak něžně umí její ručka pohladiti, když ji přikrýváme. Ale vy jste jí byl nejmilejší, i když byla zdráva, hrával jste si s ní a nosil

ji na ramenou, chápeme, že na vás tolik vzpomíná, zvláště, když vás má teď nejméně.“

„A vidí jistě ve mně otce, jehož ztratila. Její nemoc velmi zhoršuje stesk po něm, hledá náhradu za jeho lásku, ubohá –“

„Jistě,“ souhlasila Jela. „A vaše vlídnost jí duši konejší, jste na ni tolik hodný, díky srdečné vám za ni!“

Pohnut odmítal Graham němým pokynem ruky dívčinu chválu. „Přijdu k ní, jak budu moci brzy,“ sliboval, louče se s Jelou.

Stiskli si přátelsky ruce a Graham odkvapil na plošinu domu k svému letadlu. Jela tiše se vracela do pokoje nemocné.

IV.

„Usnula?“

„Ano, jen jste vyšli s panem inženýrem Grahamem.“

„A kde je Petruša?“ ohlížela se Jela.

„Poslala jsem jej ven,“ vysvětlovala paní Míla. „Sedí tu, chudinka, celé hodiny, a potřebuje přece vzduchu. Na konec by se rozstonal i on.“

„Je dobrý hoch,“ řekla Jela. „A dobře, že jste ho vypravila na vzduch. Vždyť Marušenka stejně spí. A půjdeme i my do vedlejší místnosti, ať má zde úplné ticho!“

Odcházely obě opatrně, znovu se podívavše na spící děvčátko.

„Ale dýchá vskutku volněji,“ radovala se Jela.

„Poslední její slova však zase byla: Přijde strýček Graham?“ usmála se Míla.

„Ubohé dítě!“ vzdychla Jela, usedajíc ke stolu v druhé místnosti, z níž vedly pootevřené dvéře k nemocné. „Jak se upjalo na pana inženýra!“

„Je dobrý,“ řekla Míla vřele, „a pomyšlení jim dělá.“

„Má dobré srdce, obětuje se pro ně, jak může. Co hodin tu ztrávil s námi u Marušky, když její choroba se vrátila!“

„A nasazuje noci pro ostatní práci,“ dodala Míla.

„Má odměnu v jejich lásce,“ soudila Jela.

„Jako vy, slečno! Vy jste vskutku jejich andělem.“

„Nic víc, než vy, paní Mílo!“ s uznáním se Jela obracela ke své družce. „Jste u nich stejně se mnou, a mají vás také oba rádi jako mne.“

„Vás znají déle,“ odmítala Míla. „A není snadno, získávati důvěry jejich nyní, v době takového smutku.“

„Byl to velký otřes pro ně,“ souhlasila Jela. „Ztráta otce těžce na ně dolehla. Měli jen jeho a měli ho velmi rádi. Ztratili jsme mnoho všichni, kdož bydlíme zde, v tomto smutném domě,“ dodala.

„Což vy, šťastní!“ sklonila paní Míla hlavu. „Vy oplakáváte hrdiny, před nimiž se sklání lidstvo v úctě. Bojovníky za lepší budoucnost lidstva!. Ale já –!“

„Nejinak, paní Mílo!“ horlivě počala Jela těšiti vdovu Robovu. „I váš choť chtěl dobro lidstva. Věřil upřímně v Persona, věřil, že pro zbídačené lidstvo není pomoci, než ve vládě muže silné ruky. Klamal se, je pravda, snad byl příliš důvěřivý, ale zlým člověkem nebyl inženýr Rob. A duch jeho byl velký.

„Vím,“ řekla Míla nezvučně a dívajíc se kamsi v neurčito. „Ale nebyl na pravé straně, cítím to v duši –“

„Mýlí se i lidé nejlepší,“ těšila ji Jela, „a nejsou proto horšími. Lidstvo vzpomíná s úctou na vašeho muže, váží si jeho památky.“

„Pravda! A přec –!“ – „A nikdo vám jistě ani hnutím oka nedal znáti něco jiného.“

„Ne, ani v nejmenším," horlivě odpovídala Míla. „Jsou na mne všichni lak dobří, a zvláště vy, slečno Jelo! Nikdy vám nezapomenu vaší laskavosti – ne, neodmítejte mne, ujala jste se mne, zoufalé, a byla jste mi útěchou, v době, kdy sama jste byla zdrcena žalem nad ztrátou tak krutou."

„Jsme družky v zármutku, paní Mílo," odvětila jemně Jela, „a cizí bol dovede pochopiti, kdo sám má srdce plné bolu. Ale přečkaly jsme první, nejkrutější týdny, hle, i to dítě vyrvaly jsme, doufám, smrti z objetí. Sneseme, i co přijde, paní Mílo!"

Ale Míla sklonila jen hlavu.

„Váš osud je jasný, slečno Jelo," řekla vážně. „Ale zřetelná je také moje další cesta životem. Znáte moje osudy, mnohé jsem vám vyprávěla v těchto smutných dnech. Je patrno ze všeho, že jsem se nenarodila pro štěstí. Mně osud dal do vínku jen utrpení, strasti. Nebude jinak ani příště. A nemůže býti. Můj muž je mrtev. Mně se narodí dítě, kdo je vychová? Kdo je povede životem, aspoň při jeho prvních kročejích?"

„Má matku, paní Mílo!" vážně upozornila Jela.

„Matku!" trpce odpověděla Míla. „Zlomenou životem, zdrcenou, skleslou –"

„A neřekneme spíše otužilou, zvyklou utrpení, dovedoucí čelit osudu a jeho úskokům?"

Ale Míla odmítavě potřásla svou hlavou. „Ne, nemám již sil, cítím dobře svoji slabost."

„A neuvědomíte si, že tyto myšlenky jsou následkem vašeho stavu? A že se vše změní, že nová síla se rozproudí vaší duší, až ve svých loktech sevřete své sladké dítě? Upomínku na milovaného muže?" rozhovořila se Jela vroucně.

„Upomínku!" zašeptala Míla bolestně. A její oči, zaplavené slzami, se stiskly, aby zadržely vřelý proud, jenž se hrnul na smrtelně bledé její líce. „Ach,"

zalkala, „že jsem nezhynula v oné hrozné noci s mužem, že jsem nezhynula s ním!“

Jela se sklonila k plačící Míle, její ruka objala zarmoucenou.

„Paní Mílo, přítelkyně milá!“ domlouvala Jela hladíc druhou rukou vlas na horké hlavě Míly. „Kdyby vás tak slyšel pan inženýr Sibirjak! Život za vás nasadil, bylo víc než zázrak, že se mu podařilo dostati se k vám, když omdlelá jste uvázla na útesu hluboko v propasti, ale nad jejím zejícím jícnem. Váš život vykoupil, dav vlastní život v sázku, má váš život tedy nyní cenu dvojnásobnou.“

„Vím,“ vzdychla Míla, „vím. Nahrnuli jste dobrodiní na mou hlavu, ale uchránili jste život bezcenný.“

„Bezcenný?“ kárala Jela. „Každý život má cenu, i u drobounkého broučka, který letí vzduchem podvečer. Ale vy – jste matka, vás bude potřebovat k ochraně vaše dítě a to dítě muže, který –“

„Ach Jelo!“ vzkřikla Míla přidušeně. A tisknouc křečovitě se třesoucí dlaně k hlavě, k uším, jako by nechtěla slyšeti konec Jeliny myšlenky, prchla do vedlejší místnosti, v níž dosud spala chorá Maruška.

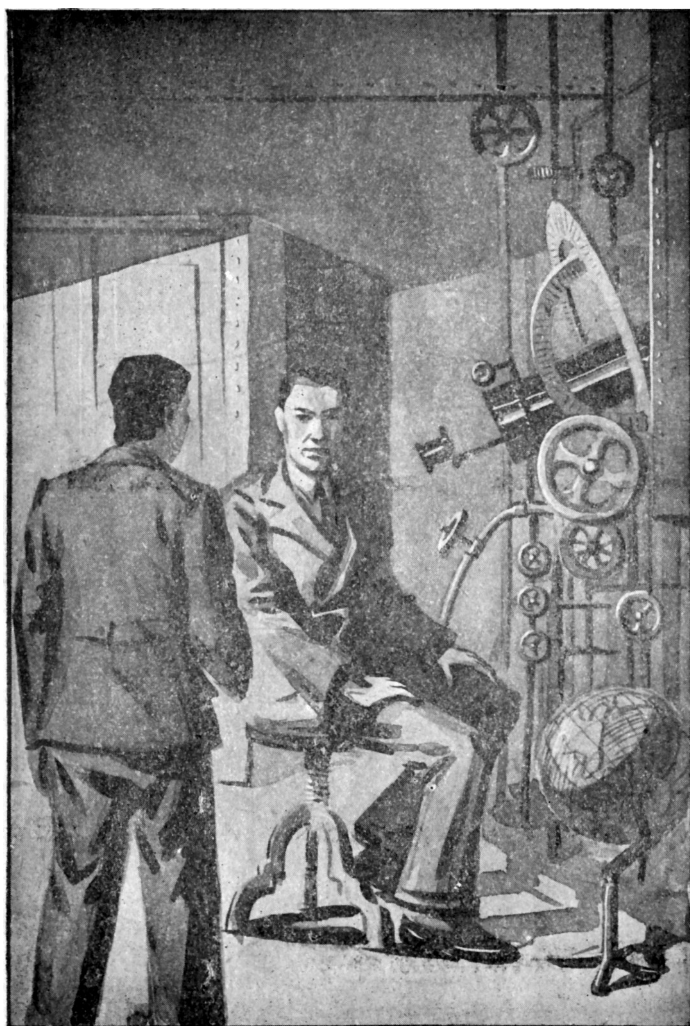
Jela pokývavši smutně hlavou, nešla za ní. Znala stesky Míliny a viděla v nich rozbolněnost osiřelé, zvýšenou Míliným mateřstvím. Věděla, že nemůže jí nikdy utišiti. Ale měla za svou povinnost ji mírnit, pokud mohla. Činila tak, třeba její srdce samo přetékalo bolem. Co ona ztratila! Je mrtev starý otcovský přítel Mill, není už drahého bratra Svata. Není ani jeho hrobu, nemá ani prachu z jeho těla, aby o jeho schránu opřela své horké čelo a u ní vyplakala svůj bol. Slunce, skvělé slunce, omlazené, jemuž se koří jásající lidstvo, oživující pod jeho žhavými paprsky, to je Svatův hrob. Paprsek, jenž teple líbá Jelinu tvář, snad vytryskl z ohně, kterým plálo tělo

bratrovo. Neboť ke slunci dospěl nešťastný vrch, stržený hroznou Manoninou hvězdou.

A Jela je tu sama. Sama stojí ve světě se svým bolem. Je pusto kolem ní v jejím smutku. Temno kol a kol, do daleka. Do daleka není jasnějšího bodu – „Pan doktor Bukov!“ ozvalo se tiše od dveří do Maruščina pokoje. Paní Míla se v nich objevila a promluvila, ohlašujíc příchod lékaře k nemocné Marušce.

V.

Starý Molker těžkým krokem vystoupil po úzkých schodech na hvězdárničku Ralla Alnora. Zastihl mladého hvězdáře u okuláru dlouhého dalekohledu, namířeného na velký, zelenavý kotouč nového průvodce zeměkoule, Novy Inky. Dokola hvězdárny spala nově osázená zahrada, v ní se tměly obrysy vily Rallovy. K východu se do daleka prostíralo moře a nad ním rychle stoupal po obloze divně zelenavý kruh Novy. Hvězdy jí ustoupily s cesty, až daleko od ní jiskřily jich žhoucí body na temnější obloze.

Rall zaslechl volné kroky starého dobrého přítele. Zvedl hlavu od dalekohledu . . . (Strana 28.)

Rall zaslechl volné kroky starého, dobrého přítele. Zdvihl hlavu od dalekohledu, vstříc kynul příchozímu, s přátelskou úctou ho pozdravuje.

„Pozoruješ Novu?“ otázal se Molker vlídně.

„Ano, pane řediteli!“ odpovídal Alnor ochotně.

„A co jí říkáš, hochu?“ zeptal se Molker, přistupuje k Rallovi a podávaje mu pravici.

„To, co můj tchán –“

„– a má žena – já vím!“ přetrhl Rallovu odpověď. „Už je to tak, jak jsem vždycky říkal.“

„Co pak, pane řediteli?“ tázal se Rall vesele.

„Že je paní Inka žena znamenitá, výborně se vyzná, umí s panem chotěm, jako dřív uměla s tátou. Výsledek je, že se doma všechno točí okolo ní a podle ní.“

„To snad není nesprávné,“ namítl Rall s úsměvem. „Tím spíše, že ona se teď točí tíže –“

„Právě, s tím nebeským příchovkem velice stoupla její váha.“

„Rozhodně,“ smál se Rall.

„Takže teď už dokonce i Nova se skoro točí podle ní a všichni na Nově vidí to, co paní Inka. Zabrala ji –“

„Má přece jméno podle ní, pane řediteli!“ upozornil Rall. „A vy sám jste jí je dal –“

„Dal, pravda,“ přiznal Molker. „Ale čeho jsem se dožil? Že mi to teď paní Inka kazí. Naléhá, by její jméno vymizelo zcela z názvu našeho nového měsíce. Zanevřela vskutku na něho.“

„Ale nezanedbává ho, pane řediteli! Víte sám, že pozoruje Novu velmi pilně, měří, fotografuje. Molkerovu horu poblíže severního pólu Novy našla vskutku Inka sama.“

„Pravda!“ lekl se ředitel. „A pojmenovala ji po mně – a já nevděčník, hanebník –!“

„Pane řediteli!“ se smíchem krotil Rall starého přítele.

„Ne, mám pravdu, je ošklivé ode mne – ale, Ralle, chápejte mne, když vy vskutku zpíváte všichni jednu písničku po paní Ince! Paní Ince se nelíbí barva Novy – br! Jaká ošklivá barva! – Paní Inka vidí něco na povrchu Novy – hú! co to tam je? – Paní Inka má

nějaké podezření proti Nově – běda! co přinese zemi tohle nové, divné těleso? – Nu, je tomu tak, Ralle?“ zasmál se zas Molker.

„Je, docela, pane řediteli!“

„A teď mi přijde mladá paní s přáním, aby její jméno bylo vyškrtnuto z názvu hvězdy! Co mám říci, já, jenž Novu podle paní Inky křtil? Na důkaz naší úcty k paní Ince! Nevděčnice!“

„Pane řediteli!“ prosil Rall. „Ale kdybych vás teď za svou ženu velmi hezky poprosil, abyste jí něco prominul, v této době, víte –“

„Hm, vím,“ drbal se starý hvězdář za ušima.

„A abyste jí aspoň nekřivdil,“ pokračoval Rall. „Buďme upřímní, opravdu, barva Novy –! Podívejte se na ni!“

„Inu, pravda,“ kroutil se Molker, pohlížeje na Novu. „Je to prazatracená barva –“

„Výborně!“ nezdržel se Rall. „Říkáte to jako my!“

„Inu, správně vzato –“ krčil se Molker. „Pamatuji se, jak jsem chytával kdysi každý záblesk naší staré luny, tak měkký, milý, vlídný to byl svit. Ale tohle hraje tak podivně do zelena, modra, žluta, je to zvláštní směs, že se skoro dělá husí kůže na zádech, když člověk pohlédne na nový měsíc naší země –“

„A jak lidé vypadají v jejím světle!“

„Jako mrtvoly. A krajina jak zakletá!“ přiznával Molker upřímně.

„Vidíte tedy!“ usmál se mladý Alnor. „Zazlíváte tedy moji Ince, že se jí její jmenovkyně nezamlouvá?“

„Inu, skoro ne. Ovšem,“ chránil Molker svůj ústup, „co konečně znamená barva?“ Nic. Ostatně si na ni zvykneme.“

„Nevím, půjde-li to snadno. Ale je víc příčin – vím, v tom, co chci říci, že se asi neshodneme, ale vskutku mi nejde z hlavy ženina myšlenka –“

„S děrami na povrchu Novy? Opravdu to berete vážně?“ divil se starý Molker, ale údiv jeho zřejmě nebyl opravdový.

„Beru,“ přiznával se Rall. „A mám sám takový dojem – Ovšem, žena má daleko ostřejší zrak.“

„Hm, má,“ bručel Molker, „vždyť je žena! Ale přece, to by bylo jako v pohádce, vstup do země a pod ní jiný svět –“

„Snad to vypadá jako pohádka. Ale řekněte, je to zásadně nemožno? Vyloučeno?“

„Nemožno? To není,“ musil Molker přiznati.

„Vidíte! A konečně, co jsou tyto otvory? Podívejte se! Mám zrovna v zorném poli krajinu na sever od Pásových hor, kde protínají rovník.“

„Tam, říká paní Inka, že jich vidí nejvíce,“ poznamenal ředitel Molker usedaje na Rallovo místo a blíže se okem k okuláru teleskopu. Zamžikal rychle, když ostrý trs paprsků dopadl na jeho pravé oko, ale zrak se brzy přizpůsobil, starý hvězdář dlouhou chvíli se pozorně díval do dalekohledu. Pak se obrátil k Rallovi:

„Něco tam je, rozhodně. Já ovšem nevidím jasně. Mohu změniti polohu dalekohledu?“ otázal se potom.

„Beze všeho, pane řediteli!“ souhlasil Rall ochotně.

Molker se chopil pravicí i levicí rukojeti pro jemný pohyb stroje a zíraje do dalekohledu stáčel jeho zorné pole k severní točně Novy. Našed místo, o které mu šlo, pustil se rukojetí a zadíval se poznovu upřeně do očnice.

„Vskutku,“ řekl zase po chvíli mlčení, „paní Inka má pravdu, že není těchto divných bodů poblíž hory Molkerovy. Je ovšem tento vrch blíže točny,“ uvažoval, „ale kolem jižní točny se jich vyskytuje dost. Nehledě ovšem k tomu –“ – „Zda nynější točna bývala točnou dřív,“ dokončil Alnor Rall.

„Správně," posvědčoval Molker. „Pásové hory rozhodně dělají dojem, že vznikly vlivem otáčení Novy kolem osy, je to věnec, jenž se utvořil odstředivou silou na rovníku. Nyní jde ovšem rovník jinak –"

„A otvory jsou stejně u rovníku, jako jinde, rozsety ovšem zcela nepravidelně. Méně jest jich ovšem také u Kruhového vrchu a v okolí Rovníkového vrchu."

„Jsou-li to ovšem otvory!" potřásl Molker hlavou.

„Vypadá to tak," stál Rall pevně na svém. „Rozhodně je tu zcela jiný dojem, nežli jaký budily krátery na měsíci. V nich bylo zcela jasně viděti dno kráterů, na dně jejich bývaly kráterky menší, rozličné útvary se jasně ukazovaly i na stěnách kráterů –" – „Starý měsíc ovšem nemel vzduchu, upozornil Molker. „Bylo proto viděti vše na povrchu jeho určitěji."

„Pravda," řekl Rall. „Ale přece tolik vidíme, že tyto tvary, o něž jde, nemají dna. Předevčírem jsem pozoroval krajinu touž, co jste měl v poli dnes, když jste se díval poprvé. Rozlehlé mraky táhly nad těmi končinami, patrně deštivé. Náhle však se roztrhly na jednom místě, zář slunce plně se opřela o krajinu. Byla to vzácná příležitost, tak jasně vynikala každá podrobnost. Díval jsem se uchvácen přímo nadšením, pozoroval právě tyto útvary, věřte, měl jsem dojem, pane řediteli, že se dívám do temného středu slunečních skvrn. Volal jsem Inku, ale než přišla, kraj zahalily stíny letících mraků."

„Nevím, nevím," rozpakoval se starý, opatrný hvězdář. „Je to příliš smělé –"

„Ale mnoho mluví pro Inčinu myšlenku!" ohnivě se rozpovídal mladý hvězdář. „Uvažte již váhu Novy! Manonina hvězda, byla pravděpodobně železa."

„Aspoň z velké části," připouštěl Molker.

„Pamatujete jistě, jak silně působila magneticky," připomínal Rall. „Na tom vlastně Svat Nekola stavěl

svůj velkolepý záměr. A jeho předpoklad ho nezklamal“

„Pravda,“ pokyvoval Molker hlavou.

„Bylo by tedy zcela přirozené, domnívati se, že i Nova sestává ze stejné látky jako její hvězda mateřská, jíž naše zeměkoule Novu uloupila.“

„Železo také na Nově jest a ve velkých spoustách. Svědčí o tom zřejmě žlutavá barva některých ploch a značně rozsáhlých. Je tam ovšem také měď a hliník, křemík – vůbec je složení Novy velmi podobno složení naší země –“

„Nuže, odpovídá váha Novy těmto značně těžkým látkám?“ tázal se Rall.

„Ovšem, nikoli,“ řekl Molker. „Má váhu, jako by byla z hlíny –“

„Anebo, jako kdyby byla dutá,“ nechtěl se své myšlenky Rall spustiti za žádnou cenu.

„Dejme tomu, Ralle,“ hovořil Molker pokyvuje odmítavě hlavou, „ale ani takto není třeba uchylovati se k výkladu, kterému tak pevně věří paní Inka.“

„Není však nápadné,“ bránil se Rall, „že útvarů těchto nebylo viděti na povrchu Novy v první době po jejím přidružení k zeměkouli?“

„Je to nápadné, ale máte vskutku jisto, že tam nebyly? Mohla se změniti průhlednost ovzduší Novy. Vyčistilo se a podrobnosti na povrchu tohoto nebeského tělesa jasněji prohlédly.“

Rall pokrčil rameny. „Je také možno,“ řekl. „Ale fotografické obrazy tomu nenasvědčují. Ukazují od počátku podrobnosti na povrchu Novy stejně jasně, ale mezi nimi se znenáhla ukazovaly body, houstly, rostly.“

„A nyní se již ustálily?“

„Celkem ano.“

„Uvaž, Ralle,“ zamyšleně mluvil starý hvězdář, „jak nesmírná síla by musila tady působiti, aby učinila tak

veliké množství tak rozlehlých otvorů do útrob Novy! To by musila být síla, jaké nedovedeme si dobře ani představiti.“

„Jistě! Toho nepopírám.“

„Možná, že působí tyto změny vodní přívaly, jež nyní, když se Nova octla blízko slunce, v horké jeho lázni, daleko více drásají povrch Novy.“

„Možná,“ povoloval Rall. „Ale nápadná je pravidelnost těchto útvarů. Jsou skoro všechny kruhové.“

„Když se písek propadá anebo voda ztrácí do podzemních hlubin, tvoří se také na povrchu pravidelné kruhy.“

„Pravda,“ pokývl Rall hlavou.

„A vodní spousty na Nově jsou vskutku značné. Nedosahují ovšem rozlohy moří na naší zeměkouli, ale –“

„Jistě. Největší vodní plocha je pak na severní polokouli, toto moře, které jsme nazvali Grahamovým, jde jedním výběžkem až těsně k Molkerově hoře.“

„V té části Novy je asi povrch pevný, nepropustný. Proto se na jedné straně Molkerovy hory drží moře, na druhé zůstává povrch země nedotčený, bez otvorů,“ usuzoval Molker.

„Tak asi tomu bude,“ uzavíral svůj úsudek. „Nelze ani jinak, uvaž jen dobře, co namítám od počátku. Nova řítila se statisíce, možná miliony let nesmírným prostorem s Manoninou hvězdou. Procházela končinami tmy a mrazu, ježto sama Manonina hvězda byla tisíce let hvězdou vyhaslou. Vzplanula-li v měsíci červnu roku 2976, kdy předek Nekolův zahlédl první její světlo ze saharské observatoře Venuše, rozhořela se jen zcela krátce. A pak zase na tisíc let vychladlá se hnala prostorem, snad s kratičkou přestávkou po pěti stech letech.“

„Ne, miláčku Ralle,“ kroutil Molker šedou hlavou, „tentokrát tvá milá žínka nebude mít pravdu. Na Nově být život nemůže, nemohl být ani na povrchu, nemohl se udržeti ani v jejím nitru, jak myslíte –“

„Ale paní Inušce se teď o tomto mém kacířství nezmiňuj!“ usmál se.

„Bojíte se?“ smál se Rall. „Také?“

„Také trochu,“ přiznával se stařec. „Ale hlavně mi jde o to, že nyní, v jejím stavu, musí mít paní Inuška vskutku ve všem pravdu. Až ti daruje synka, v nebeských výšinách počatého, bude zase vedle maminky též asistentkou na Astře a pak budeme moci u ní uplatniti pouze důvody vědecké. Teď se nesmíme odvážit, ne, Ralle, hochu, ne –“

VI.

„A co nejrychleji, Stadene!“ velel inženýr Graham, když se aero, divnou baterií opatřené vzneslo s ním a inženýrem Karsenem nad Brno. „Budete tam za tři hodiny?“ tázal se řidiče.

„Záleží na rychlosti, jakou tento nový stroj vyvine,“ odpovídal Staden.

„Brno je nad devětačtyřicátou rovnoběžkou, Saharská Metropole na sedmnácté. To je dva a třicet stupňů po stojedenácti kilometrech, přes půlčtvrta tisíce kilometrů. Kdybychom dosáhli tisíce kilometrů za hodinu, byli bychom u cíle za půlčtvrté hodiny,“ počítal Graham.

„Dosáhneme více,“ tvrdil Karsen. „Je to výborná konstrukce a přes zatížení baterií rychlost stroje překvapovala nás při zkouškách. Ostatně, zde máme důkaz,“ řekl, pohleděv na hodinky. „Vyjeli jsme přesně

v jedenáct hodin, jsme nad Dunajem, to je od Brna sto kilometrů.“

„Hú, Dunaj je ještě jako moře,“ ukazoval Staden. „Ale přece jsme mu dopoledne pomohli, opadává, myslím.“

„A hodně,“ liboval si Graham, pohlížeje na veletok, rozlitý po kullnském poli. „I Vídni je již lépe,“ řekl pohleděv na východ, kde za Lysou horou a brzy už za Vídeňským lesem se rýsovalo velké město na pokraji rozlitého jezera.

„A mnoho-li jsme potřebovali k Dunaji?“ tázal se, vraceje se k původnímu předmětu hovoru, když Dunaj i Vídeň zmizely v pozadí a pod strojem vyvstaly hory.

„Přesně šest minut,“ odpovídal Karsen. „Vlastně, o maličko více,“ opravil se. „Ale o málo.“

„Počítáme-li s nějakou chvílí na vzestup,“ počítal Graham, „zdá se vskutku, že urazíme za hodinu víc než tisíc kilometrů.“

„To si myslím,“ řekl Staden sebevědomě, „to je vidět už při podívání, jak kraj běží pod námi. Má vskutku dnes větší spěch dozadu, hle, jak letí vrcholy Alp proti nám a zase za nás.“

„Pravda, je to let!“ liboval si Karsen. „Ale Alpy se těžko loučí se sněhem, je konec března a sněhu na nich dost.“

„Ale hlavně v údolích a roklích,“ opravoval Graham. „Vrcholy hor však, hleďte, a jižní svahy jsou již prosty sněhu.“

„A zelenají se, opravdu!“ užasl Karsen.

„Je vskutku skoro zázrak, co vyvádí příroda,“ vesele mluvil Graham. „Jako by vše bylo staletí jen pod sněhy a ledy spalo, kde sníh slezl, a opřelo se naše omlazené slunce, bují, žene, raší nový život.“

„Snad se zmenší starost, která opravdu nebyla z nejmenších, jak znovu rozšířiti po zemi život rostlinný i živočišný. Příroda si sama pomůže.“

„Zdá se,“ souhlasil Graham. „Naši přírodovědci již hlásí, že u drobných živočichů se dá zjistiti již nyní, že jejich plodnost značnou měrou stoupá.“

„Bude-li tak se vším –“ usmál se Staden.

„Také s lidmi, že?“ tázal se veselý Karsen.

„A s mouchami. A s myšmi a podobnou havětí,“ připomínal Staden.

„Pomůžeme si i v tomto případě,“ klidně soudil Graham, „vždyť lidstvo má nyní tolik prostředků, zejména v rozličných bakteriích, že může bezpečně řídit rozvoj a pohyb celých živočišných druhů. Budou-li nás zlobit mouchy, pošleme na ně muší plíseň, bude-li myší více, nežli by nám bylo libo, vyvoláme myší mor.“

„Vše člověk ovládl,“ poznamenal Karsen, „jen ne –“

„– člověka,“ dodával Graham. „Ale to proto, že se o to dosud vlastně vážně nepokusil.“

Umlkli, zabrali se v myšlenky. Pod nimi se hnaly štíty Alp, již byly nad středním pásmem prahorním, vyvstávaly naproti nim Jižní Alpy vápencové. A prchaly vzad i ty.

„Hle, moře!“ zvolal najednou Staden, ukazuje před sebe.

„Máte je také na východě a na západě,“ upozornil Karsen. „Jsme nad Istrií, zrovna pět set kilometrů od Brna.“

„A jedeme?“ zeptal se Graham.

„Asi šestadvacet minut,“ hlásil Karsen podle svých hodinek.

„Hledíme-li tedy k tomu, že v těchto šestadvaceti minutách je zahrnut i výstup, můžeme říci přibližně, že letíme pět set kilometrů za dvacet pět minut –“, počítal Graham.

„Čili sto kilometrů za pět minut a dvanáct set za hodinu. Pane inženýre,“ uklonil se Karsen, „všechna čest. Zvlášť když uvážíme, že to má dole baterie, které rychlosti asi nepřidávají.“

„Patrně jí ani neubírají," usmál se Graham, „aspoň ne –"

Ozval se telefon, na vládní vlně, na kterou byl nařízen. Ihned všichni umlkli a inženýr Graham se uchopil sluchátka.

„Praha!" hlásil. „Pan prefekt Habr!" A spojil telefon s amplionem, aby také jeho druhové slyšeli prefektova slova.

„Kde jste nyní, pane inženýre?" tázal se prefekt.

„Nad Adriatickým mořem, pane prefekte!" hlásil se Graham.

„Tedy na cestě," řekl prefekt.

„Ano. V blízkosti Sicílie budeme za půl hodiny."

„Díky vám," odpovídal Habr. „Bertini naléhá na rychlou pomoc, Kidovo loďstvo prý jest již na cestě proti Sicílii."

„Zakročíme v nejbližší době," sliboval Graham.

„Přinuťte Kida k návratu a k šetření rozkazů Rady národů! Ale šetřte lidských životů, jak bude možná!"

„Zařídím se podle rozkazu," odpovídal Graham, „bude ovšem nutno, aby si životů šetřili jejich nositelé. Ale buďte bez obav, pane prefekte, učiním, co bude v mé moci."

„Děkuji vám," zněl Habrův hlas a telefon umlkl.

„Teď míti Strucksovu látku!" povzdychl inženýr Karsen.

„Je ztracena s Personem. A nenávratně!" odpověděl Graham.

„Škoda jí! Byla velkou mocí v rukou člověka. A je otázka, zda jí zase co nevidět lidstvo nebude potřebovati."

„Kdyby jí lidstvo vskutku potřebovalo, nebyla by se ztratila," prohlásil Graham pevně. „Ostatně úkol, který nás nyní čeká, není ničím velikým."

„A váš přístroj je vskutku výborný," dodával Karsen.

„To bude musit nyní dokázat.“

„Dokáže to!“ s důvěrou odpovídal Graham Karsenovi.

„Tohle Adriatické moře je přece jen louže,“ usmál se Staden, „hle, jsme nad Italií!“

Vskutku, již se blížil táhlý hřeben Apenninu, sněhu prostý, pustý, ale přece se slabým zelenavým nádechem na nižších svazích. Ale v roklích dosud sníh, celé pláně tajícího sněhu.

„Namiřte na Řím!“ žádal Graham Stadena.

„Prosím,“ vyhovoval řidič. „Však už vidíme Tiber,“ ukazoval.

Letíce nad Umbrií blížili se k širokému, křivolakému toku, jenž si razil cestu k jihozápadu, a po něm zakrátko se octli nad věčným městem, svítícím do daleka přes Campagnu se svých návrší, zbavených krytů. Viděli pod sebou mohutný proud Tiberu, pozorovali úporný zápas člověka se zdivočelým živlem.

Karsen se však ohlédl zpět a – „Hle,“ ukázal, „nad Římem udělal Tiber pěknou louži!“

„To je stará údolní přehrada na Tiberu,“ vysvětloval Graham, „povolí-li, bude v Římě rušno.“

Ale v městě byl jinak klid a pořádek. Pohleděli po toku řeky, viděli, jak její pruh se úží do dálky, ač přece svědčí o mohutnosti povodně. Daleko na západě mizel Tiber, ale na moři, již ledu prostém, žlutá skvrna u Ostie, kde se Tiber vlévá do moře.

Míjeli návrší vatikánské, svatopetrský dóm a kupole vatikánské hvězdárny. „Tady asi Azetti se horečně dívá na oblohu,“ poznamenal Graham, „luští její záhady, uprostřed zápasů s dravými proudy a rušných příprav k stěhování, které brzy započne.“

„Jest již zase zdráv?“ tázal se Karsen.

„Prý ano, ale měl na mále.“

„Chudák Azetti!“ politoval Karsen. „Tak znamenitý nuž, a tohle!“

„A ta prý –," vmísil se Staden, „nevím, jak se jmenuje, ale nestojí prý ani za to."

Inženýr Graham pokrčil rameny. „Vydobyl si prý oním nerozvážným činem svoje štěstí. To by stálo za mnoho! Pro nás je ovšem hlavním, že je zase dřívější Azetti, v plné své vědecké činnosti."

„Mají nyní s ředitelem Lermontem až příliš zajímavou práci," usmíval se Karsen, „zjistiti, jak vlastně nyní běhá naše zeměkoule, jak je dlouhý den, jak bude vyhlížeti jaro, léto, podzim, zima –"

„Je to úžasná změna," potvrzoval Graham, „kratší rok, kratší den, osa zemská posunuta, takže slunce bude v létě vystupovati až na třicátou rovnoběžku, věru, pro naše hvězdáře opravdu mnoho najednou."

„A slunce co nám vyvádí!" připomněl Staden. „Je vskutku teplo i zde nahoře a při prudkém letu."

„To by spravily baterie pana inženýra Grahama," polichotil Karsen, ale upřímně, svému představenému. Ale Graham krčil rameny.

„Moje baterie mají smysl právě pouze pro Saharskou Metropoli, velké, důležité město, které chceme udržeti na jeho místě k dalším velkým úkolům. A baterie, nyní montované v Saharské Metropoli, byly vlastně téměř hotové v brněnských železárnách –"

„Ovšem s obráceným působením," podotýkal Karsen.

„Ano, měly lámati paprsky sluneční dolů a tím je zhušťovati," potvrdil Graham. „Tato změna však je maličkostí. Ostatně nebude jinde třeba podobného opatření, lidstvo si brzy zvykne na naše teplejší slunko, pro první dobu je ovšem přechod náhlý."

„Slunce nám ani astronomům nedělá starostí," pokračoval Graham, „skoro se zdá, že se naši hvězdáři víc zabývají naším novým měsícem."

„Totéž dělají i američtí hvězdáři, ředitel Molker a jeho spolupracovníci manželé Alnorovi," pravil inženýr Karsen.

„Po paní Alnorové má náš měsíc dokonce své jméno Inka," poznamenal Staden.

„Zajisté," řekl Graham. „Ale paní Inka se již své jmenovkyně zříká."

„Není s ní spokojena?" usmál se Karsen.

„Není," potvrzoval Graham. „Je prý Nova Inka příliš nestálá –"

„Její povrch se prý příliš mění," dodával.

„Ale to by nebylo snad nic zvláštního," mínil Karsen, „vždyť se jistě změnily též na Nově poměry, když nyní je blízko slunce, v plném jeho žáru. Dříve přece putovala s Manoninou hvězdou mrazivými prostorami všehomíru."

„Pravda," zamyšleně kýval Graham hlavou. „Ale to naši hvězdáři jistě berou v úvahu, a přece se jim něco nelíbí na povrchu Novy."

„Je to zvláštní těleso," vmísil se Staden do hovoru. „Již jeho svit je divný –"

„Tajemný," řekl Karsen.

„Mně se zdá studený, mrazivě hrozivý," otřásl se Staden. „A věřte, pánové, když jedu v noci sám a svítí Nova, rozsvěcuji všechna světla na stroji. Abych neviděl podivného zeleného svitu, který zaplavuje hory, roviny i města a všemu dává tak podivný vzhled –"

„A je to nejbližší nám těleso nebeské," řekl Graham vážně. „Náš starý přítel měsíc byl od nás třista osmdesát tisíc kilometrů, Nova je průměrně na čtyřista dvacet tisíc –"

„Hú! Hleďte! Jak pěkný mrak tu máme v cestě!" ukázal najednou Staden před sebe. Opravdu, nad mořem na jihozápadním obzoru se táhla dlouhá, temná stěna.

Blesk!

„Ten sjel!“ vzkřikl Staden. „A druhý! Třetí!“

„Vzhůru! Vzhůru! Rychle!“ velel Graham. Ale řidič již sám stočil výškové kormidlo a létadlo se prudce hnalo k nebesům. Moře se propadalo, mrak však rychle letěl vstříc. Ale přece najednou se počal ztráceti dole, kde tma ležela pod ním na moři, pak se objevily jeho horní potrhané kraje a aero najednou se octlo nad mořem mraků, ostře v svitu slunce zářících bílých mlh, v lících chomáčů, s dlouhými, táhlými brázdami.

„Žene se to na Neapol,“ poznamenal Karsen. Ale nežli mu mohli odpověděti, ozval se znovu telefon.

„Zde Bertini,“ hlásil se Grahamovi hlas v telefonu.

„Srdečný pozdrav!“ odpovídal Graham.

„Díky, i vám!“ zdravil Bertini. Ale hned pokračoval: „Jste nablízku?“

„Míjíme Trapani a spěcháme vstříc loďstvu Kidovu,“ odpovídal Graham.

„Nesete pomoc?“ zajásal Bertini.

„Doufáme,“ usmál se Graham. „Učiníme aspoň pokus.“

„Z nařízení páně prefektova?“

„Ano.“

„Díky vám všem!“ pohnutě mluvil Bertini. „Ve jménu naší země, tolik zkoušené. Trpíme hrozně překotným útěkem lidstva k severu, náš ostrov je přeplněn a zuří na něm hlad –“

„Však chceme pouze projít vaší zemí!“ vmísil se najednou do rozmluvy třetí hlas.

„Aj, toť vůdce afrického loďstva!“ zvolal Graham v úžase.

„Ano, Kid! Snědý Kid,“ zněla odpověď skoro žertovná.

„Nemůžete však procházeti zemí přeplněnou!“ namítl hned Graham zahajuje jednání.

„Také se však nedostaneme se svými kocábkami přes Středozemní moře!“ stavěl se Kid. „Proletěl jste jistě bouří na severu –“

„Ano,“ potvrzoval Graham.

„Tedy musíte uznat, přitrhnout tak na nás, potopí mé staré skořepiny do jedné. Slyšíme v telefonu, jak to řádí!“

„To rád věřím,“ hovořil Graham, „ale není to důvodem, abyste se pokoušeli o nemožnost druhou. Musíte volit jiný způsob.“

„Jaký tedy?“ zlobně se ptal Kid.

„Zařídit se dle rozkazu Rady, počkat.“

„Počkat! Až nám uherskou nížinu obsadí někdo jiný?“

„Není přece obav, sídlo v staré vlasti máte zaručené. A váš kraj je dosud zaplaven vodami Dunaje a Tisy, máte čas –“

„Nemůžeme však zpět!“ odmítal Kid. „Musíme dopředu! Z nás nikdo neviděl staré vlasti, ale v našem lidu dřímají vzpomínky na ni, z našich písní k nám volají pusty. Musili jsme je opustit, neměli jsme štěstí, jako naši sousedé na severozápadě, kteří byli skoro vesměs v krytu měst a mohli doma zůstati, teď však vše nás žene zpátky, od úpatí vrchů ahaggarských dospěli jsme až sem, na moře –“

„A vy vedete svůj lid zpátky do vlasti,“ rozvážně se tázal Graham.

„Ano, já, Kid Snědý. Svým lidem za vůdce zvolený.“

„Tedy také za tento lid zodpovědný!“

„Ano! Dovedl jsem jej sem bez úhony –“

„A nyní jej chcete provést přeplněnou Sicílií, rozbouřenou Italií, přes mohutné, zdivočelé toky?“ tázal se Graham důrazně.

„Musím,“ nejistě se hájil Kid.

„A nechápete, že byste do rovin uherských přivedl už jen trosky?“

Žádná odpověď – v telefonu ticho.

„Vidíte," navazuje Graham na svá slova, „sám cítíte toto nebezpečí!"

„Nemohu však jinak –"

„Musíte! Musíte mít rozum za ostatní. Máte svoji zemi zaručenou, ale bylo rozkázáno, abyste počkali v Africe a nemnožili zmatku, který povstává při stěhování národů do starých sídel. Podrobte se tedy, dejte rozkaz k návratu!"

„Nemohu, neposlechnou mne," mumlá telefon stísněně.

„Nuže, odvolejte se na nás. Jsme v dohledu. A přinášíme rozkaz Rady: Vrátíte se do Afriky, zničíte však dříve všechno svoje střelivo. Ihned!"

„Střelivo?" lekl se Kid.

„Ano!" trval Graham na rozkazu. „Co nezničíte sami, bude potom zničeno výbuchem."

„Výbuchem? A kým pak?" zasmál se Kid skoro posměvačně.

„Námi," prostě odpověděl Graham.

„Aj!" žasl Kid. „Jste vskutku blízko," všiml si najednou, „vidíme vás, dobře –"

Opravdu, Grahamův stroj se zastavoval, značně vysoko, ale přece zcela znatelný. Před ním však moře, v daleku břeh africký, ale nedaleko táhlý, ne zcela pravidelný oblouk, změť lodí všeho druhu. Bárky, čluny, větší lodi, i plachty různobarevné jsou nataženy tu a tam.

„Vidíme vás, pane Grahame, ale nevěříme docela", svým způsobem zase začal Kid! A teprve teď si všimli, že největší loď pluje o něco před ostatními, patrně velitelská loď Kidova.

„Nevěříte?" odpovídal Graham. „Nerad bych vás přesvědčil zničením vašich lidí –"

„A mohl byste –?"

„Ano. Potopí se všechny lodi, na nichž máte střelivo.“

„Určitě?“ pronesl Kid zaražen.

„Určitě!“ odvětil Graham.

„Hm,“ rozvažoval zřejmě Kid. „Což, mohli byste udělati zkoušku? Před mými lidmi?“

„Beze všeho,“ souhlasil Graham.

„Zastavte tedy! Zůstaňte, kde jste!“ žádal Kid.

„Už stojíme,“ souhlasil Graham a pokynul Stadenovi. A stroj vskutku zastavoval, mírnil běh, až stanul ve výši, ovšem ještě podál čáry Kidovy.

„Pošlu starou motorku,“ ohlásil Kid, „a v ní bednu starých patron, víte, šetříme, je cesta daleká,“ usmál se.

„Dobře! Jednejte!“ řekl Graham prostě.

Netrvalo dlouho, od Kidova loďstva se oddělil malý motorový člunek; štíhlý, jak had jede, bílá rýha za ním. Byl už hodně vzdálen od loďstva, když Graham, dívaje se dalekohledem, nařídil svou baterii na místo, kam se člunek hnal.

„Pozor!“ velel Karsenovi. „Spusťte tomodyn!“

Stalo se. Ve mžiku byla baterie nabita.

„Teď!“ zvolal Graham a stiskl páku.

Oblak se vyvalil dole na hladině, kde byl člunek, rozletěl se, vlny vysoko se vzduly. Vítr zadul do oblaku, rozptýlil jej, moře dole bouří, je však prázdno. Není ani památky po motorovém člunu.

„U všech čertů!“ zuří Kid v telefonu. „Zatracenou věc to zase máte! Čert aby vás –!“

„A obrátíme ji na vaše loďstvo, jestliže ihned nenaházíte své všechno střelivo do mořských vln!“

„Vrátíme se – ihned!“ povoloval Kid.

„Ale bez střeliva!“ trval Graham na svém.

„Není přece třeba, když –,“ zkoušel Kid.

„Nebudeme vás stále hlídat. Máme jiné starosti a práci. Neváhejte – nebo –!“

„A až poslechneme?“ ptal se Kid.

„Přejedeme svými ničivými paprsky celé vaše loďstvo – pro jistotu,“ usmál se Graham.

„Proklatci!“ zaláteřil Kid.

„Děkujeme za poklonu,“ usmál se Graham „ale vpřed! Dělejte!“

Kid skutečně konečně dal rozkaz. Překotný ruch nastal na lodích. Poučeni ukázkou, kterou jim předvedl Graham, ve strachu uposlechli. Bedny se válely po palubách, klouzaly přes palubní zábradlí, pak slétaly a bílá pěna vystřikovala pod nimi. Bylo viděti, jak jednotlivci prohledávají své šatstvo, jak se rychle hledí zbavovati nebezpečných věcí.

Vše trvalo však dlouho. Opět a opět se domáhal Kid prodloužení lhůty. Byla prodloužena několikráte, než Kid konečně prohlásil, že vše je hotovo.

„Budeme zkoušeti všechny lodi?“ zeptal se Karsen, obraceje se ke Grahamovi. „Tu a tam přece něco zůstane, při nejlepší vůli,“ připomněl.

„Pravda,“ souhlasil Graham. „Ale na Kidovu loď si posvítíme.“

„To ano,“ usmál se Karsen. A už pomáhal naříditi baterii na Kidovu velitelskou loď. Spustili tomodyn, Graham stiskl páku. V mohutných výbojích se vrhla směrem ke Kidově lodi zvláštní energie, neškodně procházející živým tělem; ale otřásala atomy výbušné látky, přiváděla ji k explosi.

Hle! Vskutku!

Mohutný sloup vzletěl – za Kidovou lodí! Ale přece příliš blízko, kus paluby se zřejmě utrhl, patrně s částí lodního boku, a vyletěl do povětří.

„Oh, ten lišák!“ vzkřikl Graham, dívaje se kukátkem; a zavíraje přístroj.

„Postavil člun za loď, abychom ho neviděli, patrně jej rychle napustil z části vodou a pod vodu naházel střelivo!“

„Ale bylo mělko –“ zasmál se Karsen se Stadenem.

„Patrně, a vybuchlo přece.“

„Hle, loď se potápí!“ vzkřikl Staden.

„Nemůže se nic stát,“ upozorňoval Graham, „jsou všude kolem lodi.“

„A část paluby na straně, kde se udál výbuch, byla prázdná,“ dodával Karsen.

„Vy proklatci!“ zaznělo vztekle z telefonu.

„Místo nadávání hrajte poctivě!“ napomenul Kida Graham. „Zavinil jste výbuch sám! Teď však zpátky! K Africe!“ rozkázal přísně.

„Nezbývá nic jiného,“ kysele souhlasil Kid. „Jen co se dostanu z téhle tonoucí kocábky,“ dodal.

Ale jeho loďstvo už obracelo, dobře poučeno vším, co vidělo. Nemohlo ostatně k Sicílii s prázdnou pěstí. Zvláště když se vědělo, že Bertini je dobře vyzbrojen po nedávné válce o Sicílii.

Staden se usmál, vida obracející se loďstvo.

„Dále?“ zeptal se.

„Dále!“ pokynul Graham. A sáhl po telefonu, aby podal zprávu Habrovi.

VII.

„Pan doktor Bukov!“ rozjasnila se tvář Jelina. „A pan inženýr Sibirjak! Buďte vítáni, pánové!“ mluvila tichým hlasem, vítajíc příchozí.

„Tak, jak je s naší maličkou?“ tázal se lékař vlídně, podávaje ruce oběma mladým ženám. Mluvil tiše, zpozorovav, že nemocná spí.

„Stále stejně,“ krčí obě rameny. A pátravě se dívají do lékařovy tváře. „Je však klidná, spíše se v ní zračí uspokojení. Lékař rozumí těm tázavým očím a musí se přizpůsobiti.

„Pak je dobře," odpovídá pevným hlasem. „Nekašle?" přidává otázku.
„Nikoli."
Tvář lékařova se přece lehce zachmuřila. Ale nakratičko. „Předepsaný lék jí dáváte?" táže se.
„Ano, pravidelně."
„Podíváme se na ni," rozhodl doktor Bukov.
Pokročili k lůžku nemocné. Kdesi se tu vzal i Petřík, pravděpodobně zahlédl přicházejícího lékaře. „Jak dlouho tak spí?" tázal se doktor.
„Přes dvě hodiny," zněla odpověď.
Doktor Bukov se zahleděl do vyhublé tváře dívčinky, pozoroval barvu rozpáleného obličeje, jehož jedna tvář byla zvlášť zarudlá, počítal zrychlený dech dítěte. Pohledl pak na spánek, v němž slabě bila napjatá tepna, a pozoroval rychlost úderů.
Maruška sebou nepokojně hnula. Napjatě se na ni všichni dívali. Ale uklidnila se zas a spala dále. „Probudí se asi brzy. Ale čím později, tím lépe," hovořil Bukov, odstupuje od lůžka, aby třeba tichy hovor nevzbudil nemocné. „Dejte jí pak dvojnásobnou dávku prášku, ihned!" nakazoval.
„A hleďte, ať brzy zase usne!" radil.
„Spí velmi špatně," krčila Jela rameny. „Ubohá Maruška!" šeptala soucitně.
„Dnes by spáti měla," pravil doktor Bukov vážně. „A snad bude, doufejme!"
„Kdyby tu byl pan inženýr Graham!" pravila Jela. „Ale snad přijede."
„Přijede? Z Afriky?" divil se inženýr Sibirjak.
„Slíbil to," potvrdila paní Míla.
„Dobrý člověk!" řekl Bukov pohnutě. „A má to dítě rád!"
„A ona jeho," podotkla Jela. „Je až bolestné, slyšeti její toužebné otázky po panu inženýrovi."

„Bude velmi dobře, přijede-li," mluvil doktor Bukov. „Nebude vaditi, když ji trochu rozveselí, začne-li při tom kašlat, pobídněte ji, ať kašle víc a víc. A potom do tepla, pod pokrývku, ne těžce však přikrýt prsa, a spát, spát!"

„Tedy vskutku zápal plic?" tázala se Míla vážně, když vešli do vedlejší místnosti a přivřeli dveře Maruščina pokoje, v němž zůstal u sestřina lůžka Petřík, rozradostněný, jak ho tiše po kučeravé hlavě pohladili oba pánové, když odcházeli. Cítil, že ho chválí za jeho oddanost k malé Marušce.

„Zápal plic?" zalekla se paní Míla.

„Ano, zápal plic, když se ptáte," odpověděl lékař vážně, ale prostě.

„Po dlouhém ležení patrně," mínila Jela.

„Ano," potvrzoval doktor Bukov.

„Tedy vážné nebezpečí," řekla Míla.

„Ale snad v tomto případě štěstí," nadhodil inženýr Sibirjak.

„Oba máte pravdu," vykládal lékař. „Ze začátku to byl těžký otřes nervový. Způsobil jej pohled na kolísající horu, s hořícím vrcholem, jež se zdvihla a se strašlivým rachotem vzlétla do oblak, odnášejíc dětem otce – V té chvíli právě Maruška s Petříkem vyběhli, jak bylo zjištěno."

„Nelze se diviti," pravila Jela soucitně, „že duše děvčátka se zhloubi otřásla."

„Byl to případ velmi vážný," souhlasil Bukov, „protože se v duši dítěte strach, úděs, stesk po otci tak pevně usadily, že se staly utkvělou myšlenkou v jeho duši. Celé dlouhé týdny ve dne v noci se dítě potácelo v těchto myšlenkách a citech, děsily je ve dne, honily se chorou hlavou ve snách."

„A jedinou útěchou v té době byl Marušce strýček Graham," řekla Jela.

„Nemůžete jí zazlívat," řekl Bukov.

„Pane doktore!“ bránily se obě ženy. „Snad byste –“

„Vím, jste obě dobré duše a máte dítě rády, ono má i vás vroucně rádo, ale strýček Graham, muž, jí nahrazuje otce, po němž se jí tolik stýská.“

„Víme, pane doktore, že to je příčina Maruščiny touhy, aspoň z části, ale jisto je, že pan inženýr Graham má nesmírně rád toto jemné dítě, že mu vyhovuje, zabaví je. Nežárlíme,“ usmála se Jela, „jsme šťastny, že aspoň něco ubohé uleví.“

„Ale přes to všechno, přes úsilí nás všech i pana inženýra Grahama se nedařilo, obrátiti mysl dítěte od minulosti. To však určitě způsobí tato horečnatá nemoc.“

„Vskutku,“ vzpomněla si Míla, „snad už dva dny v jejím blouznění se nevyskytly výkřiky, jež tolik nám rvaly srdce – tatíčku! – tatíčku!“

„Vidíte!“ radoval se Bukov. „Bude zase dobře s ní.“

„Předrží-li zápal,“ podotkla Jela vážně, s tesknou obavou.

„Mám pevnou důvěru,“ řekl doktor Bukov. „Včera byla ku podivu svěží, silná. Jak dnes?“

„Stejně. Hovořila s panem inženýrem Grahamem, zamlouvala si jeho návrat na dnešní večer zcela veselá.“

„Pak mějte důvěru!“ těšil lékař. „A jen aby pan inženýr Graham vskutku přijel, aby se Maruška příliš nerozlítostnila!“

„Bude-li moci,“ pravila Jela. „Jsou hrozné doby, sledujeme stále zprávy, Bože, jak vše skončí?“

„Jen klid, slečno Jelo!“ těšil inženýr Sibirjak. „Všechno se překoná. Jsme v nejhorším zmatku a ve chvílích, kdy se slabých mozků chytá horečka a lidé třeští. Ale přejde také to, zas bude klid. A zárukou je pan prefekt Habr. Je skvělý člověk, má svůj postup nepřekotný, mírný, ale k cíli vede bezpečně.“

„A má výborné pomocníky,“ usmál se doktor Bukov.

„Pan doktor Bukov k nim patří," vracel Sibirjak poklonu lékařovi s úsměvem.

„Všichni děláme, co můžeme," přiznával doktor Bukov, „a nikdo nemá pochyby, že se dílo zdaří. Vždyť největší je vykonáno, země zbavena je ledných pout, na obloze vzkříšené slunce září, nový život vlévá všemu tvorstvu na zemi –"

Odmlčel se, byl by připojil vzpomínku na muže, kteří dali lidstvu tento dar a kteří jej tak těžce vykoupili. Ale byl by zachvěl srdcem Jeliným, jež stonalo tak těžkým steskem po milém bratru, Svatu Nekolovi.

„Co zbývá," zabočil proto jinam, „je už skoro nepatrnou dohrou. To již obstaráme."

„Odjíždíte zase do Prahy?" tázala se Jela.

„Ano, asi za hodinu. Pan inženýr Sibirjak pojede s sebou."

„Přijdu za chvíli za vámi," obrátil se náhle inženýr Sibirjak. „Rád bych však několik okamžiků promluvil s paní Mílou."

„Prosím, pane inženýre!" souhlasil doktor Bukov. „Setkáme se u startu."

Obrátil se k Jele, jež ho provázela. „A vaše zdraví?" otázal se vřele.

„Jsem zdráva, pane doktore!" odpověděla prostě.

„Kéž tělem i duchem, slečno Jelo!" řekl doktor Bukov vroucně.

„Je dlužno přetrpět a přizpůsobit se," pravila vážně Jela.

„Přejde i největší bol."

„Musí přejíti!"

„Celý život je před vámi," pronesl doktor Bukov.

„Žiji nyní pouze minulosti. A budu jí žíti dlouho," řekla Jela tiše.

Doktor Bukov porozuměl. „Vaše rozhodnutí mi vždycky bude svatým," odpověděl oddaně. Uklonil se,

stiskl vřele ruku dívčinu. Odešel, Jela se vracela. Spatřila Mílu sedící u stolu v přední místnosti, proti ní seděl inženýr Sibirjak. Zahlédla, že Míla je bledá, hovor že je velmi vážný, ač klidný a přátelský.

Jela vešla do ložnice Maruščiny. Přistoupili k lůžku, zadívala se do drobného obličeje dívčinky. Petruša seděl dosud nepohnutě u lůžka své sestřičky, Jela si všimla, že dychtivě sleduje každé hnutí její tváře. Obrátila se k němu, usmála se vlídně na něho. Pohladila jej po hlavě a řekla:

„Hezky spí. A spánek ji sílí. Za několik dní bude zdráva."

„A bude zase běhat a se mnou si hrávat jako dříve," zaleskly se vlhce hochovy oči.

„Bude, Petruško, bude! A bude tě mít ještě radši, za to, že jsi měl o ni takovou starost a péči v její nemoci. Ale teď ji nechme v klidu, pojď, půjdeme spolu!"

„Tetička Míla tu zůstane?" staral se chlapec.

„Ano, je vedle," upokojila ho Jela.

Odešli. A inženýr Sibirjak zahovořil k paní Míle směleji.

VIII.

Grahamovo aero se přehouplo přes rozeklané vrcholy pohoří Ahaggaru a snášelo se nad saharské pláně, zemi Tuareggů. Rychlým letem se hnalo k jihu, k Saharské Metropoli.

„Ale je zde opravdu horko!“ uznával Staden, spouštěje clonu před okno řidičské kabiny.

Vskutku, nebe bylo čisté, slabě zelenavě modré, vlídně se klenulo nad zemí, ale na něm vysoko hořelo žhavé, velké slunce, zalévajíc nebesa i zemi žárem horkých paprsku. I v aeru cítili jejich palčivost, teplota stoupala každým okamžikem.

„Jistě se zvýšila teplota slunce aspoň trojnásobně, mínil řidič Staden, otíraje zpocené čelo.

„Příteli, je možno, proti době poslední, že se síla slunečního záření i ztrojnásobila,“ usmál se Graham. „Ale proti dobám dřívějším, kdy slunce bylo při své původní, staré síle, zvýšila se sluneční konstanta as o desetinu.“

„To ovšem dostačuje,“ mínil Karsen, „abychom se řádně zapotili, jak se zdá.“ A otíral i on své potem zvlhlé vlasy.

„Zdá se,“ souhlasil Graham. „Možná také, že zvýšení je větší, není dosud nic přesného změřeno a bude třeba velmi četných, dlouhých pozorování, aby věda měla přesnou jistotu.“

„Od toho máme naše hvězdáře,“ usmál se Karsen. „My máme jiný úkol –“

„Potiti se,“ otíral se znovu Staden.

„Však se zpotíme možná – brzy!“ vážně řekl Graham, chápaje se sluchátka telefonu, jenž se prudce rozezvučel.

„Pan inženýr Graham?“ zněl z telefonu spěšný hlas Habrův.

„Ano, na cestě do Saharské Metropole,“ hlásil stejně rychle Graham, zřejmě znepokojen. „Jsme téměř před cílem.“

„Ah, znamenitě! Jen, prosím, urychlete cestu!“ žádal naléhavě prefekt.

„Jedeme nejvyšší rychlostí,“ vysvětloval Graham. „Jsou snad vážné zprávy z Metropole?“

„Velmi vážné," slyšeli odpověď Habrovu. „Odpoledne nebylo spojení, nyní se teprve hlásí. Je vzbouření ve městě. Vaše baterie jsou sestaveny, ale nebyly uvedeny v činnost. Vše se snaží o uniknutí k severu, na překážky odpověděl lid útokem. Prý byly v městě založeny ohně –"

„Saharská Metropole v dohledu!" ohlásil řidič Staden. „Hle, vskutku, hoří."

„Tam. A tamhle!" ukazoval Karsen.

A vskutku na dvou místech města, jež se vynořila nad obzorem a kvapem se blížilo, se zdvíhaly černé sloupy kouře.

„Zakročíme v minutě," ohlásil Graham prefektovi.

Stroj s největší rychlostí se řítil vpřed, město rostlo, letělo jim vstříc, dva lesklé pruhy vod se ukázaly, dlouhé ulice a rozlehlá náměstí, nad nimi lesy střech a bání, vížek.

„Věru, je tam rušno!" ukazoval Karsen.

Před nimi táhla plocha letiště, na ní vytáhly již davy všechny aerobusy, ale policie vyklízí zas plochu, žene davy od strojů. Hned vedle hlavní nádraží, dav lidu je obléhá, však marně. Na ulicích shluky, v horkém žáru odpoledního slunce se valí davy, až sem doléhá zpěv a pokřiky.

„Tamhle, na plošinu na návrší!" ukazuje rychle Graham. „Zmírněte let, sestoupíme!"

„Ale toho lidu! Hú!" lekal se Staden.

Již viděli Grahamovy baterie, mocné válce kovové tu čnějí k nebesům, však před stavbami, z nichž se baterie zdvihají, je černo lidí. Rozrušené, podrážděné davy, u vchodu budovy zápas, několik jen lidí hájí vchodu proti rojům útočníků.

Bezradně stanul Grahamův stroj v nepatrné výši nad zemí. Vstříc mu letí hrozby, kletby s jedné strany, s druhé radostné volání.

„Kam přistáti?" táže se Staden.

„Sem! Sem!“ volají Grahamovi lidé, hájící vchodu. Divoký pokřik odpovídá na jejich volání. Staden již chce stočiti stroj před vchod, když se mu na rameno položí Grahamova pravice.

„Rovně mezi ně!“ rozkáže Graham. „Ale opatrně, volně,“

Nehorázný pokřik vítá Grahamovo aero, když se snáší mezi lid.

„Pozor! S cesty! Volno!“ křičí Graham zcela klidně.

Hle, dav ustupuje, tím více, čím níže se snáší Graham. Překvapuje odvaha, se kterou Graham se dává do rukou lidu. A Grahamův stroj zvolna klesá, a jak klesá, stoupá údiv davů. Již spočinul stroj na zemi a Graham otevřel rychle dveře kabiny a vystoupil. Za ním Karsen.

Okolo nich se utvořila malá volná prostora. Ale Graham se obrátil ke vchodu budovy, v níž byly baterie umístěny, a dal se na pochod. Před ním hradba těl.

„Místo, přátelé!“ zvolá Graham pevným, jasným hlasem.

A hle, ulička se tvoří mezi těly! Graham prochází a za ním Karsen. Vstupují do řetězu svých přátel před vchodem budovy, vkročí do budovy. Dav celý mlčí, ani sebou nepohne.

„Jste hotovi?“ zeptá se Graham vrchního montéra, „Ano, pouze třeba uvést tomodyny v chod,“ odpovídá tento. „Ale přihnali se na nás as před půlhodinou, nemohli jsme se pak hnout. Chránili jsme pouze vchody.“

„Dobře!“ řekl Graham krátce. Rychle prošel celou stavbu, obhlédl celé zařízení. „Vše v pořádku,“ uznal,“ spusťte tomodyny!“

Táhlý hukot zazněl.

„A teď proud do baterií!“ kázal Graham.

Poslechnuto. A Graham se již chopil telefonu a hlásil svůj příchod správě města. Oznamoval, že jsou právě uváděny do chodu chladící baterie.

Ale výkřik údivu již zazněl v davech před strojovnou. Zazněl celým městem, když se ozvaly megafony na nárožích a desky Informační kanceláře ohlásily:

„Baterie inženýra Grahama na odvrácení slunečních paprsků jejich lámáním a na ochlazení vzduchu nad hlavním městem Afriky teď právě byly uvedeny do provozu panem inženýrem Grahamem. Síla slunečního záření se ihned zmenšila, teploměr na slunci klesá, právě klesl z padesátipěti na slunci až na čtyřicet, ale pohyb dolů, ovšem volný, dosud trvá.“

Na davy před strojovnou vskutku jako kdyby byl dopadl chladný větřík. Výkřik úlevy a libosti se rozlehl, veselý smích zazněl. Pak se ozval s jednoho hodu potlesk, rozehřměl se po zástupu.

„Ah, tohle je výborné!“ zajásal kdosi. „Teď už děláme si nejen teplo, nýbrž také chládek!“

„Tak teď budete tu spokojeni?“ vzkřikl někdo s veselým smíchem.

„Ano, ano! Takhle by to šlo!“ odpoví kdosi za smíchu ostatních.

Ale správa města rozkazuje:

„Ať se všichni občané hned odeberou po své práci! Všechny demonstrace buďte zastaveny, ať jsou ihned uvolněna letiště a nádraží! Pravidelný provoz bude zahájen, jak nastane v lidu uklidnění. Kdo patří k požáru, ať se ihned odebere na Ústřední třídu a Horní čtvrti!“

Rázem rozstříknou se davy. Vskutku každý chvátá po svém.

Správa města hlásí ještě na konec věc, na kterou se, snad pro radost, zapomnělo: „Panu inženýrovi Grahamovi dík!“

„Panu inženýru Grahamovi dík!“ opakují uklidněné davy nadšeně.

Inženýr Graham vycházel právě ze strojovny s vrchním montérem a s Karsenem. Pousmál se pouze, když zaslechl volání, a otřel si čelo, potem zalité.

„Je to odvážná věc,“ řekl, „ale zdařila se, až se divím. Zasahujeme, jak vidím, daleké okolí, neboť i větřík, všimněte si, ač dosud svižně vanul, přichází sem studený.“

„Žasnu, věřte, pane inženýre!“ s podivem řekl Karsen.

„Já také,“ zasmál se Graham. A obrátil se k dalšímu, pravě:

„Vy zde tedy zůstanete, dělejte další zkoušky se sklonem baterií, dobře pozorujte, jak pracuje zařízení na přizpůsobení směru baterií slunečnímu pochodu! Paprsky hleďte soustřediti na krajinu ahaggarskou, později se pokusíme obraceti je na kraje polární.“

„Nehnu se ze strojovny, pane inženýre!“ sliboval Karsen. „Tohle je přece věc pro technika!“

„Vděčná, jistě,“ uznával Graham. „Proto i mne tolik těšila, teď však musím zpátky do Brna. Navštívím ještě správu města, dáme zprávu panu prefektovi a pak nastoupím hned cestu zpáteční. Kdyby něco bylo, zavolejte mne na vládní vlně.“

„Sotva bude třeba,“ mínil Karsen, „slyšte, jak stejnoměrně vaše baterie bzučí!“

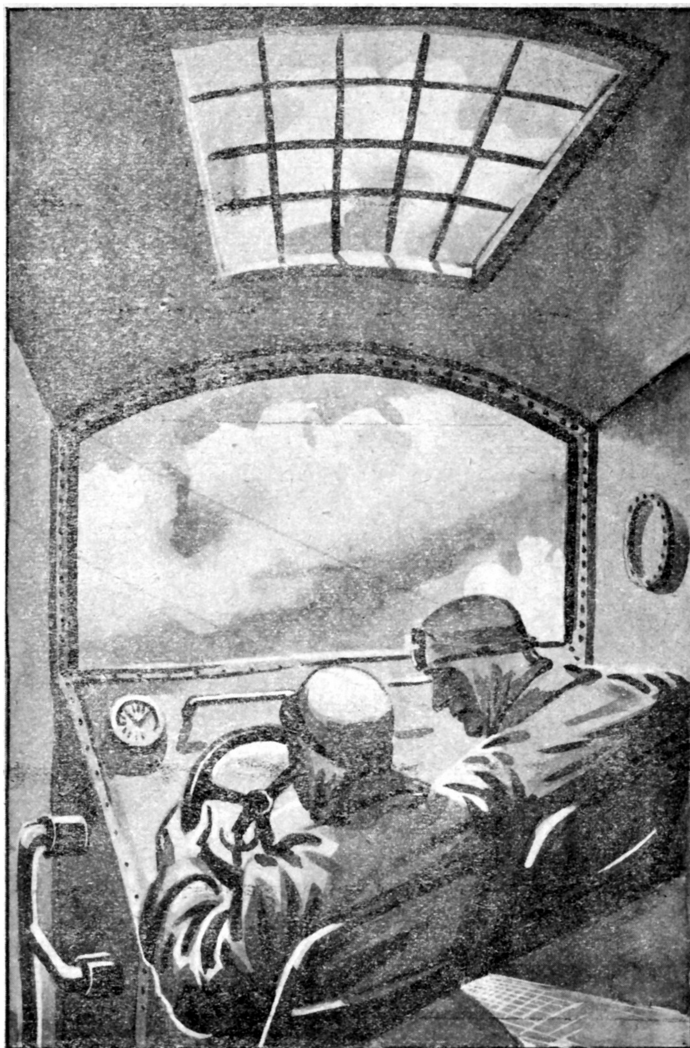
Opravdu bylo slyšeti hluboké, ale pravidelné hučení, jež se ozývalo z baterií, ale otřásalo také půdou pod nohami mužů. Ale byl to hlas pevný, stálý, zřejmě vzbuzující důvěru.

„Bzučí pěkně,“ potvrzoval Graham. „Snižte ovšem jejich sílu k večeru, ať neuděláte citlivému panstvu v tomto krásném městě večer příliš studený! Mohly by být zase demonstrace a někde by zas hořelo.“

„Nezapomeneme na nic, pane inženýre!“ sliboval znovu Karsen. „Vždyť jsme baterie budovali s vámi, známe každé jejich hnutí“

„Pravda,“ uznal Graham a přátelsky se rozloučil s Karsenem i s vrchním montérem. Vskočil do letadla, jež na něho čekalo na prázdné nyní prostoře před strojovnou, a sám je rychle zavedl na plošinu vládního paláce. Porokoval krátce se šťastným prefektem Sironem, podali spolu zprávu prefektovi Habrovi do Prahy. Grahamovo poslání tím bylo ukončeno.

Vyběhl rychle k svému stroji. Pohleděl na hodiny, bylo po šestnácté hodině.

Teď největší rychlostí do Brna, ale co nejrychleji. (Str. 60.)

„Nuže, milý Stadene," hovořil Graham měkce k řidiči, „teď největší rychlostí zpátky do Brna. Ale co nejrychleji. Čeká mne tam někdo."

„Někdo?" zdvihl Staden vesele oči, spouštěje stroj a dávaje mu hned největší rychlost.

„Ano," odpovídal Graham měkce.

„Hezká?“ tázal se Staden šibalsky.

„Moc hezká!“ řekl Graham a dodal vřele: „Maličká dívčinka, nemocná, v horečce vztahuje ručičky a volá strýčka Grahama. Pojedete nyní rychle?“ otázal se řidiče.

„Pojedu, jako jsem dosud nikdy ještě nejel,“ odvětil dojatý Staden.

A jel. S divokou rychlostí řítil se k severu Grahamův stroj, s vysokým pískotem razila si přída cestu vzduchem, na drnčících stěnách svištěl a syčel ječící vítr – dole se překotně střídaly pouště a kopce, řeky a moře.

„Bravo, Stadene! Tohle byl výkon!“ uznale potřásl inženýr pravici řidiče, když se stroj se silným nárazem posadil na plošinu domu na Petrově. „Za dvě a tři čtvrti hodiny přes půl čtvrtá tisíce kilometrů!“

„Výborný stroj,“ odmítal Staden.

„A výborný řidič!“ usmál se Graham, kvapně scházeje do domu.

Veběhl skoro, shodiv svrchní oděv v přední místnosti, do ložnice Maruščiny.

„Strýčku Grahame!“ ozval se mu naproti slabý, ale radostný hlásek dívčin.

„Přece jsi se dočkala!“ radovala se Jela.

„Marušenko! Marušenko!“ volal vřele Graham. „Už jsem u tebe. A dnes u tebe zůstanu, budeme si povídat a ty se budeš pěkně potit, viď, Marušenko, poupátko mé malé, růžové!“

Muž, který před několika hodinami čelil rozvzteklenым davům, který řídil směr paprsků slunečních, se sklonil nad lůžko nemocného děvčátka a s očima zalitýma teplou vlahou dotkl se rty vlásků na jeho horké hlavičce.

Blaženě se choulilo dítě do jeho náruče.

„A upalovaly?“ zeptalo se najednou svým slabým, milým hláskem.

„Upalovaly!“ odvětil Graham. Ale věru teď nevěděl, kdo.

„Ty lodi,“ naznačil Petřík, jenž přistoupil nyní blíže a bystře pochopil, že inženýr hned nevzpomíná, o čem mluvil s dívčinkou před odjezdem.

„Ano, upalovaly!“ zahovořil Graham, vděčně pokývnuv na Petříka. „A jak ti upalovaly!“ počal vyprávěti. „Letěli jsme vysoko nad mořem, a najednou jsme lodičky uviděli. Celé hejno ti jich bylo, malé, velké, bílé, žluté, vypadalo ti to, jako když plavou staré husy, bílé husy, černé husy, mezi nimi žlutá housátka, a červení krocani a jiní a jiní ptáci.“

„To bylo hezké!“ vydechla Maruška.

„Moc hezké!“ souhlasil Graham. „Ale lodičky byly hezké, na nich však ti byli lidé zlí. A jeli proti jedné zemi a chtěli jí ubližovat.“

„A tys je zahnal, strýčku Grahame?“ ptalo se dítě.

„Ano, Marušenko!“ mluvil Graham. „Před lodičkami ti jela jedna malá a na ní byly samé patrony.“

„Na střílení.“

„Ano. A my jsme na tu lodičku namířili, poslali na ni horké paprsky, patrony ti udělaly – bum! – a lodičky se lekly, obrátily se a utíkaly ti! Domů k Africe!“

„Co jim nohy stačily?“

„Ještě více, než jim stačily, protože lodičky, Marušenko –“

„Nemají nožičky,“ moudře usoudila Maruška.

„Ano, dobře, Marušenko!“ chválil Graham. „Ale teď už bude Marušenka mlčet,“ dodal povšimnuv si Jeliny výstrahy. „Maruška má spát, bude tedy spát –“

„A ty budeš povídat,“ rozhodlo dítě.

„Pohádky, ano, budu,“ souhlasil Graham.

Marušenka se rozkašlala. Drobná její hlavička se roztřásla, útlá prsíčka se těžce zdvihala. Jelin obličej se zjasnil, přiběhla i paní Míla.

„Dobře, Marušenko, jen kašli!“ pobízely obě ženy dívenku. „Jen víc!“

„Tak, hodně, Maruško, hodně!“ pobízel Graham. A dítě prudce vykašlávalo a zřejmě se mu kašlem ulevovalo.

„Má ještě bráti nějaké léky?“ tázal se Graham po chvíli.

Odpověděly, že dnes již nikoli. Ale že by měla Maruška už spát.

„Právě,“ řekl Graham. „Maruška už chce spinkat, strýček jí bude vyprávět a Maruška se hezky přikryje a bude dřímat.“

„Ale dej mi ruku pod hlavičku, strýčku!“ prosila Maruška.

Milerád strýček poslechl a Maruška si položila hlavu na inženýrovu ruku a přivřela oči. A inženýr Graham počal vyprávěti.

Pohádku za pohádkou vyprávěl, o neposlušných kozlátkách, o slepičce a kohoutkovi, o vráně a sýru a chytré lištičce.

Maruška jen pomalu usínala. Opět a opět se budila a chtěla, aby strýček vyprávěl. Ale znenáhla se tišila. Několikrát ji kašel vytrhl, ale usínala zas. Dech její se dloužil. Na čelíčku vyskočily první krůpěje potu.

Noc pokračovala, Petříček už dávno odešel. Ve vedlejší místnosti již také podřimovala jen Jela. Před chvílí zde byla, ukazovala, že by pomohla Grahamovi nenápadně vyprostiti ruku, na níž dosud ležela Maruščina hlava. Ale Graham odmítl pohybem hlavy, ač mu ruka dávno dřevěněla a nenápadnými pohyby ji rovnal, aby v ní udržel vládu. Viděl, jak dítě klidně dřímá, jak se množí perličky na jeho čílku.

Ale přece dosud nespala docela. „Povídej!“ pohnuly se zase její rudé rtíky.

„Tedy poslední a pak bude Marušenka doopravdy spát,“ domlouval Graham.

„Poslední," souhlasilo dítě v polospánku.

A Graham, dívaje se na drobounkou tvářičku dívčinky, počal vyprávěti pohádku, pro koho? Ne více pro sebe?

„I byla jednou jedna malá holčička," vyprávěl ztlumeným hlasem, „a byla veselá a zpívala a smála se a tančila po zeleném, krásném trávníku. Vše se na ni smálo, sluníčko se na ni smálo, větříček jí čechral vlásky, líbal čelíčko a se smíchem odlétal. Svět se jí zdál krásný. A to bylo proto, že na svém zeleném trávníčku našla holčička krásný kvítek, modrý, jako nebe čistý, vonný. A holčička byla vesela a šťastna a radovala se ze svého pěkného modrého kvítku.

Ale jednoho rána se probudila a modrého kvítku nespatřila. Pryč byl modrý kvítek, pryč. A dívčinka se rozplakala, naříkala, všude hledala svůj modrý kvítek. Ale nebylo ho a dívčinka plakala a plakala. Svět už nebyl krásný jako dříve, sluníčko už netěšilo, větříček jí nebyl příjemným. Želela jen pro svůj modrý kvítek.

Dlouho naříkala. Ale jednoho dne vyšla zase na svůj trávníček. Zarmoucena chodí travou, sotva si jí všimne. Ale najednou tu letí motýlek, holčička se dívá za ním. A hle – sedl na překrásný květ. Růžový byl, velký a tak krásně voněl! Holčička se sehne k růžovému kvítku, utrhne jej, tiskne si jej k prsoum. A vesele se rozběhne po trávníku, zasměje se, zazpívá si. Všechna žalost uprchlá před kouzelným kvítkem růžovým.

Holčička si vzpomněla sic na svůj modrý kvítek, zabolelo trochu u srdéčka, slabě, podívala se však na květ růžový a zajásala. Svět se jí zdál zase krásným, sluníčko se na ni smálo, větříček jí líbal na čelíčko, smál se zase na ni celý svět."

„To je naše pohádka – poslední," zašeptal Graham.

„A nyní budeme spát," svanulo s dětských rtů.

Graham sebou skoro trhl. Myslil, že už dítě dávno spí. Nemyslil, že Maruška vyslechne celou jeho pohádku, kterou chtěl říci, spíš však pro sebe, že zachází každý žal, že najde i Maruška časem úlevy a náhrady za ztracenou lásku otcovskou.

Ale Maruška už vskutku spala. A bohatý pot se počínal perliti po jejím čele i po tvářinkách.

Byla zachráněna.

Strýček Graham ještě dlouho nevysunul svojí ruky zpod hlavičky dítěte. Dlouho po půlnoci sklouzla hlava Marušenky sama z jeho ruky na podušku. A teprv nyní dovolil Graham, aby ho vystřídala Jela v hlídce u nemocné.

IX.

Dravý proud špinavé žluté vody se žene s hukotem ulicí Arenulskou. Hrozivě voda stoupá, zalévá římsy pod okny přízemí, již na okna sama šplíchá, do oken se dere. Poplach a zmatek, nářek a křik, v oknech pater lidé uděšení, zoufalí, postavy na střechách, bezúčelně, bezvýsledně pobíhající.

Na pokraji ulice, kde stoupající půda se dostává nad úroveň vzbouřených, kypících vod, zarazil plavec s malým člunem, přivolán úpěnlivým voláním a kýváním mladého muže, jenž udýchán přiběhl na kraj vod. Ale několik vět vyměnili, došlo k prudké, rozčilené hádce.

„To je, pane, šílenství!“ rozkřikne se plavec z loďky. „Až tamhle k tomu domu?“ ukázal na velký, žlutě natřený dům dále v ulici, podél něhož vody, ženoucí se se stran, divoce se vzdouvají a válejí a hučí.

„Ne, pane,“ křičí plavec, „k tomuhle se nepropůjčím. To je o život.“

„Zaplatím vám, co budete chtíti, prosím vás, jen jeďte!“ naléhá mladý muž. „Pohleďte, vždyť –“

„Pane, neblázněte!“ odpovídá plavec. „Není přece nebezpečí, je to vlna z proražené staré nádrže nad Římem, je v půl hodině po ní. Domy nespadnou, počkejte –“

„Ne, musím tam být!“ odporuje rozčileně mladý muž. „Za každou cenu – Zaplatím vám loďku –“

„A pojedete sám?“ zeptá se plavec.

„Ano, pojedu, když nechcete vy!“

„A rozbijete loďku tamhle, právě před tím domem,“ varuje plavec.

„Nerozbiju. A když –“

„Utopíte se, jak kotě!“

„Neutopím. Pusťte, pojedu!“ dral se muž do loďky. „Co stojí loďka?“

Plavec vykročil z loďky, krče rameny. Natáhl ruku pro peníze, vsunul je do kapsy a postrčiv si čepici do týla, obrátil se k loďce, do níž mladý muž už vskočil.

„Aby vás Panenka Maria chránila!“ řekl. „Ale jste dokonalý blázen a zasloužil byste pětadvacet –“

Ale muž neslyšel ho v hukotu vln a všeobecném pokřiku. Nevšímal si ani volání lidí, kteří z oken domů ho varovali, ukazujíce na zuření proudu na křižovatce ulic.

Zabral vesly, loďka poskočila, popojela z klidnější vody a již se ostře zakymácela. Ale muž se neohlédl, znovu zabral vesly, loďka vjela do proudu.

Smýkla sebou, nahnula se, ale vyrovnala. Přeskočila velký hrbol vzpěněných vod, příďa ponoří se do veliké vlny. Teď vír chopil loďku, přes zoufalé namáhání muže otočil jí jako pírkem a vrhl ji po proudu.

Křik s oken, muž marně vzpírá vesla, loďka letí k touženému cíli, ale před ním mrští jí proud stranou – náraz, praskot – trosky řítí se dál v proudu. Tu však

hlava se vynoří, ruka – muž se vzepne, zachytí se římsy žlutého domu a proud sám skoro ho srazí do okna, jímž schodiště zeje do ulice.

„Měl jsi štěstí!“ cedí plavec skrze zuby. „Jako všichni blázni!“

„Loďka ovšem v pekle,“ odplivl si. „Pravda, dobře zaplacena! A moje nebyla,“ ušklíbl se, „chytil jsem ji, byli by ji chtěli jistě zpět –“

Obrátil se, odcházel.

Ale muž v okně se zachytil jen na okamžik, ihned skočil dovnitř domu. A tu mu běží vstříc starší, milá paní, v prostém temném šatě, za ní spěchá starší muž, již skoro šedovlasý.

„Pane řediteli! Pane řediteli!“ volají. „Co vás tohle napadlo? Jaká šílená odvaha!“

„Jste tady bezpečni?“ ptá se jich mladý muž, stoupaje po schodech k nim, pomáčený, značící velkými kalužemi svoji cestu na kamenných schodech. „Měl jsem tolik strachu – o – vás –“

„Úplně bezpečni,“ odpoví stařec s vlídným úsměvem. Ale ohlédl se při tom po ženě, stín nejistoty, rozpaků přeletí jeho obličejem.

„Nemůže se nic státi,“ dodává paní. „Teď hlásí radiová služba povodní, že nádrž se již vyprázdnila a že bude v malé půlhodině vlna, povstalá při jejím protržení, za Římem. Za malou chvíli prý začne voda klesat.“

„Já jsem byl ve schůzi na Kvirinále,“ vysvětloval mladý muž rozpačitě, „když vznikl poplach. Hned jsem běžel sem, zde vyhlíželo hrozivě, bylo opravdové nebezpečí –“

‚Ovšem, ovšem,“ přikývl stařec, „první náraz byl hrozný. A jaký poplach, pokřik! Ale pojďte, jste úplně promočen, musíte se ihned převléci. A něco teplého –“

„Jak jste dobrý, pane řediteli!“ dodává pohnutě.

„Byla to odvaha, pane řediteli! A k vůli nám!“ připojí se paní. „Ale pojďte rychle, uvařím vám ihned teplý nápoj! Ať se neroznemůžete! Je stejně zázrak, že jste vyvázl, trnuli jsme hrůzou.“

„Já musil, paní Ferriová!“ omlouval se mladý muž. „Přemohl mne šílený strach – o vás – Přiběhl jsem, zděšen, viděl jsem, jak vaší ulicí se žene proud, jak stoupá hrozivě a hučí – odkudsi se rachot ozval, jako by dům nějaký se řítil –“

„Neslyšeli jsme,“ pravila paní Ferriová, otvírajíc dveře bytu, v nichž se objevilo mladé děvče, zřejmě služebné. „V tom hluku ovšem –“

Muž pokročil ke dveřím, nyní bylo viděti, jak dychtivě se dívá na dveře, jak čeká v nich někoho – stín zklamání však zahalil mu tvář, jež údivem se stáhla, když spatřil děvče ve dveřích.

„Hned teplo, Nino!“ zvolala paní Ferriová na děvče.

„Pane řediteli!“ volalo děvče, obracejíc se však rychle do bytu. „Jak jsem se bála o vás!“ Ale již byla v kuchyni, vpadla tam z chodby, ani dveří za sebou nezavírajíc.

Chlad ledový sahal k srdci mladého muže, jeho zraky zakroužily kolem, hledaly někoho – – „Však to bylo, pane řediteli!“ hovořil pan Ferri. „Nasadil jste jistě život –“

„Musil jsem, promiňte!“ omlouval se mladý muž. „Byl jsem zoufalý strachem.“

„Vlna z protržené staré nádrže Tiberu minula již dolní části města. Voda rychle opadává. Není dále nebezpečí. –“ – „Vidíte!“ ukázala paní Ferriová, uvádějíc hosta do pokoje, z něhož radiový přístroj právě hlásil tuto zprávu. A přikročivši k oknu, řekla: „I před námi se proud tiší, ač není dosud viděti klesání.“

„Ale musíte se přestrojiti,“ obrátila se, „hned přinesu vám prádlo a šatstvo –“ –

„Snad –“ zkoušel mladý muž odmítati.

„Ne, ne! Musíte se osušiti, jde o zdraví, pane řediteli!“ varovně napomínal pan Ferri.

Odešli, nechavše hosta s přineseným šatstvem a prádlem sama, aby se převlékl. Činil to, chvěje se zimou, odložil stranou svůj promočený úbor. A již se ozvalo zaklepání a vklouzla Nina s kouřícím se nápojem.

„Nino!“ s chvěním se obrátil muž k dívce. „Prosím vás, kde je slečna Mira?“

„Není doma, pane Azetti,“ odvětila dívka polohlasně, skoro sama v rozpacích.

„Není doma?“ V této chvíli –?“

„Odešla asi před dvěma hodinami.“

„Ač všude byl poplach, čekalo se protržení hráze?“

Dívka pokrčila rameny a pohlédla soucitně na hosta. Zřejmě se obávala mu říci, něco, co věděla.

„Prosím vás, proč odcházela?“ naléhal mladý muž.

„Prý nějaká zpráva přišla –“, řekla dívka nejistě.

„Zpráva?“ vzkřikl muž. „Zpráva? O doktoru –“

„Gangolovi,“ dokončila dívka tichým hlasem.

X.

„Je tedy klidno?“ tázal se prefekt Habr, tiskna k uchu telefonní naslouchátko.

„Ano, úplný klid,“ odpovídal prefekt ze Saharské Metropole.

„A Grahamovy baterie?“

„Skvělé!“ zvolal prefekt Tiron. „Děláme si teplo nebo zimu, jak je třeba, nemůžeme si přát víc. Opravdu zázrak –“

„Oznámím váš úsudek panu inženýru Grahamovi, bude míti radost,“ usmál se Habr. „Jinak tedy vše v pořádku?“

„Ano, docela. Pan inženýr Karsen se vrátí zítra do Evropy.“

„A Kid a jeho lidé?“ ptal se ještě Habr.

„Čekají na pobřeží, a tiší je vyhlídka na brzký pochod.“

„Dobře, umožníme jej co nejdříve. V ostatním tedy, prosím, se řiďte, jak jsme si ujednali!“

Musil ukončiti hovor, hlásil se a spěchal Řím.

Bertini podával zprávu.

„A nádrž jest již prázdná?“ ptal se Habr po chvíli.

„Ano, není nebezpečí.“

„Lidských obětí jste tedy, díky Bohu, neměli?“

„Nikoli, obyvatelstvo bylo na zátopu připraveno,“ odpovídal Bertini. „Zdrželo to pouze naše práce, ale –“

Římský prefekt dál podával svoji zprávu, Habr pozorně poslouchal.

„Vše tedy je připraveno,“ pravil po chvíli, když telefon umlkl. „Děkuji vám, vykonali jste mnoho v posledních dnech. Jak utišením shonu po okamžitém odchodu, tak nyní dokončením příprav k přepravě.“

V telefonu několika oddanými slovy tlumočil římský prefekt dík za slova uznání. Habr pak vlídně pokračoval: „Začněte tedy ihned s vypravováním jednotlivých transportů podle stanoveného plánu. Dbejte laskavě, ať dodrží se přesně lhůty; kdyby přece došlo k uváznutí, učiňte opatření podle okolností!“

„Je již tedy možno?“ ptal se radostně prefekt.

„Ano, včerejší večerní porada se usnesla, započíti s akcí. Zprávy z Německa jsou celkem příznivé, krajiny, které podle plánu první přicházejí v úvahu, jsou celkem obydlitelné.“

„Tady Brno! Haló!“ přerušoval rozmluvu s Římem nový rozhovor. Habr ukončil svůj výklad Bertinimu a obracel se k novému tazateli.

„– velmi naléhavě –,“ hovořilo Brno. „– jsou zřejmě vedeni příkladem některých vůdců pražských – trvají na okamžitém vyřešení –“

„Okamžité vyřešení!“ vzdychl Habr. „Bláhoví lidé! Co nepodařilo se lidstvu rozřešiti v tisíciletích, to chtějí rozluštiti v krátké chvíli. A v takovéhle době!“

Pokrčil rameny a řekl: „Odpovězte jim, pane inženýre, aby poslali své zástupce do schůze, jež bude odpoledne v pět hodin ve vládním domě v Praze! Dostavte se laskavě i vy a doktor Bukov!“

„Pan inženýr Graham –?“ tázal se ještě z Brna inženýr Sibirjak.

„Jest již uvědomen,“ odpovídal Habr.

Unaveně odložil Habr telefonní naslouchátko. „Bože, jak těžká doba!“ povzdychl smutně. „A jaký úkol!“

„Co je lidstvo?“ uvažoval s trpkostí pražský prefekt. „A kdy se usadí jeho rozvířené duše? Usadí se vůbec někdy? Či je lidstvo odsouzeno k věčným zápasům a svárům? Člověk je snad neklid sám?

Po obrovské katastrofě při přechodu Manoniny hvězdy, jaký strašný vír! Příchod hvězdy sám – jak významná událost! Chvíle strašlivého nebezpečí pro zemi a všechno její tvorstvo, vždyť stačila neveliká úchylka od dráhy hrozné hvězdy a mohla být zeměkoule roztříštěna, nebo hvězdou stržena do výhně sluneční, tak jak se vskutku stalo s měsícem. Ale i tak, jak hvězda letěla nebeským prostorem, jakou ohnivou lázeň připravila zemi! Jaké to bylo zuření rozpoutaných živlů, kdy s nebes hořel oheň, oheň šlehal z nitra podrážděné země, bičované meteory, kdy se hory kácely a moře zdvihalo k oblakům!

A v té chvíli člověk vztáhl ruku svou, pavučinné vlákno, jež chce pohnout skalním útesem. Avšak přece – člověk mění dráhu nesmírného tělesa, jež divou rychlostí se řítí prostorem, člověk pohybuje zeměkoulí

a mění tvářnost slunce. Zázrak, neslýchaný zázrak! Původce však jeho, Svat Nekola – ubohý Svat! A přece šťastný! Nezapomenutelný pro lidstvo, dokud lidstvem bude a vzpomínat bude svojí minulosti. V ní bude vždycky mezník, velkolepý mezník, přechod Manoniny hvězdy, obrození slunce, obrození země, zachránění lidstva. Na mezníku tom pak vždycky bude hořet písmem nezničitelným jméno posledního člena rodu Nekolova, Svata.

Vždy bude Svatovo jméno spojeno se vzpomínkou na tuto velkou dobu. Ale doba, jež přišla hned potom? Jak těžké chvíle! Slunce ovšem obrozeno, země zachráněna od zhynutí mrazem. Posunuta zemská osa, takže obratníky probíhají dále od rovníku a slunce dosahuje vyšších šířek. Zároveň však urychlil se oběh země kolem slunce i její otáčení kolem vlastní osy. Zkrátil se rok a zkrátil se den.

V první chvíli ovšem uplatnilo se jen obrození slunce. Dopad ohromné hmoty Manoniny hvězdy spolu s uchváceným souputníkem země, lunou, řítící se nesmírnou rychlostí prostorem, oživil ochablou činnost slunce, přinášeje mu úžasné množství energie. V okamžiku srážky došlo vlastně k výbuchu obou nebeských těles, při kterém se vyvinulo veliké množství energie tepelné i elektrické. Tato energie rozlétla se do prostoru, zalila i zemi.

Po výbuchu ovšem spojila se obě tělesa ve žhavou výheň, která však vysílala do prostoru, a tedy i na zemi, o mnoho větší množství energie, nežli staré, chladnoucí slunce. V celých proudech dopadala oživující síla na zemi, jež až na úzký pás na rovníku byla spjata věčným ledem a sněhem. Již však ne věčným! Tají sněhy na rovinách, pláně a údolí řek se mění v široká jezera. S hor se řítí dravé bystřiny, vpadají do rozvodněných řek, zdvihají ještě více jejich hladinu. Ale proudy vod si těžce razí cestu

zanesenými, zpustlými koryty. Na nesčetných místech narážejí řeky na překážky – patří k nim i staré kryty měst – staví se a zaplavují další, širé okolí. Velká města na povodí řek jsou ohrožena, stěží zachraňuje Habr s četou přátel Prahu, uvolňuje Vídeň, Pešť.

Za staletí nastřádané spousty sněhové a ledové na pohorských pláních, ve hlubokých stržích pomalu jen rozplývají se a mizejí. Vody pouze zvolna opadávají, roviny u toků velkých řek jsou dále, dlouho zaplaveny. Poměry jsou trochu lepší na severní polokouli, kterou stihl přechod Manoniny hvězdy v zimě. Desátého ledna i den po něm bylo ovšem i zde vlahé teplo, které vedlo k překotnému tání. Ale pak se teplo umírnilo, třeba že se teplota nedostávala mnoho nad bod tání. Tím povodně aspoň nestoupaly, třeba měly stále až nadbytek potravy.

Hůře se dělo na jižní polokouli, která měla v této době léto. V těchto částech země tání ovšem pokračovala mnohem rychleji, povodně stale rostly a nabývaly hrozivých rozměrů. Na štěstí zde člověk téměř nežil, nebylo proto nebezpečí. Ale nevědělo se ani, co se v těchto krajích děje, kromě obhlídek, jež občas prováděla Astra. Nebylo ani času pro starosti, pokud neseděly přímo v týle člověku. Všechny díly světa měly dosti práce samy se sebou: V Evropě a v Africe působila zmatek snaha obyvatelů, dostati se co nejdříve do míst s přijatelným podnebím, jež přecházela v kvapný útěk na sever. Také v Americe provádělo lidstvo přesun do svých starých sídel na pevnině severoamerické, a stejně se stěhovalo žluté lidstvo v Asii ze sundských ostrovů do končin staré čínské říše.

Prefekt Habr znovu vzdychl, když v úvahách došel k tomuto místu. Vskutku, všude prováděl se přechod v nové poměry snad v plném klidu, nebo aspoň celkem v pořádku, jen bílé lidstvo Evropy a Afriky i v této chvíli

bylo živlem neklidným a těžko ovládatelným. Vzkříšení slunce neslo pro člověka osvobození. Lidstvo zbavuje se pout, které zima přivěsila na život člověka. Trhají se kryty, otvírá se cesta vzduchu, slunci. Člověk okřívá dechem vlahých vánků, jasné slunko pudí mlhy také z hlavy člověka. Není divu, že proud nový vpadá též do srdcí lidských. Ale možno zapomínati tak brzy starých strastí? Možno nedbati trpkých zkušeností ještě z předvčerejška, z včerejška?

Člověk vidí, že se mu dostalo nesmírného daru, velikého štěstí. Ale nemá zachovati rozvahu i v této chvíli? V opojení radostném chce člověk odhoditi všechno, co ho tíží, chce mít odstraněno vše, co zdá se břemenem, ať již je to možné, či nikoli.

A Habra nejvíc bolí, že v tak mnohém, čím se brání vzestupu lidstvu, v klidném rozvoji, musí vidět snahu, odvrhnouti práci, kterou nerozumní jednotlivci mají za obtíž. „Práce! Prokletá práce!“ rozhorlil se včera při jednání Klejtek, samozvaný mluvčí lidu. Chtěl se zalichotit davům, myslil, že jest jejich ochráncem, když odvaluje s jejich beder práci. Práci, jež je požehnáním člověka!

Habr mimovolně myšlenkou proletěl dráhu svého života. Ničím nebyl jeho život, pouze prací. Celý jeho život byl jí vyplněn. Jeho mládí, jeho studie, počátek dráhy životní – od rána do noci práce. Usilovná, poctivá! Prací získal si vážnosti, práce dávala mu vliv. Ale pracoval, ač nevěděl, zda přinese mu práce zisk. Pracoval, když prací dobyl si již postavení, ale pouze pro práci, ne pro odměnu, pro zisk, ať již v jakémkoli způsobu. Práce byla mu vždy vnitřní potřebou, musil prostě pracovati, tak jak mu bylo nutno dýchati a jísti. Nečinnost mu byla obtíží, práce, sebe úsilnější, těšila ho a byla mu rozkoší.

Měl rád každou práci, neštítil se žádné. Vzpomněl si, jak před lety byl úředníkem v Saharské Metropoli.

Byl tehdy již ženat, milá jeho žena s ním. Měli zahrádečku, malá byla, šetřilo se půdou. A komu ji přidělili, musil prokázat z ní výnos. Habr po své práci v úřadě své volné chvíle trávil ve své zahrádce, konal na ní všechny práce, i nejhrubší. Kopal, zemi vozil, nestyděl se nabrat na kolečko hnůj a zarýti jej do záhonu, který přinésti měl plod.

Jeho žena, věrná družka, s ním se zúčastnila těchto prací, konala je stejně ráda jako její muž. A přec, co jim půda vynesla, vše bylo odečteno od přídělu potravin. Neměli nic více, nežli ostatní, a byli by měli stejně tolik, kdyby byli svoje volné chvíle věnovali jakékoliv zábavě. Pravda, Habr mile vzpomněl, měli něco, čeho druzí neměli. Jak je těšil plod, jejž sami vypěstili, jak je blažil pohled na rostliny, které jejich péčí dařily se, vyspívaly, zrály do plodu! Je velkou, čistou radostí si uvědomit, že co máme, co nás, naše milé živí, že je z naší práce, z naší námahy.

Pak, po letech, přišel Habr zpátky do Čech. Vír veřejné práce uchvátil jej, strhl. Habr neměl volné chvíle, práce vyplnila jeho dny a přečasto i noci. Znaven přicházíval z denní práce, po letmém jen pohledu po domácnosti, přečasto však také bez něho se zase vzdaloval, aby se až v pozdní noci vracel. A v nocích se zabírával do knih, do papírů – zatím co se tisícové přeli, je-li nutno pracovati denně hodin pět či šest.

Měl odměnu, uznání. Co je to? Pochybný dar vrtkavého davu. Jeden chválí, tucet jiných závidí a tucty utrhají, zlehčují. A zavane vítr a přízeň lidu se rozletí jako chmýří.

Poznal i to Habr. Tehdy nežila již jeho milá družka. Byl sám, dětí neměli. Odchod její byl mu velkou bolestí, ale mocným lékem byla práce. Život jeho byl teď pustý, vyplnil jej zase prací. Práce byla mu vždy vším.

Ale přišly doby ještě pohnutější, než bývalo obvykle. Nastala doba Personova. Heslem za úlevu práce strhl lidstvo tento dobrodruh. Habr s bolem v duši viděl, kam dospělo lidstvo tímto způsobem. Přišlo vyhnanství pro Habra a hrstku jeho přátel, v něm chvíle úzkosti, i beznaděje. Ztráta Bertrandovy závěti, bohudíky napravená Svatem. Personův tah s Antrou, jež se vydávala za zvěčnělou Eriku, ohrožení Nekolovo. Vše však dobře dopadlo. A Svata přátelům vrátil Američan doktor Allrighton.

Mezitím pohyby magnetky, tajuplný náznak pro otevření závěti Bertrandovy. Odhalení tajemství příchodu hvězdy Manoniny. Skvělá Nekolova myšlenka, zachrániti ohroženou planetu Marta, obroditi slunce. Velkolepé dílo, ale osud navalil i na ně skály strachu. Vše bylo překonáno, Grahamovy baterie pohotově. Ale jaké hrozné chvíle, když se Person objevil v poslední chvíli v Brně, večer před přechodem Manoniny hvězdy!

A potom strašné chvíle desátého ledna večer! Ohrožení všeho v posledních okamžicích, pohroma Špilberku, jež přinesla zhoubu milým druhům, Nekolovi, Millovi i Kasparovi. Zahynul i Person s Robem, Langhenou a ostatními, s Personem se ztratil osudný Strucksův předpis.

Ale Nekolovo dílo mělo plný zdar. Slunce obrozeno, nový život rozvíjí se na zemi. Člověk utištěný, zbídačený zdvihá hlavu s hrudi matky země, k níž se tiskl po staletí, hledě v bledá líce blížící se zkáze. Nyní náhle vstává, zbaven tmy a zimy – cosi teplým soucitem zaválo duší Habrovou – je možno se diviti, že oslněn štěstím člověk tápá, že se jeho oči s nejistotou rozhlížejí, opojená hlava že se motá?

„Přes tisíce let, jež prošly nad jeho hlavou, je lidstvo stále dítětem,“ uvažuje Habr měkce, s porozuměním. „A v této době, v nenadálém, tak

úžasném štěstí, lze se diviti, že třeští hlava děcka, je mu možno zazlíti?“

Úsměv přeběhl přísnou, zasmušilou tváří prefekta Habra. Milý úsměv soucitu a shovívání. Rozjasnilo se v očích Habrových, vrásky na čele se pokoušejí vyrovnati. „Vždyť zase bude lépe, vše přejde a vše se překoná. Snad velká utrpení ještě na nás čekají, kdo ví, co doba přinese? Ale lidstvo samo, velké, svaté! Veliký jest jeho úkol! Třeba je však důvěry a rozvahy.“

Telefon se ozval.

A hned znovu. Znovu.

S rozjasněnou tváří, s pevným klidem sahá prefekt Habr po naslouchátkách.

Zástupci bílého lidstva v Evropě a v Africe, shromáždění po přechodu Manoniny hvězdy na památné schůzi vídeňské, věděli, co činí, když přiměli Habra, aby se postavil v čelo prozatímní vlády pro západní starý svět.

XI.

Rozechvěn ve hloubi duše, vznícené palčivou bolestí, vycházel Azetti, ředitel hvězdárny vatikánské, z bytu Ferriových. Uplynuly dlouhé, trapné hodiny od jeho příchodu, jeho šatstvo bylo dávno vysušeno čilou Ninou. Azetti však stále otálel a váhal. Jeho oči mimovolně lpěly ni dveřích, odvracel je od nich násilně, ale při nejmenším zašustění, hlasu z venku, vracely se jeho oči k nim.

Marně, dívka, kterou čekal, dcera Ferriových Mira nepřicházela.

„Odběhla, jen na okamžik,“ vykládala matka.

„Nemohlo ji potkat neštěstí?“ zeptal se Azetti starostlivě.

„Vyloučeno,“ odvětila matka pevně. „Bylo přece známo, že se vlna blíží –“

„Ale – že –,“ mínil Azetti rozpačitě.

„Že přece vyšla?“ chápala paní Ferriová. „Telefonovala jí některá přítelkyně, odběhla jen, zřejmé na chvilku – Ale vskutku nevíme, která z družek jí volala – Ale můžete být bez obav, je asi v části města, kde je dosud voda – přijde, ovšem, asi později –“ – Azetti se podíval na otce své snoubenky, byl v rozpacích, až příliš zřejmých. A Azetti cítil, že již čekal dlouho, že je čas – Zdvihl se a provázen živým hovořením paní Ferriové i soucitným, letmým pohledem Nininým, odcházel.

„Je už zcela volno,“ pravila paní Ferriová, podávajíc Azettimu ruku ve dveřích předsíně, „přejdete již suchou nohou.“

Přešel, dychtivě se rozhlížeje na všechny strany. Ale v tlumu zvědavců i spěchajících chodců nezahlédl nikde svižné postavy své milé dívky, krásné Miry. Zasmušile odcházel. Zastavil se ještě na nároží, ale marně stál a pátral.

A do duše mu jako roztavený kov do rozjitřené rány padla slova: „Zpráva o doktoru – Gangolovi –“

Kolikrát mu proletěla hlavou tato slova za chvil, po které u Ferriových čekal na Miřin návrat! Kolikrát mu protkla srdce bolest z těchto slov, bolest zžírající, drtivá!

„Zpráva – o doktoru – Gangolovi –“ šeptal si trpce, když vstupoval na náměstí Kvirinálském do svého letadla.

Přenesl se v lehkém aeru přes Řím, dosud v nižší části zatopený, pobouřený nebezpečím. Jeho zraky přeletovaly s místa na místo, uvažoval, kde v té chvíli může asi Mira být. Ale marné bylo pátrání, přeletěl Tiber a vyhoupl se na vatikánské návrší. Zamířil se strojem k hvězdárně, zarazil před ní.

Nevstoupil do těsného vytahovadla, po schodech kráčel ke svým místnostem. A přišed do své pracovny, minul svůj pracovní stůl, zamířil k oknu. Musil míti volno, volno kolem sebe, aby aspoň prostor uvolňoval tíhu, svírající jeho hruď. Stanul u okna, kterým dívalo se nebe na něho a pod ním širý, milý kraj.

Často zde sníval, s očima do dálky upřenýma, s duchem, zkolébaným vábným obrazem širokého půvabného kraje. Velkou část mládí zde prosnil, v dobách, kdy Campagnu dokola kryl bělostný sněhový příkrov, kdy bělostí svítily albánské i sabínské hory i daleké zamrzlé moře.

Bývaly to tiché sny o kráse, sny půvabné, podobné mírnému zvlnění hladiny, čeřené jarními vánky, dokud – dokud růžové červánky ohněm nezahořely nad obzorem života, aby ustoupily černým mrakům, děsivým – Tehdy přišly sny o tiché, něžné lásce, provívané nadějemi horoucími, ale i hrozivé vidiny a přízraky ničivé, drtící úzkosti.

Žel, proč bylo více druhých?

A dnes zase leží těžký smutek v duši Azettiho, mladého ředitele vatikánské hvězdárny. Zase, tak jako často v posledním roce jeho života. Ale dnes vír za vírem se nesl jeho rozechvěným srdcem. Ve vzruchu nového života, kdy po vzkříšení slunce první jaro přišlo do širého kraje i na město, jež zbavilo se tíživého krytu, lámaly se nejen ledy na italských mořích – Také do srdcí vál nový vzruch.

Bylo mnoho překotného ve všem. A srdce, týrané dlouhou nejistotou, nedovedlo zachovati rozvahu. Náhlá zpráva o hrozícím nebezpečí – pro hvězdáře, zabraného svědomitou prací, přišla znenadání – zbavila ho skoro příčetnosti. Napadlo mu najednou, že Miře hrozí nebezpečí. Živelný strach o drahou mu, milovanou bytost, štval jej přímo k ní a k její záchraně. Jako šílenec se zděsil, když uviděl dravé proudy hnát

se po ulici, v níž byl domov Miry Ferriové. Jako šílenec se vrhl do proudu, by dospěl k ní.

Dostal se, víc šťastnou náhodou, do domu, v kterém Mira bydlela. Byl uvítán rodiči své dívky, ale ani v rozrušení nebylo mu tajno, že jsou v divných rozpacích. Zvěděl brzy proč – Mira nebyla doma. A uslyšel též, co ji vylákalo z domu, třeba v takhle vážné chvíli.

„Zpráva – o doktoru – Gangolovi,“ zni mu v uších nesmělý Ninin hlas.

Nezapomněla naň tedy Mira, na Gangolu. Nevěří, že vskutku zahynul. Věřit nechce, brání se té myšlence. Proč? Proč by to dělala, kdyby – Ano, kdyby ho neměla ráda – Ona, Mira! Jeho pohádka! Jeho sen, tak těžce vykoupený ve skutečnost!

Ale vykoupený, aby se rozplynul v bolest, v nekonečný žal? Takový osud čeká ubohé srdce Azettiho? Takovou dráhu načrtaly sudičky do pustých písčin života pro posledního člena rodu Azettiho?

A mimoděk, snad z touhy po jasnějším záblesku, se noří v mysli hvězdářově jeho dosavadní osudy, podivný běh jeho života, počínaje od předků, až pokud byli Azettimu známi.

Azettiův rod byl italský. Byl z nemnohých, jež kdysi, v dávných dobách, vytrvaly v Italii, když ji opouštěl její lid. Azettiové byli hvězdáři a srostli s vatikánským kopcem a kupolemi na jeho vrcholu.

Tak žili dlouho, až v řadě předků přišel otec našeho Azettiho. Svého děda si Azetti nepamatoval, ale otce stále v duchu viděl, váženého učence a ředitele vatikánské hvězdárny. Viděl také matku, milou, vlídnou, plnou lásky k jedinému synu. Co výjevů z mládí tanulo mu na mysli, již skoro od kolébky, a ve všech byla jeho matka a všechny byly prodchnuty její teplou láskou.

Ale pak mu oba odešli. Azetti byl již v té době mužem. Vyspěl, nastoupil místo po svém otci. A po rodě snad zdědil lásku k vatikánské hvězdárně, s vyhlídkou na nekonečné nebe v noci, ve dne na půvabnou, tichou, sněžně bílou Campagnu, ovroubenou sabínskými, albánskými horami a na západě lemovanou matným leskem ztuhlé mořské pláně. Zde vlastně žil Azetti, unášeje se do nekonečných hvězdnatých dálek a opojen záhadami velkolepé duše přírody.

Azetti však nesnil planě. Jeho život byl naplněn prací, plodnou, účinnou. Přes své mládí – bylo mu okolo třiceti let – měl Azetti velké jméno ve vědeckém světě pro své skvělé objevy i důmyslné dohady. Tím je vysvětleno, že byl před zjevením Manoniny hvězdy z prvních, kteří vytušili příchod něčeho velkého, tajemného, z dálek vesmíru. Soudě z podivných úkazů v souhvězdí Blíženců a srovnávaje staré zprávy o této nebeské končině, došel k úsudku, že nastává doba netušených událostí. Brzy shledal, jakých.

Měl za svou povinnost včas upozorniti na příští nebezpečí, ty, kdož měli zodpovídati za osudy lidstva. Netušil, že jeho objev mohl by se vládcům, kteří tehdy byli v Římě, hoditi k jejich účelům. Snad ani o tom nevěděl. Vždyť před bouří, jež otřásla světy, přešla jiná, těžká bouře, která, bohužel, však nepřinesla očištění ovzduší a srdci jeho klidu.

Bylo v létě před osudným objevením Manoniny hvězdy, kdy do srdce Azettiova, znenadání vpadla velká láska. Přišla divným způsobem. A přece tak prostým!

Azetti se velmi zřídka vzdálil z vatikánské hvězdárny a od své práce. Tu však cílem jeho cesty, místem odpočinku, bylo ponejvíce staré římské forum. Tam bylo tak ticho, pod mocnými oblouky, jež se klenuly nad starobylým náměstím. A zřídka se tu

objevil chodec, tichý, zamyšlený, kdežto na ulicích, úzkých, přeplněných, vždycky vřela vřava, která odtud vyháněla mlčelivého a vždycky do myšlenek zabraného učence. Na foru však vždy byl klid, tak milý.

Proto tak rád po něm Azetti se toulal, bloudil, na něm snil. A osudného toho dne – co přinesl Azettimu? Co jediný okamžik je často pro člověka! I pro celé lidstvo!

Zastavil se tehdy v zákoutí zříceniny paláce vestálských panen. Zadíval se po prostorách jeho a duch jeho mimovolně zaletěl si zpátky o tisíce let. Viděl skvělý palác, oslnivé atrium, v něm nádrž vodní, něžné růžové a rudé květy vroubí její kraj. Do atria vedou dveře z krásných komnat a v nich vážné, sličné panny, zasvěcené službě čisté bohyně. Zde vedle byl její, Vestin, chrám, v němž věčné světlo hoří, opatrované sborem vestálských panen.

V čistotě tu žijí, k bohyni se modlí za zdar státu, štěstí národa, na svědomitosti jejich blaho státu spočívá, běda Římu, kdyby zhasl oheň posvátný, a běda lidu římskému, kdyby některá z jeho strážkyň porušila slib svůj panenský. Běda i jí, ubohé!

Tady žily – představil si Azetti – tuto hrály u nádrže vodní, v záři slunce, tehdy skvoucího. Tudy odcházely do Vestina chrámu, i ven, do bezbožných ulic města, kde však při potkání s nimi zastavovala se státní moc, i smýval se zločin. – – Rozhlédl se po atriu, jeho skvělé mosaice, zahleděl se k otevřeným dveřím jejich síní. Tudy se nesly jejich lehké kroky – odtud snad – – Ztrnul – Lehkým krokem, ztepilá a sličná vyšla dívka, jemné, oslnivé krásy. Vykročila z dveří staré síně do atria, lehce přešla jeho plochu, stanula u vodní nádrže – Pak se obrátila zvolna k východu – odcházela – V němém opojení, s lící, na níž úžas hrál a obdiv, obdiv nesmírný, se díval Azetti na luzný zjev dívčin. Všimla si ho teprv nyní, zarazila se. Ale uzřela jen

nekonečnou oddanost plát v jeho tichých, dobrých očích – pousmála se a vykročila.

Jako by ho táhla zvláštní síla, pohnul sebou Azetti. Šel za ní. Vyšla na Via Sacra, obrátila se k východu z fora proti Kolosseu. Azetti jako omámený se obrátil za ní. Slyšela snad jeho kroky, poohlédla se a pousmála. Mile, ale čistě, bez lákání, vyzývání. Ostatně šla ihned dále, zašla. Azetti se neodvážil jíti za ní dále.

Ale v duši jeho cosi jako by se rozezvučelo. Rozjasnilo se a oteplilo a cosi nekonečně milého a něžného se rozezpívalo až v hloubi jeho čisté, dosud neprobuzené, však citem přebohaté duše. Hned však teskno zavanulo, smutek vzdálení a bojácná, tlumená, však tím jen horoucnější touha.

S duší překypělou varem první, svěží, nedotčené něhy, zároveň však chvějící se steskem bolestivé, dosud nepoznané prázdnoty, pln teplého štěstí a horečného neklidu se vracel mladý muž k své práci. K práci? Ne snad k snění? K vzpomínání? Vzpomínání, jež se chvěje nadějí i obavami, touhou? A jež brzy přešlo v bolestivý nepokoj, jenž vyštval Azettiho z tichých síní hvězdárny ven do ulic Říma. Hledat – ji.

Několik dní opojený Azetti probíhal Římem jako šílenec. Hledal svůj zjev z fora. Marně opětovně sestupoval na forum, marně zrakem rozníceným sledoval rej dívek a žen na Via Nazionale, marně sem a tam přecházel v hlučných davech po Piazza Venezia.

Zoufal nad výsledkem, tisíckrát proklínal chvíli, kdy nechal dívku odejít, zatracoval svoji nesmělost, která ho snad připravila o ženu, o které tušil, že by jediná mu mohla býti štěstím života.

A náhoda? Zrovna týden uplynul od setkání na foru, jež oloupilo Azettiho o klid duše. Azettiovi se zdálo, že zahlédl zjev, podobný neznámé dívce, na Via Nazionale. Rozběhl se za ní. Vkročila do vozu pouliční dráhy, Azetti se rozběhl, vůz dohonil. Ve shluku až po

chvíli se dostal blíže k dívce. Ale zatím vystupovala již druhou stranou vozu. Vyskočil též, dívku dostihl. A viděl, že se mýlil. Viděl milý, krásný obličej, dobré oči, okouzlující, však jiné byly. Zklamán obraci se Azetti.

A po chvíli jiný ztepilý zjev poutá jeho pozornost. Zklamán i zde, dále bloudí, znovu naděje vytryskne z jeho duše, aby se zjevila marnou. Znaven, zmučen steskem uvidí vchod starobylého chrámu Pantheonu, posledního útočiště umělců, i králů, kteří v jeho hrobkách sni svůj poslední, nekonečný sen.

Azetti v své tísni obrací se ke schodům a vstupuje pod kupoli památné stavby Agrippovy. A ruka, jež se zdvihla k čelu, ztuhne. Zde – uprostřed chrámu, ve světelném sloupu, který padá svítícím otvorem ve středu klenby, stojí žena – andělský zjev – zjev z fora!

Obrátila se, vychází. V přítmí chrámu padá světlo na postavu její, na tvář, teď se noří v polostín.

„Ona!“ vzkřikne s chvějivým žasem ve zmučené duši mužově.

Vskutku – ona – Prochází vedle Azettiho – poznává jej. Vychází z chrámu, Azetti jak ve snách za ní. Cítí jeho přítomnost za sebou, poobrátí se. Pohlédne přímo na muže, jejž neodolatelná síla popohnala po bok její. A Azetti nikdy nevěděl, kde k tomu nabral odvahy, že se zeptal s chvějícími se rty a s bázlivou nejistotou v duši:

„Promiňte mi – že se osměluji – Směl bych, prosím, znáti vaše jméno?“

„Jsem Mira Ferriová,“ řekla prostě a bez nepřátelství.

„Azetti –,“ dovedl jen říci mladý muž.

„Ředitel vatikánské hvězdárny,“ dodala k tomu. „Slyšela jsem o vás.“

„Kde?“ zachvělo se se rtů mužových.

„V Egyptě, odkud jsem před několika dny sem přijela,“ pravila. „Otec tam byl léta, ač jsme z Říma –“

Tak se setkal Azetti a seznámil se s Mirou Ferriovou. Oba při tom potkali svůj osud.

XII.

Od prvního setkání se Azetti stal stínem krásné Miry Ferriové. Láska vysoko vzplanula v horoucí jeho duši, celou jeho bytost zachvátila. Učinila jej, čím láska muže dělává, vášnivým milencem, oddaným otrokem, pokorným psem. Tichého učence opustil klid, život muže, vyplněný dosud prací, stal se vírem, v kterém kolotaly utrpení, slast, naděje i zoufání.

Uplynuly sotva dvě neděle od jejich seznámení a Azetti, který denně dívku sledoval a s ní se stýkal, uvedl zas Miru na forum. Byl podvečer, již setmělý, jen tu a tam však teprve se zanítilo světlo, když vkročili do atria vestálek. Azetti se s nadšením a pýchou zahleděl na svoji Miru, viděl, že je ještě krásnější, než zdála se mu při setkání prvním, jestliže jej okouzlila zjevem svým, sladký, milý její hlas a jemné cítění jej uchvátilo docela.

Nyní však, když uviděl ji na místě, kde poprvé ji spatřil, Azetti se nedovedl ovládnouti. Strhl dívku k sobě, a ve vášnivém objímání, mezi šílenými polibky jí pověděl, že má ji rád, že rozjasnila jeho pustý život, že mu nebe přinesla. A že musí jeho být, jeho ženou, drahou, milovanou.

Strhl dívku k sobě a ve vášnivém objímání mezi šílenými polibky jí pověděl, že ji má rád . . . (Str. 88.)

Nebránila se mu s počátku. Sama měkké lokty ovinula mu kol šíje, přijímala jeho polibky. Ale pak se lehce vyvinula z jeho objetí a levicí rovnajíc svůj účes, druhou rukou tisknouc jeho pravici, promluvila, dosud prudce oddychujíc, tichým, smutným hlasem:

„Dík vám za tu chvíli, milý příteli! Nemyslila jsem si, že ji někdy prožiji. Že se potkám s opravdovou láskou! Nevěřila jsem až dosud v lásku, snad v ni dosud nevěřím – Není jí, bylo by to příliš krásné –“

„Oh, neodporujte!“ pokračovala ještě smutněji. „Vím, že máte pravdu. Vy jste jen dosud snil a žil své práci. Já – mláda – znám rmut života a beznadějnost ohořelých křídel – Snad jsem vás měla potkati dřív – snad – Ale nyní, – nesmím zůstat vedle vás –“

„Vy – tak něžná – krásná – dobrá –,“ koktal Azetti.

Ale Mira odmítavě hnula hlavou. „Ne, milý příteli! Znám svoje srdce, chvěji se nad úžasným citem, který cítím hořet v duši vaší. Cítím celým srdcem svým, co v nitru vašem plane, že je proniknuto věčností. A proto toho nelze zklamat. A já bych to zklamala. Znám duši svou, je také ohnivá, je divná –,“ mluvila, jakoby sama rozvažovala, „prudká i pevná v nenávisti, šílená v oddanosti, ve vděčnosti nestálá a v mnohém měkká – ne – nejsem hodna vás, jste příliš dobrý! A je – pozdě.“

Umlčela jeho pokus o odpor. „Ne, neodpovídejte! Marno je vše. Utrpení bych vám přinesla, i kdybych mohla – Já sama mu neujdu, ale nezasloužíte si, byste ho byl účasten. Tuším osud svůj, trest za vinu, za kterou nemohu. Ale připojit k němu osud váš, by bylo zločinem.“

„Ne, milý příteli!“ vyprostila pravici z třesoucí se ruky Azettiovy, aby obě ruce zdvihla k svému účesu. Zpříměla, hlas její stal se náhle tvrdým, studeným. „Podrobte se!“ řekla. „Nepokoušejte se působiti na mé rozhodnutí! Věřte, nebylo by dobře přiměti mne k něčemu, či dokonce mne přinutiti – Litovali bychom, oba –“

Spustila ruce, pak sama napřáhla pravici k Azettimu.

„Vaši ruku, příteli, však na rozloučenou! Polibte mne ještě jednou –,“ sama se vinula do náruče jeho, „vzpomeňte si na mne,“ šeptala mu skoro, „vzpomeňte si na překrásnou tuto chvíli, ale zapomeňte na mne, Miry zapomeňte, zapomeňte na lásku k ní, uduste ji, je dosud čas! A čas i bolest nad ztrátou, když bude ztrátou, zahojí, vy najdete své štěstí.“

„Ale pojďte! Pojďte!“

Chopila jej za ruku a vyvedla jej z domu vestálek. Vykročili Svatou cestou, beze slova šli. Jako ve snách, zdrcen, myšlenek neschopen, jen krutou bolestí sevřen, Azetti se octl na osvětlené třídě, prostřed šumu, hluku, vřavy.

Potom kdosi vřele stiskl jeho ruku, měkké – „S bohem!“ – zavanulo, Azetti neviděl závojem slz – avšak cítil, že je sám.

Nadešly dny hlubokého smutku Azettimu. Dlouhé, šedivé dny beznaděje, zoufání. Azetti se zmítal mezi tichým, němým odevzdáním a mezi záchvaty šílené touhy, která chtěla zápasiti, rváti se i s pekelnými hrůzami o štěstí, které Azettimu zasvitlo, tak na krátko.

Po dlouhé dny sedal Azetti na svojí hvězdárně, pracoval a hledal ukojení žalu v práci. Ale brzy na to vrhal se jak šílenec do hlučných ulic Říma, bloudil po nich, hledal dívku, která uchvátila jeho duši. Ale nikde neuviděl svojí Miry, propadla se jako do nebytí. Marně bloudil kolem domu, v kterém bydlila, přecházel kol oken, aby spatřil aspoň její stín.

Až jednou – Zas bloudil ulicemi. A tu v shluku vozů v jízdní dráze spatří lehký vůz, prudce, bezohledně, ženoucí se změtí. Dva lidé v něm sedí, muž u volantu, vedle něho žena – Oh! Vše vzkřiklo v duši Azettiho. Ten muž – znal ho!

Doktor Gangola!

A žena vedle něho – Mira! Jeho Mira!

„Bože!“ Azetti hlasitě zaúpěl. „Což pak je to možno? Gangola!“

„Gangola!“ ozvalo se hrobovou ozvěnou v jelo umučené duši.

Gangola! Muž mladý, něco málo přes dvacet osm let. Člověk nadaný, úžasně bystrý. V těchto letech již uznaný lékař velikého jména, současně však voják, inženýr a bůhví co vše ještě. Člověk nekonečné energie, podnikavosti a píle, lámal hravě všechny obtíže, překonával dlouholeté pracovníky v jejich oborech, ať obrátil se ke kterémukoli.

Nikdo nevěděl, kde vlastně se vzal doktor Gangola. Žil brzy tu a brzy zase jinde. Nikdo neznal jeho příbuzných. Jeho protivníci – a bylo jich mnoho – si o něm vyprávěli, že je míšenec, že matka jeho byla Číňanka. Vzhled jeho mohl tomu nasvědčovati, ač s druhé strany měl nesporně všechny známky rasy bílé. Ale pověstí o jeho smíšeném původu se aspoň vysvětlovalo, co tolik překvapovalo, ohromné jeho nadání. Doktor Gangola za vlády Personovy se objevil náhle v Italii. Později se tvrdilo, že prý byl Personovým tajným pozorovatelem v Římě, jemuž však Person mnoho nevěřil, zvlášť po příhodách s Veronou a Turínem. Gangola však uměl s lidmi zacházeti. Před Personem udržoval dobré spojení s oběma směry, s modrými i s bílými, za Persona sloužil dobře, třeba nevystoupil nijak veřejně.

Měl oblibu? Sotva možno říci. Obdiv měl pro svoje nadání. Působila mnoho tajuplnost jeho původu. Kdo se jím blíže zabývali, nezjistili stopy jeho činnosti na více, než několik málo roků zpátky. Vážnosti mu přidalo, že se odebral do Egypta v době nepokojů v něm, před pohromou, jež stihla později Egypt. Věřilo se, že měl důležité poslání, ač se dosti brzy vrátil.

Nejvíce však znám byl doktor Gangola svým světáctvím. Většina – zvlášť mužů – měla ho za člověka

pustých zásad, za světáka. Byl jím, v míře takové, že slušelo mu označení, které dostal: Ničema. Jako dítě bez myšlenky trhá květy a zase je odhazuje v prach – Gangola bral ženy bez rozdílu, bez výběru, na okamžik pro zábavu, hned je zase nechávaje beze všeho pohnutí. Ještě spíše možno říci, bylo něco posměšného v jeho dravém ničení, býval dojem, že je nádech nenávisti v jeho řádění, že nenávidí svoje oběti, že jimi opovrhuje.

„Věřím, že je z jiné krve," řekl kdosi. „Nenávidí naše plémě, chce je potupiti, ponížiti v jeho ženách, kterým dokazuje jejich méněcennost bezohledným odhalením jejich povolnosti, podlosti –"

To byl názor mnohých o doktoru Gangolovi. U mnohých byl neoblíben, u mnohých byl přímo nenáviděn. Mnozí tvrdili, že svojí zhýralostí ukazuje také svoji méněcennost, a opovrhovali Gangolou. Ale ženy? Ženy slétaly se k němu v davech jako opojení motýli na jedovatý květ.

A nyní – Azetti bled jako stěna, v hloubi duše otřesen, se dívat za vozem, v němž jede Mira s Gangolou. V duši peklem žhne a pálí, chtělo by se křičet, plakat – Ona – Mira! Ten kouzelný květ – a v rukou toho ničemy!

Teď Azetti chápal leccos z jejích slov, jež pronesla tam na foru. Vzpomněl – ovšem – Gangola byl před nedávnem v Egyptě. Otec Ferriové byl tam úředníkem, tam se setkal s Mirou doktor Gangola. Byl jí osudem – a bude jím – Zdrcen obracel se mladý hvězdář k domovu. Jeho smutek byl teď tíživější, pálil krutěji. Nejen, že ji ztratil, potupenou viděl, zhanobenou! Hrozno bylo v jeho duši ubohé. A náhoda měla dílo dokonati. Po nějaké chvíli potkal se Azetti se známým, Stefano se jmenoval. A hle, zase jede Gangola, však nyní sám. Stefano jej znal, pokynul mu na pozdrav, ač hodně suše.

„Doktor Gangola!“ prohodil k Azettimu jako na vysvětlenou.

Azetti nemohl jinak. „Lotr!“ zasyčel.

„Ah, to jsi řekl málo!“ odpověděl Stefano.

Azettimu poradila žárlivost, aby zkusil, co ví Stefano o Miře.

„Ale dostává snad nyní rozum, slyšel jsem,“ nadhodil.

„Rozum? Jak pak?“ zastavil se Stefano.

„Ožení se prý –,“ nejistě řekl Azetti.

Ale zarazil ho bouřlivý smích, ve který vypukl Stefano. Smích nepřátelský, zlý.

„Gangola? A oženit se? Se kterou pak?“ smál se Stefano poznovu.

„Prý – s Ferriovou –“

„S Ferriovou? Mirou? Ale, kde pak! Ten má Ferriových! Bydlím v jeho ulici, včera šla s ním Ferriová, předevčírem byla u něho Alfenová, dnes zas vezl Miru – A tak to jde stále –“

„A ty – ženy?“ vydychl sotva Azetti.

Stefano mávl rukou s opovržením.

„Brak, příteli! Hodný Gangoly!“

S tím se loučil Stefano, netuše, jak rozjitřil poraněné srdce přítelovo. Ale Azetti měl nyní novou látku pro svou bolest, jeho utrpení vzrostlo. Jeho zoufalost se blížila již nepříčetnosti a nejhroznější myšlenky se mu honily hlavou. Azetti si našel dům, v němž bydlil Gangola, a číhal jako stín v těch místech, pozoruje, co se děje u doktora Gangoly.

Zanedbával svoje práce, věděl to, sám před sebou se hanbil za to, ale jinak nemohl. Chtěl mít hroznou pravdu potvrzenou, chtěl ji míti celou. Prochodil dny, noci v hlučné ulici, a jen její živost způsobila, že se nestal nápadným. Však marně čekal na Miru, ač jinak viděl, že měl pravdu Stefano a že pověst v ničem Gangolovi nekřivdí. Nejznámější ženy, dívky beze

studu ukazovaly se ve společnosti Gangolově a i v jeho domě. Hnus přemáhal Azettiho, nade všemi. V nitru jeho zároveň však rostla radost. Čím by mohla za takových poměrů být Mira Gangolovi? A den ze dne radostněji navracel se v tato místa, neboť ona – Mira – nepřišla sem dosud nikdy – Až – jednoho dne v podvečer! Již chtěl se Azetti vzdáliti a klidně odejíti domů. A tu – po druhé straně ulice jde – Vskutku – její postava – Ona! Dívka jeho snů – jeho vestálka – – Kráčela rychle po ulici směrem k domu Gangolovu. Azetti se nezdržel. Nemohl. Přeběhl ulici – A vrhl se k ní. – „Vy!“ zaúpěl.

„Azetti!“ vykřikla tlumeně.

„Vy!“ sténal Azetti. „A k němu! Miro!“

Pochopila. Zastavila se ohromena.

„Azetti!“ zvolala bolestně. „Jak mi ubližujete!“ A ruce její zastřely líce, na které se vyhrnuly slzy.

„Jdete k němu!“ vzkřikl Azetti pln smutku, ale skoro hrozivě.

„Azetti!“ mluvila Mira rozbolněna. „Jdu na náměstí Svobody, k přítelkyni –“

„Ale byla jste již u něho!“ útočil Azetti.

„Nikdy!“ vzpřímila se Mira.

„A přec,“ Azetti mluvil hrozným hlasem, přidušeným, sám nevěda, jak se odvažuje, proč to činí. „Přec,“ řekl, „vás měl – byla jste jeho –“

Jen kratičký moment zaváhala Mira – co to bylo – hněv nad urážkou?

„Ne – tohle!“ zvolala, propukajíc v pláč.

„Ale – líbal vás?“ naléhal Azetti jak šílený, hrozný, a přece v duchu šťasten její odpovědí, kterou chápal po svém, snad i po svém přání.

Mira zmlkla. „Ano,“ řekla za okamžik, „líbal –“

„Často?“ ptal se Azetti zdrcen, nevěda, co mluví.

„Často,“ přiznala se tiše.

„Líbal vás!“ zavzlykl Azetti. „A vy ho máte ráda –“

„Mám,“ zněla tichá odpověď, však pevná.

Azetti jí skoro nedočkal. Obrátil se, prchal. Nadarmo se Mira pokoušela zadržeti jej.

Teprve později našel cestu k foru. Vchod byl zavřen, Azetti přeskočil ohradu. Tápavými kroky kráčel Svatou cestou, vešel do paláce vestálek.

A forum slyšelo tichý, bolestný vzlyk s místa, kde ji spatřil poprvé.

A po něm tlumený třesk, s nímž temno zahalilo oči Azettiho.

XIII.

Azetti otevřel oči – nevěděl, že po několika nedělích. A malátný jeho zrak, zastřený dosud těžkou mlhou, spatřil nad sebou drahé tahy – její tvář – Zavřel oči, byl to jistě sen – ať potrvá! Ale ztratila se – znovu oči otevře – ach, ano, Mira – ona –! Mira se naklání nad ním, vidí její krásné oči, čarovné, teď zaplavené slzami.

A slyší její vzlykot, šťastný: „Probudil se. Bude živ.“

Zdvihl chabé, chvějící se ruce, objal její šíji, přivinul ji k sobě. Nebránila se. A když jeho rty se obracely k ní, žíznice po ní, schýlila svou hlavu k němu, její rty se dotkly jeho žhavých rtů.

Zas zavřel oči. „Zůstaň! Zůstaň u mne! Navždy!“ zaprosil.

„Zůstanu,“ zaslechl chvějící se slovo. A štěstím překonán ji znovu tiskl na svá chorá prsa. Uvědomila si to a něžně se vyvinula z jeho objetí. Upravila jeho obvaz, pokrývku, usedla vedle jeho lůžka. Bál se, že pak odejde. Však neodešla. Zůstala u něho, až spánek znovu zklížil jeho unavené oči.

Ale přišla zase, když se probudil, přicházela pravidelně, i když se již zotavoval. Věnovala se mu,

nevyhýbala se jeho láskyplným, tak oddaným pohledům, ani jeho lačným rtům. Byla jeho – Azetti byl šťasten.

Byl tu ovšem stín, třeba lehký. Azetti jej pozoroval ovšem teprve až později. Mira se podrobovala laskání Azettiho, nezdálo se, že by jí snad bylo protivné. Ale sama nikdy neprojevovala svojí lásky k Azettimu. Neučinila již nikdy, co při jeho prvním probuzení, nepřitiskla rtů svých k jeho, nepřivinula nikdy jeho hlavy k svému srdci. Azetti si toho všiml, ale nechtěl si to uvědomovati, nutil se, aby byl spokojen s tím, co bylo. Vždyť – jaký obrat! Bože, jaké štěstí!

Cítil, že je třeba, nevraceti se už k minulosti. Cítili to asi oba, nikdy ve svých rozhovorech nemluvili o ničem, co bylo dřív. Tak žil Azetti jen přítomnosti a svému štěstí. Šťasten byl a zotavoval se skoro zázračně. Lékař, jenž ho v nemocnici léčil, odcházel vždy s úsměvem, a úsměv tento patřil jak hodnému pacientu, tak jeho přítelkyni, jež mu byla lékem nejlepším. Příběh jejich znali tady všichni a všichni se se zájmem a s uspokojením dívali na smírné jeho rozřešení.

Také Azetti byl přesvědčen, že všechny strasti jsou již u konce. Kteréhosi večera však, sedě již u okna nemocnice a stěnou krytu vyhlížeje ven, do zasněženého kraje, stiskl ruku drahé dívce, jež seděla vedle něho, a vřele ji zlíbav, zahovořil:

„Jsem jako v pohádce, má drahá! A dosud nechápu, jak vše je možno, že jsi tady vedle mne, že chodíš ke mně a že mne máš ráda. Nečekal jsem již takového štěstí –“

„Přinutil jsi mne, abych tě měla ráda,“ odpověděla mu, dívajíc se přes něho kams na bělostné pláně širé Campagně. „Přinutils mne,“ opakovala jako pro sebe. Vzpomněla si při tom na slova, jež kdysi pronesla a jež se vynořila v její duši – nyní teprve? „Nebylo by dobře

přinutit mne k něčemu," řekla tehdy. A Azetti to dobře pamatoval.

Mráček, ale přeletěl. Aspoň Azetti hned zapomněl slov, pronesených Mirou, uchvácen jsa slastí okamžiku. Také Mira se dál jimi nezabývala. Snad cítila, že někomu ublížila. Aspoň, když jí Azetti stiskl ruku, uchopiv ji pravicí, odpověděla mu Mira lehkým stisknutím. A Azetti byl šťasten, tolik šťasten.

Dny prchaly, Azetti sílil. Sen jeho štěstí trval a mladý hvězdář se těšil, že se brzy vrátí s duší klidnou, plnou jasu, k staré práci. Bylo toho třeba, nadcházela vážná doba. A časy byly zlé, svět úpěl pod nadvládou Personovou, o Habrovi, Nekolovi a jejich druzích dosud nikdo nevěděl. A nastávala katastrofa, možná, že katastrofa světů.

Ale vlastní štěstí, ač s jedné strany hnalo ku práci, plnilo duši Azettiho klidem. Neměl obav, a maloval si budoucnost co nejkrásněji. Dotvrdil jej v tom hodně přítel Stefano, jenž býval v nemoci jeho častým návštěvníkem v nemocnici u něho. Od něho se dozvěděl, že Gangola opustil Řím ihned po pokusu sebevraždy, provedeném Azettim. Stefanovi, jenž upřímně přilnul k Azettimu, bylo jisto, že Mira byla pro Gangolu pouhou hříčkou, jako všechny ženy dosavad. Zalekl se asi následků, k nimž vedly jeho styky s Mirou, ustoupil, patrně bez velkého přemáhání. Co byla pro Gangolu jedna žena?

„Je vůbec nerozumno," mínil Stefano, „mysliti si, že je pouze jedna na světě. Je bláhový, kdo si namlouvá, že by nemohl žíti bez té či oné bytosti. Srdce je plodný keř, jenž kvete v nespočetných jarech. Je třeba jen pohlédnouti zpět do vlastního života. Co bylo bolů, jež se zdály nesnesitelnými, nepřekonatelnými. Snesly se však, překonaly. Kolik bylo bytostí, o kterých jsi myslil, že by jejich ztráta byla zkázou tvého života. Ztratil jsi je, a hle, časem jsi je oželel a v duši zbyla

pouze upomínka, tu hřejivá, tu trpká, bolestná, přece však jen vzpomínka.“

„Čas vše hojí,“ pokračoval Stefano, „to je věta, na kterou by pamatovati měl každý v těžkých chvílích života. Všechno přejde, je však třeba šetřit svého zdraví, svého života, tohoto daru nejvzácnějšího. Ne vždycky to dopadne tak, jako s tebou!“

Azetti se usmál při těch slovech. Rozuměl Stefanovi a věděl, že Stefano má pravdu. Ovšem, kdyby nebylo oné nepředloženosti, kterou provedl, měl by nyní Miru? Zase, pravda, věc však mohla dopadnouti jinak. A nebylo by Azettiho – jemu bylo by sic dobře, ale život Miry byl by sklíčen těžkým stínem. Vskutku, musil to Azetti uznati, měl Stefano přec pravdu.

Minulost však byla vyřízena, bylo třeba dívati se budoucnosti v tvář. Nastávaly vskutku vážné události. Na Sicilii byl v proudu boj, jak ho Azetti litoval! Myslíval si, zda by mu přec nebyl zabránil, kdyby byl býval zdráv. A želel těžkých ztrát, jež stíhaly oba bojující národy. Ale blížila se také Manonina hvězda, počínal se poplach, nastávalo nebezpečí.

V té době Azetti uzdraven opustil nemocnici. A hned druhý den po té, co se ujal svojí práce na hvězdárně vatikánské, přiběhl k němu přítel Stefano. Ví-li, že došly zprávy o Gangolovi. Azetti ovšem nevěděl. A Stefano vyprávěl, že po Římě je plno zpráv o Gangolovi, že je v německém vojsku na Sicilii, že se tam obzvláště vyznamenal a že ho pochválil sám Herman.

Azetti byl Stefanovou zprávou rozrušen. Byl by skoro litoval, že nebylo mu možno také jíti do boje. Ovšem, uvědomoval si, nebylo to možno, na kterou pak stranu se měl postaviti? Ale přece záviděl Gangolovi. „Hrdina,“ myslil si, „jak stoupne v očích Miřiných!“

Toho večera, když navštívil Miru v domě jejích rodičů, kam nyní docházel, se s nejistotou podíval do tváře své milované dívky. S pátravou podezíravostí pozoroval každé její hnutí, každý pohyb jejích očí. A hle, nemýlil se! Snažila se býti klidnou, nemohla však oklamati milence. Poznal, že slyšela zprávu o Gangolovi. Viděl to na jejích nejistých očích, na podivném jejich lesku, nejvíce však na smutném sevření jejích rtů, když myslila, že na ni nehledí.

Otřesen v základech duše odcházel Azetti domů. Nemohlo býti pochyby, že v duši jeho Miry, kterou měl již za svou snoubenku, byl těžký zmatek, nebezpečný Azettiho lásce. Azetti to cítil a vypozoroval dobře, že i rozloučení Miry s ním, stisk její ruky při odchodu jeho, vše že bylo jiné. Smuten odcházel Azetti a sklíčen těžkým bolem sedl ve své pracovně k oknu a zahleděl se v širé pláně Campagně, zalité bledým světlem měsíčním.

Odcházel pozdě na lůžko, nezašed ani na hvězdárnu. A vstával druhého dne s těžkou hlavou, plnou trapných obav, a tísnivé nejistoty. Několik dní tak prožil, jen tu a tam hledaje útěchy v práci. Zatím však rostlo nebezpečí. Na obloze víc a víc hrozila rudá hvězda, řítící se k zemi a nesoucí zkázu. Moře počínalo zdvíhati své vlny, vnitřní oheň mohutněl. A země se občas slabě, hrozivě však zatřásla.

V těch dnech, nemoha déle snésti mučivé nejistoty, odhodlal se Azetti a rozhodl se, zjednati si jasno. Šel a požádal Miru, aby vyplnila jeho dávnou touhu a stala se jeho ženou. Byl ohromen, jak ostře ho Mira odmítla. „Mělo by to smysl v této době?“ tázala se. „A je vůbec dovolena radost nyní, kdy se blíží zkáza, zničení? Vyvázneme-li životem, až přejde nebezpečí, snad –“

Bez ducha se vrátil Azetti. Vše viděl již ztraceno, peklem ho v duši pálilo nešťastné slůvko, jež pronesl

Mira – „snad“ – To řekla Mira, která se mu zaslíbila za ženu! A nyní praví – „snad“!

Azetti cítil, že jinak má Mira pravdu. Ale nemohl si zatajiti, že by nemluvila takto, kdyby ho jen trochu měla ráda. A pak, proč neřekla: „Potom, až toto nebezpečí přejde, pak ano?“ Proč řekla – „snad“? Bolest se rozlila Azettiho duší. Proč ho tedy neodmítla vůbec? Proč ho udržuje v naději? Působí snad na ni upomínka na jeho nerozvážný čin? Přinutil ji pouze, vskutku? Či čeká jen, zda přece nepřijde druhý, Gangola?

Ale bolest osobní musí býti zatlačena nebezpečím obecným. Byl počátek ledna, nebezpečí rostlo. Hrozné úkazy se množily. Zvláště Italie byla ohrožena, osudným jí bylo moře, jež ji obklopovalo, a sopečný žár v jejích útrobách, Vesuv a Etna. A vůdčí mužové země byli zaměstnáni prací ničení a málo bylo těch, kdo by se starali o záchranu. Azetti se přidal k nim a uplatnil se skvěle. Ale prací zahrnut přec nezapomínal a nepřestával trpět.

Do rodiny své snoubenky docházel dál. Měl dojem, že se nyní Mira lépe ovládá, nezvratně však zjistil, že je v její duši neklidno. Ale Azetti byl rozhodnut, že neustoupí, že bude i s Mirou bojovati, o ni samu! A za její štěstí! Neboť – mohl jí dát štěstí druhý? Gangola? Člověk takových vlastností? Azetti byl přesvědčen, že musí Miru chrániti proti němu, i proti ní samé, bude-li toho potřeba.

A stalo se.

Dne třetího ledna šel Azetti navštíviti Miru. Vkročí na schodiště, vystoupí do poschodí, k bytu Ferriovu. Vejde do předsíně. V tom zrovna zazvonil výtah na dopisy, zašustělo ve schránce v předsíni ve zdi umístěné hned u vchodu. Obrátil se, mřížkou vidí dva dopisy, klíček, vězí ve dvířkách schránky – Přiběhla však ihned Nina na zazvonění výtahu. Ale vidí Azettiho

a klíček ve skříňce, rozesmála se. „Pan ředitel už sám jde pro dopisy.“ Něčím neznámým hnán přikročí Azetti ke schránce a děvče vyběhne ven z předsíně na chodbu. Rychle, divným tušením jat, otevře Azetti schránku, vyjme dopisy.

Pohlédne na větší – razítko! Polní pošta, Sicílie!

Bez rozmyslu – ohlédl se – nikde nikoho – Rychle vsunul větší dopis do záňadří. Služka se však vrací, běží ke kuchyni, u pokoje se otevrou dveře, paní Ferriová jde vstříc Azettimu. Azetti ji zdraví, podává jí dopis, vše vyhlíží, jako by jej byla ze schránky vyňala služka a předala Azettimu.

Paní Ferriová vstoupila do pokoje za Azettim a podala dopis Miře. Mira nepokojně pohleděla na obálku, její pohled, nejistý, se dotkl Azettiho. Ale uklidnila se, když poznala písmo. Přítelkyně z Florencie jí cosi oznamovala a Mira hned před Azettim četla dopis.

Byla uklidněna, myslila, že matka obstarávala skříňku. Netušila, co se stalo.

XIV.

Se žhavou nedočkavostí Azetti spěchal domů s Gangolovým dopisem. Neodvažoval se otevřít jej dříve, nežli v bezpečí, ale hořel touhou zvěděti co nejdřív jeho obsah. Tušil dobře, že si nese, možná, rozhodnutí o svém osudu v té nepatrné obálce, jež pálila ho na prsou.

Nemýlil se. Uzavřev se ve své pracovně, třesoucí se rukou otevřel obálku. „Má drahá Miro!“ viděl nadpis dopisu. Obrátil list a četl podpis: „Gangola“! Zatemnělo se mu před očima. Ale bylo třeba vzmužiti se.

A s duší chvějící se, rozbolestněnou počíná čísti:

„Má drahá Miro! Obdržel jsem dnes Tvůj lístek. Nečekal jsem ho –“

Svět se zatočil s ubohým Azettim. Psala mu! Mira psala Gangolovi. A sama, Gangola jejího lístku nečekal! Azetti zastřel svoji tvář. Měl čísti dále?

Musil však. Neodolal. A četl: „Ale vzpomínka Tvá vzbudila mou naději, že by bylo možno zachrániti naši, tak krásnou lásku. Nevím, zdali soudím správně, ve Svém lístku posíláš mi pouze pozdrav. Ale nečiníš tak jistě bez příčiny. Proto Ti píši zřetelně. Víš, že jsem se nerad odlučoval od Tebe. Nesouhlasil jsem s Tvým rozhodnutím. Pravá láska nedbá ničeho, ani slabochů, kteří předstíraným odhodláním k smrti hledí zmocniti se mocí toho, co jim nepatří.“

„Předstíraným odhodláním –“, opakoval si Azetti a vlna studu a hněvu proletěla jeho myslí. Ale nezabýval se tím dále, bylo mnoho trpčího v dopise. Bylo i dále – „Rozhodni však sama! Máš-li mne tak ráda, jak jsi vždycky říkala i dokazovala,“ – Azetti se zase zastavil, – „napiš mi jen jedno slovo: Přijď! – A vrátím se k Tobě a vydobudu svého štěstí třeba proti branám pekelným – Nepřijde-li toto slovo od Tebe – já Ti nechci hroziti svou smrtí, nemysli si také, že zůstanu tady na bojišti – nevrátím se však již nikdy do Říma a neuvidíš mne už nikdy. Považuj pak tento dopis za poslední rozloučení a buď ujištěna, že přes všechno vždy Ti budu přáti všeho štěstí!

Na něco však zcela jiného se těší a od Tebe očekává Tvůj Achil Gangola.“

„Podlec!“ zasyčel Azetti a rozzuřen vyskočil od stolu. „Jak je si své věci jist! A jakým způsobem to jedná s ní! S ní – mou bohyní – mou sladkou Mirou!“

Slzy bolesti i hněvu se ukázaly ve vznícených očích Azettiových. Opět a opět hleděl na dopis, na poslední jeho řádky a palčivý pocit urážky vždy se mu zahryzl

do duše při přečtení těchto vět. Urážku v nich viděl, drzé zlehčení ženy, kterou nade všechno miloval.

Takhle se jí odvažuje psát! A ona – ho při tom miluje! Sama mu píše, volá si ho zpět! Azettimu se dostává vděku za tak čistou, opravdovou lásku! A kdyby byl mužem, totiž Azetti, hodil by jí tento dopis a řekl by: „Jdi – piš, jak Ti nařizuje! A jdi, kam Tě srdce táhne!“

Kdyby – Ne kdyby byl mužem, opravoval Azetti, ale kdyby jí tak neměl rád! A kdyby ji mohl ztratit, kdyby toho dovedl! Život chtěl dát za ni. Nyní má ji odpudit od sebe? Včera, předevčírem si říkal, že je odhodlán, že si ji vybojuje. Také proti ní! Zde – tu je možnost!

Psala mu. Má dosud ráda Gangolu. Posílá za ním lístek, jakmile se dozvěděla, že je u vojska. Ale čeho může čekat od Gangoly? Je to – Gangola, to stačí! A i když se přečte jeho dopis – Azetti se znovu zahleděl na některá místa Gangolova dopisu – o čem píše ten člověk? O lásce, o štěstí – ale naznačuje slovem, že by chtěl být Miře vším, že by chtěl být vždy a pouze jejím?

Ani slova nikde, zpět ji láká, chce ji mít – toť všechno.

Nová trpkost zaplavuje duši hvězdářovu. A zas myšlenka se noří v duši, zda by přece neměl vzíti dopis, zalepiti, vhoditi jej zase u Ferriů do schránky. Ať si Mira rozhodne, ať si sama zvolí cestu životem! Vždyť jaký život by čekal Azettiho s ní?

Ale hned cos šeptá jinou píseň Azettimu v srdce. Byla přece jeho, v jeho nemoci! Jak něžně ho ošetřovala, jak se v slzách radovala z jeho zachránění! I pak, když byl skoro zdráv, jaký krásný život měl Azetti po Miřině boku! Byla spokojená, šťastná, chtěla býti ženou Azettiovou. Což by nebyla zas takovou, když nebylo by Gangoly zde v Římě? A Gangola přece píše, že se nechce vrátit do Říma, když nebude Mira

jeho. Má Azetti dobrovolně odvrhnouti svoje štěstí? Pro cit uražené ješitnosti? Že se Mira ještě jednou dala unést vzpomínkami na Gangolu! Když přec možno doufat, že to bylo naposled – Dlouho rozvažoval Azetti ten den. A čím více přemýšlel, tím zdálo se mu ošklivějším, co byl učinil. Smutná byla jeho noc, trapné probuzení. S těžkou hlavou usedl, vzchopil se však náhle od svého stolu, na němž ležel dopis Gangolův, rozhodnut, že dá dopis Miře, s vyzváním, aby hrála nadále hru otevřenou, upřímnou. Aby nepřipoutala se k Azettimu, jestliže má dosud ráda Gangolu.

Azetti vzal dopis, vyšel z pokoje. Sahal po zimníku v předsíni. A tu si náhle všiml, že v schránce na dopisy svítí cosi bílého. Skoro zaváhal, zda má se zdržovati s tímto dopisem. Ale – stalo se – Azetti pokročil k schránce.

Otevřel ji, vyňal dopis. Ztrnul úžasem.

Dopis byl určen Azettimu. Byl psán rukou – Gangolovou.

Ještě v chodbě roztrhl Azetti obálku. Četl.

A jaký vír citů zatočil se jeho duší! Tvář jeho se zjasnila, radost zaplanula v ní. Ale hned se zase stáhla, soucit se v ní obrazil a hněv a nenávist, přetavená v pohrdání.

Kratičký byl dopis. Azetti již dočetl – jeho chmurně planoucí oči se vracejí opět a opět k slovům: „Její podobiznu jsem věnoval kamarádu, sběrateli hezkých obrázků –“, – teď vztekle smáčkl list a chtěl jej odhodit. Ale rozmyslil se. Narovnal jej, přiložil jej k listu, který zachytil Miře Ferriové. Vrátil se do své pracovny a zavřel oba listy do tajné schrány v psacím stole.

A v prudkém pobouření počal přecházeti pokojem. Dlouho tak chodil, svár citů duse v srdci. Brzy nejhroznější odvozoval z nešťastného dopisu, který mu

poslal Gangola, brzy zase těšil se jím, upokojoval. Jednu chvíli zastavil se, promluvil sám k sobě: „A ty bys ji chtěl proto míti méně rád, že druhý se takto zachoval? Ty, Azetti, který jsi si nedovedl představiti život bez Miry?“

V nový směr se daly Azettiho myšlenky po přečtení dopisu, který mu poslal doktor Gangola. Rozhodl se jíti na hvězdárnu, pracovati. S pohrdáním zahleděl se ke stolu, v kterém spočívaly oba dopisy, a odešel. Bylo třeba práce, nebezpečí rostlo. Jak šly dny a přicházela hvězda, zdvihalo se moře, zalévalo břehy, sopky se rozhořívaly v obrovité pochodně.

Bylo mnoho vykonáno v této době nejen v Římě, nýbrž v celé Italii. Azetti měl na tom velký podíl. Pracoval tak v době, kdy se jeho srdce ještě chvělo, kdy hruď byla sevřena obavami z událostí na Sicilii, nehledě k nesmírnému nebezpečí, kterým hrozil sám desátý leden.

Před osudnou nocí několikrát prosil Azetti, by Mira nebezpečnou chvíli sdílela s ním a ztrávila ji na hvězdárně. Mira prohlásila, že zůstane u svých rodičů. Nebála se. A Azetti měl dojem, že jí ani mnoho nezáleží na životě. Rozuměl však tomu víc, než se Mira domýšlela.

Tak nadešla strašná noc. Noc hrůzy pro celý svět, ne nejmenší však pro zemi italskou, jež se třásla bez ustání od úsvitu desátého ledna a jež byla pobouřena zvěstmi o zuření moře na pobřeží italském. V osudnou chvíli, před desátou hodinou, byl Azetti na hvězdárně se svými spolupracovníky. Ač do duše otřesen, byl nadšen velkolepým zjevem přírodním. Čekal, pln jsa vědychtivosti, jak snese země strašný okamžik tak těsného prolétnutí Manoniny hvězdy v její blízkosti. Byl však stejně napjat očekáváním, co bude dál, až hvězda mine naši zemi i slunce. Měl totiž již dráhu hvězdy zjištěnu a věděl, že při směru, kterým letí,

musí naraziti na planetu Marta. Jak želel nehody, že Mars je zrovna za sluncem a že okamžik srážky nemůže být pozorován!

Přirozeno jest, že Azetti ani jeho druhové nemohli pozorovati, co se událo na Moravě, při přechodu samém. Chvíle byly v Římě stejně děsné jako v Brně, zjistiti pohnutí hvězdy vlivem obrovitých baterií Grahamových, nebo změnu v pohybu a sklonu osy, bylo nemožné, protože země a s ní budova hvězdárny a všechny její stroje byly stále v pohybu, který v okamžiku, kdy Manonina hvězda byla zemi nejblíže, stal se přímo nepříčetně divým.

Věděli jen, že hvězda vskutku přeletěla mimo zemi. A byli živi a viděli živé i jiné, viděli město celkem zachované, ač s nesmírnými škodami. Azetti, jak poslední pruh obrovského rudého terče zmizel za jihozápadním obzorem, vyběhl z hvězdárny. Chtěl věděti, zda je Mira živa, zdráva. Byla, s malátným úsměvem po přestálé hrůze děkovala mu za jeho pozornost.

Azetti se spěšně vrátil ulicemi, místy neschůdnými pro nesčetné trosky krytu, a zalitými lijákem, jenž přišel zase brzo po odchodu hvězdy. Pokračoval ve svých pozorováních, pokud dovolilo neutuchající otřásání země. Jak však ráno žasl, když slunce vycházelo! Vycházelo dřív, než mělo, a na jiném místě. Severnějším. Ale tenhle úkaz, dokud nebyl vysvětlen, byl zatlačen zprávami, jež ihned zrána počínaly docházeti.

„Americké vojsko před Prahou!“

Jak žasl svět, jenž neměl tušení o tomto podniku!

„Praha padla! Person však unikl z Prahy!“ hlásilo se najednou. – „Person mrtev!“ přišla náhle zpráva z Brna. Zpráva, po které se ozval vděčný oddych všude, kam se donesla.

Dosud nebylo však známo, co se v Brně událo. Jen nezřetelně hlášeno, že Špilberk, vrch nad Brnem, se utrhl, a vzlétl ke hvězdě. Person že byl na něm. A pak oznamováno, že s Personem zahynul i Nekola. A zmateně se hovořilo o nesmírné věci, o podniku obrovského významu, jejž řídil Nekola a Habr. Ale bylo těžko rozuměti, oč tu jde.

A pozornost Italie byla náhle uchvácena zprávou, která sice docházela dříve již, ale které nechtělo se věřiti. Nyní byla potvrzena. Bylo jisto, že ve chvíli největšího nebezpečí Čína vrhla celé svoje, netušené, vzdušné síly proti Evropě. Na výboj! Prý – na dobytí látky Strucksovy.

Zachvěli se všichni, kdo to slyšeli. Ale hrdostí se zdvihla prsa čestných lidí v Italii, na Sicílii i v severní Africe. Zvěděli, že v poslední chvíli, Astrou vybídnuti, dohodli se Němci s Italy, že nechali neplodného boje a s plnou silou že se vrhli proti žlutým vetřelcům. Srazili se s nimi nad vlnami černomořskými a zničili je. Zachránili Evropu a jistě celé bílé lidstvo s ní.

Jak byl Azetti hrd touto zprávou!. Dva zápolící kmenové, germánský a románský, si podali ruce a nastavili hrudi bok po boku proti společnému nepříteli. Obětovali se při tom, malý hlouček opanoval bojiště – a náhoda – mezi nimi byly lodi, které bojovaly nejodvážněji, Bertiniova a Hermanova, na níž byl i Brunn.

Byla to šťastná chvíle pro Azettiho, když zvěděl o vítězství dvou národů, jež oba byly mu tak blízké. Ale jaké bylo jeho nadšení, když došly přesné zprávy o zázraku, který proveden byl na Špilberku Nekolou. Zázrak, který vysvětloval mnohé, nad čím v první chvíli Azetti se pozastavil v úžase i s druhy svými. Manonina hvězda změnila svůj směr! Narazila na slunce a spojila se s ním! A slunce obrozeno, s novou

silou vrhá životodárné paprsky své do vesmíru i na naši zeměkouli.

Azetti se v němém obdivu poklonil před duchem Nekolovým. Jak úžasné dílo! A jaké štěstí pro zemi a všechno její tvorstvo! Nový život nastává a nový rozvoj. Nové práce – znovu bude budována lidská společnost a za poměrů příznivějších, šťastnějších.

Pln radosti nezdržel se Azetti a v unesení sevřel Miru do náručí, když ji navštívil po této novině. Nebránila se, ač nesdílela jeho nadšení a trpně spočinula v jeho loktech. Byla rozechvěna, Azetti měl dojem, že je jako bez ducha po hrůzách přestálých. Ale nepátral dál, neměl v těchto krásných chvílích jiných myšlenek krom krásných. Jeho srdce přetékalo touhou, nedočkavou, po mnohém, po nové, další práci za změněných, blaženějších poměrů, ale také po ní, dívce milované, jež již byla blízkou pro něho, tak blízkou.

Nezdržel se také dlouho, Řím se bouřil nadšením, vítal právě návrat obou vůdců, Hermana i Bertiniho, kteří zdrževše se opravami porouchaných strojů dorazili teprve dnes do Říma. Ve chvíli, kdy v Římě započínala se slavnost vskutku památná, kdy správce města vlastní rukou zahajoval práci velmi významnou, odstranění krytu nad městem.

Azetti se vrhl s ostatními do slavností, chodil s jásotem po římských ulicích, rozradostněn, nadšen. A pak obrátil se na hvězdárnu, věnoval se práci, které nyní tolik přibylo. Nezapomněl na Miru, ale láska jeho byla bezpečna, neboť štěstí všech i jeho srdce zkolébalo do jistoty.

Ten den se již k Ferriovým nedostal. Ale měl smluveno s Mirou, že se spolu setkají hned dopoledne příští den, určili si místo schůzky nedaleko Pantheonu. Azetti se dostavil. Však čekal chvíli, čekal půlhodinu, marně. Mira nepřicházela. A nepřišla.

Pln nepokoje se rozběhl mladý hvězdář k bytu Ferriových. A hle, cestou potkává ho Stefano. „Slyšel jsi již?“ volá zdaleka. „Zpráva ze Sicílie, o Gangolovi!“

Azetti poslouchal s úžasem. „Co je nového?“ tázal se pln nepokoje.

„Přišla zpráva, po celém je městě – oddíl Gangolův se našel,“ vykládal mu Stefano.

„Oddíl Gangolův?“ diví se Azetti. „Co pak s ním bylo?“ A teprve teď si uvědomí, že po celou dobu nepřišlo mu na mysl se starati, co bylo s jeho sokem v těchto chvílích. Tak byl přesvědčen, že Gangola je mimo jeho cesty.

„Bylo přece zjištěno, že Gangolův oddíl neodletěl ze Sicílie proti žlutým. Vznesl se sice s ostatními, ale náhle došlo k něčemu, co dosud není vysvětleno. Někdo dával rozkaz, usilovně prý, aby oddíly znovu přistály. Něco z našich sil pak vskutku zůstalo zpátky. Některé se zdvihly znovu a ještě se uplatnily v zápolení se žlutými. Ale Gangolova oddílu nespatřil nikdo v boji.“

„A co –?“ tázal se Azetti dychtivě.

„Nevědělo se. Vlastně se neví dosud, co a jak bylo. Ale ví se nyní aspoň, co se nevědělo dříve, kde je totiž oddíl Gangolův.“

„Byl nyní nalezen?“ otázal se Azetti se srdcem sevřeným.

„Ano,“ přitakal Stefano. „Bylo nalezeno místo, kde tyto vzducholodi přistály. A na něm –“

„Na něm?“ visel Azetti na rtech přítelových.

„Změť,“ hovořil Stefano. „Změť trosek vzducholodí a lidských těl. Usmrtil je zřejmě výbuch, jímž se rozletěla Etna. Náraz vzduchový je vrhl na skály, ač ležely na zemi, myslím vzducholodi Gangolova oddílu, i rozbil je na padrť.“

„A lidé?“ zachvěl se Azetti.

„Prosím tě,“ odpověděl Stefano, otřásaje se. „To víš, na kaši. Málokoho z nich je možno poznati.“

Azettimu se rozbřesklo v hlavě. Bylo by možno, že proto byla Míra posledně tak rozechvěna? Zmítal jí strach o Gangolu? Azetti se nezdržel. Přímo se rozběhl k bytu jejích rodičů. Zarazil se před schodištěm. Má jíti dále? Nebylo by lépe vrátiti se? Počkati, snad několik dní?

Ne, nedovedl toho. Musil seznati plnou pravdu.

Seznal ji. Pln nepokoje vešel do bytu, kde mu otevřela dveře do předsíně Nina, náhodou vyšedší. Vpustila ho zmatena. Viděl rozpaky na její tváři, nevěděla, co má dělati. Zdálo se mu, že ji mrzí, že ho nevrátila. Hned si ovšem uvědomil, že by to asi nebylo nic platno, protože by byl chtěl si zjednat jistotu, za každou cenu.

Pokročil ke dveřím bytu. Zaklepal, stiskl kliku, vešel. Ach, jak litoval, že vešel! Spatřil Míru, zdrcenou, pološílenou, vysílenou křečovitým, zoufalým pláčem. Nepřetvářela se ani před ním, vše jí bylo jedno, plakala a plakala, ze zarudlých očí bylo viděti, že dávno bez slzí. Vedle ní zmučená matka, nad nimi bezradný otec Ferri.

Azetti jen okamžik se strnule díval na tento výjev. Zahlédl rozpačité mávnutí ruky otcovy, provinilý, prosící pohled matčin. Viděl i dívčiny zraky, tvrdé, vzdorující, skoro nenávistné. Beze slova se otočil, odcházel. Odcházel do hloubi duše dotčen, k smrti zkormoucen. Jediná myšlenka pálila v jeho duši, když s těžkou ranou v ní se vlekl po schodech: Proč před nedávném – tam na foru – v paláci vestálek – mířil tak špatně! Škoda, že chybil srdce ubohé! Vzduch jej ovanul, svěží. Kryt se bořil nedaleko, volný zase žije člověk. V mysli Azettiově se rozjasnilo, šeptalo: „Gangola je mrtev!“ A nořila se další myšlenka: „Co

zbude nyní Miře?“ A Azetti ji má přec rád, nedovede neodpustit jí.

Ale zase se nořilo s druhé strany: Po všem, co bylo mezi ním a Mirou, nikdo ho víc nepokořil, nežli nářek Miřin pro druhého – Gangolu!

Ne, měl by ji nenávidět! Ale – Zarazil se.

Nenávidět? Ji? Miru? Což pak ji nemá rád?

XV.

„Opravdová láska – jak krásná je věc! A jak hrozná, někdy!“

Tak asi uvažoval opětně Azetti, když vzpomínal na Miřin smutek nad zprávou o Gangolově smrti. Do duše ho pálily Miřiny slzy. Záviděl mrtvému planoucí dívčinu lásku, nenáviděl žhavě pouhou jeho památku. Často se mu zdálo, že by měl i Miru nenáviděti pro její lásku ke druhému.

„Bože,“ vzdychal, „jak bych já byl šťasten, kdyby mne jen zdaleka tak měla ráda!“

„A proč mne nemá ráda?“ přemítal ve své rozbolestněné duši. „Mám ji přec tak něžně rád! Tak upřímně, věrně – jak vysoko je má opravdová láska proti lásce toho muže! Toho světáka, pro něhož byla jen hračkou, hýčkanou snad v přelétavé zálibě, chvilkové, a pak odhazovanou, dokonce s posměchem, jak ukázal dopis doktora Gangoly Azettimu – Jak málo Mira znamenala pro Gangolu! Jedna z mnohých, přemnohých! A čím je Azettimu? Snílkovi, jenž dosud ženy nepoznal a pro kterého láska k Miře je vším, celým životem!

Což necítí vše toto Mira ve své jemné duši? Je tak citupIná, vnímavá, což je možno, aby nechápala rozdíl mezi dvěma muži, kteří o ni zápasili, a aby neoceňovala pravou, jedinečnou lásku Azettiho? V čem

je tajemství její lásky k dobrodruhu Gangolovi, jaká je to divná síla, jež ji k němu poutá?

Tolik věcí bylo mu v tom nevysvětlitelných. Ale napadlo mu, aby si věc obrátil a povšiml si svého jednání. Co mu bolu způsobila Mira od prvního jejich setkání! Dohnala ho na kraj smrti – A když zachráněn byl jeho život, vlévala jen hořkost v jeho duši, mučila ho, ničila. A Azetti? Jako věrný pes se plazil za ní, lově každý její úsměv, každý pohled, hotov dáti vše na její pouhý pokyn, umírati znova pro ni, třeba tisíckrát – Jak se mohl divit Miře, že takovou věrnou láskou ulpěla na Gangolovi? Když sám ještě horoucněji se upínal na ni, na Miru?

„Ne, je třeba pochopit a odpustit!“ To bylo výsledkem jeho úvah po výjevu, který viděl u Ferriů, to řídilo jeho další kroky. Azetti se zdržel několik dní při své práci na hvězdárně, neodcházel ani dolů do města. Chtěl dáti přejíti nejprudší bolesti, snažil se, aby se uklidnil a zapomněl. A aby se utišila také Mira.

Až po několika dnech se odhodlal, že zase navštíví Miru. S chvěním mířil svoje kroky k domu, v kterém bydlila, jako na popravu vcházel k Ferriovým. Vítala ho paní Ferriová – pan Ferri byl kdesi mimo dům – uvedla jej dále. Usadila jej a sedla proti němu, hovořili o běžných věcech jako staří přátelé. Ale Azetti dobře cítil, že je mnoho přemáhání v jejím chování. Cosi tísnivého bylo mezi nimi, ve vzduchu viselo, ale hovořili, aby zapudili o tom vědomí.

Azetti též pozoroval, že Miřina matka schválně hovor prodlužuje, měl dojem, a cítil, že se nemýlí, že paní Ferriová popřává času dceři, aby se vzchopila, uklidnila a pevně snesla setkání s Azettim. Také jí nevolala, ani pro ni neposílala Niny.

Azettimu napadlo, zda přijde Mira sama, či zda bude musit pro ni dojíti paní Ferriová. Postřehl na tváři paní Ferriové, že zachytila tuto jeho myšlenku.

Zarděla se znatelně a bylo potom patrno, že oba, i Azetti i paní Ferriová, nenápadně naslouchají a chytají každé šustnutí, zvědaví, zda Mira se dostaví sama.

Hovořili však, a hovořili, čas prchal. Azetti byl bled a nervosně se chvěl, paní Ferriová byla zneklidněna. Mira nešla, tíha, která ležela ve vzduchu, rostla a dusila. Azetti zahlédl letmý pokyn paní Ferriové, kterým němě vybízela Ninu, aby zavolala Miru. Pochopila, nepochopila, nevěděli, zdali vyřídila Miře přání matčino. Ale Mira nešla, tíha, která ležela ve vzduchu, rostla a dusila oba. Napjetí již bylo těžko snesitelné.

Tu náhle vstala paní Ferriová, vší mocí se nutíc ke klidu, a řekla:

„Mira jistě neví, že jste tady. Byla vzadu ve svém pokojíku. Zavolám ji.“

Azetti se beze slova uklonil. Paní Ferriová vyšla, ale vrátila se téměř okamžitě s Mirou. Byla zřejmě velmi blízko, patrně v sousedním pokoji.

S napjetím upřel Azetti zraky v Miřinu tvář. Užasl však. Tak byla nepohnutá, klidná.

„Nevěděla jsem, že máme hosta,“ podávala Azettimu ruku.

„Pan ředitel je zde již přes půl hodiny,“ pravila paní Ferriová.

Bylo to již dobře hodinu, co na ni čekali.

„Přišel jsem se podívat po vašem zdraví,“ řekl Azetti v rozpacích.

„Což, zdrávi jsme,“ mluvila paní Ferriová. „A bude nám ještě lépe, až zcela zmizí kryt nad městem a bude mít čistý vzduch plný přístup.“

„Řím bude vyproštěn z pout zcela, jak pokročí jaro,“ mínil Azetti. „Bude to první práce, jako všude. Jak bylo rozhodnuto, že tuto práci si obstarají nynější obyvatelé měst, bez ohledu na pozdější přesuny.“

„Nelze ani jinak," dodávala paní Ferriová. „Souvisí to více méně se zabezpečovacími pracemi pro jarní povodně. Již stejně počínají."

„Tání je v proudu, a nebezpečí bude velké."

„I pro Řím?" otázala se paní Ferriová.

„Jistě," vysvětloval Azetti. „V Apenninách leží spousty sněhu, záleží však na tom, jak rychle budou povolovati při příchodu teplého počasí."

„A nad Římem je prý stará nádrž na Tiberu," vmísila se až nyní Mira do hovoru.

„Jest. A záleží mnoho na jejím stavu," odpovídal Azetti Miře. „Doufá se, že vydrží a že se voda přelije přes hráz. Ale povolí-li hráz, bude Řím vysazen velké zátopě."

„Ale snad pouze velmi krátké, hlásily radiové zprávy," pravila Miřina matka.

„Možná," povoloval Azetti, „protože obsah nádrže není značný. Povodeň však se přivalí asi velmi zprudka. A vy zde jste také nízko, bude třeba opatrnosti."

„Přijde jistě včas zpráva," usmála se paní Ferriová. „Neztratíme se, ovšem si dáme pozor."

Hovořila, vyprávěla, Azetti zas pozoroval její úmysl, nahraditi svou živostí Miřinu nemluvnost. Byl také zvědav, odejde-li paní Ferriová a nechá jej aspoň chvilku s Mirou samotna. Měl tolik věcí na srdci, chtěl upřímně pohovořit s Mirou, domluvit se s ní.

Ale paní Ferriová přinesla si práci s vedlejšího stolku, sedla zas a hovořila dále. Azetti již počal chápati, že nemíní odejíti. Zamyslil se, ale pochopil, že paní Ferriová asi ví, co dělá, a že se nechce hnouti úmyslně. Rozuměl, že ještě není čas.

Uznal to hned. „Jak pak je to dlouho," vzpomínal si, „co se tady, na témž místě, Mira svíjela jak šílená v bolestném pláči! Jak mohl by teď mluviti s ní o své lásce? Ne, bylo to nemožné.

Vyprávěli ještě chvíli, pak se zdvihl. Odcházel, vřele se loučil s paní Ferriovou, něžně stiskl ruku dívčinu. Objal ji očima, zářícíma oddaností, okouzlen se nořil svými zraky do hlubokých, krásných jejích očí, tklivě zesmutnělých. Kouzlo její mladé krásy prochvělo jím, srdce svíralo a hlavu mámilo. Sestupuje se schodů, cítil, že má Miru neskonale rád, že jí musí všechno odpustiti, že ji musí zachytiti, podepříti, zachrániti pro své štěstí, ale také pro její.

Nemnoho času uplynulo od té doby. Azetti dál navštěvoval Miru, kterou považoval za svou snoubenku, byl šetrným k jejímu tichému smutku, nemluvil o minulosti, netázal se na budoucnost. Ale rád ji měl vždy žhavěji a toužebněji, podivný žár v jeho srdci planul výš a výš.

Dokázal to dnes, kdy skoro opožděně povolila stará nádrž na Tiberu nad Římem. Úžasný strach se ho zmocnil, když nastal poplach v Římě a žlutavé proudy vod se přelily přes břehy Tiberu a zaplavily mosty, vnikly do ulic a učinily vířivá jezera z náměstí. Azettiho překonal strach o Miru, nejhroznější představy se mu zahryzly v duši. Chtěl ji vidět, musil k ní, musil míti jistotu, zda skutečně je zdráva, v bezpečí.

S nasazením života se dostal do Ferriových bytu, ale – Miry doma nebylo. A od Niny zvěděl Azetti, že Miru vyštvala ven zpráva – o doktoru Gangolovi. Nyní sedí Azetti zas doma, ve své pracovně a marně přemýšlí a pátrá, jakou mohla míti Mira zprávu o Gangolovi. Je přece mrtev. Či není? Či Mira pouze nevěří, a věřit nechce?

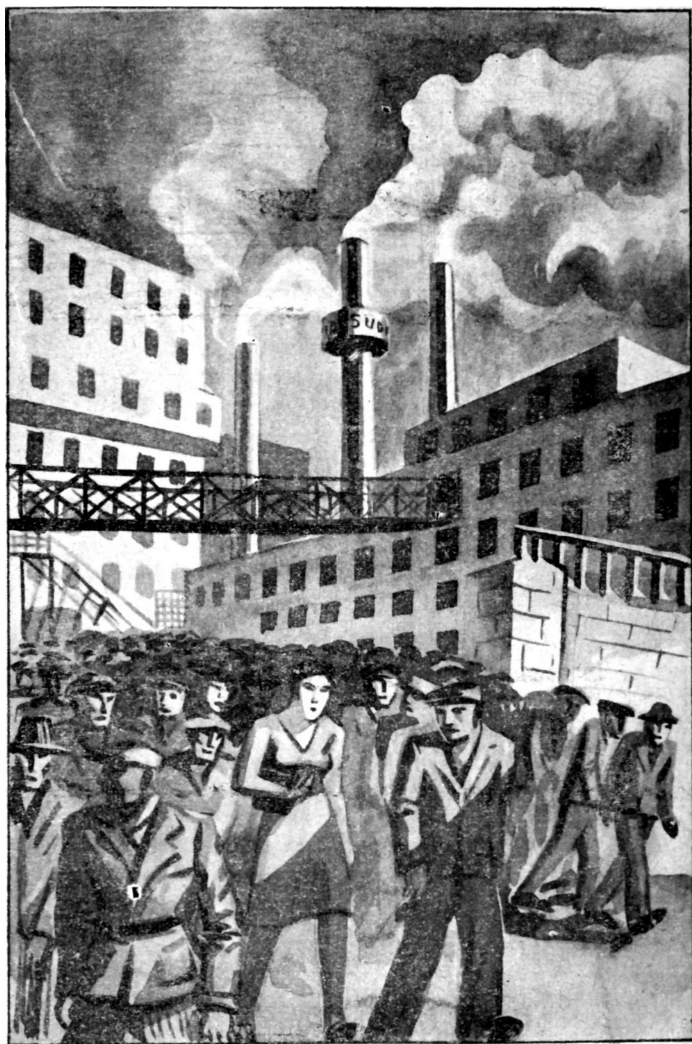
Azetti se dívá oknem do širého kraje. Campagna se počíná zelenati kolem Říma, hory, jež ji lemují, po částech svlékají bělostný svůj úbor, kterým byly zahaleny věky. Měkký modravý háv se stírá po úbočích jejich. Obrátil se k západu – tam obloha svítí

svěžím, teplými blankytem a pod ním se leskne moře, volné, volné moře.

Nový život se započíná, život krásný. Otvírá se i Azettimu? Na jeho obzoru dosud těžké chmury. Rozplynou se? Zasvítí i jemu teplé modro nebes, kouzelné? Zasmušile složil těžkou hlavu do dlaní.

XVI.

Siréna státní smíchovské továrny na lité látky zaječela ostrým skřekem, několik okamžiků kvílí dravý, dotíravý tón, pak se zlomí, klesá, dozní nízkým houknutím. Počíná se polední přestávka, davy dělníků nechaly strojů, jichž rachocení ustává, a hrnou se teď několika východy do chodeb, odkud kvapí do přilehlých jídelen.

Kvap a shon, dravě někteří se derou vpřed a jiní volně s proudem davu dávají se nésti z pracovní dvorany. (Str. 118).

Kvap a shon, dravě se někteří derou vpřed a jiní volně, s proudem davu dávají se vésti z pracovní dvorany. Mezi posledními vychází milé, sličné děvče, s růžovými líčky, světlým vlasem a něžnýma očima, v nichž asi jednou modré nebe se shlédlo a nedovedlo se

již od nich odtrhnouti. Tonička Rublová se zvolna blíží k východům, nekráčí však rovně vpřed. Nenápadně se hledí posunouti stranou, aby se dostala k dveřím, na pravo ležícím.

Tonička se neohlíží vlevo. Ale ví, že odtud se k ní snaží protlačiti Klejtek. Mladý, smělý hoch, nedobré povahy, Toničce z duše protivný. Vždy tak činí, od stroje, u něhož opodál pracuje, vždy se snaží přiblížiti k Toničce. Proto prchá dívka vždy na druhou stranu. Pouze proto? Nepůsobí snad i to, že s pravé strany cítí pohled dvojích dobrých očí? Očí nesmělých, z nichž jen tichý obdiv, němá prosba vzhlíží k dívce – Ale, Bože, proč hned dvojích? Stačily by jedny, do nichž by se zadívala mladá dívka s láskou. Jsou tam, láska hluboká a oddaná z nich hledí na Toničku. Ale stejně hledí z očí druhých, z očí muže, kterého si dívka vřele váží, ale – pouze váží. Kolik posledních dnů ji rozechvívá tento trapný rozpor! A jak těžce nalézti z něho východiska, dojíti k vyjasnění, které však musí někomu způsobit bolest!

Tu se Toničce zdá, že je zleva blízko Klejtek. Ale slyší jizlivá slova, podivný, prudký rozhovor, zdá se, že Klejtek narazil na dozorce Vrbase, který také občas lekal svojí pozorností Toničku. S netajeným odporem, trochu také se zachvěním strachu se dívka svižně prosmýkla davem do prava a vyběhla dveřmi na chodbu. I na chodbě honem zabočila vpravo, podařilo se jí, vchází do jídelny dveřmi, jimiž ihned za ní prochází on, Fráňa.

„Bude dnes trochu obratnější? A odvážnější?“ tázala se sama sebe, vybírajíc si volný stůl a spěchajíc k němu. Nenápadně se ohlédla po mladém, asi sedmadvacetiletém muži, jenž se blížil k ní, zřejmě však váhal.

Ale, Fráňa, ovšem! Zarazil se, spatřiv Toničku tak blízko, zaváhal, zda má si usednouti vedle ní, kde bylo

volné místo. Ale co se rozhodoval, proud se opřel o něho, kdos postrčil jej vpřed. A znovu, dále – než se vzpamatoval, viděl, že je daleko již stůl, kde byla Tonička. Viděl také, jak proud najednou k ní donesl vysokého, příjemného muže, asi čtyřicátníka, jenž na Toničku promluvil a zřejmě s jejím souhlasem si sedí vedle ní.

„Nebude vám nepříjemno," započínal Toniččin soused rozhovor, „že jsem si usedl k vám?"

„Proč by mi to bylo nepříjemno?" odvětila dívka. Mluvila vlídně, ale bylo v její řeči patrno, že se snaží držeti se pouze v mezích přátelských. „Ostatně jste ještě nedokončil vyprávění svého příběhu –"

„Přála byste si slyšeti jeho dokončení?" otázal se muž, s obavou vzhlížeje k dívce.

„Zajisté, pane Máro," zněla odpověď, „vždyť jsem vás vlastně sama požádala, abyste mi vylíčil své osudy."–

„Chtěla jste, abych nemluvil o vás, nemýlím-li se," s tajeným podezřením podotkl Mára.

„Ah, jak jste nespravedlivý!" posteskla si Tonička.

„Promiňte mi!" omlouval se Mára. „Tak často trpkost přemáhá vše utěšenější v mé duši. Snad, že je v ní prázdno, že není nikoho, kdo by ji plnil trochou světla. Není-li duše, jež by byla duši blízkou –"

„Že není? Pane Máro!" vážně odmítala Tonička. „Elisa je přece vaším stínem – Mladá, hezká dívka, dobrá –"

„A jaké má srdce," pokračovala Tonička vřele, „dokázala nejlépe svou péčí o svoji nalezenku."

„Slyšel jsem o tom cosi, ale –," poznamenal Mára lhostejně.

„Vím o tom velmi dobře," pravila Tonička. „Znala jsem Elisu od dětství, ještě více nás sblížilo společné neštěstí, neboť také Elisa ztratila v hrozné noci lednové otce, poslední svou oporu. Ale našla v šíleném

zmatku v jedné z bořících se pražských ulic opuštěné dítě, děvčátko as pětileté a ujala se ho. Nechala u sebe dítě, které o svém původu nic neví – snad ztratilo paměť v oněch děsných chvílích – pečlivě se o ně stará, má je vskutku ráda. Nazvala je Violkou, dle květu na jeho šatu, a je Violce druhou matkou. Asi v třiadvaceti letech! Je to vzácné děvče.“

„Což platno, Toničko!“ krčil Mára rameny. „Jde-li člověk v před a k slunci, nevidí za sebou měsíce –“

„Elisu nelze přirovnati k měsíci, je sluníčkem jasnějším a čistším, nežli která jiná, nebo aspoň tak krásná jako každá jiná, řekla dívka rozhodně.

„Snad,“ rozpakoval se Mára, „pro mne však je jen lunou proti té –“

„A i kdyby byla, pane Máro, zajde-li slunce, jak milý jest, či býval měsíční svit!“

„Zajde-li!“ zarazil se muž. „Myslíte, že zajde –?“ se zatajeným dechem se tázal dívky, vise zraky na její milé tváři a se chvěním pozoruje každý zákmit v jejích očích, trhnutí víček, sevření rtů. A viděl vskutku na výraze jejím, na smutku, jenž nepokrytě mluvil z jejích lící, vše, co věděti chtěl, dříve než zaslechl Toniččina slova, vážná, tichá:

„Zajde-li, se ptáte? Příteli, což vyšlo opravdu?“

Mára zesmutněl. Okamžik neodpovídal. Pak sklonil hlavu ke stolu a řekl:

„Pravda,“ souhlasil. „Neuvědomil jsem si toho ani dobře.“

Obědvali, ale tíseň ležela na nich. A kolem přece vířil hovor, zvonil smích polední přestávky. Ale ozývaly se tu a tam i hlasy rozjitřené, s jednoho kouta počal po chvíli zvučný hlas:

„Občané! – Dělníci! Teď, ve chvíli poklidu, když jsme tu sami mezi sebou, uvažujte, přemýšlejte! Jsme v rozhodné době, teď se bude rozhodovat –“

Pokřik s mnoha stran a rozhněvané hlasy, odporu.

„Aspoň teď dejte pokoj!“ vzkřikne někdo popuzeně, nevrle. Rozlehne se smích a pokřik, řečník, zřejmě ještě nesmělý, se odmlčí.

Mlčí i Rublová Tonička a Mára vedle ní. Až po chvíli si Mára posteskl:

„Snad je pravdou, že někomu se štěstí vždy jen mihne, jako prchavý záblesk světla. Jsou lidé, jimž není štěstí souzeno.“

„Je třeba jen hledat štěstí tam, kde vskutku jest. Najde se i pro vás, pane Máro!“

„Nejsem k tomu, myslím, určen,“ odmítal Mára trpce.

„Ale vaše první žena vás přec měla ráda,“ upozornila Tonička.

„Měli jsme se rádi upřímnou, horoucí láskou,“ vzdychl muž. „A jak vám byla podobna!“, dodával z nenadání, „A přečkali jste překážky, váš sen se naplnil,“ odpovídala mu, jakoby byla poslední slova přeslechla. „Naznačoval jste to aspoň včera ve svém vypravování,“ řekla Tonička. Ale hovořila roztržitě, její oči těkaly po rozlehlé jídelně. A měla dojem, že ze zadu zleva někdo na ni hledí, cítila, že upírají se k ní vřelé, ale smutné oči. Její spolustolovník si všiml jejích kradmých, letmých pohledů. Podíval se na ni s němou výčitkou. Ale pak se vzchopil a zeptal se:

„Hledáte Fráňu?“

Zarazila se, ale jen na okamžik. „Ano,“ odpověděla hned, sice tiše, ale pevně.

„Znáte jej?“

„Ano.“

„Je dobrý hoch,“ přiznával Mára upřímně.

„Vím, ač jsem s ním nemluvila mnohokrát.“

„Je tu nedávno –“

„Ano, asi tři měsíce.“

„Je příbuzný Markův, snad synovec,“ pravil Mára. „To je jistě dobré doporučení.“

„Myslím."

„Kdo mu pomohl sem?"

„Asi můj strýc Pemza," řekla dívka. „Má zde značný vliv."

„Znali jste jej už dříve?"

„Strýc Pemza jej zná od malička. Já jej znám až odtud z továrny."

„Ale nyní vás zajímá, myslím, velice," polohlasně nadhodil Mára.

Tonička kolísala, co odpověděti. V první chvíli se vyhnula přímému přiznání: „Je tak odlišný od ostatních –"

„Od Klejtka –"

„Klejtek!" rozhorlila se dívka. A temný ruměnec jí přeletěl přes líce.

„Ničema!" řekl Máťa ostře.

„Protivný!" posteskla si Tonička.

„I já jsem vám protivný," vyhrklo z nenadání Márovi. Zarděl se sám nad svými slovy. Ale už byla pronesena.

„Ne," bránila se dívka. „Mýlíte se. Vážím si vás velice, pane Máro!"

„Ale k Fráňovi vás něco táhne, pozoruji to."

Neodpověděla, pohlédla však na něho stranou a nejistě.

„A i on se dívá stále po vás –"

„Neoslovil mne sám dosud ani jednou –"

„I to přijde, jednou –"

Dívka se zadívala do daleka. V duši její vír – cítila, co se chvěje v duši dobrého, ušlechtilého muže, jenž v trapné nejistotě seděl vedle ní a pokoušel se vniknouti do taje jejího srdce. Byla si vědoma toho, co chápal i Mára, že je v jejím srdci mnoho úcty k vážnému Márovi, ale láska, vřelá láska že v něm pučí ke druhému, nesmělému, ale přece veselému, příjemnému Fráňovi. Nemohla někomu ponechávati

naději, o které věděla, že se nikdy nesplní. A zahrávati s i s někým v povaze její nebylo.

„Budete ho mít jistě jednou ráda,“ zavanulo vedle ní hluše se chvějících se rtů Márových.

Nemohla jinak. „Snad –“, odpověděla tiše.

„A řeknete-li již toto a takto – je budoucnost přítomností. Nemyslíte?“

„Možná –“

Mára sklonil hlavu beznadějně.

„Hleďte, pane Máro!“ ozvalo se vedle něho konejšivě se rtů dívčiných – milá, teplá slova. Zdvihl hlavu, pohleděl zamlženým zrakem na Toničku.

„Jsou věci,“ mluvila dále, „jež za nás rozhoduje někdo jiný. Musíme jíti tou, či onou cestou. Jdeme jí, nevíme proč, ale musíme jíti tudy. Snad bychom rádi jinam, ale něco nás vede, něco nezdolného. Nezbývá, než se podrobiti této moci – osud je to snad.“

„Osud snad,“ přiznával Mára. „Ale mne tiskne k zemi podruhé –,“ dodával smutně.

„Zase se zdvihnete,“ těšila ho dívka, „jako poprvé. A naznačil jste, že byl hrozný úder, který na vás dopadl.“

„Byl,“ temně přikývl Mára.

„Nedopověděl jste, jen naznačil, že vaše vytoužená družka, s kterou jste se spojil pro život, vám byla vyrvána. Čím, co se stalo?“

Mára sklonil hlavu. „Čím? Tím, co vidím nyní před sebou. Osud –“

„Zemřela? A brzy po vašem sňatku, patrně!“

„Brzy. Velmi brzy,“ vzmužil se Mára k vyprávění. „Po krutých zápasech, po dlouhém odloučení a utrpení jsme konečně zvítězili. Vydobyl jsem si jí, svého štěstí. Musím býti stručný, přestávka se blíží ke konci. Tak tedy došlo k naší svatbě. V důvěrném kruhu nejbližších přátel jsme slavili svůj velký den.“

„Okamžik zázračného štěstí, když jsme si stiskli ruce a řekli nám: Navždy svoji. – Jako v omámení jsme se vraceli. Provázeni přáteli jsme vešli do svého nového bytu, do hnízdečka svého štěstí, budoucích dětí svých. Přemoženi blahem stanuli jsme proti sobě. „Muži! Muži!“ zavzlykala moje mladá žena. „Ženo, drahá, sladká!“ odpověděl jsem jí a rozepjal jí svou náruč. Stulila se v ní, beze slova, a najednou mi těžce spočinula v rukách – sklesla.“

„Sevřel jsem ji, zdvihl – byla bleda, nedýchala. Byla mrtva.“

„Ubohý!“ vzdychla Tonička, do hloubi duše otřesena.

„Vždy ubohý!“ zněla smutná odpověď.

„Občané! Dělníci!“ ozve se zase náhle. „Chcete vskutku prospat tuto nekonečně vážnou dobu? Je tu příležitost, nevrátí se nikdy –“

„Ať žije občan Klejtek!“ vykřikl někdo posměšně.

Pokřik i smích, rozjitření, váda.

Siréna továrny zaječela, hlas její se zdvíhá, stoupá, kvílí.

S pokřikem se ženou lidé k strojům.

„Příteli Klejtkovi se nějak nedaří,“ usmál se kdosi z nich.

„Snad ještě ne,“ odvětil jeho druh rozvážně, „ale možná, že se dočká.“

„On – a my s ním,“ dodal trpce.

XVII.

Slunce se pomalu chýlí k západu, ve vlnách moře Tyrrhenského se jeho skvělý kotouč koupá, v dlouhém, táhlém sloupu rozhazuje po hladině moře oslnivé stříbro zářných paprsků. Obloha, sličností moře

překonána, počíná hořeti žárlivým nádechem ruměnce a závistivým jasem tekoucího zlata.

Azetti sedí dosud u okna své pracovny, hlava těžce v dlaně nachýlená bolí. V duši jeho temno, v srdci němá bolest a bodavý strach. Strach o ni, o Miru drahou, milovanou. Strach o štěstí života, jež otvíralo již svou náruč jemu vstříc a náhle váhá, snad i prchá – Tady, v jeho stolku, v tajném, uzavřeném oddělení jsou dva dopisy. Oba od Gangoly. Jednotlivé jejich věty letí hlavou mužovou, a pálí – pálí – – „Jenom pokyn – přiletím – a vydobudu svého štěstí proti branám pekelným –“ – „Věnoval jsem její podobenku kamarádu, sběrateli hezkých obrázků –“

Tak psal jeden muž – o jedné ženě! A v době pouze několika dní – první dopis, jak Gangola naznačuje v druhém, psán byl kdesi v zákoutí sicilských hor a doručení jeho zpozdilo se, proto došel pouze o den dříve, nežli dostal Azetti list druhý. Snad to osud řídil, aby víc vynikla nízkost toho muže – „Nízkost!“ trpce letí myslí hvězdářovou. „Nízký, podlý člověk!“ myslí dále jeho nitro sama, proti vůli Azettiho. „A přec – málo přes čtvrt roku uplynulo od té chvíle a postačí zpráva, neurčitá, letmá pověst, aby žena, kterou Azetti si umístil v svém srdci na vysokém trůně, vznešeném – aby tato žena jako beze smyslu pobíhala Římem a sháněla slechy o něm – Gangolovi – ničemovi –“

„Pravda,“ napadlo ho. „Mira neví o jsoucnosti těchto listů. Nedostala prvního, jenž lákal ji zpět k němu, nedostala druhého – Ví jen, že mu psala lístek, nabízela se mu, a že nedostala odpovědi – I to by mělo urážeti její hrdost, zatvrdit ji proti Gangolovi. Neděje se však, náklonnost v srdci Miry k dobrodruhovi se nemění a nezhasíná – Nyní cosi zase budí její naději. Zpráva o doktoru Gangolovi – „Jaká zpráva?“ uvažuje Azetti dnes už bůhví, po kolikáté. „Snad přece žije? A vrátí se? Či už se vrátil?“ – „A nebylo by přec snad

lépe, aby Gangola byl živ a navrátil se?“ žíravá myšlenka se dere do Azettiho hlavy: „Má žít vedle Azettiho, Mira se svou nehasnoucí láskou ke druhému, třeba snad jen se vzpomínkou na něho, na jeho památku? Jaký to bude život?“

„Je tolik práce třeba,“ uvědomuje si náhle Azetti. „Je všude ruch a úsilí až horečné, světodějné události posledních dob nakupily množství otázek a záhad, Praha pracuje, i Paříž, Londýn, zprávy významné se hrnou, z Ameriky. A Azetti? Ochromen a k zemi sražen vzlyká jako děcko u nohou té ženy, která –“

„Ne!“ vytrhl se. „Ne! Jak hrozné to myšlenky! Jak šílené! Jen štěstí je cílem člověka – nač všechno ostatní? A přejdou tyto chvíle zmatku, uvolní se sklíčenému srdci – Přijde klid – vždyť nač strach z mrtvých – až Mira bude jeho, ženou jeho milovanou – Pak vrátí se i touha po vědecké práci, zase bude Azettim, a naopak mu láska dodá nové síly k práci, povzbudí ho k touze po slávě a vyniknutí – Ovšem – nezřítí-li se mu palác nadějí a snů – Zpráva o doktoru Gangolovi!

Azetti vyskočil a rozrušen se rozeběhl po pokoji. Kolikrát již přeběhl tak touto místností dnes ve svém neklidu, kolikrát zas těžce usedl! A vždycky zdvíhal ruku k telefonu, aby zavolal aspoň přítele Stefana a zeptal se ho – Ale nenacházel k tomu odvahy.

„Má? Či nemá?“ Zase uvažuje.

A v tom ozývá se telefon – dech se tají Azettimu, když sahá po naslouchátkách, tuší, teď že dává osud odpověď – Vskutku – „– teď jsem se dozvěděl –,“ mluví Stefano – „na Campidogliu – v paláci konservátorů – v přízemí ve válečném oddělení – se budou vydávati věci zahynulých z Gangolovy čety – Přivezli to ze Sicílie – aby příbuzní dle toho zjistili, koho tam ztratili –“

„A – příteli!“ vyráží Azetti vzrušeně, „kdy to vydávají, kdy to bylo hlášeno?“

„Radiem dnes dopoledne,“ odpovídá Stefano, „ale byl v tom nějaký omyl, s vydáváním se počne až nyní – ovšem hlouček lidí tam stojí prý celé odpoledne, více žen – Kdyby tě zajímalo –“

Ale Azetti už nezaslechl konce přítelovy zprávy. Cosi podivného uchopilo jej a zatřáslo jim. Vyskočil od telefonu, hnal se ze dveří. V malé chvíli octl se nad Vatikánem, hnal se v aeru přes Tiber. Na široké ploše nad palácem konservátorů se často snášel se svým strojem, přistál tam i dnes. Vyskočil z letadla a kvapem se hnal dolů.

Horečka žárlivosti třásla duší Azettiho v základech. Nyní chápal, proč odešla Mira z domu ve chvíli, kdy Řím se třásl strachy před zátopou z ohrožené staré nádrže. Pochopil, proč marně čekal po tak dlouhou dobu na snoubenčin návrat v bytě jejích rodičů, rozuměl i jejich rozpačitosti. A byla vysvětlena i slova upřímné Niny, která prozradila, že Miru vyhnala z domu zpráva o doktoru Gangolovi.

Takováhle zpráva tedy! Mira šla se shánět po památce po doktoru Gangolovi. Hlásila se k jeho pozůstalosti – mohla to učinit, protože Gangola neměl v Římě nikoho, kdo by mu mohl býti blízkým.

Ovšem o to ani nešlo Azettimu. Spíše o to, jak srovnává Mira toto nepokryté přiznání se k staré lásce se slibem, jímž dobrovolně se zavázala Azettimu. Chce tím plniti snad poslední svou povinnost vůči zhynuvšímu Gangolovi? Nebo přec jen doufá v jeho návrat, chytá se nejslabší naděje?

V prvním poschodí paláce měl úřadovnu dobrý známý ředitele Azettiho. Jak spěchal po schodech do přízemí, spatřil Azetti klíč ve dveřích této úřadovny. Nerozmýšleje se zamířil ke dveřím a zaklepal. Nikdo

neodpověděl. Azetti stiskl kliku dveří, vešel. Viděl, že je místnost prázdná.

Přeběhl ji, míře k oknu. Byl teď zrovna nad vchodem a vykloniv se trochu, spatřil dole hlouček lidí, vskutku hlavně žen, rozčilených, tlačících se na přední řady, jichž ovšem nebylo shora viděti. Azetti přeletěl dychtivým zrakem shluk postav, hledal mezi nimi štíhlou, pružnou postavu, jemu tak dobře známou a tak drahou.

Ale marně hledal, Miry neviděl v zástupu před palácem. V srdci jeho zavanulo teplou radostí, že snad přece Miře křivdí, že jí není v tomto davu. Ale hned zas skoro zlobně šlehlo jeho hlavou, pouze jeden pojem: „Bláhovče!“

A Azetti vyběhl z místnosti a spěchal dolů do přízemí. Byl znám i zde ve válečném oddělení, vešel zadem nepozorován. Stanul překvapen obrazem, který se mu objevil v místnosti, podvečerem zšeřené. U tří stolů, část místnosti uzavírajících, úředníci vydávají věci, ukazujíce je se všech stran, vysoko vyzdvižené, zdali je kdo pozná, k nim se přihlásí. Tu, onu věc ukazují marně, zpět ji ukládají, berouce do rukou jinou, ale tu s výkřikem se dere kdosi vpřed a ruce vzpíná po předmětu, právě ukazovaném, tam v hořkém pláči tiskne k hrudi matka synův zápisník, zde kdosi, chvěje se křečovitým vzlykem, podpisuje potvrzenku. Všude nářek, vzadu pokřik, hluk – Azetti stojí za úředníkem v prostředním oddělení, očima vznícenýma bloudí po davu a hledá ji, Miru, svoji nevěstu. Nevidí jí, oči jeho planou, hruď se vzedme radostí – A tu – výkřik náhle – tam napravo – u okna, jež vede na náměstí:

„Oh! Oh!“ nese se žalný hlas – tak známý Azettimu.

Teď se ozval temný pád – a poplach v oné části místnosti – Azetti přeskočil ohradu a davem se dere k osudnému místu.

Mráz zavanul, led mu sáhl k srdci – Protlačil se – tady mladou ženu zdvihli – Azetti zaúpěl a vrhl se k ní. Z rukou jim ji vyrval, otevřel mu kdosi cestu mezi stoly, prošel dveřmi, jimiž byl před okamžikem vešel, ve vedlejší místnosti na pohovku položil bezvládné tělo – své Míry – „Vodu! Vodu!“ křičel kdosi, přinášeje nádobu.

Podali Azettimu nějaký šat, navlhčil jej v přinesené vodě a přetřel skráň a čelo dívčino. Odhrnul s čela černou, zvlhlou kadeř, znovu je potíral chladícím šatem. Oči dívčiny však dále byly zavřeny. A Azettimu se najednou zdálo, že se rysy dívky rozplývají, v mlhách mizejí. Na ruku jeho dopadla horká krůpěj – uvědomil, si, že pláče bolestí – Nevšímal si ho však nikdo, bylo víc takových případů. Otřel oči a teď teprve se podíval na Miřiny ruce. Levice ležela bezvládně vedle těla, ruka pravá byla křečovitě sevřena a přitisknuta k prsoum.

Něco se v ní zabělelo. Azetti vztáhl ruku, vzal z ruky Miřiny cosi. Těžko to dostával, polotuhý papír, sevřený v zaťaté její ruce. Přec však povolila, Azetti jej srovnal. Pohlédl naň – Díval se naň krásný, jemný obličej, měkkého, však výrazného pohledu černých očí pod vysokým čelem lemovaným krásným temným vlasem.

Obrátil podobenku Miřinu, četl na bílém rubu rukou tolik známou, milou – psané věnování:

„Drahému Achillovi – jeho Mira.“

Svět poskočil, zatočil se s Azettim, Azetti zavrávoral, jako udeřen.

Ale tu se ozve šepot se rtů omdlelé, slabý, bolestný:

„Je mrtev – mrtev –“

Azetti by byl vzkřikl, zachechtal se jako šílenec.

„Věnoval jsem její podobenku – sběrateli hezkých obrázků –,“ prolétlo mu hlavou a s tím vlna drsné nevole a posměchu. Ale převládl hned nával divokého

hněvu – s tímto věnováním dal ten lotr její obraz dál, pochlubiv se patrně – „Já – ubohá!“ zašeptala Mira slabě.

„Ubohá! Ubohá!“ zaplakal Azetti a klesl na kolena, vedle dívky.

XVIII.

„Končím svoji zprávu, vzácní přátelé, přirovnáním dneška k době jen nedávno minulé. Je tomu jen málo přes půl roku, ležel němý Atlantik, pod tíhou ledových okovů, ležel Pacifik, zavalen ledy. Mezi nimi pod vrstvami ker a sněhu americká pevnina se táhla, prázdná, pustá, mrtvá. Národ americký, vlastně jeho zbytky, tísnily se na nejisté půdě Nové Ameriky, ohroženy mořem, které splachovalo půdu pod nohami jejich, ohroženy zmatky v zemi sesterské, v Evropě a pak tyranem, jenž tuto zemi pokořil a ovládl.

Chmurné byly vyhlídky do časů budoucích. Strádání a nebezpečí, utrpení, kruté boje za nejcennější náš statek, za svobodu. Došlo také brzy k němu, hrůzou zachvěla se americká země. Zachvěla se, ale ochráněna skvělou Alnorovou hradbou –“

Státní tajemník Graham musil přerušiti výklad, až dobouří potlesk nadšení, jenž zazněl při zmínce o Macu Alnorovi. Počkal, a když mohl přehlušiti neutuchající potlesk, pokračoval; ale s rozechvělým srdcem, neboť z tišící se nyní vřavy mohl rozuměti jednotlivým slovům a zaslechl opětovné vznícené, nadšené výkřiky:

„Inka! Inka!“

„Grahamova Inka! Zachránila Ameriku!“

Pohnut v hloubi duše pokračoval státní tajemník:

„Amerika, obhájena odvahou a nadšením svých dětí, odolala Personovým útokům. Zlomila moc Personovu a otřásla mocně jeho postavením. Ale Amerika také jinak přispěchala ku pomoci bílé Evropě při jejím boji za svobodu. Náš výborný doktor Allrighton –“

Zase hlučný potlesk na nějakou dobu přerušoval výklad Grahamův.

„– výborně se uplatnil v posledních chvílích Personovy vlády, hlavně však se vyznamenal zachráněním Svata Nekoly a navrácením jeho kruhu jeho přátel. Ve významný okamžik, kdy plnila se věštná slova velikého Bertranda: „Až magnetka před očima lidskýma denně počne putovati od východu k západu a zpět.“

Tak se stalo, že se Bertrandova odkazu a tajemství, jež chránil po tisíc let významný rod Nekolův, mohl ujmouti Svat, poslední člen mužský Nekolova rodu. A stalo se, co patrně bylo souzeno – v duši Svata Nekoly, jejž právě jeho druhům vrátil Američan doktor Allrighton, tryskla náhle skvělá jiskra myšlenky, veliké a nekonečně smělé: Změniti směr dráhy Manoniny hvězdy, jež se hnala prostorem, způsobiti její dopad na slunce a jeho pomocí vzkřísiti, oživiti slunce, zdroj života i světů, ale hlavně naší země.

Víte všichni, že v té době americké branné síly zakotvily v srdci Evropy a stanuly před Prahou. Strhly k sobě Personovu pozornost a nemálo přispěly k zdaru Nekolova díla. Víte, co v té době pro vědu i lidstvo vykonala naše Astra, Molker –“

Zas přerušen živým souhlasem a vděčnou pochvalou, promlouval po chvíli Graham dále:

„Znáte všichni události této velké doby, znáte velkolepý úspěch nesmrtelné Nekolovy myšlenky. Plný zdar ji potkal, nejsmělejší naděje člověka byly překonány tím, co dokázal poslední muž z Nekolova

rodu. Věčná paměť Svatu Nekolovi i všem, kteří tak či onak padli s ním v té velké chvíli.“

„Děkuji vám,“ řekl Graham, „že jste povstáním svým čest svou vzdali muži, který patřiti vždy bude k největším. Jak velký byl jeho čin! Nesmírný! A ukázal, že člověk je nejskvělejším tvorem na zemi. V rodu Nekolovu vyspěla velikost člověka a směle vztáhla ruce k nebesům. Udělala snad dokonce víc, než může příroda, nad kterou jsou železné a nerozborné zákony. Člověk v Nekolovi zvrátil také tyto, strhl hvězdy se drah od věčnosti pro ně vytčených – K štěstí naší země, která hynula u chladnoucího slunce. Pádem Manoniny hvězdy bylo slunce vzkříšeno a s ním zachráněno všechno tvorstvo, jemuž dává život teplo sluneční. Neboť je-li život zde na naší zemi, pravděpodobně je také na jiných tělesech sluneční naší soustavy, ač třeba v jiné podobě. Pro všechno toto tvorstvo Nekola je zachráncem, Nekola umožnil další jeho trvání i zdárný jeho příští rozvoj.

Těžko ovšem pro nás věděti, co se děje na ostatních planetách. Jisto ovšem je, že také ony okřívají pod paprsky vzkříšeného slunce, že se těší z nových poměrů, a nejvíce Mars, jejž vedle toho Nekola zachránil od zničení. Vidíme však, co se děje na zemi. Afrika se vrací v starou podobu, zemi slunce a horka. Odvodňují se její zbahnělé končiny, časem, až lidstvo se více teplu přizpůsobí, bude Afrika vhodná k umístění přebytků lidnatosti, tak zázračně nyní stoupající.

Také Asie ožila, žlutý kmen se vrátil do svých starých sídel, zaujal obě Indie a půdu staré Číny. Má nejkrásnější podmínky rozvoje a bylo by si přáti, aby se spokojil s půdou otců a zanechal všech jiných zámyslů. Uvidíme však, splní-li se toto očekávání.

Evropa je starou Evropou, v kráse i bídě, v dobru i zlu. Již přesuny do nových sídel neděly se v klidu, jako

v jiných částech zeměkoule. A i jinak nedospívá tato země k žádoucímu klidu. Není ovšem Amerikou, jednolitou zemí s jednolitým obyvatelstvem. U nás od moře zas k moři jsou jen Američané. V Evropě přes všechny skližovací snahy zůstává směs národů. Je v tom pestrost, jistá krása, ale půvab ten je spojen se stíny, jež stále vidíme. A nebude lépe, již členitost půdy evropské vždy bude překážkou splynutí evropského lidu. Co však nejhoršího, Evropa se nemůže dodělat hospodářského klidu, sociálního míru, jenž by vedl k spokojenosti všech vrstev lidu jejího. Musíme počítati s tím, že nám sesterská Evropa způsobí ještě mnoho starostí.

Za to s klidem se můžeme rozhlédnouti po vlastní zemi. S klidem i s hrdostí. Náš národ se v pořádku vzorném vrátil v zemi otců, v zemi krásnou, kolem které hučí troje moře, v které šumí nespočetná jezera, plynoucí řeky s Alleghan i ze Skalistých Hor divokými caňony i úrodnými, rozlehlými rovinami. Tady americký národ zakládá svůj nový byt, zahajuje novou dobu života. Poučen starými zkušenostmi zařizuje svůj domov rozumněji, zdravěji. Co však je nejkrásnější, zahajuje nové období za nejupřímnější shody v celém národě. Americká státní rada za řízení slavného a drahého všem vůdce pana presidenta Ralmonta –“

Až po chvíli se zase řečník dostal k slovu:

„– za účasti zástupců všech vrstev lidu, z kterých zvláště dlužno jmenovati mluvčího dělnické části národa, všem vám známého a všemi váženého pana Donalda –“

Zas bylo nutno čekati, až stichne bouře pochvalného potlesku.

„– nuže, za souhlasu všeho národa byl schválen nový základní zákon obnovené americké republiky, jehož podkladem je naše stará, osvědčená zásada: Silný, zdravý stát je naším cílem, jenž by vedl k štěstí

každou složku národa a to cestou nejjistější, spravedlností. Spravedlnost bude směrnicí i mírou pro konání naše. Z ní vyplývá také důležitý zákon práce, jímž se dosud Amerika řídila a kterým, k svému zdaru, bude se i dále říditi:

Práce podle schopností a sil je povinností jednotlivce, povinností k sobě, k rodině a jejím členům, ale také k celku. Za práci pak každý má mít plat, jenž při výkonu svědomitém bez ohledu na druh práce má být u všech pracujících stejný. Věcí státu, který řídí všechnu práci, sám jsa celku představitelem a jeho vůle výrazem, jest upraviti práci tak, aby výtěžkem svým kryla plně všechny splnitelné tužby u všech členů národa. Doufáme, že bude možno k tomu dojíti, když za nynějších šťastných poměrů se budou zdárně rozvíjeti všechny vědní obory, aby věda práci ulehčila, umožnila její větší výtěžky, ale aby také zpříjemňovala a zkrášlovala život člověka, činila jej plným, zdravým, bezpečným.

Jsme si ovšem také vědomi, že nepoklene se vždy modré nebe se svým zářným slunkem nad námi. Nezůstávají nás také tajnými těžké obtíže, v nichž aspoň v první dobu tonout bude Evropa, počítáme také s temným nebezpečím z Asie.

Doufáme však ve vítězství dobra, připraveni pomáhati bratřím, čeliti však tvrdě nepřátelům. Věříme, že bude jednou konec všech těch útrap, těšíme se na konečný sladký mír, jenž lidstvo ovládne a přinese mu štěstí.

V této důvěře se radostně i pevně dáváme na novou cestu životem – za štěstím lidu naší milé Ameriky a za štěstím všeho lidstva.“

XIX.

Nový život vře po celém světě. Také v Italii a Římě. Zelená se Campagna a ač už přešlo hlavní tání, valí Tiber plným korytem své žluté vody věčným městem a pod ním k moři, dávno zproštěnému ledných pout. Řím vybavený z krytu promítá se zas do sytě modré, teplým jasem prosycené oblohy.

Všudy práce, všudy ruch a shon. Ruch nebývalý, vždyť poslední již zbytky dřívějšího obyvatelstva se s městem loučí a hrnou se noví občané, Italové ze Sicílie a Afriky. Vše jde sice v klidu, vůdcové stran obou dohodli se přátelsky a mnoho napomáhá pevné vedení ústřední vlády. Urychluje odchod jedněch, zpomaluje příchod druhých, kteří tlačí se sem s jihu.

Nelze ovšem říci, že by se měnilo všechno obyvatelstvo. Mnozí zůstávají na svých místech, srostli se zemí a nevzpomínají už staré vlasti. Mají na vůli si vybrati a nelze zazlívati, že je u některých těžká volba. Nepatřil k nim Azetti, věděl, kde jest jeho místo.

Ale veliký byl nátlak, prováděný Hermanem i Brunem. „Pracovali jsme tak dlouho spolu, prokázal jste veliké služby. Těžko bychom postrádali vaší další spolupráce. Potřebujeme vás opravdu a máme usneseno, že vám vystavíme u nás novou hvězdárnu a opatříme ji vším, čeho si jen budete přáti. Podáte jen svoje návrhy, my pak uděláme všechno, abychom vás získali a abyste byl u nás spokojen.“ Tak asi mluvili Herman a Brunn, lákajíce Azettiho na sever.

Ale také Bertini se snažil, ovšem zase, aby Azettiho zdržel v Římě. A domlouval velmi důrazně: „Vrátili jsme se sem a jsme šťastni, že vás tady nalézáme. Musíte zde zůstat s námi, potřebujeme vás tady. A jste přece z nás. Azettiové pak vždycky byli věrni svojí vatikánské hvězdárně. Zůstali s ní, když náš národ odcházel, tím spíše musí zůstati zde nyní, když se lid náš vrací do země svých otců. Počítáme proto s vámi, určitě.“

Azetti byl dojat touto přízní obou stran. V duši své byl rozhodnut, že zůstane v Římě. Měl rád Řím a jeho Campagnu, a hory kolem ní. Ale nechtěl říci svého rozhodnutí, čekal. Na ni, na Miru – Kolikrát Už Miru prosil, aby učinila konec jeho nejistotě! Mira byla plachá od doby, kdy dovezl ji domů Azetti v těžkých mdlobách z paláce konservátorů. Nejistý byl její pohled, slova rozpačitá. Vítala zas Azettiho jako dříve, zřejmé byla vděčná, že se na nic neptal, že vše přešel mlčením a prominutím, třeba nevyřčeným. Ale jako by jí byla duše uletěla – Mira byla smutná, nemluvná a v sebe zahraná. K Azettimu chovala se mnohem chladněji, ač přijímala jeho návštěvy a neodmítala ani jeho zmínek o budoucím jejich spojení. Se zármutkem ovšem viděl Azetti, že jen on se těší na takovou budoucnost a z Miry že se stále zřejměji v té věci stává oběť, třeba dobrovolná.

A když došlo na otázku stěhování, ukázalo se, že rodiče Miry byli odhodláni jíti na sever, Mira však že váhá. Azetti se zhrozil, když se přesvědčil, že u Ferriových se uvažuje o tom, má-li Mira jíti s sebou, či zůstati v Římě. Podle Azettiho nemohlo v té věci býti rozpaků. A Azetti vskutku nechápal, co vlastně Mira zamýšlí.

Zkusil to a nadhodil jí, že se Herman snaží přiměti ho, aby s ním šel do Německa. Myslil, zdali se ukáže radost na Miřině tváři, byl by tak rád věřil, že by Mira ráda zůstala s ním v Římě, ale že se nechce odloučiti od rodičů. Užasl však, vida překvapený dívčin obličej. A zarazilo ho, že neuzřel v něm ani nejmenšího záblesku potěšení. Naopak, spíše se mu zdálo, že by Miru netěšilo toto jeho rozhodnutí.

„Přála by sis tedy zůstat tady?“ ptal se Miry nesměle.

„Ah, věru nevím,“ odpovídala mu, zřejmě zmatena. „Nevím, nemohu teď říci – až co naši –“

Azettimu opravdu stál rozum nad Miřiným jednáním. Nerozuměl mu. Co chtěla Mira? Či snad nevěděla sama? Nebo vyčkávala něčeho? Ale čeho?

A přece to pochopil. Hned druhý den po rozmluvě s Mirou četl zprávu v novinách, že bylo rozhodnuto dopraviti do Říma ze Sicílie pozůstatky příslušníků čety Gangolovy. Bylo oznámeno, že jim bylo přikázáno místo ve společném hrobě na hřbitově Campo Verano, aby jejich přátelé je aspoň v smrti měli blíže. Stejně mělo býti naloženo se všemi ostatními obětmi z poslední války, pokud bylo proveditelno.

Azetti se zamyslil nad touto zprávou. Věděl, že se tato zpráva dostane i k Miře, byl to list, jenž čten byl právě v její rodině. Azetti jej viděl u nich několikrát a i v rukou Miřiných. Cosi nutilo jej, aby nyní se otázal Miry, zůstane-li v Římě. Učinil to. Navštívil ji, viděl ji zas rozechvěnou, divně dojatou. A na otázku jeho odvětila malátně, že zůstane v Římě, rodiče že půjdou sami na sever.

Azetti šel sklíčen od Miry, ač neptal se již dále nic. Nebylo však toho třeba, věděl nyní, proč dřív Mira váhala, a proč je nyní rozhodnuta. Chce zůstati v Římě, poblíž hrobu Gangolova.

Několik dní na to zvěděl, pouhou náhodou, že právě v té chvíli ukládají druhy Gangolovy na hřbitově Verano. Bylo pozdě, když to zvěděl, jíti na hřbitov. Ale byl čas ještě zajeti si k jejím rodičům. Učinil tak. Miry doma nebylo. Také rodiče odešli brzy odpoledne, ale Mira odešla až po nich, sama, náhle.

„Slečna Mira měla mi zde nechati lístek,“ řekl Nině, třeba se sám styděl hned za tuto lež. „Není snad na jejím stolku něco?“ zeptal se. A když byl vybídnut, aby se poohlédl po stole, dychtivě se vrhl do pokoje Miřina. Proč tak člověk shání ostny do svých ran? Na dívčině stolku ležel obraz – Azetti se zachvěl – Gangolův.

Byl to on. Výrazný, vskutku hezký obličej, tvář trochu hranatá, lícní kosti ostře řezané, pleť snědá, živé, ale neveliké oči, temný, hustý vlas. Postava ne vysoká, však sebevědomá a v tváři lehký úsměv – povrchní – a chtivý – nelítostný – To byl Azettiův dojem, který v této chvíli zatlačil i pocit bolesti, že obraz tento vidí zde, na stolku Miry, svojí snoubenky – Obrátil se, skoro prchl. Ale nedalo mu, změnil směr své cesty, šel jí naproti. A vskutku ji potkal, sama šla a její krok byl vratký, líce bledé, oči však do ruda vyplakané. Dovedl ji k dveřím domu, přemáhaje se a nezmiňuje se ni slovem o tom, co jim duše plnilo oběma. Rozloučil se s ní a nyní se potácel Azetti a vratkým krokem mířil k vatikánské hvězdárně.

Tíživé myšlenky tísnily se v jeho horké hlavě. Nezapomene naň nikdy? Vždy jí bude v duši státi jako svatý na oltáři pohrobené lásky? Je to možno?

Je možno, že takhle by zaujal srdce jemné dívky člověk v podstatě tak špatný, jako Gangola? Azetti si vzpomněl na dopisy Gangolovy, které skrývá jeho psací stůl. Jimi dokázal si jasně Gangola, že je člověk nečestný.

Ovšem, lépe pomlčeti o věcech, jež byly. Není třeba síti nové žaly do zmučené duše děvčete. Gangola je mrtev – A přec! Krutá pochybnost se zahryzne do duše Azettiho. Slyší výkřik Miřin v paláci konservátorů, vidí podobenku v rukou Miry, omdlévající nad důkazem, že Gangola zahynul. Ale – je to důkaz?

Myslí Azettiho letí věta z Gangolova dopisu:

„Věnoval jsem její podobiznu kamarádu – – –“

XX.

„Dejte svobodu každému! Každý ať pracuje o tom, proč má smysl, ale ať pracuje podle svého! Není třeba

mluviti o povinnosti pracovní. To je samozřejmá, to je požadavek mravní.“

„A jsou všichni lidé v tomto smyslu také mravní?“

„Člověk je tvor mravní. Tím se liší od zvířete. Pochybovat o tom je urážkou lidství.“ Hlučný souhlas bouří dvoranou.

„A hřešit proti tomu, čím je?“ Zní posměšný potlesk, protesty.

„Přátelé! Prosím o klidný, věcný způsob rokování!“ volá prefekt Habr, jenž řídí poradu. „A kdo nemá slova, prosím, ať zachová klid!“

„Každý bude pracovati dle svých sil,“ pokračuje první řečník. „Ale bude pracovati lépe, nebude-li mzdy, nedůstojné člověka. Člověk bude šťastnější, když odstraní se peníze, jež přinášejí jenom zlo. Volného člověka chceme na volné zemi!“

„A my chceme pracovitého člověka!“ křičí se posměšně odkudsi.

„Je třeba zvýšeného úsilí celého lidstva,“ volá kdosi. „Svět je v troskách, bude třeba budovat jej znovu.“

„Není domů, není drah. Pole dlužno zřizovati, stromy sázeti a lesy zakládati.“

„Domy jsou! Jsou dráhy. Nepůjdeme s nimi nad zemi!“

„V dírách zůstanete –“

„Přátelé! Odborné věci zde luštit nebudeme,“ napomíná Habr.

„Co chtějí luštiti tito lidé, je až příliš odborné!“ ozve se doktor Bukov.

„Vím, vím!“ přiznává prefekt Habr vážně, ale krčí bezmocně rameny.

„Vše se udělá!“ zas horlí řečník. „Víc vykoná člověk volný, prostý útlaku.“

„A ručíte za to, že budou pracovat všichni svědomitě?“ přichází námitka.

„Jsou zkušenosti z minulosti –“

„Tak špatný není nikdo, aby nechal jiné dříti za sebe!“ brání se řečník.

„A bude-li přece? Co s ním?“

„Přinutí se –,“ zaplétá se řečník.

„Volný člověk!“ letí pošklebek.

„Přinutí se, pravili,“ drží však někdo řečníka za slovo. „Ale čím se přinutí?“

„Najde se způsob –“

„Ale sem s ním! Vše musí být upraveno, přesně rozřešeno předem. Nelze doháněti něco potom správkami! Čím budete tedy stíhat slabý výkon?.“

„Ocení se práce každého –,“ pomáhá si řečník.

„Není tak snadné. Ale dejme tomu! Když ocenění dopadne špatně, co dál?“

„Pak – požitky jeho se budou řídit výkonem!“

„Výborně!“ tleská se s několika stran.

„Hladem tedy na něho!“ křičí se.

„Na volného člověka –“ dodává někdo.

„Dobře,“ nepouští však neúprosný logik svoji oběť, „požitky budete řídit výkonem. Nebude si tedy moci bráti každý, co by chtěl –“

„To ovšem – ne,“ připouští řečník.

„Jak se bude tedy řídit výdej potřeb?“

„Poukázky musí být!“ chytá se řečník.

„A poukázky se budou vydávat podle výkonu pracovního –“

„Ovšem –,“ musí říci řečník.

„Ale to je mzda!“ namítá řečníkův protivník. „A poukázky – to jsou peníze,“ dodává.

„Nejsou!“ brání se řečník. „To je rozdíl!“

„Jaký?“

„Velký –“

„Velký! Ale v čem je? V čem spočívá?“

„To je chytání za slovo!“ vzkřikne se z řad řečníkových přátel.

„Děláte si blázny!“ bouří kolem.

„Hanba! Hanba!“ vzteká se a vzpíná dav.

„Přátelé!“ zakročuje prefekt Habr. „Uvažte, zda může míti místo hádka při takovém jednání, jaké dnes je před námi! Je třeba v klidu vyložiti názory, osvětliti různá stanoviska, nejhlavnější však, je dlužno spojiti je, najít řešení, jež bude vyhovovat všem. K tomu třeba směřovati, sbližovati se musíme ve svých názorech, ustupovati si navzájem. Příkrým, nepovolným hájením svých stanovisek nedojdeme k cíli.

My zde ovšem nemůžeme učiniti rozhodnutí konečné. Nejde pouze o nás, všechno bílé lidstvo v starém světě musí dorozuměti se o svém dalším životě. Naše doba rozhodně je vhodná pro úplně nové spořádání věcí. Lidstvo stojí před novým obdobím svého života. Novou dobu začíná. Oproštěno, vybaveno z těsných, dusných krytů, hladu zbaveno a zimy, skoro věčné tmy, bude žíti za poměrů zcela jiných, šťastnějších.

Dostává se lidstvu velikého dobrodiní. Je však třeba, aby člověk ukázal se hodným velké chvíle. Další život člověka se musí utvářiti jinak, úprava, k níž lidstvo sáhne, musí býti hodna člověka. Je třeba si vzíti poučení z dosavadních neúspěchů, odvoditi správné důsledky z nezdarů, s nimiž dosud potkalo se lidstvo.

Jedno myslím, že je nutné, hleděti více ke skutečnosti, k možnosti toho, co se navrhuje. Vysnít, jak by život mohl býti krásný, není věcí těžkou. Ale ztělesniti tento sen, život vskutku krásným učiniti, je jiná věc. Theorie je věc krásná, ale ztroskotá, když nepočítá správně se všemi činiteli. Život je tvrdý, a zlomí všechno, co se příčí jeho zásadám.

Při hovoru o návrzích, s nimiž máme jíti do evropské konference, třeba tedy hlavně dívati se na vše střízlivě. Je třeba bráti v úvahu všechny složky, v lidské povaze a správně je hodnotiti. Podceniti některou je velmi nebezpečno. Následky takových

sebeklamů jsme už viděli, všechna minulá staletí jimi trpěla. Ale jedno bych zdůraznil, ač snad to odporuje zásadám, mnou právě proneseným: Ať tak, či tak! Zpět se nesmí jíti! V žádném směru! Jen vpřed! Jen dál!“

Bouřlivý potlesk vpadl do Habrových slov. Hlučný souhlas siní zněl, ale skoro zároveň se ozvaly i hlasy odporu. A byl z řady přátel Habrových muž, který přihlásiv se ihned k slovu navazoval na poslední výrok prefektův.

„– v životě je chybou každé příkré ne,“ hovořil, když s plnou úctou byl promluvil o Habrovi a vzdal uznání jeho slovům. „Pan prefekt sic jistě hájí krásnou zásadu a úmysly má nejlepší, když praví, že nesmíme zpět. Ale bude třeba dobře uvážiti, aby ze zásady nejít zpět se nevyvinula zásada nejít lépe, nežli se šlo dosud. A to si přece můžeme povědět jasně, že tak, jak se dosud jednalo, se dále jednat nesmí –“

Ještě bouřlivější souhlas zahřměl dvoranou, zanikly v něm zcela hlasy odporu, jež se ozývaly tu a tam.

„Přiznejme si, že jsme u nás tápali, že jsme při nejlepších snahách nedospěli ke klidu a k spokojenosti, že jsme se jen stěží udržovali na jakés takés úrovni, jež daleka však byla krásných slibů a vznešených snů. Nikdo nemohl býti spokojen se stavem, v kterém lidstvo žilo.

Pan prefekt má pravdu, když nám praví, že je nutno jíti vpřed. Rozumím mu dobře, přeje si, by lidstvu dařilo se lépe nežli dřív, ne hůře. Ale otázkou je, dospějeme-li tam při nějakých nových směrnicích, či snad spíše při zásadách, jichž se lidstvo zřeklo, ale ke své pohromě. Je-li druhé pravdou, nebál bych se jíti takto zpět –“

Nová bouře souhlasu i odporu se rozléhá, stěží prefekt Habr zjednává zas klid. A řečník pokračuje:

„Nemůže být sporu o tom, že před Personovou vládou strana modrých zatlačila lidstvo na zpáteční

cestu. Málokdo z vás s opravdovou upřímností může říci, že úsilí modrých bylo zvrácené a že nebylo lidstvu ke štěstí. Viděli jsme dobře, po vítězství zásad strany modrých nedostatek ustával, stoupal blahobyt a lidstvo se uklidňovalo. A jen toto bylo příčina, že bílí se tak zuřivě zdvihli, neboť tušili svou porážku. Jen proto zvítězil Person.“

Bylo zase hlučno po vývodech těchto, ale nedošlo již k bouři, zřejmě řečník přesvědčoval většinu. Napjaté jej poslouchali dále.

„Zabývat se vůbec nechci otázkou o účelnosti mezd a peněz a všeho, co s tímhle souvisí. Přátelé,“ hovořil dále, „buďme upřímní! Byli, jsou a vždycky budou lidé, které třeba k práci nutiti. Tím více jich bude, čím větší bude volnost a možnost vyhýbat se práci. A nyní, prosím, uvažujte! Není lidské moci, není opatření ani zařízení, aby mohl stát, společnost nebo jakýkoli orgán donutiti k práci všechny, kdo by neměli se k práci vlastním vnitřním pudem. Rozumíte mi snad, můžete si představiti, že by bylo možno k polovině, ale řekněme jen k desetině lidstva postaviti hlídače, který by kontroloval jejich práci? A k práci je nutil?“

Jistě si řeknete: Nemožno! A přece to už někdo udělal! Příroda! Dala do duše každého tvora pud sebezáchovy a pud záchovy rodu. Ke každému jednotlivci, ke každému tvoru postavila strážce – hlad, a strach o potomky. „Dělej!“ říká hlad. „Živ je!“ volá láska k dětem. Proto pracuje, i kdo by jinak nechtěl, proto hrabe krtek v zemi, loví tygr v džungli.

Mnoho z toho, co se tu i nyní navrhuje, směřuje jen k tomu, aby znemožnilo toto opatření, které příroda zavedla k dobru všeho tvorstva. A jsou tedy tyto všechny návrhy, ať míněny jsou jakkoli, přec proti přírodě a jsou i škodlivé pro lidstvo.“

Bylo těžko odporovati a jen slabě se odpor ozýval.

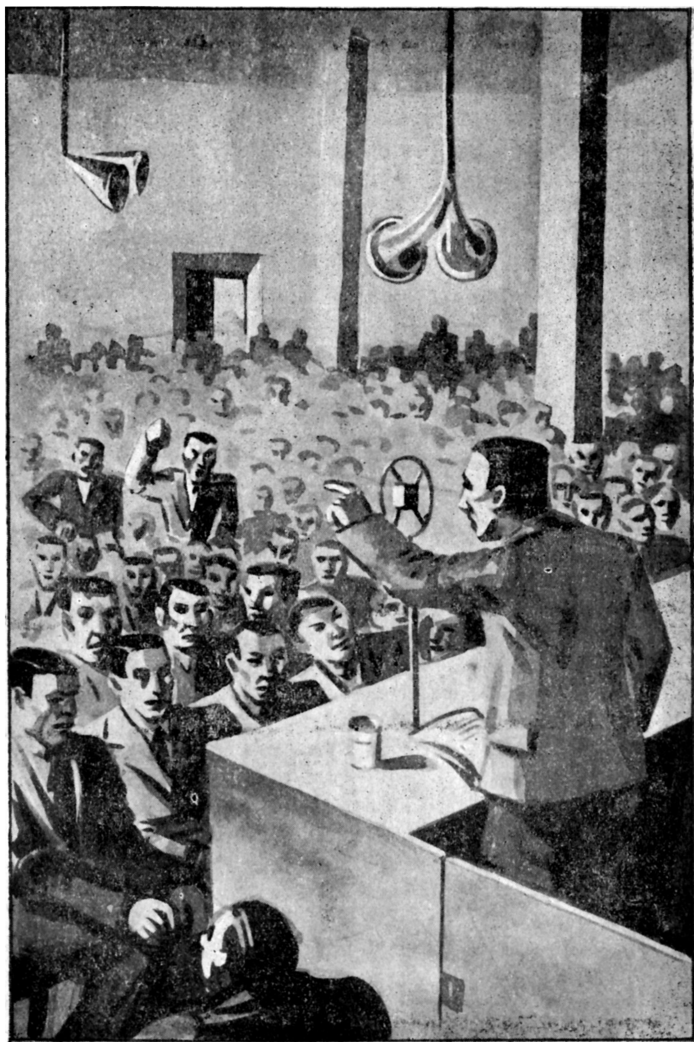
„S tím souvisí otázka, ke které se dosud nepřišlo pro hádky, ale kterou rozhodně je nutno řešiti. Co je s majetkem? Jsme pro soukromý majetek? Co je s podnikáním? Kdo má býti v čele podniku? Jednotlivec? Či má býti společenská výroba? A má snad stát být podnikatelem –?“

„Volnost! Volnost ve všem – tedy také v podnikání!“

„Pryč se soukromou držbou!“

„Jen soukromý majetek je pokrok –“

„Je zločin –!“

Volnost! Volnost ve všem — tedy také v podnikání! Pryč se soukromnou držbou. Jen soukromý majetek je pokrok. Je zločin . . .

„Zas vyssávání slabých! Hanba!“

„Hanba! V této době!“

Vřava nesnesitelná se rozpoutala. Shromáždění rozpadlo se na skupiny křičících a svářících se lidí.

Místo rokování hádky, dokonce i hrozby! Marně zvoní předseda a hledí udržeti klid.

„Kdo víc vydělá, je cennější tvor společnosti. Kdo může opatřit práci jiným, je dobrodinec lidstva.“

„Kdo tyje z cizí práce, je zločinec!“

„I tehdy, když nechává dělat jiné za sebe!“

„Kdo vydělá víc, než potřebuje, má právo to uložit. Pro sebe i pro děti.“

„Každé bohatství je ohrožení druhých. Pryč –!“

„Navrhnete tedy, aby dělal každý jenom potud, pokud toho potřebuje pro sebe?“

„Nejschopnější jedince tím odsoudíte k nečinnosti!“

Skoro půl hodiny potrvala vřava. Snad až únava všech způsobila, že se dostal k slovu prefekt Habr.

„Vážení přátelé,“ promluvil mocným hlasem, aby přehlušil rozruch ve dvoraně, „snad mi dovolíte, abych vám ke konci schůze pověděl upřímné slovo. Řeknu vám tedy, že už stokrát, a snad víckrát už jsem slyšel takto příti se a zápasiti vybrané zástupce různých myšlenkových směrů v našem lidu. Jsou vždy stejné důvody, jež se při tom uvádějí, jsou stejné obavy. A mohl bych snad dodat: Po tisíce let se takto lidstvo pře a sváří o zásady, podle nichž by měl být zřízen život lidský.

A znáte výsledek. Ke štěstí lidstvo nedospělo. A nikdy k němu nedospěje. Nic, co je lidské, nemůže být dokonalé. Je se třeba smířit s tím a nechtít nemožností. Je ovšem možno starati se o to, aby se lidstvu žilo co nejlépe, aby tížilo je co nejméně strastí. K tomu směřovaly všechny vaše dnešní návrhy. Použijeme jich, buďte bezpečni, že žádný z nich nebyl pronesen zde nadarmo.

Je však nutno ukončiti rozhovor, ježto další debaty již nepřinášejí nic nového. Čas již také pokročil, je třeba věnovat se jiným pracím. Souhlasíte tedy, doufám, s tím, abychom přikročili k uzavření debaty.

Kdo souhlasí, ať laskavě zdvihne ruku!“

Množství ruk se zdvihlo, nebylo však možno zjistiti, zda je to většina.

„Přijato!“ prohlásil krátce Habr. A hned pokračoval:

„Byl mi pak předložen návrh, který považuji za příhodný, aby dnešní schůzi ukončil. Navrhuje se, by šestičlenný výbor z účastníků dnešní schůze na základě toho, co zde bylo řečeno, sestavil návrhy, jež budou předloženy a hájeny ve všeevropské konferenci, jež se konati má letos na podzim v Brně.

Do výboru pak se navrhují občané“ – A prefekt četl šest jmen, z nichž jeho bylo poslední.

„Jsou navrženi, jak vidíte,“ mluvil, „zástupci všech směrů, takže nestrannost je zaručena. Žádám proto, byste dali souhlas návrhu, jenž teď byl přednesen, a k ukončení schůze.“

„Kdo souhlasí,“ volal Habr, „ať zdvihne ruku!“

Zdvihlo se jich mnoho, rozhodně však méně, nežli při prvním hlasování.

„Kdo je proti návrhu?“ tázal se prefekt.

Zase se ruce zdvíhaly, však bylo jich méně.

„Návrh je přijat,“ hlásil Habr, „a schůze ukončena.“

Protesty zazněly i souhlasný potlesk.

Ke stolu předsedovu se přihnal Klejtek, udýchán, rozohněn.

„Pro návrh nebyla polovina přítomných!“ křičel rozčileně. „Mělo se dál jednat! To je –“

„Nemělo by smyslu jednat dále,“ odmítal Habr vlídně. „A pro návrh byla většina. Neviděl jste asi zdola dobře.“

„To nebyla většina!“ zlobil se Klejtek, ale již mírněji.

„Byla!“ řekl Habr pevně. „Z oprávněných k hlasování určitě. Buďte zdráv!“ podal ruku Klejtkovi, jenž zmaten umlkl.

Doktor Bukov, jenž tento výstup pozoroval, se s úsměvem přidal k Habrovi. „Tisknu vám ruku, pane prefekte!“ řekl s úsměvem, ale vřele. „Jednal jste znamenitě. A plným právem – takto!“

Habr pokrčil skoro smutně rameny: „Co zbývalo, než ukončiti? Nemělo vše již smyslu.“

„A správně jste řekl,“ chválil Bukov, „k hlasování oprávněných! Těmi jste myslil –?“

„Lidi rozumné,“ odvětil prefekt Habr trpce.

XXI.

Větřík vlaze, mile povívá, chvilkami si oddychuje. Květinky se ohlížejí po sluníčku, jež se zvolna sklání, pokyvují hlavičkami, šťastně, unyle a keře s korunkami stromku svěže zeleného listí šeptají si, tiše, nevtíravě. Moře tlumeně si zpívá. Zpívá píseň milou, něžnou Ukolébavku zpívá?

V zahrádce na mořském břehu floridském – ano – kolébka se houpá mezi dvěma kmínky mladých stromů, proutěná bílá kolébka, v ní peřinky bílé a jako nebe modré stužky v nich, v peřinkách pak rozkošné buclaté tvářinky děcka, růžové.

U kolébky mladá žena. Růžový keř vedle šelestí, či jarní vánek pohádku si sní?

„Hajej, dadej, mé děťátko, spinkej, synku můj, spi sladce, mé jezulátko, krásný sen si snuj!

Ať se ti zdá o sluníčku, jarních květinách, ať uvidíš, můj mazlíčku, nebe ve svých snách!

Ať je sen tvůj plný štěstí, plný vnad a krás, ať ti blahé žití věstí, radost v něm a jas!

Ať je tvoje probuzení vždy jen jarní den, ať tvůj celý život není nežli krásný sen!

Hajej, dadej, mé děťátko, spinkej, synku můj, spi sladce, mé jezulátko, krásný sen si snuj!“

Dozpívala. Naklonila se nad kolébku, vroucně se zahleděla do tahů tváře milovaného dítěte. Až po chvilce zašeptala něžným hlasem, plným lásky:

„Hošíčku! Miláčku! Již spíš. A tvá maminka tu sedí u tebe, dívá se na tvá drahá líčka a modlitba jí chvěje duší, za štěstí pro tebe – Dá ti je Bůh, synáčku můj, milý?“

„Dá, Inuško, dá!“ ozve se vzadu tichý, něžný hlas. „Když maminka tak vroucně za to prosí, jistě dá –“

Ohlédla se, usmála se tichým, šťastným úsměvem. „Ralle!“ zašeptala. „Máš jej také tolik rád?“

„Jak bych neměl? Inuško má sladká!“ usmíval se mladý Alnor.

„A zdá se ti také tolik hezkým?“

„Jistě! Je velmi hezký! Celá maminka, má Inuška malá, milá!“

„Ty velké dítě!“ dodal vroucně. Ale odmlčel se. Stiskl pouze ručku ženinu a usedl vedle ní na lavičku.

„Jak je růžový!“ šeptala dále paní Inka.

„Vzduch a sluníčko, má milá!“ odpovídal polohlasem Rall. „Zde, podál ruchu města, u širého moře.“

„Krásně je tu,“ vzdychla paní Inka. „Zůstaneš tu s námi chvíli?“

„Chvíli. Ale pak zas musím –“

„Zase musíš? Jsi tak málo s námi!“ vzdychla mladá žena.

„Nelze jinak, vidíš přece,“ vysvětloval Rall Alnor. „Je velký náš úkol. Zdaleka se stěhujeme do staré vlasti, budujeme znovu svoji domovinu. Vždyť víš, tady všudy do daleka byla ledová poušť, ohlédni se teď! Vidíš domy, celé město, stromořadí, zahrady. Uvaž, tyto stromky rostly v Nové Americe, tyto keře také byly přeneseny sem až z krajů na rovníku. Ale čeho všeho třeba dál, vždyť nestačí pro širé lány nové naší vlasti to, co rostla volné v teplých krajinách, anebo co

člověk chránil pod skleníkem. Je třeba vypěstit rostlin, stromů, semen, – viděla jsi předevčírem, když jsme jeli od velkých jezer sem na Floridu, celé lány školek, semenářských plantáží. Ale viděla jsi vzrůstající města, vesnice, farmy, dráhy. A co práce dá, než člověk znovu spoutá plynoucí vody, aby neškodily našim novým polím, lukám!“

„Bylo mnoho vykonáno,“ vážně řekla paní Inka. „A naše země slibuje být rájem, v teplé lázni oživlého slunce žene všechno, roste, bují. A všechno pokračuje rychle v pořádku a klidu.“

„Jistě,“ uznával Rall. „Dík za to vyspělosti našich lidí! Jsme šťastná země, kéž by zůstaly nám tyto poměry! Rozvaha širokých vrstev lidu, vzájemná důvěra všech k sobě, snaha dorozuměti se a ochota, ustoupiti druhým, to je poklad pro národ. A národ americký je bohat a šťasten právě tímto pokladem.“

Rall vstával.

„Již půjdeš?“ zatesknila paní Inka. „Sotva jsi přišel.“

„Musím, Inuško má milá, práce čeká. Ale budu hledět, abych se vrátil co nejdříve. Stejně pokročil už den, hleď, na východě obzor šedne, večer se blíží.“

„Ano, slunko se chýlí k západu. Utíká nám teď rychleji po obloze.“

„Ale také dříve se nám zas ukáže tamhle, v daleku za mořem, kde nyní vstává noc.“

Opřel něžně ruku o ženino rámě, zahleděli se spolu přes nesmírnou temně modrou vodní pláň, jež v daleku se spojovala s oblohou. Ale již se Rall vzchopil, musit odejíti. Obracel se, najednou však polohlasně upozornil ženu:

„Hleď! Pan ředitel Molker jde, patrně na hvězdárnu.“

Paní Inka se ohlédla. A vskutku, pomalým, však pevným krokem vykročil na záhybu pěšinky ředitel Molker.

„A tatínek!“ Hle, tatínek jde s ním!“ zaradovala se paní Inka, dusíc však ručkou hlas a opatrně se ohlížejíc po spícím dítěti, aby ho nevzbudila. Opravdu, v zákrutu pískem posypané cestičky se objevil nyní i tajemník Graham, stejně statně si vykračuje vedle svého druha.

Z vilky, jejíž vchod je nedaleko, vyběhla mladá dívka. Viděla asi přicházeti oba pány a všimla si, jak mladá matka starostlivě se dívá po kolébce, bojíc se, že se dítě vzbudí hovorem. Přiběhla tedy, aby zůstala u dítěte a paní Inka by mohla jíti s chotěm vstříc oběma pánům.

S úsměvem předala Alnorova žena dítě dozoru dívky: „Jsi hodná, Addůško!“ šeptala. „Oplatím ti to,“ usmála se, „až budeš také potřebovat.“

„To hned nebude, snad –,“ usmívá se svižná, vznosná, černovlasá Adda.

„Ani ne za rok, jak to nyní chodí,“ usmála se paní Inka.

„Uvidíme,“ usmála se stejně mile Adda, její sestřenice, snoubenka Mac Alnora.

A paní Inka odešla za mužem, jenž byl již pokročil vstříc oběma pánům, ale obrátiv se, kynul přátelsky Addě a čekal na ženu. Vykročili vstříc oběma starým pánům. Svítali se s nimi, pozdravili.

Pan státní tajemník se však hned obracel k svému starému druhu. Všimli si hned, že je otec Graham velmi dobře naladěn, za to však že se starý hvězdář tváří zcela jinak, ba, že se dokonce trochu mračí. Paní Inka se usmála a zeptala se:

„Vidím u vás trochu různou náladu, pánové. Či snad se mýlím?“

„Máme malou rozmíšku, dceruško! Ale víc žertem!“ usmál se Graham.

„To nic není,“ odmítal ředitel Molker. „Abyste se vy hned s tím nevytasil!“ obrátil se na státního tajemníka.

„Vidíte, že se už zlobí, starý kamarád!“ zasmál se Graham. „A myslí si, že to na něm nebude vidět!“

„Také jsem vám to nemusil říkat!“ zlobil se Molker sám na sebe.

„Došlo k tomu samo sebou,“ mírnil Graham starého přítele. „Když jdete na Rallovu hvězdárnu, je vidět, že něco hledáte.“

„Jsem tu dost často,“ odpověděl starý hvězdář. „Však víte, že na Astře mám slabší dalekohled, než si tady, třeba na rychlo, postavil Rall. A než nám zase vybudují naši hvězdárnu na Black Domu, jistě ještě chvíli potrvá.“

„A oč jde, pánové?“ tázala se paní Inka s konejšivým úsměvem.

„Ale celkem o nic, paní Alnorová, ale tak, proti mé vůli, mne trochu dopálilo, že se přítel Graham zasmál, když jsem mu to řekl –“

„A já zase,“ rozesmál se přátelsky státní tajemník, zavěšuje se do ramene Molkerova, „já si nemohl pomoci a musil jsem se usmáti, když mi řekl, co ho trápí.“

„Já vím, co,“ poznamenal Rall, ale skoro vážně.

„A co pak?“ tázala se paní Inka. „Jisté něco, co je na nebi. Že?“

„Právě něco, čeho tam není,“ zasmál se ředitel Molker, ale již trochu kysele.

„Znáte ho, jak želí ztráty našeho starého měsíčku,“ dobíral si Graham druha astronoma. „Má sice za něho v Nově náhradu, ale k té počíná zvolna ztráceti důvěru“

„Ještě zrovna ne,“ procedil Molker skrze zuby, „ale na všeobecný nátlak –“

„To brzy přijde, víme,“ smál se otec Graham.

„Nu, a považte,“ dodal, „a teď se mu ztratilo ještě jedno těleso s nebes. A ne a ne ho najít!“

XXII.

„Život ve městě je přece něco jiného. Máš tu vše, nač si vzpomeneš, jsi prostřed lidí, bezpečen –“, rozmluvil se starý Klejtek.

„Bezpečen?“ usmál se trpce Marek. „Viděli jsme, nedávno –“

„Přece je tu jistěji. Na venku jsi sám, aby ses skoro bál –“

„Čeho?“ usmál se Marek. „I na venku je člověk ve společnosti jiných, která stačí na ochranu v obyčejných případech. A řekl jsem už, ve městě jsme namačkáni, ale zabraňuje tento počet zločinům? A dav, kde přijde ohrozit člověka, snad na venkově?“

„Inu, ale hleď, když přijde nemoc, nebo něco podobného, úraz – ve městě je vždycky pomoc po ruce,“ pomáhal někdo odpůrci Markovu.

Marek se však usmál. „Co to znamená,“ namítl, „v době letadel a radiového spojení? Možná, že dostaneš venku lékařskou pomoc dříve, Klejtku, nežli v městě se dovoláš lékaře, jenž bydlí za rohem tvé ulice.“

„Inu pravda,“ povoloval Klejtek, „poměry jsou nyní jiné, nežli bývaly. Ale nešel bych přece z města.“

„Musíme přece někdo ven. Pamatujete se, jak jsme proklínali kryt, jenž dusil nás v městech?“

„Teď ho není,“ padla námitka.

„Ale přece je vždy venku zdravěji a volněji než v městě, třebaže je nyní město jiné, nežli bývalo. A nemůžeme tady zůstat všichni, kdo vyrobí potraviny pro lidstvo? Či snad chcete dále lopotiti ve sklenících? Zapomněli jste už na podolský?“

„Ať jde, komu se to líbí!“ rozčilil se Klejtek místo odpovědi.

„Snad se najdou lidé, kteří půjdou,“ mínil Marek klidně. „Ale není pěkné, jak si naši lidé chtějí ve svém

sobectví vybírat pouze nejpohodlnější způsob života a práce. Někdo musí dělat venku –“

„Musím to být já?“ přerušil Klejtek Marka zlostně.

„Ovšem, proti tomuhle důvodu nelze brojit,“ řekl trpce Marek, krče rameny.

„Půjdeš tam ty?“ otázal se kdosi kousavě.

„Půjdu, řekl jsem to přece předem –“

„Já myslil, že sháníš někoho místo sebe.“

„Místo sebe?“ obrátil se Marek ostře. „Mám povinnost pouze jako ty, a o nic více, rozumíš? Nemusíš-li ty, nemusil bych já a nepotřeboval bych někoho shánět za sebe –“

„Vida!“ vyšklíbl se Klejtek.

„Žádné – vida! Já se přihlásil a opakuji – půjdu. Ale hledám druhy, bude třeba mnoho lidí. A je nerozumem tísniti se tady v městě, když nás volá širý kraj.“

„Však se Praha stejně rozlízá, podívej se na kopce kolem! Vrací se, kde byla kdysi, i tam prý stávala. A jistě se tam bude také žíti hezky.“

„Myslíš, že snad bude horší život v Polabí a na Hané, či na Slovensku?“ tázal se Marek.

„Nebude snad špatný,“ mínil někdo, „ale musí být smysl pro takový život.“

„Smysl!“ zastavil se Marek. „Kdo jej má mít, když jsme všichni dosud žili v městě, zrovna jako naši otcové a dědové. Nemáme zdání, jaký bude život venku. Ale potřeba je míti chuť a snahu, pracovati také v jiných poměrech, než na jaké jsme nyní zvykli.“

„Rozhodně nebude venku práce horší, než je tady,“ povoloval kdosi. „Vlastně máte zakládati velkostatky –“

„Ano,“ potvrzoval Marek, „není tolik lidí, aby bylo možno hospodařit jinak. Není toho vlastně ani třeba, jsou přece stroje, dopraví se nejprve ven ze skleníků. Budovy ovšem bude třeba postaviti, s tím se musí

počítati. Také není ve všem zaručen zdar, je otázkou, zda se volně v přírodě budou dařiti druhy plodin, dosuď pěstované ve sklenících."

„Poroste teď všechno," promluvil statný dělník, asi čtyřicátník, přistupuje blíže k Markovi. „Slunce hřeje až milo," pokračoval, „půda odpočinutá, po staletí nevydala plodů. Bude radostí se na to dívat, o tom pracovat –"

„Také doufám," usmál se Marek. „A těším se již na vzduch, vlahý, čistý."

„Vzduch!" řekl předešlý mluvčí. „Vzduch je ovšem venku čistší, ať je, jak je. A já mám synka, sláb je na plíce a lékař vždycky říkal, že mu škodí kryt – Kam vlastně půjdeš, Marku?"

„Na Moravu, Pemzo!" odpověděl Marek. „V rovinách, u velkých řek je ovšem ještě vlhko, půjdeme pro počátek někam výše, pod kopce. Vybrali bychom si, mám také chlapce, někde, kde by hochům svědčilo."

„A to by měli hoši veseleji," zaradoval se Pemza. „To bych tedy šel – Platí, Marku!" podával pravici druhovi.

„A já se přidám," přistupoval třetí. „Mám doma dvě takové běličky, dělám s nimi zázraky, vše marno. A lékaři jen radí vzduch, tedy – na vzduch!" napřahoval ruku k Markovi.

Příklad táhl. Několik mužů se seskupilo okolo Marka, domluvili se. A ohlásivše věc dozorci odcházeli, aby se přihlásili na osídlovacím úřadě. Se smíšenými pocity se za nimi dívali zbylí, kteří trávili polední přestávku na úzkém nádvoří žižkovské huti. Rozvinul se rozhovor. Mlčky mu naslouchal starý Korec, šedobradý, lysou hlavu maje nachýlenu k hrudi. Dlouho poslouchal, jak dělníci se prudce přeli, láteřili, proklínali život.

„Je to všechno stejné,“ rozmluvil se zase Klejtek. „Dři se tady, nebo tam! Stejně jsi jen tažné zvíře, píce odměří ti, abys nepošel, děti nakrmí, jen aby neubylo tahounů. A je jedno, vládne ten, či onen, vždy jsou jedni pány, ostatní jsou zvěř.“

Tu pozdvihl starý Korec hlavu. Ostře se podíval na Klejtka. „Milý Klejtku,“ řekl, „zdá se mi, že máš pro něco až příliš dlouhou paměť. Tohle bylo, kdysi, ale je to hodně dávno. Rozdíly jsou i teď, pravda, ale děláme je sami, Klejtku, nejvíce pak ti, kteří na rozdíly nejhlučněji nadávají. Já jsem v práci zešedivěl, ruce ztvrdly mozoly na kámen. Ale neviděl jsem nikdy, že bych byl ctěn méně proto, že pracuji rukou.“

„Jsi tedy ctěn hodně,“ ušklíbl se Klejtek. „Ale zdali pak jsi také placen podle toho?“

Korec klidně se podíval na Klejtka. A klidně odpovídal:

„Jsme ve zvláštní době, příteli! Kdysi řídil práci jednotlivec. Dělával to ovšem k svému prospěchu, ale tolik dlužno říci, že ti lidé práci řídit po většině dovedli. Nesnesli jsme toho ovšem, zcela přirozeně. Musilo dojíti k změně. A došlo k ní už za našich předkův, já ani nevím, kdy. Ale tolik vím, že nyní my všichni organisujeme a řídíme práci a že se také všichni stejně dělíme o její výsledky.

Jak to dopadá, víme všichni. Ale já se pamatuji na víc, než ty, příteli! Jsem trochu starší. Když jsem začal pracovati, dávno už to je a mlád jsem byl, byly doby velmi zlé. Měli jsme za práci plat, vedle toho jsme dostávali příděly, některých potřeb. Už se ani dobře nepamatuji, co nám dávali, byl tehdy zmatek. Ale vím, že nám dávali, co chtěli a když měli. Tehdy mnoho lidí mluvilo jako ty dnes, Klejtku! Byla velká nespokojenost. A bouřili jsme se, já také.

Pak jsme prosadili, co nám radili takoví kazatelé, jako je Klejtek. Odstranily se mzdy. Všechno převzal

stát, vše vydával, my měli jen pracovní povinnost. Ze začátku byly, Klejtku, časy veselé. A od té doby, přátelé, vím, co je povinnost, totiž v očích některých lidí. Rozhodně povinnost pracovati není ještě pracovati. A bylo až příliš mnoho těch, kteří si to představovali takto. Následky se dostavily. Přišla bída, hrozná bída. Nic nebylo, marně jsme chodili k zásobárnám. Hlad jsme měli, nebylo šatstva ani obuvi. Co vytrpěly matky bolesti, Klejtku!

Ale bylo stále hůře. Továrny se zastavovaly, jedna souvisí s druhou, jak se zastaví první, nejdou také ostatní. Nešlo to takhle dál, musil přijít bič a přišel. Musili jsme dělat, často nad své síly, štvali nás, v tom bys mohl míti pravdu, vskutku jako zvěř. Ale kdo? Myslíš, že páni? Kdež – byli jsme všichni chudáci!

Ale bylo už pozdě, za léta jsme zvykli, dělat jen, když k tomu máme chuť. Vzpírali jsme se a rvali – mezi sebou, – neměli jsme jinak s kým. A musilo být zase jinak, nemělo-li všechno lidstvo zajít. Odstranili příděly, zavedli nám platy. Provedli to vlastně modří s Habrem v čele."

„A prodloužili při tom dobu pracovní," ušklíbl se Klejtek.

„Ano, zcela pravda," potvrzoval Korec klidně, „prodloužili a začínalo to jít. Vskutku, na to se už pamatujete všichni, braši! My jsme ovšem nadávali, proklínali, došlo též tu a tam k výtržnostem, ale pomalu se vše opravdu lepšilo! Skoro se nám zdálo, že by nám mohlo být zas dobře.

Ale když nás přestal tísnit nedostatek, počínali jsme si hledat jinou příčinu pro nespokojenost. Dívali jsme se druh po druhu, počítali jsme, kdo má život o trochu lepší, snazší. Oceňovali jsme si svou práci, kdo pracoval hlavou, myslil, že trpí křivdu, když má jen tolik, jako jiný, kdo se dře rukama. Ale kdo pracoval rukou, byl zas přesvědčen, že jen jím svět stojí, jen on

že dělá práci opravdu užitečnou. A to že se musí cenit výše.

Tehdy zase přicházeli lidé a mluvili jako Klejtek. Sváděli lidi, aby příčinu bídy hledali v druhých, ne v sobě anebo v neštěstí, jež stihlo lidstvo. Štvali jedny proti druhým, vyvolávali stálý neklid. A hledali spasitele. Našli ho – v Personovi! Každý, kdo měl tvrdou ruku a kdo odcházeje z práce odkládal ušpiněný kabát, každý zpíval píseň nenávisti a modlil se k Personovi.

A Person přišel. A jestliže někdy člověk přehluboko klesl, – byl-li někdy člověk snížen na zvěř – za Persona bylo, Klejtku! Hlad byl, bída, na pány se dřelo, na šílené války s Amerikou, na úžasný přepych Personova dvora. A kdo se hnul, padl – vzpomeň na Veronu, na Turin, i na Balatu. A s Balatou zůstal tehdy u paláce Personova, myslím, Klejtku, i tvůj švakr.

Teď nás osud zbavil tyrana, vlastně nám od něho pomohli ti, které jsme kdys proklínali, Habr s Nekolou. Tito lidé převrátili tvářnost světa, vrátili nám slunce, vzduch. Člověk by teď mohl žíti jako v pohádce, o které se mu již ani ve snách nezdálo. Jest jen třeba práce, obětavosti vzájemné, svornosti a lásky. Potlačiti sobectví, nevyssávat druha druh, nenechávat jej dřít za sebe, podle sil svých plniti svůj úkol.

Ale vidíme, co se zas děje. Člověk neváží si svého štěstí, nesnaží se udržet je, prožít. Nedbá toho, co je dobrým v jeho osudu, obrací se pouze k jeho stinným stránkám. Chce mít na ráz všechno dokonalým, ač ví, že to nejde a že toho nikdy nebude. A tak člověk, místo aby jásal, zpíval, zuby zatíná a klne. Lidé jako Klejtek mezi námi obcházejí, rozsévají símě nespokojenosti a zárodky svárů. A davy se hrnou za nimi. Kdo z nich povází, že nemohli bychom se napíti ze žádné studánky, kdyby nám vždy před napitím

někdo vodou zamíchal? A proto říkám, že je vždycky zle, když počnou mluvit lidé jako Klejtek.“

XXIII.

Potichu se otevřely dveře. Vešla Jela. Jen očima se dotkla obou dětí, smutek přeletěl přes její líce. Cosi sevřelo jí srdce, zabolelo v něm. Jako by byla vinna tím steskem jejich! Ale hned si uvědomovala, že se jim plně věnovala, každou svoji volnou chvíli že jim dávala. Spolu s Mílou, stejně obětavou, zastávaly těmto dětem matku, otce, byly jim milými druhy, účastníky jejich her. Své vlastní boly v duši přemáhaly, předstíraly veselí, jen aby děti povyrazily.

Ne, neměla si Jela co vyčítati. Ovšem, ten hrozný vrch jim odňal otce – ale vzal i Jele, Míle vzal – uplynuly již od té doby víc než čtyři měsíce, co vše zatím se sběhlo! Ale dvě drobné děti, zde sedící, stále vracejí se k minulosti, hrouží se do ní, mučí se jí. Před malou chvílí od nich Jela odešla, když ji volal telefon. A zatím se obě děti vrátily k tomu, co dosud nepřestalo plnit jejich mladá srdce, k ztrátě mileného otce.

Doktor Bukov měl pravdu, že horečná nemoc Maruščina vyléčí děvčátko, vyvázne-li z ní, ze šíleného stesku po otci. Maruška se uzdravila, zůstávala ovšem slabounká, a křečovité záchvaty smutku se nedostavily. Ale byl tu tichý stesk, snad jej rozdmýchal, třeba nevědomky, Petruška. A tak sedávaly často obě děti, k sobě přituleny, v tichém hovoru a ve vzpomínání. Trhly sebou, když někdo vkročil do místnosti, stavěly se veselými, ale upadaly zase v zadumání, jak se octly samy.

Mohli však to zazlívati těmto hodným, dobrým dětem, jemným, něžným? Jela za dobu, kdy měla v péči Kasparovy děti, pochopila je a přilnula k nim se

vší vřelostí. Byla jimi unesena, žasla nad bohatstvím v útlých duších těchto dětí, jejichž rodiči byl prostý dělník s dělnicí. Oba lidé všední napohled, jakých na tisíce všude kolem. Ale v srdcích jejich dětí jaká divná jemnost, jak hluboký cit!

Jela přistoupila k dětem, beze slova něžně přitulila k sobě jejich kučeravé hlavy. Neměla za vhodno, znajíc děti, stavěti se, že snad nerozumí jejich zvlhlým líčkům.

„Vše přejde, milé děti,“ zahovořila k nim měkce. „Maruška je zdráva, bude stále častěji choditi ven, na sluníčko, Petříček s ní a zdravý pohyb na vzduchu vám otuží též vaše malá srdéčka. Zas bude dobře, drahé děti!“ dodala se zaslzenýma očima.

„A víte, kdo telefonoval? A kdo ohlásil, že tu bude za chvíli? Že se zeptal pana doktora a pan doktor že mu řekl, jen abyste šli dnes ven? Maruška že bude moci nyní vycházeti denně. A vždy déle!“

„Strýček Graham?“ zatleskala Maruška drobnými, bledými ručkami.

„Strýček Graham,“ ozvalo se v tom ode dveří jako na zavolanou.

„Strýčku!“ zvolala Maruška a rozběhla se vstříc příchozímu.

„Marušenko!“ vztáhl inženýr Graham ruce proti dítěti. „Půjdeme, pojď, holčičko! Sluníčko vyhlédlo z mraků, krásně hřeje, ven, můj malý pacientku, ven!“

„Ven! Ven!“ tleskala Maruška ručkama, a když ji Graham zdvihl do náruče, obemkla jeho šiji pevně ručkama. „Ale už nejsem, strýčku, pacient, jsem zdravá.“

„To si myslím!“ zasmál se inženýr. „Jsi zdráva a budeš zdráva, budeš nyní stále chodit ven, s Petruškou a s tetinkami, zpívat budeš, běhat po trávníku, kvítky hledat, až najdeš ten –“

Nedořekl. „Pojď, Petříčku,“ obrátil se, „poběžíme!“

„Na sluníčko, Marušenko! Na sluníčko.“ volal, vycházeje ze dveří.

„Na sluníčko!“ smála se Maruška, tleskajíc ručičkama. Malý Petřík běžel za nimi, s ním Jela. Sešli se schodů a vešli nově proraženými dveřmi do zahrádky vedle domu. Sousední budova utrpěla velké poškození za lednové pohromy, sřítila se téměř. Odklidili ji, z místa rychle udělali pěknou zahrádku. Města, krytů zproštěná, se otvírala vzduchu, slunci.

Vstříc jim pokročila Míla. „Vše je připraveno,“ hlásila Jele a vedla všechny k besídce, kde na sedátku rozprostřen byl měkký šat, na stolku před ním Maruščiny hračky. Místo bylo vzdušné, slunné, ale přece kryto mladou svěží zelení pučících popínavých rostlin proti úpalu.

„Tak, děti, semhle!“ hovořil Graham, usazuje dítě k stolečku. A ostatní se seskupili kolem, žertovali, smáli se. Maruška jásala, i zazpívala. Míla pohleděla na Jelu a na Grahama starostlivě. Ale Graham odpověděl:

„Je úplně zdráva, jen zesílit potřebuje. A vzduch je teplý, hleďte!“

Vskutku, bylo teplo, jaké kdysi, v dobách dávných, bývalo na počátku července. A přece byl duben, jeho polovička. Míla dala Grahamovi za pravdu. Obrátila se a dorozuměla se s Jelou, že zůstane Jela v zahrádce. Míla pak se obrátila k domu, vrátila se do pokoje. Sedla k oknu, hluboce se zamyslila. Vzpomínky táhly její hlavou. Vzpomínky truchlivé, na minulost dávnou, i na blízkou. A stále a stále vrací se Míle do paměti rozhovor s inženýrem Sibirjakem, z doby asi před měsícem. Ale hned zas mysl odbíhá od něho, do dávnější minulosti se noří, i do dávné. A celý život táhne duší nešťastné ženy.

Rodiče, kdy odešli? Vždyť už skoro jako ve snách se pamatuje na hroznou smrt Dantingovu při návratu Roba z Malty, na smrt matčinu, i otcovu, která přišla

brzy potom. Dobyla si štěstí, za tuto cenu. Štěstí bez požehnání! Snad proto přišel trest. A ztroskotal jejich život na daleké Atlantidě. Co zbylo z něho?

Její sladké dítě ustláno má pod zelenou větví v zahrádce u domku na pobřeží Atlantidy. A muž – dobrý, dobrý Rob! Jen dobré viděla na něm ve vzpomínkách, v kterých pálil jeho trpký úděl. I na konec mu osud podal doušek palčivého bolu, musil zvědět v hrozné chvíli na Špilberku, kdo mu zabil jeho dítě, a že jeho žena – Zastřela oči, jako by mohla v duši zatemniti obraz hrozné chvíle, i vzpomínku na osudný, strašný výjev v listopadu, s Personem – „Šťasten, že zahynul!“ zaúpěla. „Šťasten! A já?“

Pláč otřásl jejím tělem. Ke Špilberku se zas vrací, k osudu Robovu. Jaká to smrt! Vzletěl k ohni s této země, vzplanul jako báječný pták fénix, ale nevzletěl už znovu ze svých plamenů. Jeho život skončen, snad se při tom smyly staré viny. Roba vskutku vzpomíná se s vděčností, neboť obecné je přesvědčení, že Rob, když se vrhl na Špilberk, zdržel aspoň tolik Persona, že mohl býti Svatem Nekolou dokončen velký úkol – Nikdo ovšem neviděl, co se dálo v osudové chvíli na vrcholu hory, ale tušilo se a tušilo se správně. Památka Robova nebyla spojována s Personovou památkou. Vědělo se, že byl za rozhodné chvíle Personovým nepřítelem.

Šťastný! Proč ne ona s ním? Jaký osud si s ní zahrává? Všechna bolest musí projít jejím srdcem ubohým? Zůstala zde sama – ach, což kdyby sama! Rozhodla by nad sebou – ale má právo takto? Proč nezahynula tehdy – tam?

V duši se jí noří hrůzy noci desátého ledna. Vidí chvíli strašlivou, kdy Langhena se vrhá proti Robovi se zprávou o Andělce, o zločinu Personově. Vidí k šílenosti vzplanuvší žár nenávisti Robovy, pod jeho rukou se kácí, padajíc vidí nebe hořící a strašnou

hvězdu v žáru a k ní šlehající blesky z vrchu hory – Pak tma ji obestírá.

A zase světlo – byl to sen, či skutečnost? Jen hrozná vzpomínka? Hlava bolí, bolí. Ale zář ji oslňuje, hrozivý zvuk budí. Zas vidí horu ohnivou a blesky divoké s ní bijící do hořících nebes – a teď – divý rachot – jaká hrůza! – hora se hne – letí – Cosi Mílu odhodilo – náraz, vše se potopilo do tmy – A zase vidí tmu. Jen tma je kolem ní. Vzpomíná, co se stalo. Kde je hora? Kde je Rob? „Venku! Venku!“ rozlétá se do tmy chabý, třesoucí se hlas. Ale nikdo neodpoví, nyní chápe, že by byla neslyšela – v uších, v hlavě duní, rachotí – A přec, nyní slyší – divý hukot čehosi, vzdálený křik.

A nyní cosi do tmy šlehlo – vítr zavanul a vyhodil oblak jisker z žároviště za Petrovem – jeden z požárů, jež vznítily se v bořícím se Brně, snad poslední, dohasínal. Podařilo se jí nyní pohnout hlavou, vysoko kdes záblesk světla. Tuší hrůzu, neštěstí, pláč zalomcuje tělem. Chce se zdvihnout, za Robem chce, za ním – Opírá se rukou, druhou, cos tvrdého ruce drásá, bolí. Těžce vstává, zpět však klesá.

A zas tma. Prý její štěstí. Štěstí! Bože!

A pak už bylo světlo, když prohlédla. Na pokraji srázu – čísi ruce se jí chápou – bledý obličej jakéhos muže se vzdaluje – vidí, že muž padá druhým do rukou. Vzdalují se všichni srázu – i s ní – Slyší pokřik, hluk – Okolo zástup.

„Jaká šílenost, příteli!“ slyší hlasy, dosud uděšené.

„Stokráte jste život nasadil!“

„Nebylo možno jinak,“ odpovídá muž zemdleným hlasem, „počínala procitat – A každý pohyb značil zkázu.“

„Byl zázrak, jak uvázla na výběžku nad propastí,“ mluví někdo, jak ji odnášejí.

„Zázrakem je, jak se dostal pan inženýr k ní,“ hovoří druhý hlas.

„Největší však, že se s ní dostal nahoru."

„jste hrdina, příteli!" promluvil vážný hlas, nyní ví, že byl Habrův.

Tak ji zachránil – inženýr Sibirjak. Muž, jehož neznala, snad před tím letmo jeho jméno zaslechla. Poznala jej po několika dnech, když se trochu zotavila. Navštívil ji, s klidem ve svém vážném, skoro přísném obličeji se s ní rozhovořil. Díky její odmítl, prohlásil, že konal pouze svoji povinnost, dodal, že měl také trochu k tomu právo jako krajan.

Nerozhovořil se šíře, řekl, že později vše vysvětlí. Rozloučil se prostě po krátké chvíli, vyžádav si dovolení, aby směl přijíti brzy zas. Nemohla odmítnouti a inženýr Sibirjak zas přišel v několika dnech a od té doby několikráte. Nepřicházel na dlouho, vždy hovořil o událostech současných, když se dotkl minulosti, mluvil opatrně, šetrně.

Míla zvěděla, že znával dříve Roba, že byl znám i s její rodinou. To pověděl Sibirjak jen jako letmo, při příležitosti v hovoru. Míla vážila si jeho šetrnosti, s jakou mluvil, cítila, jak hledí ji uklidniti, rozptýliti v jejím těžkém zármutku a v jejím postavení. Viděla totéž u Jely, jež byla její ošetřovatelkou v prvních několika dnech, kdy ošetření potřebovala, a která stávala se její dobrou přítelkyní v době další, kdy je spojoval i společný úkol, péče o děti Kasparovy a hlavně o roznemohší se Marušku. A Míla cítila, že má okolo sebe dobré lidi, dobré přátele.

Že není nepřítelkyní v kruhu těch, u nichž teď žila, poznávala ze všeho. Přelaskavým lékařem v dnech prvních byl jí doktor Bukov, se vší vlídností a s opravdovým přátelstvím s ní jednal také Graham, jehož zhluboka si vážila pro jeho něžnost k osiřelým Kasparovým dětem. Navštívit ji přišel i sám prefekt Habr, když z Prahy přijel do Brna. Cítila, že všichni hledí zahladiti stíny minulosti. Bylo to však možné? A

když jinde ne, což nemusily zůstati v její duši, hluboko?

Zůstaly, Míla nechtěla se klamati. A vyvstávaly, vyvstávaly hrozivě. A jak strašlivě se zdvihly před ní asi před měsícem, kdy si rozmluvu s ní vyžádal inženýr Sibirjak! Divoký vír letěl její hlavou, když vykládal o ní, o sobě, jak v mládí ji znával, jak chodíval za ní v jejích stopách, když počínal s ní choditi Rob, jak je sledovával, jak jí dokonce pomáhal, když na ulici klesla zasažena smrazkem ledovým. Smrazkem, který po ní hodil – Rob!

Pouze zpola chápala, když líčil, jak Míla byla jeho snem, jak jí nikdy zapomenout nemohl. A nezapomněl, jiná žena nenalezla cesty k jeho srdci, Sibirjak šel osamocen životem, štěstí nalézaje pouze v upomínkách na ni, na Mílu. A v práci.

Nikdy nemohl doufati, že by přece mohla býti jeho. Měl ji za ztracenu navždy, když ji dopravili s Robem do vyhnanství na Novou Atlantidu. Ale vrátila se, ovšem s Personem. A do vyhnanství, nebo spíše do úkrytu musil Sibirjak se svými přáteli.

Katastrofa Špilberku otřásla jeho duší. Ale nepomyslil vůbec na to, že by Rob byl mrtev. Ale láska k Míle naplnila jeho duši strachem přímo šíleným, když spatřil její tělo na výběžku stěny nad propastí, která zbyla po základech Špilberku. Musil pro ni, i kdyby byl stokrát věděl, že se nenavrátí. A jak štěstí zaplavilo jeho duši, když se dotkl její ruky, když uchopil ve svou náruč její tělo bezvládné.

Ne, nesmí mu zazlívati, přizná-li se nyní. Ale tam, smrti tváří v tvář, se zasnoubil s ní, když se dotkl svými rty chladného čela jejího. A když stoupal vzhůru, tiskna k hrudi tělo Mílino, byl prodchnut neskonale krásným citem, touhou, mít ji takto věčně v náruči co ženu, milou, drahou – Ale teprve pak zvěděl, že je sama. Smutek sevřel jeho srdce nad ztraceným

Robem, ale dveře ráje se mu otvíraly zároveň. Byl odhodlán se dáti v zápas o ni s celými světem, i s ní samou.

Zvěděl pak, že časem nebude již sama. Ale zpráva tato pouze utvrdila jeho rozhodnutí. Její dítě musí míti otce. Musí jej mít dítě Robovo – Vzkřikla při těch slovech, v křečovitém pláči tiskla ruce k uším, aby neslyšela jeho slov.

Konejšivě položil ruku na rameno její. Ví, že přišel příliš brzy se svou prosbou. Ale musil. Tížilo ho odhodlání, jehož dosud nevyslovil, dusila ho nejistota. I strach, aby nepropásl štěstí života, jež objevilo se tak nečekaně. Ať odpustí, že zjitřil rány v její duši! Ne, ať nyní neodpovídá! Přijde si pro odpověď až později. Ale ať mu promine, že přijde tak, aby se její dítě narodilo v rodině, pod mužnou obranou. Nežádá to bez rozvahy. A také ne bez porady s přáteli, souhlasí s názorem jeho i doktor Bukov, i pan prefekt Habr. Pan inženýr Graham soudí, že je paní Míla k tomu přímo povinna a to k vůli svému dítěti, dítěti velkého muže, inženýra Roba – Zaúpěla, když jí stiskl pravici a zasypal ji polibky. Chtěla vstáti, když odcházel, chtěla vykřiknouti. Chtěla svrhnout s duše tíhu, která na ní jako balvan ležela a drtila – Bože, proč to neudělala?

„Bože, proč jsem to jen neudělala?“ sténá paní Míla také nyní, kladouc rozpálenou hlavu na chladivou desku okna a zachvívajíc se bolestným pláčem.

XXIV.

Zaječela zase pronikavě siréna smíchovské továrny, v níž vyráběny byly látky na oděvy litím a válcováním zvláštní směsi, způsobem, kterým se člověk odpoutal od lnu a vlny, jichž vlastně nebylo tak dlouho. Dnes

však tovární siréna ryčí táhleji, vždyť hlásí ukončení práce týdenní, den, který přijde, je neděle.

„Nesneseme toho dlouho," křičí mladý Klejtek do zástupu dělníků, kteří opustili stroje a hrnuli se k východům.

„Býval šestidenní týden pracovní, potom přišel pětidenní, ba, dokonce na čtyři dny v týdnu byla někdy omezena práce. Ale program náš byl vždycky – práce ob den – uvolnění dělníka a zaměstnání všech," pokračuje Klejtek k několika lidem, kteří spíše s úsměvem se cestou přidávají k němu.

„Nyní však jsme klesli – tisíc hromů!" rozčilí se Klejtek. „Šest dní práce – od pondělí do soboty!"

„Podle Habra!" štípne kdosi. „Práce tolik, co je třeba."

„Ale pro všechny!" vykřikne Klejtek. „Ne pouze pro nás –"

„Také pro prefekta!" přidává se vytáhlé děvče se zlým pohledem.

„Pro prefekta?" zasmál se kdosi. „Pro Habra? Nevíte, že je největším dříčem, sám na sebe ras?"

„Holčičko, s prefektem jsi se ukvapila!" odsekl výsměšně jiný z dělníků, obraceje se k děvčeti, jež uvedlo jméno prefektovo.

„Máš tu radu, Klejtku!" dodal jiný. „Zařiď si to, pracuj jako Habr!"

Smích se rozletěl davem dělníků, Klejtek byl zas odbyt. Zmlkl pohněván a vyběhl z továrny. Hned u něho převládl jiný zájem, a mladý Klejtek se dral zástupem spoludělníků, rozhlížeje se dychtivě po růžovém a veselém obličeji hezké Toničky. Spatřil však, jak několik jen kroků za ní chvátá Mára, nespouštěje očí s pružné postavičky dívčiny.

Klejtek na okamžik zaváhal. Rozmýšlel se, má-li předhoniti Máru a před jeho očima se připojiti k dívce, či má-li se obrátit a jít si po svém. Byl by se rád

vyšklíbl Márovi do očí, věděl také, že Tonička nemá nijak Máru v lásce, ale bál se, aby jemu samému se nedostalo odbytí. Snad dokonce před Márou – i to bylo u Toničky možné.

Klejtek proto obrátil a zamířil v opačnou stranu. Ale měl přece příležitost se ušklíbnouti, ale Fráňovi, na něhož narazil po několika krocích v proudu hrnoucích se dělníků. Také Fráňa měl zřejmě oči daleko vpředu, Klejtek věděl, že na Toničce. Hnal se za ní tak dychtivě, že ani nepozoroval Klejtka, ač Klejtek do něho úmyslně vrazil.

„Jako mouchy na med!“ nevraživě Klejtek zahučel. „Ale uvidíme, kdo ten med slízne!“ dodával výhružně. A zrychlil svůj krok, nestaraje se zatím dále o Toničku a její sledovatele. V hostinci „U Vltavy“ měl ten večer schůzi strýc Klejtek, i jeho dva synové jistě tam budou. S jedním z nich měl Klejtek synovec nějaký menší spor, snad bude příležitost jej vyrovnat. Proto tedy mířil k hostinci „U Vltavy.“

Tonička se zatím vyprostila z hlavního proudu spoludruhů, hrnoucích se z práce. Nevěděla, že šel také mladý Klejtek za ní, ale zahlédla za sebou, nenápadně se ohlédnuvši, Máru a tušila také blízkost Fráni, jenž ji v posledních dnech sledoval vždy cestou z továrny, neosmělil se však jí osloviti. Nepřála si však hovoru s Márou, jeho pokusy, získati ji přes všechno její odmítání, byly velmi nemilé. I k vůli Márovi, jehož si vážila pro jeho dobré vlastnosti.

Tonička byla děvče na svůj věk jistě velmi rozumné. Dostalo se jí dobré výchovy od rodičů, zvláště od přísného otce, který zastával důležité místo ve smíchovské strojírně. Také matka ji vedla jen k dobrému, ale její vliv byl menší, protože byla několik let churava. Ale její utrpení samo působilo na Toničku, mírnilo mladistvou, prudkou její krev.

Přechod Manoniny hvězdy však byl pro rodinu Toniččinu osudný. Otec zhynul v troskách továrny, jež zřítila se zemětřesením o strašlivé noci lednové, matka zemřela jen několik dní potom, ochromena zármutkem. Tak Tonička osiřela v době týdne. Ujal se jí strýc její Pemza, jenž byl bratrem její matky, opatřil jí místo v továrně a staral se o ni vskutku otcovsky.

Byla tedy škola, kterou Tonička již prošla, tvrdá a duše mladé dívky byla proti lecčemus otužena. Dovedla si pomoci. A dovedla to i dnes, kdy v patách za ní spěchali dva mužové, z nich jeden, Fráňa, duši její milý. Tonička maličko zrychlila krok, nenápadně si zjistila v nárožním zrcadle, že ji Mářa stále sleduje. Šla rychleji a rychleji, viděla, že i Mářa pospíchá. Pak zvolnila náhle chůzi, již již ji Mářa doháněl.

A již byl jen několik kroků za ní. Toničku skoro zabolelo, když v zrcadle na nároží spatřila jeho rozjasněnou, skoro radostnou tvář. Ale nemohla si pomoci. A nemělo smyslu, jednati jinak. Rychle se proto rozhodla. Obrátila se najednou a rychlým krokem se dala proti Márovi.

„Dobrý večer!“ zvolala na něho, míjejíc ho a nedbajíc jeho udiveného obličeje.

„Dobrý večer!“ odpověděl v rozpacích, ale Tonička už přešla. Byla pryč a zřejmě nepočítala s rozhovorem s ním. Stanul nerozhodně, podíval se za ní. Ale neodvážil se jí následovati.

Počítala s tím. A nezklamala se.

Neohlédla se, ale po několika krocích zmírnila svůj chod. A pak se obrátila, Fráňa mohl býti blízko. A nepřála si, aby ho potkala, věděla, že šli by oba dále svými směry, oba nespokojeni a zarmouceni. Tak Fráňu znala. Proto se musilo jednati jinak. A Tonička jednala.

Obrátivši se původním směrem, šla volným krokem. Počkala, až Fráňa jí byl skoro v patách. Pak se

zastavila u výkladní skříně, v jejím skle viděla Fráňu, když, pln rozpaků a nerozhodný, dorazil až k ní. A v tom okamžiku, kdy Fráňa již se dával na další cestu, obrátila se a dala se také na pochod. Octli se tak bok po boku vedle sebe.

„Dobrý večer – Toničko!“ vyrazil ze sebe Fráňa.

„Dobrý večer!“ odvětila dívka klidně, jdouc dále po boku Fráňově. „Přál jste si něčeho?“ obrátila k němu své velké, milé oči.

„Ano,“ zakoktal Fráňa, nevěda, kudy kam.

„Chtěl jste mi něco říci?“ ptala se zas dívka.

„Ano – že –,“ a Fráňa nemohl dále.

„Že –?“

„Že vás mám rád – nevýslovně –,“ uchopil Fráňa dívčinu ručku.

„Fráňo –!“ vydechla dívka blaženě.

Tak stanuli prostřed chodníku, tisknouce si ruce, ztápějíce zraky v zrak.

„Promiňte!“ vrazil kdosi s jedné strany do Fráni.

„Promiňte!“ strčil zas někdo do ramene dívčina.

Odsunuli je tak na kraj chodníku. A tam přiznala se Tonička Fráňovi ve vřavě ulice více očima, než ústy, že i ona jej má ráda, dávno ráda!

Za půl hodiny se octli u strýce Marka. Pověděli mu svou novinu, která ho upřímně potěšila. Byl rád, že se našli tito dva hodní lidé. Ale ještě více ho rozradostnilo, když Tonička prohlásila:

„A půjdeme s vámi, strýčku! Na venkov.“

„Na vaši Hanou,“ dodal Fráňa s úsměvem.

„Nepůjdeme na Hanou, roviny budou dlouho zaplaveny. Vybral jsem si kraj pod Hostýnem.“

„To je jedno,“ usmál se Fráňa, „půjdeme s vámi, ať jdete kamkoliv.“

„To jste hodní!“ tiskl jim Marek ruce. „Potřebujeme takových lidí, děkuji vám.“

„Půjde i přítel Pemza,“ dodával.

„Strýc Pemza?“ zvolal Fráňa. „To jsem opravdu rád.“

„Pemza získal také Máru,“ pokračoval Marek. „Dnes v poledne jsem s ním vše projednal.“

„Až to uslyší Elisa,“ usmála se Tonička, „půjde jistě také.“

„Půjde, počítám s tím,“ usmál se Marek také.

„I se svým děťátkem?“ tázala se Tonička.

„S Violkou, ovšem,“ potvrzoval Marek. „Jsou přece nerozlučné.“

„To bude veselé!“ zatleskala Tonička ručkama. „Bude nás tedy –“

„Přál by si však jíti i Klejtek –,“ řekl Marek skoro nejistě.

„Mladý Klejtek? Od nás?“ divila se Tonička.

„Ano. Jeho strýc se velmi za něho přimlouvá,“ pravil Marek.

„Rád by se ho asi zbavil,“ usmál se Fráňa.

„Možná,“ připouštěl Marek.

„A vy jej chcete vzít s sebou?“ ptala se Tonička.

„Nic jsem mu neslíbil,“ vykládal Marek, „ani jeho strýci. Ale uznávám, že zde v Praze bude stálým znepokojovatelem, kdežto na venku je neškodný.“

„A snad se i polepší na venku, v klidném prostředí,“ poukázal Fráňa.

„Snad,“ pokrčil Marek rameny. „Ale nevezmu jej bez vašeho souhlasu.“

„Ostatní souhlasí s jeho přijetím?“ tázal se Fráňa.

„Ano, ale pouze proto, aby byl Klejtek vzdálen z Prahy.“

„U nás jistě tento důvod také zvítězí. Co myslíš, Toničko?“ obrátil se Fráňa ke své nevěstě.

V rozpacích jen pokrčila rameny.

Tak se zasnoubili Fráňa s Toničkou, tak byli přijati do družiny Markovy, jež měla založiti první

hospodářství v kraji pod Hostýnem. A s nimi byl do družiny přijat i mladý Klejtek.

Za několik dní, vším potřebným opatřeni, vyrazili na Moravu.

XXV.

„Jaká krásná noc, pane řediteli!“ řekl asistent strahovské hvězdárny doktor Hora, obraceje se od dveří, jimiž se díval na Prahu, ke svému nadřízenému.

„Jak krásná je nová Praha,“ dodal, „i v tmách potopená, jiskřící však svými nádhernými světly.“

„Je vskutku pěkný večer, milý příteli!“ usmál se Lermont vlídně. „A vlaho je, že vskutku sotva možno věřit, že jsme v polovici dubna.“

„Slunce! Sluníčko zlaté!“ připomněl dr. Hora vděčně. „Je věru řádně omlazeno, plno síly. Zdává se mi, jako bych cítil zvláštní energii, ze vzduchu ji ssaji, proudí ve slunečních paprscích. A svět se mění, vše je jiné –“

„A víte, kolik dní dnes právě uplynulo od přechodu Manoniny hvězdy?“ pousmál se ředitel hvězdárny.

„Opravdu, sto dní je tomu dnes!“ užasl asistent Lermontův. „V malé půlhodince bude desátá noční hodina, i tedy skoro výročí –“

„Veliké události,“ souhlasil Lermont. ,,A my zrovna v tuto chvíli uvedeme do provozu opravený velký dalekohled naší hvězdárny. Trvalo, než jsme se dočkali!“

„Bylo všechno rozbito od stržení kupole,“ odvětil Hora, „pravda, oprava se vlekla. A my zatím byli odkázáni na pomocné malé dalekohledy, jichž výkonnost byla všem neuspokojivá.“

„Teprve teď bude možná řádná práce!“ radoval se Lermont, usedaje k dalekohledu. Nebe ztemnělo už

dostatečně, hvězdy na něm jiskřily, nad východem rudý Mars, na západě skvělý Jupiter. K západnímu obzoru se skláněl a žhnul zelenavě rudě v parách země velký kotouč Novy.

„Na Nově dnes mnoho neuvidíme," usoudil Lermont, „jest již příliš nízko."

„Když se naši řemeslníci teď teprve odtud vzdálili!"

„Také trochu naší vinou," pousmál se Lermont. „Chtěli jsme mít všechno příliš přesné a dlouho jsme pozorovali rychlost, jakou se nyní točí naše zeměkoule okolo své osy. Předpis pro hodiny, které posunují rouru teleskopu spolu s hvězdným postupem na nebi, jsme dali dílně před nedávném. Opravila je a urychlila jejich chod dosti brzy, nesmíme být neuznalí!"

„Pravda," odpověděl doktor Hora, „byli hotovi brzy i dobře věc provedli." Naklonil se k řediteli, jenž nařídil dalekohled na kotouč Novy a zahleděl se do okuláru. „Je něco viděti?" otázal se.

„Ne," odvracel se Lermont od očnice dalekohledu, „je příliš v mlze. A západní obzor vůbec zahalen je parami, dnes s Novou nebude už nic. Pohleďte!" postupoval místo asistentovi.

Dr. Hora posadil se k rouře, zahleděl se do ní. Ostře světlý, zelenavý kroužek paprsků se zachvěl na lesklé ploše jeho oka, zahrál barevně.

„Pozorovat nelze," souhlasil. „Ale vyniká velikost Novy, již pohled na její obrysy je úchvatný. Ovšem, je větší než starý měsíc. Ten měl průměr 3470 kilometrů, Nova má přes 4700 kilometrů."

„A ježto není od naší země o mnoho dál, nežli býval starý měsíc – v tisících kilometrů asi 420 proti 384 –" počítal Lermont.

„Není divu, že se jeví větší," dokončoval dr. Hora. „Počítal jsem nedávno," pokračoval, nenápadně se ohlížeje po svém řediteli, „jaký je poměr povrchů tří těchto těles, z nichž jednoho ovšem už není."

„Jednoduchá věc,“ odtušil ředitel na oko zcela lhostejně, „podle čtverců poloměrů.“

„Ano,“ hovořil asistent, dívaje se znovu do teleskopu, „stará luna měla dvě sedminy poloměru zemského, povrch tedy jednu třináctinu, Novin poloměr je větší než třetina zemského poloměru, povrch její tedy menší pouze asi osmkrát.“

„Počítáte dobře,“ chválil ředitel Lermont vážně. „Co řeknete dále?“

„Rád bych věděl,“ odpověděl dr. Hora, „jaká část naší země je nyní asi obydlena. Myslím, kdyby se prořídlé obyvatelstvo zeměkoule sesadilo dohromady, jakou část země by normálně naplnilo.“

„To lze říci pouze přibližně, řekněme desetinu. Ovšem souše,“ dodal Lermont.

„Pravda,“ zarazil se dr. Hora, „s tím jsem nepočítal, že na Nově je poměrně mnohem více souše nežli na naší zeměkouli. Na zemi pokrývá moře přes 70 procent povrchu, na Nově to bude asi právě naopak, vodstvo zabírá as 30 procent povrchu.“

„Takže?“ zdvihl ředitel Lermont víčka oční s otázkou.

„Takže, je-li tamhle ta hvězdička obydlena normálně, je možno, že má obyvatelstva o hodně víc než naše země.“

„Možno docela,“ pokrčil Lermont rameny. „Zapomněl jste však, co odpověděl náš pan ředitel Molker před nedávném, když jsme s ním o vašich úvahách se dohovořovali telefonem.“

„Že Nova se ve své minulosti pohybovala v prostředí zhola nepříznivém pro zrození tvorstva,“ krčil rameny zas dr. Hora. „Pravda, tohle řekl pan ředitel Molker. Ale nemýlím-li se, měl k tomu pan ředitel Lermont poznámku, že je také možno, že se Nova pohybovala v prostředí právě velmi příznivém pro vývoj tvorstva.“

Ředitel Lermont se usmál. Těšila ho důvěra jeho spolupracovníka, o němž věděl, jak je mu upřímně oddán. Ale ihned zvážněl a pravil skoro zachmuřen: „Milý příteli, nevíte, jak bych byl z duše rád, kdyby měl pravdu pan ředitel Molker!“

„Věřím, pane řediteli!“ pravil Hora. „Nemohu si pomoci, mám skoro divnou hrůzu z toho tělesa – A na povrchu jeho se určitě něco děje, dalo se to poznati i v našich malých strojích pomocných.“

„Uvidíme!“ obracel se Lermont od západu, na němž Nova počínala mizet za obzorem. „Zítřek patří Nově, bude-li jen trochu slušný čas a nebe příznivo. Bude v úplňku a bude k zemi obraceti právě stranu, na které je moře nejméně a kde, jak by se snad mohlo říci, je středisko ruchu na Nově. Uskutečníme svůj záměr a počneme kresliti přesnou mapu povrchu. Použijeme ovšem fotografií Novy, zhotovených našimi americkými přáteli. Označili již vhodně mnoho předmětů na povrchu Novy, tyto názvy se nám dobře hodí.“

„jistě, ale teď se obraťme jinam!“ pobídl Lermont mladého druha. „Zamiřte dalekohled na Jupitera, zkusíme, jak ukazuje!“

„Skvostně! Nádherně!“ vykřikl hned na to dr. Hora. „Optika je skvělá! Báječný stroj!“ mluvil vzrušeně. „Pohleďte, pane řediteli!“ ustupoval své místo.

„Opravdu! Bezvadný obraz, jasný, čistý!“ souhlasil po malé chvilce Lermont, dívaje se teleskopem. „A je přece nyní pozorování o mnoho nesnadnější, vzduch je prostoupen parami vodními a ruší rozličné teplé proudy v něm.“

Asistent Hora odkládal knihu, v které mezitím horlivě listoval, a zahleděl se znovu do očnice teleskopu. Bedlivě se díval, pak se nepokojně obrátil k řediteli:

„Podle tabulek by měl být vidět devátý měsíc Jupiterův –“

„A nevidíte ho?“ tázal se Lermont.

„Nevidím,“ díval se znovu dr. Hora. „Ne, určitě zde není.“

„Možná,“ mínil Lermont, „že má zase poruchy, je příliš vzdálen od Jupitera a jeho oběh nejistý.“

„Možná, ale –“, mluvil dr. Hora skoro pro sebe, „uvidíme ostatně, obrátím teleskop na Marta, zda uvidíme jeho měsíce, Fobos a Deimos. Jsou z nejhůře pozorovatelných úkazů na našem nebi, ukáže-li nám je náš novy stroj, bude jistě dobrý.“

„Dobře, učiňte zkoušku!“ schvaloval Lermont.

Zakrátko stroj mířil k Martu, který rudé hořel na nebi, „Jaká nádherná barva!“ pravil Lermont, dívaje se na rudou hvězdu malým dalekohledem. „Ovšem, zvýšením sluneční záře se rozhořela také světla našich oběžnic.“

„Již je v zorném poli,“ ozval se v tom dr. Hora. „A je tu Fobos –“

Cink! Cink! – počaly bít hodiny.

„Deset hodin,“ řekl Lermont.

„Ach! Pane řediteli!“ zvolal náhle asistent pln rozechvění, úžasu.

„Co je?“ zarazil se Lermont, pohnut divným hlasem Horovým.

„Pane řediteli! Pohléděte! Rychle!“ odskočil Hora od očnice.

Rychle se nachýlil Lermont k dalekohledu.

„Vidíte? Vidíte?“ naléhal Hora.

„Úžasné!“ vzkřikl Lermont. „Trojúhelník!“

„Ano! Tři světlé hody, stejně vzdálené, růžový nádech –,“ hovořil asistent vzrušeně. „Svítí na povrchu Marta –“

„Ale teď – pro Boha!“ vzkřikl Lermont. „Nyní!“

„Co vidíte? Co vidíte?“ naléhal Hora.

„Honem!“ ukazoval Lermont, uhýbaje se stranou.

„Světelný chvost – ale rudý – a míří k Jupiteru!“ vzkřikne Hora.

„Ano,“ hovoří Lermont, „dál svítí – teď zhasl – znovu! Ale míří dolů k západu – hle!“ uhýbá se asistentu.

„Bože – ano – ano!“ rozčileně vyráží Hora. ‚Ukazuje na západ – snad –“

„K Nově!“ vzkřikne Lermont.

„Patrně! K Nově!“ vyskočil Hora.

„Telefon!“ vzchopí se Lermont. „Volejte Řím! Já zavolám Berlín –“

„Haló! Haló!“

„Haló! Haló!“

Radiové vlny letí prostorem, volají, upozorňují.

Nadarmo – Řím – nehlásí se.

Berlín, Vídeň – mlha kryje oblohu.

Paříž – Londýn – déšť!

„Snad Amerika!“ volá dr. Hora.

„Mají dosud den!“ pokrčí Lermont rameny, vrhaje se znovu k dalekohledu.

„Hle!“ volá. „Světelný pruh hasne,“ upozorní, volaje k teleskopu asistenta.

„Ano, bledne,“ potvrdí Hora. „Již mizí –“

„Zhasl,“ praví Lermont.

„Že však tak krátce!“ zoufá si Hora.

„Příteli!“ vykládá ředitel. „Uvažte, jak úžasné je třeba energie –!“

„Pravda!“ pochopí asistent. „Vytvořiti světelný zdroj, který by vrhal světlo od planety ku planetě!“

„Již není pruhu vidět?“ ptá se však.

„Ne, není, pohleďte!“

„Ne, okolo Martu je temno. Ale rovnostranný trojúhelník dále září. A ten –?“ obrátí se k řediteli.

„Ach, toť jasné," mluví Lermont, dívaje se znovu do dalekohledu. „Je dnes stý den od přechodu Manoniny hvězdy – mají asi také desetinnou soustavu –"

„A po pěti prstech na dvou rukách," poznamenal doktor Hora.

„Patrně – A je zrovna deset hodin – chvíle právě jejich zachránění, neboť pro ně Nekolův čin znamená, snad ještě víc než pro nás. Manonina hvězda byla by přec roztříštila jejich planetu."

„A růžový trojúhelník nyní děkuje," dokončil dr. Hora.

„Nepochybně," dotvrzoval ředitel.

„A světelný pruh –?" nadhodil asistent.

„Světelný pruh?" opakoval Lermont zamyšleně. „A rudý? Není možno jinak," řekl, „než že –"

„– varuje –," dopověděl doktor Hora.

XXVI.

Rozlehlá, otevřená krajina. Do daleka se táhne mírně rozvlněná rovina, se Zeleného vrchu, který vysoko se zdvíhá nad okolím, je viděti širý, vzkvétající kraj. Daleko na jihu lesklé pásy modrých řek, mezi nimi mocná Han, jež od západu se sem stáčí, zlákána snad rozlehlými jezerními pláněmi. Na východě v dáli táhlý hřeben pahorků, za jižními jejich výběžky se tají nové hlavní město obnovené říše nebeské, skvělé Thusim, Srdce země, vstávající na místě, Kde kdysi nad línými proudy řek si dřímávalo Han-kou. Na západě rovina, v ní zase Han, na severu do daleka výhled po poříčí jejím, až k vysoké hradbě Tsin-ling-šanu.

Na Zeleném vrchu pučí mladé zahrady. V nich na severním svahu mladé, svěží zeleně se oslnivě svítí bílé stěny domu. Vesele se dívají okna, plná květin,

šedomodrý kryt střechy však těžce leží nad úbělem nových zdí. Kolem domu s jarem rozkvétá a bují zahrada. Nízké, před nedávném zasazené stromy, mladé keře, záhon na záhonu prvních jarních květin.

Nahoře na vrchu nízké šedé stavení. Široká okna v předních, k východu hledících místnostech, k západu však skoro pouze uzavřené stěny, řídce tu a tam jen úzké okénko. Před budovou velká plošina a za ní hangár, nízký, ale značně prostorný.

V zahradě před bílým domem zvolna vážně chodí . . . (Str. 202.)

V zahradě před bílým domem, dole na severním svahu, zvolna, vážně chodí mladá sličná dívka, Sien-li. Pozoruje nalévající se pupeny pozdních keřů, otvírající se poupata květů, s něžnou pozorností se sklání k rozkvetlým šafránům a k trsům modrých oček

jaterníků. Sien-li má ráda květiny, protože je sama svěží, přenádherný květ. Sien-li je mladá, daleko má do dvou desítek let. Ještě dvakrát budou musit rozkvést květy do té doby a zas uvadnout. Sien-li je krásná. Růžová a bílá její tvář příměškem bílé krve odcizila se původní žluté race, čisté mandlové oči jsou skoro rovné. A modré jsou, úchvatně krásně modré! Nad obočím, výrazným a temným – ku podivu – světlý zlatý vlas jí v krátkých lesklých vlnách splývá na ramena, zpola odhalená, bílým šatem nezakrytá. Postava je útlá, něžná prsa, štíhlý bok, tvárné, krásné nožky, božsky krásné!

Sien-li je nejkrásnější z dívek na povodí Žluté řeky. Touží po ní všichni muži, kteří ji jen zdaleka, kdy shlédli, se žárlivou závistí se po ní poohlédne každá žena, jež ji potká, oči se jí zchmuří, ale hned se mimoděk zas mírní, závist musí přejít v úctyplný obdiv. Milá je však Sien-li všem, kdož ji znají, všechny ženy z okolí ji milují. Není také třeba se jí báti, krásná Sien-li již není volná, žádné děvušce se žlutou tváří a s kosýma očkama již neodloudí hocha, kosookého a žlutých tváří.

Vybrala si bílá Sien-li snad svého bílého hocha? Nebo osud svedl oba k sobě, malou, něžnou Sien-li a vážného, silného, však pružného muže, jakým Ssi-wen byl, učenec, velký muž a při tom krasavec?. Osud přivedl před několika lety do rodiny Ssi-wenovy matku s krásným děckem, vzdálenou to příbuznou. Osud učinil pak z obou dětí vřelé přátele, z mladého muže, na pokraji dráhy životní, a z malého děvčátka, jež v domě nenalezlo bližšího a milejšího přítele. A když matička jí navždy odešla, upjala se opuštěná dívka na Ssi-wena plným žárem srdce.

Ssi-wen měl ji také rád, snad trochu svým způsobem. Byl muž a jako muži sobecký a bezohledný, hrdě sebevědomý. Měl své vyhraněné cíle, za nimi šel

nezvratně. Život pro něho již nebyl snem, ale těžkým zápasem, jenž naučil jej rány splácet, štěstí brát. A šel-li krásnou lučinou a voněly-li květy na ní opojně, nerozpakoval se utrhnout květ, přivoněti k němu a pak pohodit jej do cesty. Ale malou, něžnou Sien-li měl vskutku rád a nepochyboval, že v ní dorůstá jeho družka života.

Pro muže však není žena všechno. Vedle toho nebyl Ssi-wen obyčejný muž. Velké myšlenky se táhly jeho hlavou, ač mlád, mnoho znamenal, a spolupracovníkem byl již mužů největších. Používali ho k mnohým službám, hodil se k nim kromě schopností svých také zjevem, který docela jen málo prozrazoval příslušenství k žluté rase. Také Ssi-wenův rod pomísil se kdysi s bílým plemenem a vlastnosti bílých převládly a udržely se.

Co bylo příčinou, že Ssi-wen odešel ze staré vlasti na Borneu v roce, který předcházel před pohromou, již způsobila Manonina hvězda? Kam odešel? Věděl málokdo, jistě toho nevěděla malá, smutná Sien-li. Věřila však, že se vrátí, slíbil jí to, když se loučili. A snad pochopila, když jí řekl, že snad bude lépe, odloučí-li se teď na čas od ní.

„Jsi příliš krásná, moje drahá Sien-li, a při tom příliš mladá. Ale láska na to někdy nedovede míti zřetel, bude lépe, rozejdeme-li se nyní na čas, abychom se sešli, až mé sladké děvčátko se stane ženou. Ale pak též mojí ženou, milou, drahou!“

Tak se rozešli. A něžná Sien-li v důvěře se utěšovala svou nadějí, že její milý, vládce její, její Bůh se navrátí k ní do čarovné zahrady u Slunečního Města, kde ji k sobě naposledy přivinul, naposledy zlíbal její chvějící se, roztoužené rudé rty.

Nevrátil se na Borneo. Nebyl u své Sien-li, když hrozná rudá hvězda blížila se k zemi, když se rozhořely všechny sopky na Sumatře, Jávě, na Borneu,

bily ohni k nebesům, a třásly zemí, chvějící se před děsivým vztekem vzdutých řek a rozlícených moří. Sama přečkávala malá Sien-li hrůzy desátého ledna roku čtyřtisícího prvního, kdy za dne žhnula na obloze obrovitá žlutorudá hvězda, za sluncem se hnala, rozplamenila se strašně při západu slunce jakoby snad vztekem, že jí slunce prchlo do temnot.

Ale nebezpečí přešlo, tíživý však smutek padl v duše žlutých lidí. Teprv nyní zvěděli o velkém podniku, jejž žlutí předsevzali právě desátého ledna. O útoku nesmírného vojska čínských vzducholodí na Evropu, za velikými cílem, k povalení Persona a ovládnutí Evropy a zmocnění se nekonečné moci tajemného Bertrandova předpisu. Nyní slyšel čínský národ o veliké věci, kterou toužil prosaditi velký Šanwang a s ním moudrý Mienthu. Ale slyšel ihned také o porážce, o zničení velkolepých branných žlutých sil.

Podivné je srdce žlutých lidí. Tvrdé, nezdolné. V hořkém pláči, v proudech slzí uvítali zázrak, div, vzkříšení slunce! Překvapeni událostí nesmírného dosahu, chápali ji ihned plně, nevědouce dosud, že za toto štěstí patří bílým dík. Prohlédli však jasně budoucnost, viděli v ní nejen možnost, nýbrž přímo nutnost vrátiti se do původních sídel. V zemi otců, k velkým řekám, pod ochranu nebetyčných hor.

Zahájili ihned přípravy. Zaujati novým dílem nezapomněli však čerstvé bolesti. Nečinili zodpovědnými za nezdar vůdce národa, litovali jejich zklamání a ještě těsněji se přimykali k nim. Ale spolu s nimi zatínali pěstě, proklínali protivníky, hrozili a slibovali pomstu.

Tak se stěhovali žlutí lidé z krajů rovníkových do původních sídel. S nimi šla i malá Sien-li, s matkou Ssi-wenovou, s Liomin, která jediná již zbyla z rodiny. Spolu čekaly na příchod Ssi-wenův a spolu se také dočkaly. Jak ho objímaly, jak ho tiskly do náručí.

Šťastný, že se vrátil, hrdý, že se vrátil takový. Zdravý, silný, vyspělý.

Matka byla přímo nadšena svým synem. Vždy jej milovala láskou přímo otrockou, nyní, když jej takto uviděla, byla ochotna dát všechno pro něho, i poslední krůpěj krve i poslední chvilku života. Také Sien-li se upínala k Ssi-wenovi s neúkrotnou láskou. Byl jí vzorem všeho velikého, všeho krásného, bohem jí byl nyní víc než před tím kdykoli. Jen v koutku srdce cosi zachvělo se, obava, či stesk? Či jen se jí tak zdálo, že pro toho muže, který nyní se tak vrátil, vážen, největšími muži s úctou vítán, pro toho že bude Sien-li snad méně znamenati, nežli znamenala dřív.

Mýlila se malá Sien-li? Ssi-wenovo objímání bylo nyní jiné, to Sien-li cítila. Cítila, že není tu už objímáno milé děcko, nýbrž žena milá, toužená. Bylo vůbec něco jiného teď v Ssi-wenovi, Sien-lino srdéčko se trochu zachmuřilo nad myšlenkou, že to Ssi-wen přinesl už v duši s sebou, že to neprobouzí teprv plná, dospívající už krása mladé Ssi-wenovy nevěsty.

Odkud si to přinesl? Odkud –?

Uvědomila si, že jí ani dosud neřekl, kde byl. Ptala se matky Ssi-wenovy, ani ta však nevěděla. A Ssi-wen neprozradil toho ani později. Musily se spokojiti s tím, že tady byl. Musily jej bráti, tak jak byl. Matka dovedla to ovšem, nevěsta to dovést musila. Vždyť přece byla šťastna, její bůh ji vskutku miloval a po ní toužil, chtěl ji mít svou ženou přemilou.

Bylo ovšem mnohé, co ho zajímalo kromě jeho malé Sien-li. Ještě víc než dříve oddával se práci, ve spojení s největšími muži státu zabýval se věcmi, které nebyly patrně ani pro Sien-li ani pro Liomin, matku Ssi-wenovu. Otázky Sien-liny hned od počátku Ssi-wen zamítl, důrazně jí naznačil, že jde tu o věci, jež musí zůstat skryty. Pro všechny, i pro osoby jemu nejbližší. Upozornil ji i velmi vážně, že jsou jeho pracovny ne

bez důvodu umístěny podál jejich domu, na vrcholu hory. Že by bylo velmi nebezpečno, kdyby se snad pokoušela ze zvědavosti se podívati po tajemstvích, která halí šedivý dům na Zeleném vrchu.

Sien-li se tedy vrchu vyhýbá. Ale je to tolik těžké, když on, Ssi-wen, po většině zdržuje se právě tam. Do večera dlouho sedá ve své pracovně, často pozdě v noci přicházívá odtud. Ráno časně spěchá nahoru, buď k poradám, s oběma přísnými starci, kteří, Šanwang a Mienthu, sem přilétají pravidelně z Thusim, nebo na své divné vzdušné výpravy. Co výpravy tyto asi znamenají? Ssi-wen z nich z nesmírných výšek přiváží zvláštní, pevně uzavřené krabice, odnáší je do pracovny na vrchu, zkouší je tam dlouho, věnuje té práci dny i noci.

Ale nač to všechno? Když je krásné jaro a když kvete mládí? Krásná Sien-li tu sama bloudí zahradou. Neupírají se modrá očka dolů pod vrch, kde na svazích protějších se lidé hemží, révu zasazují. Nedívá se ani do roviny v dáli, kde na táhlých pruzích mladých polí zelená se svěží osení. Sien-li se dívá na návrší a ještě spíš nad ně. Víc než před hodinou viděla, jak zase k nebesům se vznášel mohutný stroj, Vzdušný drak, a v něm její vládce, Ssi-wen, spolu se svým oblíbeným řidičem, Tamukem.

Zas jel do nebeských prostor, aby snesl s nebes peklo, jak jedině před nedávném prozradil své nevěstě.

„Až se toto zdaří,“ řekl tehdy, „bude největší kus mého úkolu snad hotov. A potom, drahá Sien-li, potom vzpomeneme si též na sebe, na své štěstí, potom budeš, dívko sladká, má!“

Sien-li je od té chvíle spokojenější a denně se modlí, aby se již Ssi-wenovi zdařilo, aby se již jednou vrátil shůry – s tím – s tou strašnou věcí – Neboť Sien-li je vskutku znepokojena. Těžce nese, že pro Ssi-wena

jsou věci tolik důležitější než ona, jeho nevěsta. Jak je možno, že je pro Ssi-wena Sien-li tak málo? Kdyby ji měl jenom z desetiny tolik rád, jak jeho má ráda Sien-li, nehnul by se od ní, tady by s ní seděl, chodil po zahradě, květiny pěstoval, zaléval – za ruce by se drželi, k sobě tiskli, líbali.

Zatím Ssi-wen smysl má jen pro svůj úkol, vědecký prý stejně jako národního významu. „Zbavím navždy nebezpečí žlutý lid, učiním jej pánem na zemi –," prořekl kdys, dav se uchvátiti nadšením. Malá Sien-li tak často přemýšlí, co by to mohlo býti. Žárlí na tu věc, jež jí bere mileného muže. Ovšem, musí věřiti tomu, co říká zkušená Liomin, že žena nevyplní cele duši muže, je-li opravdový muž. Je se třeba smířiti a vždycky patrně už bude tak. Třeba překonati žárlivost i touhu.

Ale nesnadno je překonati strach. A Sien-li se vskutku bojí, co jí řekl Ssi-wen o svém díle, o svých záměrech, úzkostlivost, se kterou jí nepřipouští ani na vrch hory, všechna ona tajemnost, to všechno velmi přestrašilo malou Sien-li. Vzpomíná i na podivný výjev, k němuž došlo před nedávném, kdy Sien-li večer tajně si počkala na Ssi-wena, až se vrátí ze své pracovny ze šedivého domu. Dlouho čekala naň v nočním chladu, zima jí už bylo. Ale nechtěla se vzdáti svého úmyslu, překvapiti totiž Ssi-wena. Konečně se ukázalo světlo na vrcholu kopce, padlo z dveří dolů do zahrady. Bylo slyšeti, jak Ssi-wen se rozloučil s Tamukem, jenž za ním zavíral. A po chvíli kroky, Ssi-wen tu byl, po pěšině sestupoval. Šťastný výkřik, malá Sien-li se vrhla k ženichovi. Ale jaký úlek! „Zpátky! Nedotýkej se mne! Ani o krok blíž!" Vypukla v pláč. „Bláhová! Má malá, hodná dívenko!" těšil ji a odprošoval. „Promiň, nesmíš ke mně nyní – převlékl jsem se sic nahoře, ale vždy se znova oblékám do čistého šatu doma, tento

neprodyšně zavírám do zvláštní skříně. Pojď, má milá, pojď! Já přijdu k tobě hned, za malý okamžik –“

Od té doby s hrůzou ještě větší Sien-li se dívá na šedivý dům. Vždyť konečně Ssi-wen říká sám, že přinese tam s hora peklo! Hle – teď nad Zeleným vrchem vysoko se ukazuje velký žlutý pták, Vzdušný drak se snáší s vysoka. Rychle roste, míří k přístavišti před hangárem. Co as nese? Nese již to – zkázu?

Zkázu? Komu? Mrak přeletěl před sluncem a zahalil je. Kraj sesmutněl, zpřísněl.

Sien-li se otřásla jakoby chladem.

XXVII.

Poslední zbytky těch, kdo chtěli z Říma na sever, se připravovaly k odchodu. Ruch se tišil, nové obyvatelstvo se z jihu přistěhovalo a zaujalo svoje místa. Život navracel se k obvyklému pořádku, chvíle neklidu a nejistoty byly vystřídány dobou pokoje a bezpečnosti.

Ne však všude. Dosud nerozednilo se v duši ředitele vatikánské hvězdárny, mladého Azettiho. Proč? Protože nebylo určitého rozhodnutí ani v duši jeho ženy budoucí, snoubenky jeho Miry.

Bylo sice před nedávném řečeno, že Mira zůstane v Římě a Ferriovi že se dají na sever. Měli mnoho známých v staré Italii, a ač bylo jejich jméno italské, přec rodina jejich byla německá. Azetti by byl sic rád udržel Ferriovy v Římě, doufal, že by mu velkou pomocnicí byla rozvážná a klidná paní Ferriová, jež by byla jistě zažehnala leckterý mrak na obloze manželského žití Azettiho s Mirou. Nebylo však možno, vůle Miřiných rodičů byla nezvratná a Miřina matka měla názor opačný od Azettiho, věříc, že pro mladé manžely bude lip, nechají-li je o sobě.

Měli tedy vskutku jeti. Divil by se někdo Azettimu, že se těšil na chvíli, kdy pojedou? Když jejich odchod musil nutně býti spojen s jeho sňatkem, aby Mira nezůstala v Římě sama?

Ale jaké bylo jeho překvapení, když poprvé došlo k odložení cesty Ferriových, ustanovené už na určitý den! Marně si namlouval, že se nic nestalo, a že není příčin k znepokojení. Přesvědčení to však bylo vážně otřeseno, když cesta rodičů Miřiných, o týden odložená, byla po týdnu zas znovu odložena.

Azetti byl hodně znepokojen. Ale bylo těžko naléhati na rodiče, neboť pospíchati se sňatkem v případě jejich bylo dožadovati se jejich odchodu. Vedle toho viděl na nich rozpaky, zvláště na Miřinu otci jevily se příliš patrně, kdežto matka Ferriová dovedla se lépe přetvařovati a zakrývati nesnáze.

Tušil ovšem zcela dobře, že jde o víc, než je doba cesty rodičů. Cítil jasně, že se Mira vzpírá sňatku s ním, že pouze proto drží rodiče své v Římě. Strach se zmocnil Azettiho, že se přec jen zboří jeho krásný sen, že přec Miru ztratí. Chápal nyní ještě určitěji, jak ji miluje a že není pro něho života bez ní.

Nezastíral si, že je to slabostí s jeho strany. Viděl to, však nemohl si pomoci. Jeho láska vzrostla příliš mohutně, naděje v ni, Miru, zakotvila v jeho duši příliš hluboko. Nedovedl se jí zříci.

A tak zase bloudil Římem malátně a hledal svoji nevěstu, stopoval její každý krok a porovnával. Hluboce však ryla se mu bolest do duše, když viděl, že útočištěm jeho drahé Miry po pohřbení obětí ze sicilské pohromy se stal hřbitov Campo Verano.

V době, jinak posud hodně rušné, málokdo si všiml, že na Campo Verano se často objevují v stejnou dobu dva návštěvníci, mladá, temně oblečená krásná dívka a mladý, zasmušilý, bledý muž. Přečasto byli na hřbitově zároveň, ale nikdy nešli pospolu a nikdy se

nepotkali. Mira nevěděla ani, že ji Azetti vypátral až zde a že ji až sem sleduje.

Azetti se totiž skrýval velmi bedlivě, buď přišel dříve, než se dostavila Mira, zakryt někde opodál buď za křovinami, nebo za náhrobkem čekal, až se Mira objeví. Nepohnutě, s tváří zachmuřenou, duší sklíčenou ji pozoroval, jak se objevuje u vchodu, jak rovně míří k mohyle, nedávno vystavěné, a jak u ní klesá, propukajíc v pláč.

Nepřibližoval se jí, vyčkal, až se nasytila slz a modliteb a vstala, aby odešla, při odcházení vrhajíc slzavý pohled na hromadný nápis, v němž se zlatem lesklo velké jeho jméno – Gangola.

Jindy přicházíval za ní, opodál se kradl, hledal úkryt, aby nebyl od ní spatřen. Šel pak na své místo, tiché, kryté, aby odtud s bolem v srdci pozoroval Miřin zármutek.

Nechával ji vždycky odcházeti první. Počkal, až se hodně vzdálila, aby bylo jisto, že se ještě nevrátí a že jí nepotká. Potom teprv mířil k východu hřbitova, ale řídil svoje kroky k hromadnému hrobu. Nezastavoval se nikdy u něho, ale – nemohl si pomoci – byl žhavě nepřátelský, nenávistný pohled, kterým Azettiho oči opřely se o nápis a jméno – Gangola. Vždy stejné byly výlevy Miřina zármutku. Však jednou byly náhle zvláštní, bouřlivější – Ke konci měsíce dubna se stalo, že Azetti dopoledne v dobu trochu neobvyklou přišel k Ferriovým do bytu. Dvéře do předsíně otevřela před ním Nina, náhodou, dřív nežli zazvonil. Viděl, že se ho zalekla a stanula rozpačitě. A hned chápal, proč. Z bytu ozvala se prudká slova, Azetti poznal hlas Miřiny matky. A užasl, co slyšel:

„Jdi si tedy, poraď se s ním!“ znělo trochu posměšně. „Život ti pokazil za živa, a kazí ti ho mrtvý! Ale my už jsme syti tvých šílenství. Buď, anebo – rozhodni se!“

„Jdi si tedy," slyšel nyní mluvit otce Miřina, mnohem mírněji a velmi rozechvěně, „jdi si na hřbitov a poplač i tam, a pak přijď a řekneš nám –"

„Ale, to si rozvaž," dodávala matka rozhodně – Azetti se zahanbené podíval po Nině – rozuměli si. Z pokoje se ozval Miřin hlas, blížící se dveřím.

Nina rychle uzavřela dveře na chodbu, otevřela dveře do kuchyně, Azetti veběhl před ní, Nina spěšně zavřela. Stáli vedle sebe s tlukoucími srdci, slyšeli, jak Mira vyšla na chodbu a jak se obléká. Pak se ozvaly dvéře na chodbu a Mira vyšla.

Malou chvíli stál Azetti vedle Niny. Mimovolně chopila se jeho ruky, soucitně se podívala na něho. Vřele jí stiskl ruku a zašeptal:

„Děkuji vám, Nino! Jste dobrá –"

Otevřela mu dveře, tiše vyšel. Nikdo z Ferriových nevěděl, že Azetti byl u nich a že slyšel jejich hovor. Azetti se vzdálil, ale ihned na schodech se rozběhl. Cosi říkalo mu v duši, že je šílenství, co činí, ale nemohl si pomoci. Musil tam a musil ji viděti – A viděl! Mira patrně jela na hřbitov, ač Azetti spěchal, od vchodu ji spatřil u mohyly. A až k vchodu slyšel její vzlyk, jenž přešel v usedavý, křečovitý pláč. Vzníceným očima se díval Azetti, jak Mira se náhle vrhla na mohylu, jak rozpjala ruce, jak objala kámen – Kámen, na němž blýštělo se jméno – Gangola!

Vytrhla se potom, odbíhala. Zvolna za ní Azetti.

Asi za hodinu přišel Azetti zas k Ferriovým. Uvítaly ho zářící tváře rodičů, Mira však, smutně bledá, malátně se zdvíhala při jeho příchodu.

„Rozhodli jsme se dnes ráno," vykládala paní Ferriová vesele, „od zítřka za týden odjíždíme."

„A slečna Mira?" vyhrklo z Azettiho.

„Je na ní, jak se rozhodne," usmívala se matka, významně hledíc na oba mladé lidi.

„Miruško!" zajíkl se Azetti. „Zůstanete –?"

Přiskočil k ní, chopil ji za ruku.

„Zůstanu," svolila, chabě věšíc hlavu.

„A budete mou – ženou mojí?"

„Budu –," zašeptala.

„Miro! Drahá Miro! Ženo moje!" vzlykal Azetti, klesaje vedle dívky na kolena.

Tak se stala Mira Ferriová ženou Azettiovou. Sám Bertini spojil na Kapitoliu ruce mladých snoubenců a přál jim štěstí.

Štěstí? Ale po příchodu mladých lidí do obydlí Azettiova se Mira vrhla k oknu, zahleděla se, kde leží Campo Verano, a sklesnuvši na okno propukla v usedavý pláč.

Zahleděla se, kde leží Campo Verano a propukla v usedavý pláč.
(Str. 194.)

Zdrcen pokoušel se Azetti ji utišiti. Konečně po dlouhé době se odvážil k otázce: „Tak málo jsem, drahá Miro, ve tvém srdci? A je tedy přece pravda, že jsem tě sem přinutil?“

„Ne," řekla Mira plačíc dále, „nepřinutil jste mne vy. Zpočátku, do sicilské katastrofy," vzpřímila se před ním, „to vše bylo vaším dílem. Ale potom, před záhubou Gangolovou, vzepřela jsem se a učinila pokus – Selhal, osud rozhodl – a proti mně. Nezvíte nikdy, oč tehdy šlo –"

Podívala se naň skrze slzy. Pochopil, že míní svůj dopis Gangolovi. Vzpomněl si i na odpověď Gangolovu, kterou zadržel, zbledl. Vzpomněl si i na druhý Gangolův dopis, nenávistná červeň zaplavila jeho líce.

Povšimla si jeho vzezření, ač byla tolik rozrušena. Či měla už dříve podezření? „Azetti!" vykřikla a pokročila proti muži. „Vy víte –!"

„Ne, nevím –," v hrozné úzkosti se Azetti pokoušel o obranu.

„Vy jste tedy zasáhl?" vykřikla znovu Mira, jata přímým podezřením.

„Ne – nevím, do čeho –," koktal Azetti uděšen.

„Azetti!" vykřikla Mira divoce. „Och, Bože! Bože!" zalkala tisknouc si dlaně ke skráním.

„Miro – drahá milá!" úpěl Azetti, pokoušeje se odtrhnouti ruce zoufající Miry od hlavy. „Mýlíte se – křivdíte –"

Vytrhla se z jeho rukou.

„Azetti!" zvolala. „Nechci pátrat dále – vše už marno – ale přece," zdvihla pravici, jež se chvěla a snad po vinníku lapala, „byl-li někdo vinen – běda!"

To byla Azettiho svatba. Dva lidé se vydávali spolu do života, ale hned při vykročení zablesklo se, příliš zblízka zarachotil hrom.

A na cestu jejich položil se stín. Rozplyne se? Nebo zhoustne v noc?

XXVIII.

„Jaký pohled, příteli! Tyto lány zlaté pšenice, hleď, jak se vlní v teplém vánku podvečera!“

„Dospívají na květ, slyš, jak šustí, jako by si pole zpívalo.“

„Kdo by si byl tohle pomyslil tak ještě před rokem! Vše bylo ještě zavaleno sněhem, ledová pokrývka na vodách, či spíše místo vody plochy ledové!“

„Ještě když jsme v dubnu přišli sem, čněl Hostýn do kraje jak bílá homolka.“

„A nyní se počínají jeho svahy zelenati. Ale věř, že nechápu, kde se berou tyto rostliny. Bedlivě si toho všímám, před očima se to rodí. Chodíš po pěšině, od nedávna vyšlapané, jen žlutavá hlína byla podél ní. Najednou se podíváš a vidíš něco růsti, tu a tam. Dřív nebylo tam zhola nic. A najednou! Všiml jsem si, napřed oživovaly lišejníky.“

„Ty konečně byly tady, zdá se, že některé ani nevymizely. Ale divnější je rozvíjení vyšších rostlin. Podívej se, co je tohle?“

„Je-li možná, Marku! Mateřídouška!“

„A jak voní! Cítím ji docela dobře. Ne, netrhej!“ varoval Marek druha, „jenom se jí stačí dotknout prsty.“

Sehnuli se k zemi, k drobounkému trsu, který rostl vedle jejich cesty. Opatrně prsty přiložili k rostlince, jen nepatrně stiskli a vůně ostře kořenná se nesla vzduchem, „Ano, mateřídouška to je!“ pln radosti mluvil Pemza, napřimuje se a ještě zpět se ohlížeje na nepatrný ten výtvor přírody, který dosvědčoval, že je nová doba, nový život se budí v srdci přírody.

„Jak je tohle možné?“ ještě kus dál projevoval Pemza podiv. „Po takové době!“

Marek pokrčil jen rameny. „Proč by to nebylo možné? Uvaž, bývaly prý zimy a zase prý přijdou, konečné jsme měli příležitost viděti to na rovníku. Po několik měsíců vše spalo pod sněhem, země utuhla a

často do veliké hloubky zmrzla. Po mnohých rostlinných druzích zdálo se, že stopy nezbylo. Ale v nečinnosti život stál. Když přišlo slunce a s ním jaro, sněhy, ledy sešly, rostlinstvo zas vybujelo. Jaký rozdíl, než že odpočinek rostlinstva byl tentokráte delší?“

„Ale tolik set let!“

„Pravda, je to hodně dlouhá doba,“ povoloval Marek. „Ale proč by bylo nemožno, že některé druhy pod sněhem se udržely ne pět měsíců, nýbrž pět set let?“

„Rozhodně se musilo stát něco takového,“ povoloval Pemza. „Tu to vidíme, a nemůže být sporu.“

„Počkej! Slyšíš?“ zarazil náhle Marek svůj krok a i kroky druhovy.

„Koroptve,“ řekl Pemza.

Ozvalo se zapískání kdesi opodál v pšeničném poli: Tím-líp, tím-líp – neslo se zvučně krajinou. „Opravdu, koroptve,“ opakoval Pemza. „Koroptve jsme sem přinesli, to není nic divného,“ odmítal Marek, „že jsou tady. Ale tohle – teď – teď – slyšíš?“

„Cvrček!“ vzkřikl Pemza.

„Ano, cvrček!“ vesele děl Marek. „A kdo tohohle sem přinesl?“ tázal se vítězně.

„Je to cvrček,“ opakoval Pemza. „Slyšel jsem ho na rovníku, dlouho jsme ho tehdy hledali a čekali na jeho zavrznutí. A nyní – opravdu, nad tímhle rozum stojí!“

„To si myslím,“ pravil Marek. „Stojí. Ale bude třebas nediviti se a bráti vše, jak půjde. Příroda nám patrně víc připraví takovýchto překvapení. Zde hned –,“ ukázal nahoru.

Došli na kraj lomu, jehož bílé stěny do daleka pod Hostýnem svítily, do roviny, jež se táhne odtud k jihozápadu. A Marek ukazoval nad lom nahoru.

„Nevidíš nic?“ ptal se.

„Nevidím,“ odpovídal Pemza.

„Tamhle nad okrajem – malá skvrna, růžová –,“ ukazoval Marek.

„Šípková růže!“ zvolal Pemza.

„Také se mi zdá,“ usmál se Marek.

Stanuli pod kopcem Bedlinou, obrátili se a zahleděli se do táhlého údolí, za nímž se počínal širý úval moravský.

„Ještě je tam voda, tu a tam,“ ukázal Pemza.

„Ale vysýchá i tam. Napodzim snad už se bude sít i tam.“

„Však v Holešově se počíná stavět,“ řekl Pemza.

Vskutku, bělavé zdi domů zasvítily tam, kde údolí se otvíralo v rovinu. „Nebudeme tady dlouho sami,“ pousmál se Marek. „Na všech stranách počíná se ruch. A dobře tak, jen dál!“

„My však zůstaneme tady,“ obrátil se k němu Pemza skoro starostlivě.

„Není příčiny, proč vybírat si jiný kraj,“ souhlasil Marek. „Je tu krásně, vše se dobře daří. Přiznám se, že měl jsem trochu obavy, co bude s Personovou pšenicí. Myslil jsem si, že se tady zvrhne v obyčejnou pšenici. Ale nestalo se.“

„Bude mít jistě veliký výnos,“ těšil se Pemza.

„Bude,“ přisvědčoval Marek. „Práci ovšem dala. I ostatní, vždyť jsme tu vlastně všude na novině, dělali jsme tato pole,“ s hrdostí ukázal kolem sebe.

„Přičinili jsme. Ale ty z nás zásluhu máš největší, za prvé, že jsi nás sem dostal, víš, jak se sem málokomu chtělo –“

„To vím,“ pousmál se Marek.

„A pak, že sis dovedl vyvolit lidi vskutku dobré. Na tom mnoho záleží!“

„Jsem opravdu šťasten, jak vše dobře jde,“ přiznával Marek vděčně.

„Jednu chybu jsme však přece udělali –,“ dodal starostlivě.

„Že jsme si sem vzali mladého Klejtka," skoro zlostně řekl Pemza.

„Ano," přiznal Marek, „tento synovec je hodný svého strýce, ovšem jiným způsobem. Ovšem, myslili jsme to dobře, že jeho strýci ubude v něm podpora a on sám tady že již bude neškodným. Koho by zde bouřil?"

„To je pravda," smál se Pemza, „ale bouří tu teď sebe. Pozoruješ jistě, jaké obtíže s ním mají naší mladí."

„Je ničema," pravil Marek místo přímé odpovědi. „Tonička a Fráňa sem šli jako snoubenci, ví to dobře."

„A přece dolézá za Toničkou a nedá jí chvilku pokoje."

„Jenže přišel na pravou," usmál se Marek. „Tonička má rozum. A má oči jen pro svého Fráňulu. Však hleď, tamhle jdou! Jdou s pole. A sluší jim to."

„Jen co pravda!" přitakoval Pemza. „Ale nic bych za to nedal, že tu někde není nablízku i Klejtek. Je za nimi jako stín."

Obraceli se, rozhlížejíce se dokola. A najednou uslyšeli veselý smích dětský několik kroků jen od sebe.

„Naše děti jsou tu!" zvolal Marek.

„Bývají tu často, hrávají si na pokraji lomu," řekl Pemza.

„Svědčí jim tu. Mám z nich radost," vřele řekl Marek.

„Však tu zčervenaly i ty naše bledule," připojoval Pemza. „Také Elisa je šťastna, jak tu Violka rozkvetla."

„Jsou však z nich tady čerti – ze všech."

„Jen co pravda!" zasmál se Pemza.

„Ale tváře jim jen hoří. A nezastonaly, co tady jsme."

„Však proto jsme sem hlavně šli, hlavně my. A nevíš, jak jsme s naší matkou rádi!"

„Ale co pak to tam kutí?“ zastavil se Marek. „Snad nelezou na stráň?“ pozastavoval se.

„Opravdu! Náš Jarka! Koukejme ho, kluka! Jarko. Jarko!“ rozkřikl se Pemza. „Kam to lezeš?“ volal dále, dávaje se v běh za dětmi k lomu. Bylo toho vskutku třeba. Bylo viděti, jak Pemzův Jarka se drápe na stěnu lomu, a za ním leze Markův Jeník, zatím co se dole staví Milka, sestra Jarkova, a s ní Violka.

„Co tam chcete, u všech čertů?“ křičí Pemza. „Jdeš hned dolů! Chcete se tam potlouci, vy nerozumové?“

Nerad navracel se Jarka, Jenda, který nebyl ještě vysoko, byl dole hned.

„Co pak vám to napadá, lézt takhle po takové stěně?“ hněval se i Marek. „Vždyť se můžete i zabít, kdyby někdo klouzl a svezl se dolů. Je tu samý tvrdý kámen.“

„Ale stráň je měkká,“ vysvětloval Jarka ochotně, „drobí se a ruce i nohy se dobře zachytí.“

„On už tam byl,“ upozornil Jeník.

„Kde byl?“ ptal se otec Pemza.

„Nahoře, tam, co je ta díra,“ ukazoval Jeník.

„Až tam jsi byl!“ žasl Pemza, dívaje se na lomovou stěnu, kde ve výši asi pěti metrů bylo viděti nevelký temný otvor. „Jak jsi snadno mohl spadnout!“ leká se. A dodává: „A teď drápeš se tam zas a táhneš Jendu za sebou! Měl bys –,“ zahrozil na Jarku významně.

„Ať mi tedy věří!“ rozhorlil se Jarka uraženě. „Když to řeknu, je to pravda!“

„Co pak?“ pousmál se Marek. „Co ti nechce věřit?“

„Že ta díra tamhle je prázdná – to je přece vidět odtuhle, ne?“ chtěl se Jarka zajistiti.

„Je, máš pravdu,“ usmál se Marek.

„Tak tedy,“ pokračoval Jarka, „ale když se vleze k ní, nemůže se do ní.“

„Nemůže se do ní?“ zeptal se otec Jarky. „Co blázníš?“

„Ne, nemůže!“ dušoval se Jarka. „Strkal jsem tam ruku, nic tam není, ale je to plné.“

„Nu, co na tom? Třeba je tam sklo nějaké,“ vysvětloval otec Pemza. „Ale proto nemusíte lézti do takové výše a vysazovat se potlučení. Nechtě toho, pojďte s námi, anebo si hrajte tuhle dole!“

Poodvedl děti, dosud se jim domů nechtělo. Usadili je na kraji svahu, aby na ně bylo viděti od dvorce, jehož zdi se bíle skvěly opodál, a pomazlivše se s dětmi, odcházeli zvolna ke dvorci.

Slunce se klonilo k západu, vrchy k jihu počínaly modrati, rovinu na obzoru zahalily světlezlaté pruhy par.

„Víš, že Bystřice má postaveno už víc než sto čísel?“ zeptal se Pemza druha, když na zatáčce pěšiny se ukázala rozšířená úžlabina pod Hostýnem.

„Roste vše –“

Však Marek nedořekl. Za nimi od lomu se ozval křik dětí.

Ohlédli se, děti utíkaly za nimi. Pemzův Jarka napřed, za ním Jenda, který neopustil malé Milušky a statečně ji s Violkou s sebou vlékl za ruku. Oba mužové se obrátili, pokročili dětem vstříc.

„Co pak blázníte zas?“ ptal se Pemza.

Udýchané děti doběhly k nim, chytaly se otců za ruce.

„Čeho jste se lekly? Proč tak utíkáte?“ tázal se Marek.

„Ale – díra – lítá to tam –,“ vysvětloval udýchaný Jarka.

„Lítá?“

„Co tam lítá?“ tázali se oba otcové.

„Země,“ řekl nyní Jarka. „Z ničeho nic – – země lítá se stráně – a nikdo tam není –“

„Utrhlo se třeba kousek země,“ vysvětloval Marek, hladě synka a hledě ho utišiti.

„Ne – na všechny strany to lítalo –,“ odmítal Jarka Markův výklad.

„A viděli jste dobře?“ zeptal se Pemza dětí.

„Vždyť jsme se chvíli dívali,“ vykládal Jenda. „Seděli jsme tiše, když jste odešli a hráli jsme si. Najednou však je z lomu slyšet, jak se koulí kamení. Podíváme se a země vskutku okolo té díry lítá – a na všecky strany lítala.“

„Možná, že v té díře bydlí zvíře nějaké,“ obracel se Marek k Pemzovi.

„Asi,“ krčil Pemza rameny. „Hrabalo se asi v díře.“

„Aspoň nepolezeš nahoru, ty uličníku!“ obrátil se k Jarkovi.

A otcové se usmáli a vzavše děti za ruku, vedli je klidně k domovu.

XXIX.

Temně sivé mraky dravě zakroužily, rozběhly se v let. Výš a výš se hrnou, ženou, blíží. Za horami temně duní, hřmí – Vichr zaskučel a zatočil se, zasvištěl, tma padla na kraj – blesk jí sekl, ostrý, oslnivý – rána! Hory mohutně hřmí, duní. – Vichřice se rozječela, vlny mraků kvačí divě, třesk se kříží s bleskem, úder hromu praská za úderem. Teď se proudy vodní vyhrnuly, prudký příval deště šumí, sviští, syčí v stromků korunách, jež v rozkaceném vichru zmítají se, k zemi vlahou nasycené shýbají se, zase přímí, zase pod nárazem vichřice se kloní k proudům vod, jež po zemi se řítí, půdu sytí, plní potoky a řeky – Za druhými horami již rachotí hrom. Šerem svítá, blesky chabnou, řídne déšť. Na západě obloha se jasní, rudne, zlatem zahoří a záplava žhoucí mraky proniká a skvoucí výhní nebe zalévá. Skvělý oblouk duhy jemně zaplane na temnu mraků na východě, od severu od obzoru nebem

stoupá, k jihu se zas velkolepý níží, šíří. Daleko již na východě za horami duní, temně hučí – A teď slunko plně prorazilo mraky, hoří západ, hoří nebe, hoří země. Blahem, rozkoší se svíjejí země, nebesa a každý tvor se k slunci obrací a k němu vzpíná, tichým štěstím chvěje.

Básník, hle, se pera chápe, k stolu usedá. A první řádky hymnu na papír se kladou:

Slunce, ó, slunce!
V nesmírnu kosmu věčné tajemství a žití střed,
ó, zářné slunce, vládče, Bože, vpřed!
Praohně pekelná výhni, ó šílenství atomů,
tříštěných za trysků světelných fantomů,
za divých žárů
žhoucích požárů,
ó, ty, zdroji života a štěstí, radosti,
buď pozdraveno ve své nové mladosti,
ó, zdrávo buď!
Slunce! O, slunce!

Tu však – co to? Z venku píseň dětská. Sladce zní. Pasáček zmoklý ovečky zmoklé k domovu žene. Na hlavě pasáčka provlhlý pytel, ovečky skáčí a střásají z kožichů dešťové krůpěje.

Ale slunce svítí. Sluněčko zlaté hřeje a svítí, rozsévá radost a rozsévá zdraví. Život rozsévá. A ovečky zmoklé přec vesele skáčí, pasáček zmoklý si vesele zpívá:

Sluníčko, sluníčko zlaté,
hřej, ó, hřej, ó, hřej –
s modré nebes báně
na zelené stráně,
na ovečky boubelaté,
teplounce se směj!

Vysoko na horských pláních
ještě sníh a led,
tvůj, slunéčko, žhavý
žár je shání, taví,
hučí vody v stržích, stráních,
kvapí v nový svět.

V zahrádce větvička kývá,
teplým větérkem,
v lukách mladé kvítí
voní, pestře svítí,
tvé oko se pousmívá,
milým pohledem.

Sluníčko, sluníčko zlaté,
hřej, ó, hřej, ó, hřej –
celou mladou zemi
s tvory na ní všemi
a nejvíc nás děti hravé
teple zulíbej.

Dozněla dětská písnička. Odkládá básník pero, vybíhá v přírodu ven. Nastaví slunéčku zněžnělou tvář, vydychne vzedmutou, zšířenou hrudí, sytí se, osvěží zčištěným, živícím vzduchem. Bezděky stržen se vydává v kraj, přírodu zrakem i duší svou objímá. Velebí zdroj její krásy i síly:

„Zdaleka větříček letí, vše teplounce líbá a do dálek nezměrných vane a prchá, slunéčko zlaté, tvůj dech! Mraky s ním letí oblohou, déšť nesou přírodě, posilu rostlinám, tvorům všem, tvůj živný pozdrav, zlaté slunéčko!

A letí za hory mračna, a ty je poháníš, slunéčko zlaté! Vichřice divoce skučí, to ty v ní, slunéčko,

zpíváš, klikaté blesky se v oblacích kříží a bijí do temen hor – jiskra tvá, veliké, mocné ty slunce!

V mohutných vlnách se zdvíhají příboje nesmírných moři, divoce rachotí, do pobřežních buší útesů – ty, slunko zlatité, dáváš jim vzruch a dáváš jim pohyb a sílu.

V potocích tlumeně vlnky bublají, v peřejích hučí veletok, do běla vzpěněný ohromný vodopád, duní a kouří – zase jsi ty srdcem pohybu jejich a zdrojem jich písně věčné, ty, zářné slunko!

Hle, tu však z útroby země se rostlinka tlačí, a keř pučí, vypíná se mohutný strom, podivná síla v nich pohání mízu a šťávy, větévka bují již, svěží se zelená list, v nádherný květ se tu rozpuká poupě a ve skvostný dozrává plod – tvým darem tajemným, mocné ty, zářivé slunce!

Slunce, velké, věčné, nesmrtelné! Tebou jsme, tvými jsme, vším jsi v nás, vším jsme my v tobě! Ty duníš a jiskříš v oblacích, hřmíš v mořském příboji, v potocích zpíváš, ty létáš motýlkem po pestrých lučinách, ty voníš v květech, ty planeš v růžových tvářičkách dítěte, leskneš se ve zvlhlých očích, ve tluku srdce chvíš a nezkrotnou myšlenkou ve hlavě člověka tryskáš až do hlubin bez konce, do dálek nadhvězdných, od končin do končin –“

Překonán ke slunci básník vzhlíží, vznícenou duší letí hymnus dál:

Slunce, ó, slunce!
Vesmírem širým, nekonečnem aetheru v dál spěj,
svou drahou bez konce ve hvězdný rej
gigantů rozmachem řiť se a v neznáma mlžný sen
okruh svůj hvězdný nes, v plamenech ať roznícen
nesmírnem pílí,
mocí tvou sílí,
světy tvé, zas v čarovné tvé síle ztopené,

ať vzpínají se nad končiny nadhvězdné,
na božství hruď!
Slunce! O, slunce!

XXX.

Azettiovo manželství? Bylo jím a zase nebylo.

Podivné dny plynuly mezi nimi. Bydlili spolu a Azetti měl svoji ženu z duše rád. Ale žena jeho? Marně čekal na důkaz, jenž přicházel by od ní. A jen od ní!

Ženou byla Mira Azettiovi. Nebylo možno jinak, měl ji příliš rád. A příliš dlouho po ní toužil, lačnil. Šly první dny jejich společného života a Azetti byl šťasten. Bože, jak by nebyl? Mira, jeho sladká Mira, jeho sen a jeho pohádka zde byla, u něho byla, když se vrátil domů a Nina, která přešla k nim, mu otevřela dveře jejich komnaty, byla tedy Mira, žena jeho, milá, sladká – Snad byl trochu bolný výraz, se kterým ho vždycky vítala, trochu zarážel ho smutek v jejích tvářích, jenž se někdy stával trpitelským. Ale poddala se jeho objetí a jeho laskání, úsměv štěstí však se nikdy neobjevil v jejích tvářích, nikdy sama nerozpjala proti němu paží k objetí.

Azetti byl přes to spokojen, třeba bylo leccos, co mu v hloubi duše hlodalo. Čekaným, však přece trapným překvapením pro něho byl případ hned druhého dne po jejich svatbě. Azetti se probouzel pozdě k ránu, skoro dopoledne, šťasten, přeblažen. Byla přece jeho, ženou jeho sladkou a zde spočívala na svém loži, ale vedle, něho – Vztáhl ruku k Miře, jemné, nesměle – vzpomenul si jejích udušených vzlyků z předešlého večera, tichého jejího pláče. Ve chvíli, kdy Azetti byl nejšťastnějším z lidí, kteří dleli pod hvězdami. Ale chápal jí a chtěl zapomenouti, doufaje, že zapomene i ona. Střežil se připomenouti jí to nyní, při probuzení.

Neminil jí ostatně ani probuditi, chtěl jen dotknouti se její bílé paže – Ustrnul však, lože jeho ženy bylo prázdné – Vyskočil a oblékl se. A v mžiku byl na cestě. Kam? Ani neuvažoval, nerozpakoval se ani okamžik. Jeho nohy však ho nesly známou cestou, tolikrát tak trpce změřenou. Spěchal na hřbitov, na Campo Verano.

Šel ovšem dobře, nemýlil se ve svém očekávání. Když zašel na své skryté místo a podíval se k hrobce padlých sicilských, uviděl tam u mohyly postavu své ženy. S hlavou k hrudi svěšenou klečela nehybně jak socha, snad se modlila.

Azetti pochopil, že si Mira přišla vyprositi odpuštění od Gangoly. Zahleděl se na zkroušenou postavu své ženy, srdce jeho tvrdlo při tom pohledu. Nuže, proč pak si ho brala? Ještě včera byl by se Azetti díval na Miřino hoře s úctou, s vřelým soucitem. Ale nyní, kdy je Mira jeho ženou?

Vlna nenávisti zaplavila jeho duši. Zachmuřen se obrátil a odcházel. Nevrátil se do svého příbytku, cesta jeho vedla rovnou na hvězdárnu. Ale práce utišila jeho rozrušení, zkonejšila rozladění. Uvědomoval si, že šel jejich sňatek příliš rychle, nutil se, by pochopil, že v první době bude třeba ženě leccos prominouti, přehlédnouti.

Jednal podle toho a opravdu život jejich utvářil se vlídněji. Nedospěli k něžné, teplé upřímnosti, jež je květem společného žití muže a ženy, ale stýkali se jako dobří přátelé, vlídní k sobě navzájem. Tak se aspoň zdálo Azettimu v prvních sladkých dnech i týdnech. Azetti byl vskutku šťasten v nich.

Ale jeho klid a štěstí spočívaly z velké části v naději a důvěře, že Mira časem zapomene na Gangolu a že přilne zcela, bezvýhradně k svému choti. Byl ochoten na to čekati i déle, ovšem žádostivě čekal prvních známek obratu.

Čekal – nepřicházely však. Mira byla stále stejně nemluvná, a zasmušilá, stesk neustupoval se sličných jejích tváří. Azetti ji často překvapoval nehybnou, sedící nad rozdělanou prací, která odpočívala, neb Mira zahleděna kamsi v neurčito nebyla zde duchem, kdesi bloudila. Často takto sedávala u okna a dívala se v neurčito oblohy, nepohnutá, jako bez ducha.

Azetti se pokoušel ji rozptýliti, bral ji s sebou na procházky, na vyjížďky, stará via Appia bývala jeho cílem, nebo vzdušné toulky nad horami albánskými, s jejich okem jezerním, nad křivolakými hřbety a srázy Abruzz, či nad širou plochou Tyrrhenského moře, modravého pod modravým, čistým nebem.

Marné bylo Azettiho úsilí. Viděl, že se Mira pouze z donucení zúčastňuje těchto vyjížděk, že jí vskutku netěší. Cítil, že je raději doma, uzavřena se sny, vzpomínkami. Ale na koho?

„Na Gangolu!“ vzkřiklo vždycky v duši Azettiově, v níž se zvolna rozlézalo zatrpklé vědomí nespravedlnosti, křivdy. Šťastný, klidný zprvu Azetti se zvolna měnil ve svém nitru, stával se zas nedůvěřivým a rozervaným. Znovu počal podezírati a stopovati svoji ženu. I stávalo se, že se náhle vracel z práce domů, anebo že telefonem volal ženu z hvězdárny, by zjistil, je-li doma a co dělá.

Chtěl se přesvědčiti – Přesvědčil se.

Jednoho dne, když mu v telefonu místo Miry odpovídal úzkostlivý, chvějící se Ninin hlas, že paní právě odešla, že ovšem neví kam, že však jistě bude doma v malé chvíli, nechal Azetti vší práce, sjel výtahem do přízemí, vskočil na svůj lehký stroj a spustiv v něm tomodyny, vyšvihl se nad zahradu vatikánskou, minul svatopetrskou báň a zamířil nad Campo Verano.

Nízko se snesl a vypjav pohonný stroj zvolna se vznášel přes hřbitov. Řídil svůj let ke známému místu,

přiblíživ se, dychtivě se dolů zahleděl. Nemýlil se, mezi zelenými keři obrys mohyly a u ní postať jeho ženy, zřejmě s očima upřenýma na místo, kde v řadě jmen se skvělo – pro ni temné – Gangola.

Azetti obrátil stroj k návratu. Jel zachmuřen nad věčným městem. Temnělo se v jeho duši. Ale rozpalovala se v ní nenávist – k svatému poli – ke Campo Verano.

A propukla brzy v žár. Přišel čas, jenž musil přijít v oné době, kdy příroda, chtějíc oživiti světy, zpola vymřelé, ve vášnivé hýřivosti mezi tvorstvo rozhazovala nový život. Nový řád se nevyhýbal ani Miře, Azetti to pochopil snad dříve, nežli jeho žena sama. Teplá naděje jím v nitru rozechvěla, že snad nyní k němu něžně přilne Mira, žena jeho, matka jejich dítěte. Stará jeho vlídnost se mu vrátila, hýčkal přímo Miru, na rukou by ji byl nosil.

Zpozoroval, že si všimla změny v jeho jednání. Viděl, že se diví, nechápajíc. Zdálo se mu skoro, že se bojí něčeho a že jest ještě upjatější, ve střehu. Usmíval se v duchu, těše se na chvíli pochopení jejího, na přiznání její, na kýžený převrat v její duši.

A byl svědkem v nejbližších dnech přímo živelního vybuchnutí hněvu Miřina, když pochopila, co se stalo, vášnivého hněvu, jiskřícího nenávistí k mužovi a lámajícího se v bezútěšné zoufání.

Stál bezradný nad ní, užaslý, pak zdrcen. Teď jen čekal, vzchopí-li se, poběží-li na hřbitov. Udělala to. A zřejmě, bez ostychu. Snažil se být shovívavým, chtěl i toto pochopit. Nešlo to však snadno. K srdci jeho přikrádal se chlad a divná tvrdost.

Temno houstlo nad oběma lidmi, sepjatými pouty osudu. Zhoustne vskutku v noc?

XXXI.

Zelený trávník na svahu kopce Bedliny, nedaleko lomu, do kraje svítícího v paprscích odpoledního slunce. Vyhlídka na návrší Chlumu, k jihu starý Hrad a Barvínek, v pozadí milé modré nebe a pod ním daleká rovina.

Na trávníku k sobě přituleni dva mladí lidé.

„Jak je tu krásně!“ zavzdychne děvče.

„Neděle je krásná věc a sluníčko je velmi krásná věc a polibek milované dívenky je nejkrásnější věc na světě. A když se sejde sluníčko a neděle a tohle –,“ hovořil mladý muž.

„Toničko! Má drahá! Sladká!“ přivinul k sobě své děvče a vřele je zulíbal.

„Fráňo! Vždyť mne udusíš! Ty – milý,“ oddychovalo děvče blaženě.

„Jsou ti opravdu tak milé tyto chvilky, Toničko?“ tázal se hoch čtveračivě.

„Jsou,“ řekla bez váhání dívka.

„Máme je teď dosud vždy až sedmý den,“ zabíral hoch s nějakým žertovným úmyslem.

Dívka se na něho podívala překvapeně.

„Nu, myslím takhle, tohle celodenní prázdno,“ vysvětloval Fráňa.

„Proto!“ řekla dívka významně, upravujíc letmo ručkou vlas.

„A rád bych věděl,“ pokračoval hoch, „budou-li ti také milé, až prý budou každý šestý den?“

„Třeba každý druhý, Fráňo, blázínku!“ odvětila dívka a sama uchopivši hlavu milencovu, zasypávala ho polibky.

„Že jsi nyní ráda, že jsi poslechla a šla sem se mnou?“ otázal se Fráňa po chvilce děvčete, dosud drže jeho malou, ale tuhou, skoro tvrdou ručku.

„Víš, že jsem. A říkám ti to bez nucení. Přiznala jsem se ti, že jsem se sem ze začátku bála. Prosím tě,

vždyť byla jsem zvyklá jen na čistou práci v továrně – najednou – krmit krávy!“

„A jde to také, viď!“

„Vždyť je to tady krásně zařízeno. A věř mi, krmení se mi zrovna líbí. Stroj už na louce dělá z trávy destičky a ty se samočinně posunují dobytku až před nosík – jako pokroutky to vyhlíží –“

„Ovšem trochu větší –“

„To ano, máš pravdu. A chutná to asi také jako pokroutka, utlouci se mohou po tom.“

„Není ti to tedy protivné zde, Toničko?“

„Ne, Fráňo, není. Zprvu jsem to dělala ovšem jen pro tebe, to ostatně víš, ale zvykla jsem si. A teď se mi nezdá, že by se tu pracovalo hůře, nežli v továrně. A život je tu jiný, zdravější. I upřímnější.“

„Takové pěkné odpoledne, jako jsme dnes měli, věř, že bychom v Praze neměli!“.

„Souhlasím, můj milý Fráňo,“ odpovídala dívka, „myslila jsem si to sama před chvílí.“

„A jednu věc si, Toničko, pamatuj,“ pokračoval hoch, „že totiž nikde není polibek tak milý a tak sladký, jako pod modravým nebem a ve svitu sluníčka! Podívej se, že mám pravdu!“

Pozdvihl hlavu dívky a vtiskl jí vřelé políbení na červené, zdravou krví plné rtíky. „Mám pravdu?“ zeptal se.

„Máš – ty – milý!“ vydychlo jen šťastné děvče.

„Ty – milá! Hodná dívenko má!“ šeptal jinoch, znovu líbaje a k sobě tiskna drahé děvče.

„Jak mám tě rád!“ řekl vroucně.

„A já tebe!“ zněla tichá odpověď.

„A víš, má milá Toničko,“ po chvíli řekl Fráňa, „kdy jsem tě počal mít rád doopravdy?“

„Tedy jsi mne měl také rád nedoopravdy?“ zasmálo se děvče.

„Měl, přiznávám se. Líbila jsi se mi vždycky. Byl bych stál o tebe, nu, víš, zdálo se mi, že by bylo hezké, obejmouti tě a zulíbat.“

„Ale jdi!“ žertovně řeklo děvče.

„Ano. Ale pak jsem poznal, že jest ještě něco hlubšího a mnohem čistšího než toto. Víš, že bych tě teď třeba nemusil měsíce obejmout a byl bych šťasten pouze tím, že bys byla u mne a že by ses na mne občas podívala, zasmála?“

„Jistě? Fráňo!“ nedůvěřivé zvolala dívka.

„Jistě. A věř, kdybys byla bůhví jaká, myslívám si –“

„Ošklivá –“

„Ano, dokonale ošklivá – že bych tě měl přec jen rád.“

„Fráňo,“ zasmála se dívka čtveračivě, „to jsem ráda, že jsem – snad – jiná než ošklivá –“

„Ty zlá!“ smál se mladý muž. „Ale ať si, konečně máš pravdu, že jsi nedůvěřivá – ale víš tedy, kdy jsem tě počal mít vskutku rád?“

„Jak to mohu vědět? Tos mi ještě nepověděl.“

„Povím ti to tedy. Bylo jednoho odpůldne v naší bývalé továrně. Stroje hučely, ty jsi stála u svého, já pracoval opodál. Bylas ten den vskutku hezká.“

„Ten den?“

„Vždy jsi byla hezká –“

„Byla –,“ pozastavila se Tonička žertovně.

„A jsi hezká, stále hezčí, Toničko!“

„Nech mne teď a vyprávěj!“ bránila se dívka.

„Už vyprávím,“ povoloval hoch. „Tehdy tedy jsi se mi zdála ještě hezčí než kdy jindy. Líbila jsi se mi hrozně!“

„Ale jdi!“

„Doopravdy! Ale líbila jsi se také jiným. A přišel k tobě Halásek – nu, to byl chlapeček, ale mnohá děvčata se bavila s ním velmi ráda. A on se bavit uměl!“

„Slyšela jsem o tom. Nu, a?“

„Přitočil se k tobě, něco šeptal. Ani sis ho nevšimla. Mluvil dále, něco jsi mu řekla, asi méně příjemného – obrátil se, odcházel jak spařený. Tohle se mi líbilo.“

„Hm!“

„Ale po něm za maličkou chvíli přišel Klejtek.“

„Protiva! Ale ten byl, myslím, odbyt ještě rychleji,“ vzpomínala dívka.

„Byl. A nevíš, jakou jsem měl radost! Ale tehdy se do věci zamíchal i dozorce Vrbas, přišel sice už jen Klejtka popohnat, ale viděl jsem, jak zálibně se podíval po tobě. Znal jsem ho, byl na ženské jak čert, krev se mi zavařila v žilách.“

„Ale jdi!“ dělala dívka, jako by se vysmívala, ač její oči láskyplně spočívaly na tváři vyprávějícího snoubence.

„A pak přišel výjev ve skladišti. Poslal tě tam, totiž dozorce, a šel ihned za tebou. Stálas u košíku, přišel k tobě, natahoval ruce po tobě. Ty jsi uskočila stranou, udělal krok k tobě a tu – dosud se musím usmát, když si vzpomenu, ač –“

„A jak jsi to viděl?“ diví se Tonička.

„To už jsem stál ve druhém skladišti a oknem vás pozoroval –“

„I ty –! Sledoval jsi –“

„Dobře, že jsem sledoval! Viděl jsem, jak zlehka jsi mu posunula nohou košík do cesty. Zakopl, padal – tys mu podala ruku, zachytila jsi ho. A pak jsi mu zase ruku vzala – ne vytrhla – podívala jsi se na něho – do smrti snad nezapomenu, jak – a ukázala jsi mu rukou na dveře. A Vrbas – zkušený, už řemeslný milovník – šel –“

„Šel,“ potvrdila prostě dívka.

„A já na tě hleděl ohromen a myslil jsem si, Toničko má milá, že jsou královny i v režné kazajce –“

„Královny! Fráňulo!“ jemně, vděčně pokoušela se dívka odmítnouti.

„Ano, královny, má drahá!“ chopil se hoch ruky dívčiny.

„Královny, jež poklízejí krávy,“ usmála se dívka.

„A přece královny!“ prones! vřele hoch a políbil ručku dívčinu.

„Fráňo!“ vydechla, kladouc hlavu na jeho prsa.

„A tehdy jsem šel z práce za tebou,“ vyprávěl hoch dále. „Chtěl jsem ti říci, že tě mám rád. Až k tvému bytu jsem za tebou šel –“

„Já vím,“ zasmála se dívka.

„Ty víš?“ žasl hoch.

„Ano! Vím.“

„A víš, že jsem se neodvážil zastavit si tě a oslovit?“

„Vím. Všechno vím. I že jsi tři další dny vždy šel za mnou a vždy jsi se vrátil –“

„Toničko! A nebylo tedy náhodou, že jsi se čtvrtý den zastavila u výkladní skříně, počkala, až jsem přišel k tobě, a ohlédla se na mne?“

„Ne, to nebylo náhodou, ty bloudku!“ smála se zase dívka tiše. „To mělo dobrou příčinu –“

„Příčinu? Jakou? Toničko má, jakou?“

„Že jsem tě měla ráda –“

„Ráda?“

„Už dávno! Fráňo!“

„Toničko! Má zlatá!“ přivinul hoch k sobě hlavu dívčinu, obrátil ji a zasypal deštěm žhavých políbení čelo, rtíky, oči drahého mu děvčete.

„Tolik mne máš ráda?“ ptal se znovu po chvíli.

„Mám. Tolik!“

„A –,“ hoch náhle zvážněl, „nemusím se o tebe bát – nikoho?“

„Ne, Fráňo!“ odpověděla mu stejně vážně. „Nikoho!“

„Ani Máry?“

„Ani Máry, Fráňo!“

„Šel sem s námi pouze k vůli tobě, Toničko!“

„A k vůli němu šla sem s námi Elisa,“ usmála se dívka. „Máry si vážím, Fráňo, je hodný člověk. Ale víš sám, že z něho strach mít nemusíš.“

„Ani z Klejtka nemusím mít strach?“ zeptal se Fráňa.

„Ani z Klejtka!“ řekla dívka pevně.

„Nelíbí se ti, viď! Strojí se teď tolik, nadbíhá ti –“

„Je mi protivný, můj Fráňo!“

„A nemáš ho ni trochu ráda, viď!“

„Ne, Fráňo! Nemám. Ale bojím se ho –“

„Hle!“ vyskočil najednou mladý muž. „Tam!“ ukazoval rukou nad lom.

„Co to? Co to bylo?“ lekala se dívka.

Dívali se stranou na plochu nad lomem, jehož bílá stěna většinou jim byla kryta strání.

„Nic tam není. Co jsi viděl?“ tázala se dívka.

„Klejtek! Klejtek tam byl. Pozoroval nás,“ rozrušen vyprávěl Fráňa. „Právě tímhle směrem zahlédl jsem jeho obličej.“

„Pojďme tedy domů!“ vstávala Tonička s trávníku. „Stejně se už blíží večer.“

„Pojďme!“ souhlasil její snoubenec. „A neboj se!“ konejšil dívku, zřejmě zaleknutou. „Vždyť –“

Veselý pokřik zaletěl k nim z lomu. Obrátili se tam, spatřili dvě děti Pemzovy a Markova Jendu, jak se blíží, vylézajíce z lomu směrem k nim na návrší. Byli skoro rádi, že tu nejsou sami. A radostně pozorovali čilou skupinu, jež spatřivši je, zaměřila k nim.

„Že se nebojíte takhle sami!“ vítala je Tonička.

„Čeho pak se máme bát?“, ohrnul malý Jarka nos.

„Jak pak je to dávno, co jste odtud utekli, že prý tady lítá země sama ze stráně?“ usmál se Fráňa.

„Také lítala, však jsme to viděli,“ řekl Jarka skoro pansky. „A přece se nebojíme.“

„Ale v noci prý tu straší!“, choulila se malá Miluška.

„Hrnec s kaší, viď!“ usmál se Fráňa.

„Ne, lítají prý tu zelenavá světýlka,“ poučoval Jenda.

„Zelenavá světýlka?“ divil se Fráňa. „Kdo pak ti to řekl?“

„Klejtek. Viděl je prý. Zrovna tady nad lomem.“

„Ale jdi! To si dělal žerty. To on dělá rád,“ vykládal jinoch dětem.

„Nevím, možná,“ krčil Jenda rameny.

„Ale něco tady musí být,“ mínil Jarka rozhodně. „Do té díry se už nyní může.“

„Do jaké pak díry?“ žasla Tonička. Ale Fráňa o věci už slyšel, vysvětloval tedy dívce:

„Říkal strýček Marek, že prý hoši našli v stěně lomu otvor nějaký, že bylo viděti do něho, ale nebylo možno do něho vsunouti ruku – Asi byl zahražen sklem –“

„Žádným sklem!“ ohradil se Jarka. „Byl jsem u toho a tloukl velkým kamenem do toho a ani se to nehnulo. A nezvonilo to jako sklo. A dnes už tam je volno, strčil jsem tam ruku.“

Tonička se tázavě zahleděla na snoubence. Pokrčil rameny. „Možná, že si takhle Klejtek tropí žerty z dětí. Jemu je to podobno. Ostatně se můžeme podívati. Děti půjdou s námi,“ dodal, snad na ukojení děvčete, jež při jeho zmínce se mimovolně podívalo nad lom, nad nímž před chvílí bylo viděti Klejtkovu hlavu.

Šli tedy, děti s nimi. Sestoupili na dno lomu, stanuli před jeho stěnou. Vskutku ve výši asi pěti metrů zel ve stěně, obrácené k západu, nevelký, temný otvor.

„Takhle vypadal i tehdy, ale nemohlo se do něho a už se teď může,“ vysvětloval zase Jarka.

Fráňa se podíval na otvor a stěnu stráně okolo něho. Byly mělké prohlubně i poblíž otvoru, několik jich bylo. Jako by něco bylo velikou silou vrazilo do stěny lomu. Fráňa se podíval dolů pod stěnu, byly zde

zřejmé úlomky měkkého, lety zvětralého kamene a sesypané země.

„A tady lítala země, okolo té díry," ukazovaly děti.

„Asi nějaké zvíře tam žije a hrabalo zemi před sebou," usoudil Fráňa. Ale zdálo se mu, že je sesypané země trochu mnoho. Rozhlédl se starostlivě, ale přemohl se. Zdánlivé klidně vzal pod ramenem dívku a podal ruku Jendovi a obracel se k odchodu z lomu.

„Kdo ví, co tam v tom otvoru není!" mínil, ale hodně lhostejně. „Podruhé tam už nelez, Jarouši!"

„Nic v tom není," nedal se však Jarka, „zkoušel jsem to. Je to uvnitř jako kámen, tvrdé!"

„Dejme tomu!" připustil Fráňa. „Ale přece sem už raději nechoďte!" napomenul děti znovu, odváděje je z lomu.

XXXII.

V malé hospůdce „U nové Vltavy", se sešel Klejtek a jeho dva synové, starší Karel a mladší Jenda, se soudruhem Klejtkovým Grolem. A v malé chvilce již byli v živém rozhovoru.

„Takhle pokoj nebude, Klejtku!" usmál se Grol přátelsky na Klejtka. „Vliv tvůj roste opravdu překvapujícím způsobem, není to posměšek, jestliže řeknu, že budeš pomalu poroučet víc lidem, než prefekt Habr. A Habr má slovo v celé Evropě!"

„Nic nemám proti tomu," usmál se Klejtek. „Moc mne těší a rád jí používám k dobrým účelům."

„Ale taková činnost je hodně namáhavá," povážlivě mínil Grol.

„Pracuji rád," řekl Klejtek prostě.

„Činnost je pro otce co voda pro rybu," usmál se Jenda, pohlížeje s pýchou na otce.

„To máte tak,“ ujal se Klejtek rozvážlivě slova, „má zásada je, že má člověk pomáhati slabším. Ujímati se všech, kteří trpí. Vidím-li dítě plakat, běžím k němu, ptám se: „Co je ti? Co se ti stalo?“ Pohladím je, slzičky utřu, potěším – nu, a tak je se vším. Nemohu za to, že je na světě tolik slz a tolik nářku. A nesnesu to, musím do toho, když vidím křivdu – To už je povaha –“

„Ale bereš to někdy zatraceně ostře,“ usmál se Grol.

„To už je náš tatík!“ pokývl Jenda, sice mladší, ale smělejší a ráznější. Starší Karel klidně seděl, příjemně se usmíval, nezasahuje do hovoru. Ale i on díval se pohledem plným obdivu a úcty na otce, jenž oba syny dařil vlídným úsměvem, ač se zdálo, že hovornější Jan, otci podobný, je mu přece o vlas milejší.

„Nedá mi to, brachu!“ odpovídal Klejtek Grolovi. „Zvláště když člověk vidí takovouhle příležitost! Kdy se zase vrátí? Teď – teď nás potřebují! Nyní jsou hotovi se svými učenými hlavami! Svět mají v troskách, vše se musí změnit, kryty jdou dolů, nová města se budou stavět, nové dráhy, zemědělské podniky se musejí úplně nově vybudovat – co tu třeba rukou! Rukou, rukou je třeba, svalů, hnátů, hrubé síly, dosud podceněné, bez níž není nic! Ať si to pan inženýr, pan stavitel sebe krásněji namaluje – my to musíme vystavět, bez rukou to nejde! Budeme-li mít teď rozum my, kteří nemáme než ruce, budeme pány. Na kolenou nás budou prosit a my si budeme poroučet, ne páni –“

„Budete tedy vy pány,“ upozornil Grol.

„Budeme. O tom nepochybuji.“

„Ale říkal jsi nedávno, že nesmí být pánů –,“ ušklíbl se Grol hodně zlomyslně.

„Říkal, říkal,“ kýval Klejtek hlavou, smáčeje rty v opojném moku, „a stojím na tom. Nesmějí být páni, staří, co bývali. Ale proč bychom nebyli pány zase

chvíli my? Když tu je možnost? Je třeba jen míti dostatek chytrosti –“

„Chytrost, ano, v tom to je!“ pokývl Grol vážně hlavou, jež už počínala šedivěti, zatím co Klejtek, asi padesátník, byl o mnoho svěžejší, ruměnný v hladkých, lesklých tvářích, s bujnou černou kšticí, lehce zvlněnou.

„Chytrým patří svět,“ mínil také Jenda.

„A tentokrát chceme být chytrými zas jednou my,“ domýšlivě řekl Klejtek. „Setřeseme se sebe panské jho, rovnost zavedeme, rovnost!“

„Rovnost!“ řekl nyní Karel podivným hlasem, bezpřízvučným, z něhož jen zcela slabě vyznívala nedůvěra a trpkost. Ale otce Klejtka jako by píchlo toto slovo.

„Ano, rovnost!“ zvolal. „Rovnost musí být! Na život má každý právo! Toho nikdo neupře! Chtěl by však někdo tvrdit, že má někdo nárok jen na život v prachu, špíně, v hladu, v odříkání? A druhý, že má právo žíti v nadbytku a přepychu? Jsme členové jedné společnosti lidské. Bez rozdílu, bílí nebo žlutí, bohatí či chudí. Lidstvo je jedna rodina. Jaký by byl otec, který by jedno dítě zahrnoval vším a druhé nechával v bídě? Je možno schválit něco takového?“

„Ale lidé nejsou stejní!“ namítl Grol.

„V rodině také vždy nejsou děti stejné, ale v rodině vidíme, že právě slabším členům rodiny se věnuje péče největší. Z dobrých, správných důvodů.“

„Snad,“ řekl Grol. „Ale v rodině i ve státě vždy mají větší význam členové výkonnější.“

„Větší význam, možná,“ připouštěl Klejtek trochu posměšně. „Ale ne větší právo.“

„Nevím, nevím,“ kroutil Grol hlavou. „Vydělárn-li více, mám právo více spotřebovat –“

„Nikdy!“ vzkřikl Klejtek prudce. „Kdybychom na tuto zásadu přistoupili, co by měli spotřebovati lidé,

kteří si nemohou vydělati nic? Slabí, choří, starci, děti? Musili by podle tebe pojit hlady?“

„Vidíš!“ pokračoval Klejtek vítězně. „Zcela jinak se má věc. Pracovat je povinnost! Pracovat se musí tolik, co se může. Kdo je silnější a obratnější, musí pracovati účinněji nežli druzí, méně nadaní. To je, pravím, povinnost! Za to nemá nikdo práva na nějakou zvláštní odměnu.“

„To je velmi hezké, zdánlivě, ale těžko se provádí ve skutečnosti,“ namítal Grol.

„A přece se to provádí!“ zasmál se Klejtek. „Řekni mi, kdybys měl v jedné kleci slavíka a v druhé třeba čížka, který bude zpívat krásněji?“

„Rozhodně slavík,“ odpověděl Grol.

„Jistě,“ promluvil Klejtek radostně. „Ale řekni mi, budeš proto krmit slavíka bohatěji nežli čížka? Anebo dáš oběma tolik, co potřebují k životu, bez ohledu na to, že slavík zpívá o mnoho krásněji? Uvaž si to, budeš dávati oběma semence stejně, protože jistě cítíš, že slavík nemůže za to, že zpívá krásněji než čížek, a čížek že zpívá nejkrásněji, jak dovede. Ale že se od něho nedá žádat, aby zpíval tak hezky jako slavík.“

„Otče!“ nedal skoro Jenda Klejtkovi domluviti. „To je výborné!“

„Výborné!“ připojil se i Karel, jenž se při otcových slovech zřejmě rozehřál a dal se jimi strhnouti.

„Velmi dobré,“ přiznával Grol s úsměvem. „Ale docela plně to také nepřiléhá,“ dodal.

„Proč pak?“ zdvihl Klejtek obočí, postavuje sklenici z níž se na radost ze svého vítězství důkladně napil.

„Protože jsou tu rozdíly,“ odpovídal Grol pomalu.

„Jaké pak?“ ohrnul Klejtek ret. A oba jeho synové se podívali na Grola nepřátelsky. Ale Grol se nedal zmásti a klidně odpovídal:

„Slavík nemá jiných potřeb než čížek a je docela spokojen, dostane-li totéž co čížek. A vedle toho slavík

neví, že zpívá o mnoho krásněji než čížek. U lidí někdy je to konečně také tak, leckdy někdo koná služby, o jichž dosahu a významu nemá ponětí. A slouží za několik zrnek semence, dokud se mu neotevrou oči.“

„A to právě chci já!“ vzkřikl Klejtek, už hodně rozhněván a trochu i rozjařen. „Otvírat chci oči všem, kteří jsou podceňováni a o výtěžek své práce obíráni.“

„Tedy slavíkům?“ ušklíbl se Grol, také již rozohněn.

„Ne slavíkům!“ udeřil Klejtek do stolu. „Ale čížkům, kterým, když mají podobu lidskou a pracují jen svýma rukama, lidstvo v nerozumu sype méně semence než svým parádním slavíkům.“

„Prosadíš to?“ ptal se Grol zlomyslně.

„Prosadím!“ odvětil Klejtek, ostře se dívaje.

„A nemyslíš, že se dočkáš toho, že pak budou slavíci zpívat jen tak jako čížkové?“ otázal se Grol.

„Nemyslím,“ umíněně stál Klejtek na svém. „Slavík je slavík a čížek je čížek.“

„Výborně, Klejtku!“ usmál se Grol. „A člověk je člověk!“

„A já jej převrátím!“ vyskočil Klejtek rozpálen.

„A my ti pomůžeme!“ vzkřikl Jenda nadšeně.

„Pomůžeme,“ klidně, ale teple řekl Karel.

Grol pokrčil rameny. A trochu zlomyslnosti mu blesklo očima. „A co pak synovec dělá, Klejtku?“, otázal se najednou.

Otec Klejtek sebou trhl. „Můj synovec?“ opakoval otázku. „Však víš,“ připojoval odpověď, potlačuje hněv. „Šel s kazatelem Markem na Moravu, pase krávy někde pod Hostýnem. Nevím o něm víc.“

„Mohl vám tu pomáhati,“ nadhodil Grol.

„Ten! Nám pomáhat?“ vykřikl otec Klejtek. „Ne!“ obrátil se ostře proti Grolovi. „Budeš-li ty potřebovat, zavolej ho zpátky! Já jsem rád, že je mi s očí. A na pomoc mi stačí moji hoši, rozumíš?“

„A ti jsou řádní chlapci, rozumíš? S tím tam –,“ ukázal palcem levice kamsi za sebe – „mi je srovnávat nebudeš! To si vyprosím!“

XXXIII.

„Podívejte se, strýčku! Nemám pravdu?“ ukazoval Fráňa Markovi, který byl vskutku jeho strýcem. Zrovna jako Pemza byl příbuzným Toniččiným.

„Podívejte se na stěnu lomu!“ opakoval Fráňa. „Je to tvrdý kámen, ale za staletí zvětralý. Sněhem asi nebyl kryt, aspoň ne silnou vrstvou.“

„Vánice jistě metaly sníh i na tuto stěnu,“ upozornil Marek.

„Jistě, ale celkem stejnoměrně. Má také celá stěna stejný nádech, jen na tomto místě je zcela zřejmá velká skvrna.“

„Jest,“ musil doznati Marek.

„Otvor, objevený dětmi, je asi uprostřed skvrny. Tu a tam jsou hlubší vryvy do stěny, ale celek působí jako jednotná velká skvrna. Zvláště, podíváte-li se takhle se strany.“

„Máš docela pravdu,“ vážně se zamyslil Marek. „Jako by veliké nějaké těleso bylo prudce narazilo na stěnu lomu.“

„Asi z tohoto směru. Ze severozápadu,“ usoudil Fráňa.

„Ale pak by zde musily býti trosky. Podle hloubky otvoru uprostřed skvrny i ostatních zářezů se zdá, že musila být obrovská síla, se kterou zde těleso narazilo. Žádný stroj, ať jakkoli stavěný, by nevydržel tento náraz. Rozbil by se na třísky.“

„Ale zde pod stěnou jsou jen kusy kamene a sesypaná země,“ upozornil Fráňa. Marek pokrčil rameny.

„A to je Jarkova díra,“ ukázal nahoru bez odpovědi na Fráňova slova. Ale souviselo vše dobře. „Říkali jsme, že byl otvor snad zakryt sklem. Ale,“ rozhlížel se dole, zde není ani střípku skla.“

Rameny pokrčil také Fráňa: „A ukliditi všechny kousky rozbitého skla by asi také nebylo snadno.“

„Také myslím. Nu, uvidíme,“ mluvil Marek zamyšleně. „Ale drti z kamení je tady dost,“ ukazoval okolo sebe. „Byl-li to náraz, byl jistě velký. Pojďme však! Víc tady nenajdeme.“

Zmýlil se.

Šli podél stěny lomu ani ne deset kroků, Marek napřed, za ním Fráňa, stále ještě se rozhlížeje. Najednou Marek o něco zakopl, poskočil dopředu. Div neupadl.

„K čertu!“ zahučel. „Na pouhé rovině –“

„Aj!“ vzkřikl najednou i Fráňa, jda za strýcem Markem.

A vyskočil při tom do vzduchu a jen tak tak, že se udržel na nohách.

„Co to tady je?“ vzkřikl mladý muž, žasna, ale zároveň už se obracel na místo, na kterém klopýtli oba svorně, Marek i synovec. A hle! Po třech krocích zakopl Fráňa znovu.

„Tady je to!“ zaradoval se a bystře hledí po zemi aby našel příčinu nárazu obou mužů. Ale hledí marně. Ale v tom se jeho noha znovu zarazí. Podívá se na zemi, nic nevidí. Hne nohou dopředu, něco ji drží.

Fráňa se rychle sehnul. Vzkřikl. Ale Marek už pozoroval v úžase jeho pohyby a běžel k němu. A Fráňa se napřimuje, ruka jeho cosi drží. Ale Marek žasne, vidí, prsty ruky Fráňovy nakrouceny, jakoby svíraly cosi. Ale v ruce nic nevidí.

„Strýčku! Nevěřil bych tomu, kdyby mi to někdo vyprávěl. Zde je něco, cítím to v rukou, držím to, ale nevidím to. Prosím vás, jak je to možné?“

„Nemohu ti říci nežli, nevím,“ odpověděl Marek. „Ukaž, co máš!“

Výjev rozhodně byl směšný. Fráňa něco měl, ale zdálo se, že žertuje, nyní natahuje ruce – Marek něco odebírá od Fráni, ale stále nic není viděti.

„Jako tyč kdyby to byla, silná,“ zahovořil Marek rozčileně. „Ale viděti to vůbec není.“

„Je to sklo?“ tázal se Fráňa.

„Sklo přece odráží světlo na lomných plochách,“ odmítal Marek, „ale tohle zcela nic!“

„A jak je to lehké!“ mínil Fráňa, znovu bera z rukou strýcových neviditelný předmět a potěžkávaje jej.

„Co to je?“ tázal se, vraceje předmět strýci.

„Vím zrovna to, co ty, můj hochu!“ odpověděl Marek. „Ale přiznám se ti, že mi nad tím rozum stojí.“

„Mně také,“ otřásl se skoro Fráňa. „Otlučená stěna lomu, tohle – a víte,“ obrátil najednou, „že Klejtek vyprávěl dětem, že viděl nahoře nad lomem v noci poletovati zelená světýlka?“

„Což, Klejtek!“ mávl Marek rukou. „Ale tohle –,“ ukázal na věc, kterou držel levou rukou přitisknutou k hrudi, ale která byla stále neviditelná. „O něčem podobném jsem ještě neslyšel,“ pokračoval. „Rozhodně dáme o tom zprávu do Brna. Zatím se o tom vůbec nezmiňuj, znáš ženské –!“

Fráňa ovšem slíbil. Uznával sám za lepší, aby se ženy neznepokojovaly zbytečně hovorem o takovýchto věcech. Ale sám byl pln chuti, nenechati skrytým žádné tajemství.

„Myslím,“ řekl, „že to můžete nepozorovaně uložiti, nikdo si toho nevšimne. Ale, co myslíte, strýčku, neměli bychom se podívati nad lom? Třeba večer, jak se setmí, opatrně, aby nás nikdo nespatřil –“

Maličko se Marek rozmýšlel. Ale ne nadarmo byli s Fráňou příbuzní. Byl-li jeden zvědav a puzen touhou po odkrytí pravdy, nemohl být druhý jiný. Také nebyl,

souhlasil. Došli domu, uložili záhadný předmět, nikomu se nezmiňujíce ani o tom, co bylo, ani o svém úmyslu. Šli po své práci.

Ale když přišel večer a slunce zapadlo, sešli se dva spiklenci nedaleko nového dvora, řízeného Markem. Stmívalo se rychle, když se vydávali na cestu. Mířili ke kopci Bedlině, ale ne k lomu. Aniž by se nějak byli uradili, zahnuli na druhou stranu kopce, aby se odtud po návrší dostali nad lom. V Bystřici už se chvěla světla, když dorazili k potůčku, jenž tekl od Hostýna podél staré, dosud však znatelné cesty na posvátný vrch.

„Že jsme ještě tento měsíc nebyli na Hostýně!“ zašeptal na tomto místě Fráňa.

„Já tam byl před týdnem, ale dosud jsou tam balvany ledové. A z budov, které tam kdysi byly, jsou jen trosky. Teď však mlčme! Pomalu vzhůru na Bedlinu, krok za krokem! Noha nesmí o nic zavaditi, ani sebe menší šelest! A ovšem – ticho!“

Zahnuli v pravo, stoupali s druhé strany, od východu na návrší Bedliny. Krok za krokem šli, opatrně. Tak potichu, že se vskutku neozval ani nejslabší zvuk. Šli stále pomaleji, vrchol kopce se blížil. Tu se Marek sehnul k zemi, kynul Fráňovi. Postupovali dál jen stopu za stopou, po čtyřech, plazíce se k zemi přitisknuti.

Kolem nich se jasnilo, však tak pomalu, že toho ani nepozorovali. Ale viděli teď dobře na několik kroků. Ovšem vrchol kopce byl jim dosud zakryt svahem.

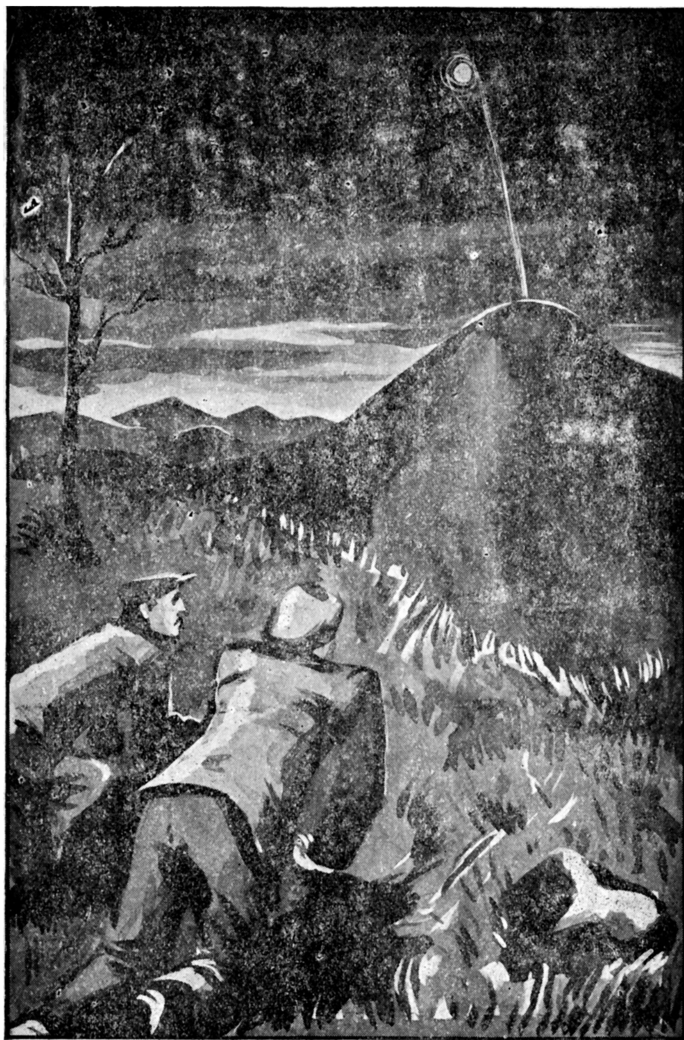
Tu však – slyš!

Oba ztrnuli, mráz přeletěl jim po zádech. Zastavili se a ještě více se přitiskli k zemi.

A zas! Zvuk, podivný, jakoby sípavý – docela blízko nich!

Uvědomili si, že jsou blízko vrcholu kopce. Nepostupovali však, čekali. Ale bylo ticho, nic se

neozvalo. Čekali dál, avšak teprve po chvíli opatrně, co nejvíce mohli, pokusili se posunout vpřed. Píď za pídí se plazili – Najednou se dech jim ztajil, srdce sevřelo – Několik jen kroků odtud vyletělo cosi vzhůru, nevysoko. Nehlučně a křepce, jako když netopýr se vznese. Zelenavé světlo uviděli, tak veliké asi, jako lidské oko. A světlo se mihlo vzduchem nad vrchol kopce, zakroužilo nad ním a pak lehce sjelo dolů.

Malý okamžik se tiskli k zemi neodvažujíce sebou hnout. **(Str. 228)**

Srdce tlouklo oběma mužům prudce, cosi jako tajuplná hrůza jimi chvěla. Malý okamžik se tiskli k zemi, neodvažujíce se sebou hnout. Ale potom – oba najednou – se opřeli o ruce – a zvolna zdvíhali hlavy – Musili přece již přehlédnouti vrchol Bedliny.

A ztrnuli – dva zjevy je ohromily najednou – Nový zvuk se ozval, tentokrát silnější a jiný – Byl to táhlý nářek – zřejmě bolestný, však tichounký – „Ach – áách –“ neslo se strašidelně nocí.

A podle zvuku – vidí – Vrchol Bedliny, kraj jeho k východu – tu, nedaleko, jeskyňka jakási na povrchu země, právě proti nim, se otvírající – a v ní – zelenavá světla – tu jedno, zde druhé – třetí – „Aách – áách –,“ zní zase odtud bolestně.

A na to sípavý, zvláštní hlas, snad konejšivý – Okamžik hledí oba muži ohromeni, ztrnulí. Ale již klade Marek svou dlaň na Fráňovu ruku. Beze slova sune se pak zpět. Pohyb za pohybem, tichý, opatrný – A oči upřeny dopředu – na hrozný vrchol – Píď za pídí sestupují. Zdá se jim, že nekonečností je každá vteřina, tajuplný vrchol jako kdyby nechtěl ustupovat. Zvolna, zvolna, opatrně zpět!

Již svah je mezi nimi a vrcholem kopce. Nyní vidí, že předně na slabě osvětlenou zemi padá jejich stín. Chápou, proč tak dobře viděli, Nova vycházela, obzor na východě žhnul. A nyní měsíc vyšel.

Bohudíky, vzdálili se od vrcholu. Ale stále opatrně ustupují, varujíce se i nejslabšího šelestu. Byli hodně daleko, když Marek zastavil Fráňu pohybem ruky. Slyšeli už šplouchat potok v úžlabině mezi Bedlinou a Hostýnem. Teď se zdvihli, obrátili zády k vrchu. Beze slova, stále obezřetně, ale rychle ubírali se touž cestou, kterou byli přišli.

Vraceli se ke dvoru.

Když se mu již blížili, obrátili se. Viděli mohutný Hostýn, před ním rýsuje se návrší Bedliny a v jeho boku se, matně ovšem, bělá stěna lomu.

Od Hostýna vlevo nad obzorem velký kotouč, sině zelenavý, rozlévá své studené a divné světlo po krajině. Po obloze stoupá, pluje Nova.

Ale oba obracejí se teď k vrcholu Bedliny a teprve teď promluví. A oba stejně:

„Co to bylo?“

Oba krčí rameny a bezradně hledí na tajemné návrší.

„Počkáme!“ dí Marek. „A dáme si pozor, uvidíme.“

„Ale o všem ani slovo!“ dodal výstražně.

Druhý den se zrána slunce smálo na kraj pod Hostýnem, na žloutnoucí lány osení, jež zrály k žatvě. Letní den se počínal, plný tepla, plný jasu.

Děti vyběhly zas jako jindy před dvůr, rozesmály se, i rozezpívaly. A zamířily k lomu. Ale tu jim vyšel Marek naproti.

„Kam pak jdete?“ ptal se.

„K lomu, jako vždycky,“ zněla odpověď.

„Obraťte se tedy, jděte dolů, k potoku!“ kázal Marek vlídně, ale přísně. „K lomu nesmíte, už nikdy, ani v tu stranu! Pamatujte – nikdy!“.

Uchopil za ruku milého synka, mimoděk jej k sobě přitiskl. A pohledem starosti a lásky objal i druhé dvě děti. Odvedl je za dvůr, poslal dolů k potoku. Starostlivě se za nimi díval. Když však zašly, obrátil se a zavadil pohledem o návrší Bedliny.

Mimoděk se zachvěl při tom pohledu.

XXXIV.

„A je tohle opravdu Dermattův dům?“

„Člověče! Kolikrát jsem ten dům prolezl, proklepal! Každou trhlinu ve zdi v něm znám.“

„Ptám se jen, že je to tady všechno stejné, dům jako dům. A tehdy jsem nebyl v Praze.“

„Buď bez obav! Omyl je vyloučen. Tadyhle v tom okně v přízemí, hleď, nepřiléhá dobře omítka. Podle toho tento dům vždy snadno poznáš.“

„Opravdu!“ divil se mladší z obou mužů, kteří stanuli před domem kdysi Dermattovým. Vlastně už ne domem, ježto střecha byla snesena a zdivo druhého poschodí také.

„Zvláštní, jak je tu omítka volná,“ poklepával mladší z mužů na zeď v okně. „Nebylo by snad! –?“ Ale starší se jen zasmál zkušeně:

„Prosím tě! Kdo dělá tajné schránky mezi okny? Kam je vidět a kam se vždy může zvenčí. Podívej se také, omítka je stará, tady není ničím hnuto od doby, co tuhle boudu postavili.“

„Zdá se,“ přidával se mladší muž. „Ale neříkej, že tohle byla bouda. Myslím, že to byla velmi pěkná stavba.“

„Byla, to máš pravdu, před požárem, který Dermatta stál život. Když mu chytrý Person obratně vyměnil židle a dal mu elektrickou, která držela tak dobře –“

„Zde to tedy bylo!“

„Zde!“ pokývl starší z mužů. Ohlédl se však, jakýsi hlahol se ozval kdesi poblíž. Shledali však, že zvuky jdou z domu, před nímž stanuli.

„Mají tam živo,“ řekl předešlý mluvčí, ale zkusíme to.“

„A myslíš vskutku, že je vhodná chvíle?“ tázal se mladší muž.

„Nezbývá nám nic jiného,“ byla odpověď. „Bourání se blíží k prvnímu patru, ve kterém byl Dermatt ubytován. Druhé poschodí bylo obsazeno služebnictvem, není myslitelno, že by něco bylo uschováno tam. Náš čas se tedy přiblížil.“

„Bude však také třeba dáti pozor na přízemí,“ mínil mladší druh.

„Dermatt měl své tajné schránky,“ odmítal jeho druh, „ale určitě jsem zjistil, že ve svých pokojích. Na přízemí sotva dojdeme.“

„Rozhodně je nutno, abychom tu byli. A musíme si najít práci, abychom nebyli nápadni. Nevěřím jim, vyslídí nás zase.“

„A přece jsme musili zpátky!“ vášnivě vzkřikl starší muž. „Frohene, což nechápeš – mé dítě se ztratilo – má dcerka sladká – Frohene –“

„Neplač, Bolku!“ uchopil mladší druh přítele, jenž zachvácen bolem zastíral rukama osmahlou líc.

„A ten ďábel dal mne napadnouti,“ rozzuřil se starší z druhů, „když v šíleném zármutku jsem probíhal pobořenou ulicí a zkrvavělými prsty rozhraboval sutiny domu, ve kterém mé dítě bylo skryto.“

„Hnali nás jako dravou zvěř, až do Afriky jsme musili, abychom zachránili život. A to vše on – prokletý Allrighton!“ připojil se druhý muž, zatínaje pěsti.

„Prokletý! Prokletý!“ opakoval temně jeho průvodce. „Ale podaří-li se, co podnikáme, běda –!“

„A nejen jemu!“ dodal hrozivě. „Neboť –,“ a znovu zalesklo se v jeho očích a zuby zahryzly se v ret – „zabili-li moje dítě – moji dcerku sladkou – pykat budou – všichni – celý tento –“

„Pojď, Bolku! Pojď!“ uchopil Frohen druha za rameno. „A klid – je velká věc, do které se dáváme, a třeba je k ní chladné hlavy –“

„Ano,“ mírnil se Bolek, „ano, nezbývá než –“

„I při největší obezřetnosti se stěží vyhneme stihatelům,“ pokračoval Frohen, „pasou jistě po nás dál.“

„Co by nám mohli?“ nadhodil Bolek trpce. „Což neprohlásil Habr, že minulost je uzavřena Špilberkem? Pro všechny!“

„Spoléháš tedy –?“

„Na to, že africké slunce tak sežehlo naši pleť a strach a nenávist tak rozryly tváře, že nepoznaly by nás ani naše matky, kdyby žily."

„Pravda, nepoznal by člověk sebe sám," pravil Frohen. „Ale ti nás najdou."

„Uvidíme," řekl na to Bolek. „Ať dělají, co umějí! Naše ruce také nebudou v klínu."

Vkročili do průjezdu. Dům, jenž se bourá, všechno otlučeno, zaprášeno. Ale zůstávají stopy po požáru, nyní vidí očazené pruhy, upomínky na ohnivou lázeň, kterou Dermatt připravoval Personovi, ale koupal se v ní sám.

V průjezdu je zarazil velký hluk s nádvoří. Slyšet hlahol, teď hlas mocně se rozkřikujícího řečníka, do něhož hned vpadá pokřik hlasů, zřejmě rozvášněných. Ale tu již jde jim v ústrety muž, zdá se, že je správcem stavby. Patrně je rozčilen, ba, rozhněván.

„Co pak chcete?" otáže se, spatřiv oba muže v průjezdě.

„Práci," odpovídá stručně starší z obou mužů.

„Té je tady!" rozhodil správce rukama, ale hodně nevrle.

„Vidíme. A proto sem jdeme."

„Odkud přicházíte?" počíná se správec opatrně vyptávati.

„Ze Saharské Metropole," slyší odpověď.

„Odtud?" zahučí překvapen. „A proč odtud jdete? Snad pro horko?" ušklíbl se uštěpačně.

„Už tam není," odpovídají klidně mužové.

„Grahamovy baterii?" ptá se správec.

„Ano. Skvostná věc! Tam budou mít nyní stále jaro."

„Slyšel jsem. Vše se tam prý hrne do města, jen vy z města," dodal správce nedůvěřivě. „Proč pak?"

„Protože nás tam nechtějí," zcela klidně vykládá starší z uchazečů o práci. „Nepatříme tam," dodává.

„Jak jste tam přišli?“

„Po útěku z Prahy. Při té mele tady, za které to vypila Verona a Turin, pohybovali jsme se oba – jsme bratranci, Valdenové, – víc než bylo třeba okolo vládního paláce a také jsme tak leccos láskyplného prohodili o panu Personovi. Ale když to tady prasklo, Person najednou byl živ a vrátil se a skvěle vyhrál, bylo nám tu trochu těsno. Person začal shánět nepokojné živly, my nechtěli při tom být, nechali jsme tedy Prahu Prahou a šli jsme o číslo dál –“

„O číslo!“ zasmál se dozorce.

„Inu, pravda,“ krčil starší Valden rameny, „hleděli jsme, aby mezi Personem a námi bylo čísel co nejvíce možno, dostali jsme se až do Saharské Metropole. Dál to nešlo, ke žlutým jsme nemínili, ti prý ještě dobře neumějí universu –“

„Vy jste dobrý!“ zasmál se dozorce. „Proto jste se spokojili se Saharou.“

„Ano, velmi rádi.“

„Tam vás přijali –“

„Potřebovali nás –“

„A teď –“

„Nás už nepotřebují. Slyšeli jste tu snad, nechávají tam jen ty, kteří tam přišli aspoň před rokem. To u nás není, a proto –“

„Vám vylili boty,“ zasmál se dozorce.

„Ano,“ zaškrábal se Valden za uchem. „Šli jsme proto domů, doma vždycky nejlépe –“

„Zatraceně – nejlépe!“ zvážněl náhle správce a vztekle se obrátil ke dvoru, s něhož v tom se ozvala prudká bouře hlasů. „Podívejte se!“ ukázal rukou, „jak to naše „doma“ vypadá!“

„Bratři! Bratři! Nebudem’se přece rvát!“ ozývá se z vřavy napomínání vážnějších.

„Bratři! Druzi! Mějte rozum! Nač pak nadávky? A rány?“ křičí s jiné strany někdo do davu dělníků, který

na dvoře se kupí, cloumá, zmítá. Správce s oběma Valdeny stoupnou ke dveřím do dvora, dívají se, co se děje, správce s pochmurným pohledem a skoro opovržlivě a Valdenové zřejmě překvapeni.

„Nestojíme o takový život! Máme dost té bídy!“

„Pryč s tou věčnou dřinou! Samé sliby –!“

„Ano,“ ujímá se vedení zas první řečník. „Slibují, že bude lépe, nebo hrozí, že by mohlo býti ještě hůře, ale kde je opravdová péče o lid? Oč se máme lépe nežli za Persona?“

„Příděly!“

„Ano! Samé příděly! Stále příděly! Ať si je nechají. My chceme –“

„Volný obchod! Ať si můžeme, co chceme, koupit za své peníze!“

„Příděly však musí zůstat!“

„Pryč s příděly!“

„Pryč s penězi!“

Po jedné straně se strhne prudká vřava. „My jsme pro mzdu!“ křičí někdo.

„Kdo chce dělat, vydělá si!“

„Vydřiduchové jste! Otrokáři! Zase strčit hlavu do chomoutu!“

„Vy jste –!“

Obě strany se vrhají proti sobě.

„Bratři! Nechtě hádek!“

„Bratři! Soudruzi! Vzkazuje vám Klejtek – zastavíme! Zastavíme všechno!“

„Blázni! Blázni jste!“

„Ten jediný má pravdu!“ ušklíbl se trpce dozorce.

„Co udělají?“ ptal se starší Valden zvědavě.

„Půjdou.“

„Všichni?“

„Musejí. Co mají dělat ti, kteří by rádi dělali! Sám bych to nikomu neradil –“

Nemýlil se. Dav dělníků se hnul. Obrátil se k východu, vyhrnul se na ulicí, s povykem a hlukem procházeje průjezdem. Dozorce už ovšem nebyl v průjezdě, s oběma Valdeny se zavčas stáhl na schodiště, aby nebyl příliš v cestě.

„Na náměstí!“

„Na náměstí! Tábor! Tábor!“

Také z jiné ulice je slyšeti zpěv, pokřik. Vychází s boku druhý zástup, spojí se oba, za jásotu dále táhnou. Ale ne všichni dělníci z Dermattova domu jdou s sebou. Někteří se nenápadně trhli hned při východu z průjezdu, další odpadávají cestou, tu a tam.

V budově zbyli oba Valdenové a dozorce.

„Kdy pak vám přijdou zpátky?“ ptá se mladší z Valdenů.

„To je těžko říci,“ krčí dozorce rameny, „možná, že zítra, možná že za týden, nebo ještě později.“

„A koho tu teď máte?“ ptal se starší Valden.

„Vás,“ usmál se dozorce. „Chcete to tu hlídat?“ dodal.

„Beze všeho. Budeme se střídat.“

Tak uvázli oba mužové, kteří se představili jako bratranci Valdenové, na přestavbě bývalého Dermattova domu. Udělali skoro dobrodiní, bylo jich tu opravdu třeba. Dozorce spěchal na jiné místo.

„Bude to tam asi stejné, jako tady,“ mínil odcházeje, „Klejtek, myslím, točí Prahou,“ usmál se starší z bratranců.

„Ztřeštěnec! A ztřeštěnci jdou za ním. A jiných lidí tu snad není –“

Odešel.

„A my se nyní odtud nehneme,“ řekl starší z mužů. „Někde to tady ze zdi vypadne, a nám to neujde –“

XXXV.

Rozechvěna do duše stanula Jela u okna svého pokoje. Chtěla jej viděti, musila! Nejde však tak dlouho, jest i jemu tak těžko u srdce? Teď, teď vyšel z domu. Jde pomalu, hlava k hrudi skloněna. Do vozu vsedl, odjíždí.

„Bože, jak k tomu došlo? A musilo to být?“ Bolestné otázky letí hlavou dívčinou, myšlenky těžké ji tísní. Vždyť čekala, že k hovoru takovému dojde, jednou ovšem. A musí si přiznati, že jí nikdy nenapadlo, že by takhle měla odpověděti na Bukovovo vyznání.

Vyznání? Vždyť ho nebylo. Doktor Bukov ctil vždy zármutek, byl dalek v této době se dotknouti myšlenky na číkoli osobní štěstí. Také Jela měla duši plnou truchlivých vzpomínek, nebylo v ní místa pro cokoliv jiného.

Jak však tedy k tomu došlo dnes? A nebyla to Jela, jež vše zavinila? Nach jí zaplápolal v tvářích, v duši pálí stud. Ano, vždyť snad sama všemu dala směr a výklad, který u Bukova nebyl zamýšlen. Vskutku, uvažovala, již bylo tomu tak. A bylo nepěkné, co učinila. Pravda, jest již rozrušena starostmi, ale přece! Jak ošklivé! pomyslila dívka a slzy studu vytryskly jí z očí.

Doktor Bukov byl dnes u Marušky naposled. Nepotřebuje již jeho dozoru, doktor Bukov rozloučil se s dívkou a dal souhlas, aby podle dříve umluvených záměru se v nejbližších dnech odebrala Marušenka na Slovensko, do příjemné, zdravé krajiny, kde by utužila svoje zdraví.

Byl dnes významný den také jinak. Dnes před polednem pan prefekt Habr spojil ruce paní Míly a inženýra Sibirjaka, kteří rozhodli se jíti spolu životem. Nebyla to svatba, byl to projev přátelský, kterým paní Míla s dítětem, jež brzy mělo přijíti, se dala pod ochranu muže vznešeného srdce. Povolila domlouvání

přátel, k vůli dítěti to učinila, aby mělo otce již při vstoupení svém do života. A inženýr Sibirjak trval ona tom, aby neváhala.

„Já půjdu pouze na čas s dětmi pod Ďumbier,“ pravila Jela Bukovovi, „pokud si nezvyknou na nové okolí. Vrátím se pak do Prahy a do práce. Stejně ovšem děti často navštívím a také ony budou často v Brně nebo Praze. Stýskalo by se mi jinak po nich,“ vřele dodala.

„Osiříte vskutku, nejvíc vy,“ přátelsky promluvil doktor Bukov. „Snad budete musit také –“

„Ne, příteli!“ přerušila Jela Bukova. Promluvila náhle, cítila to.

„Nezůstanete přec –,“ počal zase doktor Bukov. A tu cosi vzbouřilo se v duši Jelině. Zdálo se jí urážkou, co Bukov počíná. I promluvila prosebně:

„Řekla jsem vám kdysi, pane doktore, že léta toužím věnovati vzpomínání na památku bratrovu. Znáte moje rozhodnutí, prosím –“ Zarazila se však. Uviděla překvapení v obličeji Bukovově, četla v něm, že snad mu špatně rozuměla. Vlna studu zavalila její duši.

Dvojnásob však zahořela, když viděla, že Bukov pochopil její omyl, že však nyní chce se tvářiti tak, aby mohla míti přesvědčení, že přec měla pravdu. Zmateně se počal omlouvati, že se nechtěl dotýkati jejích smutků, že však plyne čas a také lidský život že snad nyní bude kratší – A že příklad Sibirjakův s paní Mílou – Bylo hrozné postavení, ve kterém se oba octli. Pod Jelou se půda propadala, zoufale si stiskla hlavu rukama. „Nemučte mne, prosím, pane doktore! Odejděte!“ vzkřikla, nevědouc co počíti.

A doktor Bukov, zkušený, života znalý muž, byl stejně rozrušen a bezradný. Okamžik váhal bezmocně, pak uklonil se před Jelou a koktaje slova, jimiž

pokoušel se Jelu uklidniti a přátelsky se s ní rozloučiti, odešel.

Cítili snad oba v tuto chvíli, že si neporozuměli a že nedovedli najít cestu k rozluštění zápletky, jež konečně nebyla tak hroznou. Jistě poznávali oba, že si nejsou duševně tak blízcí, jak snad doufali. Kdyby byli k sobě upřímnějšími, však našlo by se slovo osvobozující, a takhle by se nerozcházeli.

„Ovšem, nestalo se nic, čeho by nebylo možno změniti. Snad že by doktor Bukov zatím – ale pak – co ztrácela by Jela? Kdyby nebylo v něm tolik oddanosti, aby čekal na její ruku tak dlouho, jak bude potřeba, nebylo by lepší toto, co se stalo, nežli to, co by ji jinak čekalo?

Tento asi soud se uplatňoval v její duši, třeba si jej uvědomila jen mlhavě. Napadlo jí, že se možná právě zachránila před velikým nebezpečím. Možná – snad – Ale – A v duši dívčině se zachvělo přání, zahořela modlitba. Aby se to nestalo! Aby jí byl zachován! Vždyť – miluje ho? A teď – v této chvíli pochopila neomylně – V okamžiku, kdy jí před očima vstala možnost, že ho ztratí, tu pocítila, že ho miluje víc než kdy jindy.

Slzy rozestřely mlhu před jejíma očima. Bože, což to nevěděla? Uvědomila si nyní, vzpomínkami letíc zpět, ke dnům v Praze, i k bouřlivým okamžikům v Brně, Cosi vábilo ji k tomu muži, ale vždycky váhala. Nebyla si jista svojí duší? Či se jeho srdce bála? Nebo něco neznámého varovalo? Teď však nemohla mít pochyby, teď, kdy takto jej propustila, věděla, že chybila. A že její duše nesnesla by navždy odloučení od něho.

A takto jej odpudila, řekla – na léta! Co učinila? Ach, jak cítí, že jí chybí rádce, schází opora! Kdyby bratr byl! Kdyby žil! Vším jí byl, s ním bezpečně šla životem.

Není ho však. Svat ubohý! Jeho paměť hoří v srdcích lidstva vděčného, jméno Nekoly je svatým v lidstvu, které rozpíná svá křídla k letu v záři vzkříšeného slunka. A posvětil toto jméno Svat svým velkým činem, svou tragickou smrtí.

Není ho však – Nové slzy zaplavily líce Jeliny a duši bolí myšlenka, že milejší by bylo sestře, aby Svat byl neznám, prostý jedinec, zapadlý mezi miliony jiných, však jen kdyby žil, kdyby žil! Velké jméno, význam, vliv a sláva, jak se draze platí! A k čemu je všechen lesk? K čemu jest i Jele, kterou lidstvo zahrnuje přízní pro památku bratrovu? Je tak sama, zvláště po chvílích, jež právě minuly.

Sklonila hlavu do dlaní, bohaté slzy se po nich zaperlily. Povstala však, zvonek domácího telefonu zazvonil. Osušujíc líce, oči, chopila se naslouchátka. Hlásila se návštěva. Překvapena se tázala Jela: „Pan doktor? Ke mně?“ Zaváhala maličko. Ale pak se rozhodla. „Že tedy prosím –,“ řekla. A odloživši naslouchátko přikročila k umývadlu a rychle ochladila vodou zarudlé své oči. Osušila je, však již se ozval krok a zaklepáno na dvéře.

„Vstupte!“ řekla dívka a pokročila ke dveřím.

„Jste srdečně vítán, pane doktore!“ podávala ruku příchozímu.

„Děkuji vám za laskavé přijetí,“ odvětil muž, tiskna lehce ruku dívčinu. „Doufám, že mi prominete, že vás ruším zde, v klidném Brně.“

„Nemám, co bych promíjela, pane doktore! Jsem upřímně ráda, že vás vidím. Zvím aspoň od vás něco z vaší krásné země a povíte mi také o přátelích našich za mořem. Jak postupujete v Americe?“ dodávala, aby navázala rozhovor.

Muž mávl rukou, jeho rty se stiskly k podivnému úsměchu.

„Tak, jak se dalo čekati," promluvil neradostně. „Budujeme všechno nové, lepší, pro člověka, který zůstává dál, jakým býval. A tak stavíme zas do větru, tak jako vy zde v Evropě."

„Je těžko dělati něco jiného," mínila Jela, „a snad nebude přece tak zle. Nové poměry budou jistě míti vliv i na duši člověka. Bude se přetvořovat, sám a směrem lepším. A co vaši přátelé?" přešla náhle k jiné věci, zdálo se, že úmyslně.

„Všem se daří dobře," odpovídal Jelin návštěvník, „Mladí Alnorovi, jak již víte, založili svoje hnízdo na Floridě, na východním jejím pobřeží. Jsou dokonale spokojeni, třeba že je Rall zahrnut prací a rodině se může věnovati velmi málo. Paní Inka však je moudrá žena, posteskne si, ale chápe, že je prací každý lidstvu povinen. Má ovšem sama oč se starati, její synek jistě postačí, aby vyplnil její život, prací, ale také jasem."

„Chápu," řekla Jela vřele, „a ze srdce přeji štěstí oběma. Jejich osud jistě byl velmi zajímavý a jejich láska dojemná. Osud jim však pomohl a jako zázrakem vyplnil závazek, jímž je před lety otec rozloučil."

„Však právě tato okolnost dá mnoho práce Rallovi, i panu řediteli Molkerovi," usmál se Jelin host.

„Změna v pohybu země, ovšem, věc dalekosáhlá," souhlasila Jela. „A nikdo nemůže dosud říci, jak se nyní utváří život na zeměkouli. Zvláště, hledí-li se k sesílení sluneční činnosti."

„Tolik snad je jisto, že život tvorstva na zemi bude šťastnější, než býval, jestliže ovšem –"

„Nesporně," soudila Jela. „Vzkříšení slunce je vzkříšením všeho, co na zemi žilo. Život bude bohatější, plnější."

„Rozhodně zvláštním způsobem stoupá populace. Se svým počtem bude asi lidstvo brzy spokojeno. Ale jinak bude asi s jakostí nového přírůstku."

„Snad nebude horší, nežli byla," podotkla Jela.

„Stačí však, když nebude jen horší? Když bude jen takový, jak býval kdysi? Nebylo by třeba, aby lidstvo důrazně se měnilo, aby se vytvořil člověk nový, dokonalý?“

„Ze starého, který dokonalým není?“ namítla Jela nedůvěřivě.

„Není všechno nedokonalé a špatné. Zlo převládá, ale bylo vždy a dosud je dost jedinců i rodů vynikajících, majících dobré jádro. Od těch dlužno vycházet, ti by měli býti nositeli nového života.“

„Sám pravíte, že dobré a dokonalé bývá v menšině,“ upozorňovala Jela. „Ale lidstvo potřebuje rychlého vzestupu a má pro to všechny podmínky.“

„To je právě otázka, zdali tento rychlý vzestup opravdu je nutný. Zda je také zdravý, takový vzestup početní, bez ohledu na jakost a vnitřní hodnotu. Zda by nebylo snad lépe –“

Jela pohleděla tázavě na svého hosta.

„Aby lidstva přibývalo méně,“ hovořil tento dále, „ale aby to, co přijde, bylo zdravé, silné duševně i tělesně –“

„A není nesnadno prosaditi takový postup?“ tázala se Jela zvídavě.

„Nesnadný jest, ale není nemožný.“

„Jsou při tom jistě okolnosti povážlivé, nebude snadno se rozhodovati k něčemu takovému.“

„Ale je to nejvýš záhodno. Znáte dějiny lidstva. Jak dlouho pracuje lidstvo o zbudování svého života, čistšího a lepšího – a marně! Co mělo lidstvo reformátorů a myslitelů, kteří cítili jeho bídu a pokoušeli se o nápravu? Byli proroci, byl Kristus, v nejrůznějších dobách mělo lidstvo své Konfucie, Zoroastry, Husy, Luthery. Kolik myšlenkových proudů vířilo v člověčenstvu, toužících po lepším příští, socialismus a komunismus naposledy. A výsledky? Divoké války, šílené revoluce, potoky krve a slzí se

občas vždy přebrodí lidstvo, nejhroznější lázni podrobí se, aby po všem vyšlo takovým, jakým bylo předtím. Lidstvo ve svých vlastnostech se nemění. Srovnejte si Tamerlana, Struckse, Persona! Jaký rozdíl? Snad že lidstvo pobíjí se mezi sebou s větší rafinovaností, ale dravost, krutost, divokost je stejná. Ne-li větší, nežli byla před tisíciletími.“

Jela neodpovídala, stísněně poslouchajíc výklad svého hosta. A ten pokračoval:

„V čem je toho příčina? Proč se lidstvo nemění? Je to přece možno. Kůň byl kdysi stepním zvířetem, úplně však změnil způsob života. Pes byl přece dravcem, a hle, čím se stal! A je mnoho případů podobných, jen člověk zůstává člověkem. Homo bestia!“

„Lidstvo se však pokoušelo a dál pokouší o svoje zušlechtění, a to výchovou,“ namítla Jela.

„A výsledky vidíme,“ odpovídal host. „Pro důkazy o tom nemusíme jíti daleko.“

„Proč však se zdařily výchovné práce s jinými druhy „živočichů?“ pozastavovala se Jela. „Sám jste řekl, že u mnohých druhu se povedlo úplně změniti původní jejich povahu a ráz.“

„Povedlo, nestalo se to však výchovou. A to je důležité! Myslíte, že každý divoký kůň se dal zaučiti k tahu? Mnoho bylo jedinců tak divokých, že pokusy s nimi selhaly. Tito jedinci pak byli z chovu vymýceni, krotké pokolení koní pochází od mírnějších, klidnějších předků. A mnoho psů nezvyklo si na člověka, mnohý kousal dál a byl usmrcen od svého pána, buď v hněvu, nebo z klidné rozvahy. Zde tedy nešlo pouze o výchovu, zde šlo o výběr.“

„A není výběr také u lidí?“

„Právě v tom je chyba, není! Člověk nedovedl vymýtiti chabých, nezdravých a povahově špatně založených jedinců, nechával je rozmnožovat, nechal

plodit děti alkoholiky a blázny, vyložené zlotřilce. V jejich potomstvu se dále rozlézalo zlo, a proto, opakuji, řadou dlouhých století se táhne lidská bída a potáhne se dále lidstvem do skonání světa.“

„Ale výchovou se přece mnoho zlepší.“

„Výchovou však není možno změnit přirozenou povahu. Jak je možno zušlechtiti strom, když je štěpen na podkladě špatném? Všechno úsilí je marné a je nutno vyseknouti strom a zasaditi nový. A totéž třeba činiti i v lidstvu. Nového, dobrého člověka dlužno vytvořiti a to uměle.“

„A což člověk není od přírody dobrý?“ tázala se Jela.

„Že není, sama víte dobře,“ pousmál se muž.

„Vím, pravda,“ kolísala Jela. „Ale myslila jsem, že příroda dala dobro i zlo lidem do duše.“

„Není možná, slečno Nekolova!“ vážně řekl host. „Již proto ne, že příroda nezná vůbec dobra nebo zla. Pro přírodu vůbec není těchto pojmů, jak je známe my. Viděla jste zvíře dobré v mravním smyslu? A může být vůbec dobrým dravec, jenž se musí živit masem jiných zvířat, píti jejich krev? Ale řekněte snad, že je toto zvíře zlé, protože vraždí? Když příroda mu dala do krve pud po vraždění, když je podrobila nutnosti zabíjet? Dobro jest jen pro člověka, právě svou znalostí dobra, tím, že člověk stvořil pojem dobra, oddělil se od ostatních tvorů, povznesl se nad ně a vymkl se přírodě.“

„Takže podle vás by bylo dobro proti přírodě!“ užasla Jela, sama uchvácena výkladem.

„Jistě, zrovna jako zlo. Pro člověka však je dobro nutné, zrovna jako možné. Ale nutnější je tím víc, čím dále je člověk od přírody.

„Ale vypěstiti dobro nemohla by tedy příroda,“ musila přiznati Jela.

„Právě. A odtud je pouze krok k myšlence, chceme-li mít dobro v srdci lidstva jako celku, že nám nepostačí, dosavadní postup ani dosud použité prostředky. Je třeba nových zásahů rázných, bezohledných!“

„Co tím však míníte?“ zarazila se teď Jela, slyšíc tato slova.

„Nic víc a nic méně,“ odpovídal jí muž se zrakem žhavě planoucím, „nežli, že je třeba pomáhati lidstvu k zdraví všemi prostředky, za každou cenu bez ptaní po zájmech jednotlivcových. Je nutný třebas i výběr, odstranění nositelů zla –“

Jela vstala rozčilena. „A proč jste se s tímto obrátil na mne, pane doktore Allrightone?“ tázala se. „Jsem pouze žena, moje zkušenosti, kolik pak let zahrnují? Vy pak máte záměr jakýs –“

„Mám,“ přiznával doktor Allrighton, neboť skutečně on byl hostem Jeliným. „Váš úsudek je zcela správný.“

„Nuže, jaký význam však bych mohla míti já v té věci?“ tázala se Jela.

„Napřed pokládal jsem, slečno Nekolova,“ odpovídal dr. Allrighton, „že byste se činně zúčastnila v tom, co zamýšlím. Ač jsem přesvědčen, že měla byste snad i povinnost.“

„Povinnost?“ užasla dívka.

„Ano,“ řekl ostře dr. Allrighton. „Bylo ublíženo rodu vašemu, váš znamenitý bratr život položil, by provedl své velké dílo. Ale nemusilo toho být, pouze lidská zloba zavinila jeho zkázu. Stal se vskutku zločin proti rodu vašemu a někteří z pachatelů žijí, trestu třeba, pomsty!“ rozhorlil se Allrighton.

„Trestu? Pomsty?“ rozvažovala Jela. „Nápravy je třeba, k ní však není nutná pomsta.“

„A když tato pomsta bude lidstvu očistou? Když lidstvo zbaví živlů, které by v něm sely zkázu?“

„Kolika as lidí, nebezpečných podle vás, by moje pomsta mohla lidstvo zbaviti? Přímí vinníci jsou mrtvi, zbyli dva, tři lidé –“

„Jsou tu Bolek, Frohen,“ ukazoval doktor, „unikli a žijí, zjistil jsem to se svým druhem Clarckem.“

„Dejme tomu! Co však znamená to v moři lidstva?“

„V moři lidstva?“ vzrušeně se rozhovořil doktor Allrighton. „Vždyť lidstva zbyla sotva třetina na světě proti počtu, jaký mělo lidstvo před přechodem Manoniny hvězdy. Právě nyní je nejlepší příležitost, započíti dílo opravné. Příležitost, jež se nevrátí už nikdy. Z lidstva zbyly hrstky. Tyto hrstky očistiti, nechati jen nejlepší.“

„Jak těžké dílo!“ vzdychla Jela. „Nehledě k jeho –“

„Ale podaří se! Musí! A když, tedy nyní!“

Jela opatrně pohleděla v oči vzrušeného doktora. Byl to krátký pohled, zvídavý. Všiml si ho doktor Allrighton? Ale Jela vedla již zas hovor dále:

„Ať jest jakkoli, co by znamenala při tom účast ženy?“

„Jde o účast vaši!“ zdůraznil doktor Allrighton. „A vy jste dcerou Nekolova rodu. Jste posledním jeho potomkem. Víte, že měl Nekolův rod po staletí zvláštní, velký úkol. Vyplnil jej Svat, váš bratr. A po grandiosním převratu, jím způsobeném, kterým zasáhl až mezi hvězdy a v osudy těles nebeských, vzrostla ještě více úcta k rodu Nekolovu. Nyní jste jím vy a celé lidstvo na vás patří jako na osobu posvátnou.“

Jela odmítavě hnula hlavou. Ale doktor Allrighton pokračoval:

„Je nesmírná mravní síla ve vděčnosti, kterou lidstvo chová k vám, a v jeho důvěře. Kdybyste se vy přidala k věci, kterou navrhuji, kdybyste se postavila za ni, zvítězili bychom.“

Jela však poznovu pohybem hlavy projevila nesouhlas.

„Mám vážné obavy stran vašeho návrhu, pane doktore!“ pravila. „Ač jste neuvedl podrobností, pochybuji, že je možno počítati s prosazením jeho. Ale ještě větší obavy mám co do výsledku. A znáte mé utrpení z doby nedávné. Po klidu toužím, nemohu se zúčastniti prací veřejných.“

„Přece jste však členem státní rady evropské,“ připomněl doktor Allrighton.

„Snad později se práce ráda ujmu, v době nynější však nelze, pane doktore!“

„Nedoufal jsem, že vás ihned získám,“ pousmál se Allrighton. „Stačí mi, že mohl jsem vás upozorniti na svoji myšlenku. Budete jistě o ní uvažovati, snad po nějaké době postavíte se k ní příznivěji.“

„Nevím, pane doktore!“ pravila Jela vážně. „Ale zásadou mou vždy by bylo, k dobru dobrem. Nevěřím, že mohlo by se dospět k dobru zlem,“ dodala, podávajíc ruku loučícímu se doktoru Allrightonovi.

„Dovolte mi jen, abych směl poznamenati,“ promluvil zdvořile doktor Allrighton, „že je mnoho operací velmi bolestných, které nemocnému zachraňují život.“

XXXVI.

V touž dobu a také v Brně rozvíjely se drobné kapitoly románku dvou mladých lidí, který později, zprvu skoro jako mimochodem, ale potom velmi vážně se měl připojiti k širokému proudu velkých dějů.

Vdova Stanýlová se vrátila domů ze své práce v oděvním skladě v hlavní nádražní třídě v Brně. Vkročila do domku, jenž na pokraji města byl přilepen k ponechanému pilíři ze starého krytu, chodbičkou se dostala ke dveřím pokojíku, v kterém obývala se starou přítelkyní Marfou. Vzala za kliku, bylo zavřeno.

„Zase není doma?“ zahučela mrzutě a sahala do kapsy pro klíč. Měla vždycky zlost, když musila hledati klíč, ne však pro tu práci, nýbrž z jinakého důvodu. Zavřené dveře byly totiž důkazem, že není doma – ne stará Marfa, o kterou Stanýlové nešlo – ale dcera Stanýlové – Maryna.

A bylo vždy častěji prázdno, Maryna, ač byla zaměstnána v nedaleké výrobně šatstva a měla domů několik jen kroků, skoro pravidelně přicházela domů pozdě. Bylo sice venku krásně, nedaleko za obživlým městem se počínaly zelenati stráně lužánecké, zborcené kdys propadnutím půdy v kraji, a vyrážely bujně mladé křoviny, ač léto hořelo již plným žárem a blížilo se vrcholu.

Ale právě proto měla Stanýlová o Marynu strach. I dnes se jí srdce sevřelo, když vešla do prázdného pokoje. Ohlédla se dokola, její oči se zastavily na obraze Maryníně na stěně. S hrdou radostí se zadívala na postavu dcery, silné, vzrostlé, plně vyvinuté, s hezkou, zdravou tváří, ovroubenou bujným, kučeravým tmavým vlasem.

Plné rtíky devatenáctileté svěží dívky pootevřel roztomilý úsměv, oči, temné, ale blýskající žárnou jiskrou, svůdně hleděly sem se zdi – srdce matky hřála radost z krásy dceřiny, ale hned je zase tiskl strach, strach o dítě a právě pro tu krásu – Vdova Stanýlová pohleděla na hodiny. „Bože, kde zas vězí?“ zašeptala úzkostlivě, odkládajíc svrchní šat a připravujíc se, by přistrojila večeři. „Už hodinu mohla být doma! Jistě zase běhá za městem – a bůhví s kým –,“ dodala tesklivě.

„Stará Marfa zpozdila se také,“ uvědomila si Stanýlová. „Anebo zase čeká na Marynu někde za rohem, na umluveném místě, aby přišla s dívkou s bezstarostným úsměvem a svým pravidelným výkladem:

„Potkala jsem Marýnku, šla z práce, trochu jsme se prošly –“

Někdy se tak procházely za městem, jindy spolu prohlížely výklady, či šly se dívat na nějakou novou stavbu, třeba na druhé straně Brna, ale Stanýlová věděla – a četla to ostatně i na laškovném, často však i výsměšném pohledu dceřině – že nebyla Marfa s její dcerou nikde, že ji jen přivádí domů a svou lží jí usnadňuje výmluvu.

„Zatracená bába!“ házela Stanýlová svrchní šat do kouta, „Zkazila ji, žábu, úplně!“

„Snad jí dělá potěšení,“ hovořila zlobně sama k sobě, „že z těch děvčat se dělají stejné běhny, jakou byla Marfa za mládí. Svádí je přec úmyslně, musí vědět, kam povede, co tropí.“

„Běhna!“ odlehčila si Stanýlová.

Ale hned se jí něco zarylo rezavě do duše. „Nadáváš jí takhle, a přec – co jsi byla ty?“

„Je pravda,“ dál uvažuje vdova Stanýlová, „že ji Marfa svádí. Ale je toho skutečně tolik třeba? Nemá její Maryna všelicos v krvi sama – ovšem po kom?“

„Co jsi byla sama?“ opakuje jí vnitřní hlas. „A po kom podědila tvoje dcera svoji lehkou povahu? Bylo jí před nedávném devatenáct let, jen si vzpomeň, co se stalo – Bože – zrovna dvacet let je tomu!“

Stanýlová se znovu podívala na obraz na zdi. A nitrem jí probíhá radostné teplo blahých vzpomínek – tak vypadala ona, když byla mláda. Stejný vzrůst, krásné, plné tělo, hezký obličej, tmavé, bujné vlasy a jiskřivé, čarující oči – Byla krásná! A k čemu jí její krása pomohla?

Otřásla se při vzpomínce, ještě víc však myšlenkou, že by mohla její dcera míti osud podobný. A nestrojí se k tomu? Nevede si Maryna stejně jako její matka, když byla v jejích letech?

Hlavou vdovy Stanýlové táhnou vzpomínky. A divné vzpomínky.

Vyrostla v práci. Ale po boku matky – otec jí prý zemřel – od útlých let dětských již ji brala matka s sebou do prádelny, v které byla zaměstnána, zaučovala ji a přibírala k práci. Starala se o ni velmi pečlivě a jako by tušila nepěkný příští osud, stále víc a více ji k sobě připoutávala. Do práce šly spolu, spolu z práce, když si chtěla dcera vyjíti ve volné chvíli, přidružovala se k ní hned matka.

A přece jí neuchránila.

Potkaly kdys hlouček hochů, všimly si, že vede je hoch vyspělejší, skoro muž, jenž požíval u ostatních zřejmé vážnosti a měl nad nimi převahu. Obě se na mladého muže zadívaly, dcera oči odvrátila, ale matka již se dívala po ní a četla jí v obličeji, jaký dojem na ni mladík udělal.

Viděla asi, že dcera hoří ve tvářích pod pohledem mladého muže, který neobešel hezké děvče bez povšimnutí a bez smělého pohledu. „To je divný člověk,“ řekla matka varovně, „nic dobrého mu z očí nehledí.“

Dcera přisvědčila, ale zdálo se to i jí opravdu a upřímně?

Sotva, neboť když potkala za několik dní potom mladého muže zase a s ní jdoucí matka si ho nepovšimla, vyměnila dcera s mladým mužem pohled velmi hluboký a výmluvný.

A těmi pohledy to začalo.

Mladík nevyhledával zvlášť mladé dívky, ale když ji potkal, nenápadně se po ní vřele díval, obracel se pak a kráčel za ní, ač šla vždycky s matkou. A dívka se neohlédla, ale brzy ve skle u výkladní skříně, brzy v zrcadle na nároží ulice jej spatřila a na jeho milý pohled odpovídala pohledem stále vroucnějším.

Znala jej již velmi dobře, jejich setkání se stala pravidlem. Dívka zpozorovala, že její tichý ctitel chodívá vždy s několika druhy, nejčastěji však s dvěma, věkem mu téměř rovnými. Dívce byli nápadni i směšni svými obtloustlými těly, zjevem ostatně dosti častým při životě v úzkých uzavřených městech, nedávajících mnoho volnosti pro čilý pohyb.

Zaráželo ji však, že viděla, že záliba mladého muže v její kráse není pro něho tajemstvím, že vědí o ní i oba jeho druhové. Zpozorovala, že často ji sledují všichni tři, že o ní hovoří, že se i často smějí. Zachytila i pohledy druhých dvou, jež i při letmém pohledu se jí zdávaly drzými a nepěknými.

Ale oči mladého muže ji upoutaly příliš. Nemohla jim odolat, nevyhýbala se jejich pohledům, ba, sama je hledala. Stále mocnější síla ji k němu táhla, za nedlouho cítila, že ovládl ji úplně a že bude jejím osudem.

Byl – Ale jak!

Jednoho večera při práci v prádelně – a bylo už za temných zimních dnů – bylo třeba kamsi doběhnouti. Matka nebyla právě na blízku, dívka se nabídla, že obstará věc. Věděla, že tuto dobu často přecházívá její tajný ctitel nablízku, zdálo se jí, že zde někde také bydlí, viděla ho vycházeti z domu s oběma obtloustlými druhy.

Vyběhla tedy rychle z domu, rozhlédla se kvapně. Neviděla nikoho. Dala se na cestu směrem, kde ho kdysi viděla vycházet z domu. Spěchala, srdce její se chvělo touhou: Uvidí ho?

A tu – jde před ní! Stejným směrem s ní jde, snad jde domů.

Ale ví o ní? Ví, že běží roztoužená za ním?

Jak by nevěděl! Teď se ohlédl a nepřekvapen se na ni usmál, ale jde dál – Teď jdou již spolu – A došli k jeho domu – bez řečí jí vsunul ruku pod rámě a zavedl

ji dovnitř – Ohromena udělala několik kroků – strach na ni padl – chtěla se vrátit – Nepustil ji – již byli u jakýchsi dveří – otevřely se – Vzepřela se, smýkl jí dovnitř – chtěla vzkřiknout, ale jakési ruce jí zakryly ústa.

Rvala se jak polapená šelma.

(Str. 254.)

Rvala se jak polapená šelma, ale světlo zhaslo, mnoho rukou rvalo její mladé tělo. Z bezvědomí se probudila, nevěděla, po jak dlouhé době, ale když ji vzlykající, sténající bolestí kdos vsunul do otevřených dveří a vystrčil na chodbu, zaslechla za sebou posměšný chechtot i obou jeho tlustých druhů – Tak se skončil její román. Ponížena mužem, v něhož doufala, předhozena jím samým jeho druhům, styděla se přiznat se k své hanbě. A když doznati se musila a když zoufalá její matka ji dovedla k muži, který zničil její život, vysmál se jí do očí a druzi mu potvrdili, že k nim dcera přišla sama, dobrovolně a že věděla, že ji čekají tři – Tak se narodila Maryna.

Její mladá matka, protrpěvši několik strastných let, v nichž byla opuštěna všemi a odsouzena i svou vlastní matkou, dala svoji ruku muži starému, vdovci Stanýlovi, který pro její vyspělou krásu zapomenouti chtěl jejího hříchu a sliboval, že se bude poctivě starati o ni i o její dítě, malou, černookou Marýnku.

Starý Stanýl splnil svoje slovo. Stanýlová se svou dcerkou žily v klidu skoro deset let a žily celkem dobře. Jedině jim poklid kazívala bujnost dorůstající Marýnky a starý Stanýl často říkal povážlivě:

„Dej si na ni pozor, až mne nebude! Sama bylas nerozumná, to snad víš, a ten klacek, to byl ničema. Je v její krvi mnoho nedobrého, drž ji, poklid budeš moci!“

Držela ji, pokud mohla, když starý Stanýl zavřel oči. Ale byl to stále těžší úkol. Matka Stanýlová před asi dvěma lety se roznemohla a tu ji ošetřovala a v domácnosti pomáhala stará Marfa. Po uzdravení Stanýlové šla Marfa zase ke své dceři. Ta však zemřela těsně před přechodem Manoniny hvězdy. A v dobách hrůzy, kdy hvězda se blížila a svět se třásl a hrozil zřícením, přiběhla opuštěná Marfa k osamoceným poděšeným ženám.

A již u nich zůstala. Přestěhovaly se po stržení krytu sem, na okraj města, stará Marfa tu a tam něco někomu obstarala, pokud její síly stačily, a jinak pomáhala v domácnosti Stanýlových. Vdova Stanýlová doufala, že bude Marfa trochu také ochranou a strážkyní bujné Maryny, jež v posledních letech vyspívala na vnadnou krasavici.

Stále více však se zdálo, že Marfa nedbá jejích proseb, že poslouchá spíše Marynu, jež umí s ní velmi dobře zacházeti. Měla podezření, že Marfa její dceru vede spíše ke špatnostem, že hoví jejím sklonům a její spády kryje. Bylo mnoho večerů, jako večer dnešní, kdy matka Marynina marně doma hledala i dceru i Marfu.

Matka Stanýlová se stále více bála o dceru. Bála se, že přijde do nedobrých rukou, že ji stihne neštěstí. Marfě vytýkala, že bude neštěstí její dcery příčinou.

Křivdila staré Marfě. Byla by se o tom přesvědčila, kdyby byla mohla slyšeti její hovor s Marynou v tu právě chvíli, kdy je pohřešila doma. Byla by viděla, že stará Marfa přišla pozdě do rodiny její. Neměla už co hlídat, i kdyby byla chtěla hlídati. A kdo neuhlídal, byla matka Stanýlová.

XXXVII.

„Zase mne opustíš! Ralle, hochu milý, nezanedbáváš mne příliš?“

„Inuško má sladká, nelze jinak, víš –“

„Vím, že máte veliký úkol, vím, že mnoho z těchto věcí chvátá. Ale ty a pan ředitel Molker máte nyní na starosti otázky hvězdářské, a co můžete v tom promeškati? Vaše Nova neuteče s nebes, ani země nezmění již svojí dráhy a sluníčko zlaté bude tam, co jest, a takové, jakým nám je udělala Manonina hvězda.

Vaše práce tedy mají čas. Je potom vskutku nutno, aby pan Rall Alnor takhle zanedbával svoji mladou ženu?“

„Inuško, má drahá,“ vřele tiskl mladý Alnor do náruče svoji ženu, „snad máš trochu pravdy, ale jen tak trochu! Také naše problémy jsou naléhavé a musí se řešit. Odklad není ani u nich na místě.“

„Snad,“ krčila paní Inka rameny. „Ale přece –“

„Podívej se, milá ženo!“ připomínal Alnor. „Mnoho času musili jsme vynaložiti na zjištění síly slunečního záření. Zdálo se to také zprvu věcí pouze vědeckou, a hle, podle výsledku těchto pozorování pak bylo nutno říditi se při osazování naší země. Víš, že některé části jižní, na hranicích starého Mexika, se nechávají zatím prázdny.“

„Ale snad jen na čas,“ mínila žena Alnorova, „nepříliš dlouhý.“

„Možná. Předpokládáme, že všelicos se bude měniti, až země se pokryje vegetací, naplní se kotliny vodou.“

„A lesy jistě budou mnoho působiti.“

„Bez pochyby.“

„Také tady na Floridě,“ rozhlédla se paní Inka. „Snad nebudeme musit odtud?“ tázala se s náhlou obavou.

Ale Rall se usmál.

„Máme již měsíc červen u konce a myslím, že jste tu obtíží vedra nezkusili. Máte tady moře před sebou, na západě zase moře a jezera ještě mezitím. Vodstvo zmírní výstřednosti teploty.“

„Bylo tady dosud krásně,“ řekla paní Inka snivě. „Nechtěla bych odtud, z naší vilky. A z mé zahrádky. Hleď, mé lilie se rozvíjejí, a podívej se, jak jsou nádherné! Pohleď, kvetou kosatce i gladioly! Šeřík rozkvetl už podruhé, a jak voní! A poslyš, moře zpívá! Slyšíš jeho zádumčivou píseň? Nerada bych odtud –“

„Zůstaneme tady, duše moje!“

„A náš hošík, pohleď, tváře má jak růže! Celé dny je venku, u moře, i v noci jej nechávám spáti u okna. A nevěřil bys, Ralku, jaký teplý vánek táhne v noci od moře!“

„To golfský proud zas nedaleko odtud zvolna plyne a nese teplo k mlhavému severu,“ vysvětloval Rall.

„Jen tebe kdybychom tu měli více – Hochu můj!“ objímá paní Inka snědého svého muže, jako by jej chtěla zdržeti.

„Dočkáme se také toho, ženo drahá!“ těší Rall. „Zatím máš společnost –“

„Mám, našeho hoška,“ něžně se Inka sklání ke kolébce. „Roztomilý, sladký tvoreček náš, milý –,“ šeptá pohnuta.

Chvilku stáli, tisknouce si ruce, s láskou hledíce na svoje spící dítě. Po chvilce řekl Rall:

„A máš zde Addu, obveseluje tě.“

„Však pojede s Macem tentokráte za vámi,“ namítla pani Inka. „Vím, však nebude tam dlouho. Také se jí nechce od muže a stýskáme si tady občas obě,“ usmála se paní Inka.

„A to neděláte dobře,“ najednou se ozval tichý hlas. Ohlédli se, pan ředitel Molker stál již za nimi a přátelsky se smál.

„Máte jednoduše provést revoluci,“ radil starý pán, „říci – jdeme s sebou – na Astru se vejde více lidí, nežli mají naše rodiny. A proč bychom jednou nepodnikli kolem světa takový rodinný výlet? Mladý Alnor by nám občas zahrál veselou, možná, že nebude dlouho sám, paní Adda se už také přičiní –“

„Ne, nežertuji, paní Inko – to vím, to bych pochodil,“ bránil se hned opatrně, „ale opravdu to myslím, že bychom se měli jednou vydat všichni. Vždyť jsme, děti, něco prožili, tam, nad tím starým světem, musíme se tam přec vrátit. My už jsme tam byli, ovšem jenom, letmo, jedeme tam zase, paní Alnorová,

když si vy budete přáti, postavím si příště hlavu a prohlásím, že pojedu pouze s tímto drobečkem,“ ukázal na kolébku, od které ho však zatím paní Inka už kousek poodvedla, z dobrých důvodů, aby spánek klučinův snad neutrpěl výřečností páně Molkerovou.

„Tak co,“ smál se Molker, „budete pro to, paní Inko?“

„Oběma rukama, pane řediteli!“ usmála se žena Rallova. „Beru vás za slovo a těším se, že příště pojedeme s vámi.“

„Platí!“ napřahoval Molker ruku, kterou paní Inka hned stiskla.

„Tak,“ řekl na to starý hvězdář, „a teď se tu pěkně rozlučte, hle, Astra se už tamhle kolébá, a pojedeme!“.

Vskutku, na pokraji zahrady se objevilo mocné těleso, Astra sama, za řízení mechanika, jenž otvíral dveře ke vstupu a spouštěl krátký provazový žebřík.

„Pojedete přímo, nebo kolem?“ tázala se paní Inka, naposledy tisknouc ruku mužovu.

„Kolem, kolem,“ vysvětloval Molker. „Máme čas a chceme viděti, jak vypadá svět jinde.“

Paní Inka rozuměla. Aspoň se neptala na víc. Mechanik sestoupil a Alnor vtáhl žebřík dovnitř, zavřel dveře. Kynul rukou ženě a chtěl asi odejíti ke strojům. Ale hned se vrátil k oknu, Molker patrně sám spustil stroje, aby Rall nemusil od okna.

Astra zvolna stoupala, do hluboka potápěla se již zelenavá zahrádka, v ní drobná hračka vilky, vedle půlkruh moře. Zdola byla Astra brzy drobnůstkou, jež nyní pohnula se, zamířila na severozápad.

Rall Alnor dosud stál u okna, ač dole dávno vše již splynulo a moře na východě mizelo, když Molker přišel ze strojovny k němu nahoru. Vlídně položil mu starý přítel ruku na rámě. „Vrátíme se,“ řekl, „třeba že za jiných okolností by to mohla býti nepříjemná procházka. Ale budeme se míti na pozoru. Poletíme

stejně v noci nad nimi a bude-li třeba, vzneseme se hodně vysoko.“

Rall se usmál. „Nemám strachu,“ řekl. „Zařídíme se již podle okolností. A mám také za nutné, obhlédnouti jejich nová sídliště. Myslím sice, že mají teď jiné práce dost, ale nevěřím jim. Nelze přece zapomenout jejich pokus, přímo zločinný, který učinili při přechodu Manoniny hvězdy. Z toho je přec vidět, že jsou schopni všeho.“

„Bude jistě zajímavé, podívat se po nich,“ řekl Molker rozmyšleně. „Pochybuji také, že by zápas mezi těmito plemeny byl u konce. Když ne nyní, jednou bude musiti být rozluštěn. A myslím, že na zeměkouli zůstane jen jedno –“

Rall neodpověděl. Ale bylo jisto, že souhlasí. Chvíli stáli mlčky, dívajíce se, jak mizí pruh moře v dáli na východě a pod nimi se zvolna šine půda severní Ameriky. Na severu se objevil táhlý hřeben Alleghan, na západě vyvstávala širá rovina, lesknoucí se v záři odpoledního slunce, zrcadlem zátopy mohutného Mississippi.

„Budeme postupovati až na čtyřicátou rovnoběžku,“ zahovořil Rall po chvíli, „tak shlédneme největší část naší země.“

„Ano,“ přidával se Molker. „A zařídíme svůj let tak, abychom byli při západu slunce nad pobřežím tichomořským. Pak stoupneme výše, aby nás země s sebou nestrhovala od slunce příliš daleko. Budeme mít stále počátek noci. A tak přeletíme také Čínu.“

„Po vyspání ovšem, milý příteli,“ usmál se Molker. „Jak daleko máme od pobřeží Pacifiku k Číně?“

Rall se podíval na mapu a řekl: „Americké pobřeží je asi na 125. poledníku západně od Greenwiche, to máme k stoosmdesátému stupňů pětapadesát. A pobřeží Číny je přibližně 120 stupňů na východ od Greenwiche, to je tedy šedesát. Šedesát a pětapadesát

je stopatnáct stupňů, po čtyřech minutách na stupeň to dělá 460 minut, čili 7 hodin a 40 minut.“

„To je zrovna tolik, kolik bychom asi potřebovali, aby na nás nepůsobil oběh země, můžeme zastavit klidně stroje až na elevátor, který bude držet Astru ve výši* a můžeme spáti. A za sedm a tři čtvrti hodiny nám pěkně od západu přijde Čína pod nohy.“

„A na Čínu, která leží mezi poledníkem sedmdesátým pátým a stodvacátým,“ vypočítával Rall, „a zabírá tedy čtyřicet pět stupňů, budeme potřebovat zrovna tři hodiny, aby přešla pod námi.“

„To je zrovna tolik, kolik bychom asi potřebovali na americkou naši pevninu,“ poznamenal Molker.

„Ano,“ potvrdil to Rall. „Hle, pane řediteli!“ ukazoval však, „jak rozvodněn je dosud také Arkansas!“

Vskutku, jeli ve vysoku nad údolím, které dosud spoustami vod zaplavoval Otec vod, proti nim však se táhl jiný mocný tok, přicházející od vrchoviny na hranicích Oklahomy. Dosud proudy vod se hnaly s hor a řeky jenom zvolna vracely se do svých starých koryt.

Tak pluli ve vysoku proti toku Arkansasu, blížíce se k srázům Skalných hor, jejichž rozeklané štíty rýsovaly se po celém západním obzoru. Čas plynul, hodina za hodinou. Velkolepé panorama krásné americké pevniny se rozvíjelo pod nimi, objevila se mohutná hora Blanca, po nějaké chvíli trochu na sever od jejich dráhy se k východu sunul obrovitý vrch Harwardův. Přeletěli kaňon Colorada, jenž běžel do daleka k jihozápadu, další horské pásmo, na severu zaleskla se hladina Solného jezera. Rozlehlé pláně Nevady do široka, do daleka pod nimi.

„Krásná je naše země!“ vzdychl Molker pohnutě.

„Krásná,“ řekl stejně Rall.

„Kéž by také štěstí bylo v ní vždy doma!“ zbožně řekl starý hvězdář. Mlčeli pak chvíli. Od západu vyvstává zas pásmo hor, Sierra Nevada se blíží. A slunce pozvolna se sklání za ní. Moře zalesklo se na západě, k jihu vyvstávala zátoka San Franciska. Za pět hodin urazili dráhu čtyř tisíc kilometrů kosmo přes pevninu americkou. Hodiny jejich ukazovaly půlnoc, zde však slunce bylo nad západem.

„A nyní vzhůru!“ zavelel Molker. „Než se dostaneme z vlivu země, odnese nás země s sebou ještě něco k východu a zapadne nám slunce. A my utkvíme v prostoru tak, aby slunce nebylo příliš od obzoru daleko.“

„Budeme mít stále večer,“ usmíval se Rall.

„Který si proměníme zase v odpoledne, až se pustíme v let ke slunci a proti pohybu země,“ řekl ještě Molker.

Stoupali stále. Slunce na západě zapadalo, ale stále pomaleji. Ale za to stále rychleji se sunulo pobřeží americké pevniny na východ. Země otáčela se již pod nimi. Když západ pohasl a na obloze zaplanuly hvězdy, viděli, že jejich světlé body nad nimi jsou nepohnuty. Astra stála nad čtyřicátou rovnoběžkou nepohnutě na pokraji stínu země, noci.

„Asi sedm hodin máme času,“ obrátil se ředitel Molker k Rallovi. „Jak si to zařídíme?“

„Můžeme odpočívati oba dva,“ usmál se mladý Alnor. „Posadím se dole ve strojovně, kdyby se něco hnulo, upozorní mne zvonky. Uložte se jen docela klidně!“

„Uložím, uložím,“ loučil se Molker. „Ale vzbuď mne, až přiblíží se asijské pobřeží!“

„Vzbudím, pane řediteli,“ sliboval Alnor, sestupuje do strojovny. Molker uložil se na pohodlném lehátku, zavřel oči. Brzy usnul. Astra, ke které měl kdysi tolik

nedůvěry, stala se mu nejmilejším útulkem, cítil se v ní bezpečnější nežli na zemi.

Ale hůře uzavíraly se oči Rallovy. Vzpomínal na svoji vilku na pobřeží Floridy, na zahrádku, v ní košíček, jenž se houpá mezi dvěma stromky. U něho žena milá, sladká Inuška, si hlídá milé dítě. Teď ovšem spějí, všichni. Americká pevnina je v plném stínu země. Florida je nyní od Astry přibližně šedesát rovnoběžníkových stupňů, rozdíl času tedy čtyři hodiny. Na Floridě jest již dávno po půlnoci. Jsou v sladkém klidu.

„Bude jim i dále přán?“ uvažoval Rall. „Či nové bouře čekají zas lidstvo?“

Před nedávném opustili Novou Ameriku. Pevnost, neprodyšně uzavřenou elektrickou sítí bratra Maca. A bylo jí zapotřebí, kolika divokým útokům Kolmenovým a pak Personovým zabránila! A pak – málo chybělo – a byla by tato hradba chránila Ameriku proti vpádu žlutých.

Co však bude dále? Bylo mnoho uvažováno, zda neměla by Amerika zaříditi si zas elektrickou hradbu kolem svých hranic. Dosud vlastně nebylo o věci rozhodnuto. Jedni mínili, že obrozená zeměkoule na tisíciletí zas může poskytnouti místa všemu svému tvorstvu, že by bylo šíleností, aby se teď lidstvo rvalo o kus místa na slunci. Druzí zase poukazovali, že právě proŕídnutí lidstva mohlo by býti vhodnou příležitostí, by jedno plémě zasadilo ránu druhému a shladilo je s tváře zeměkoule.

Rall byl na straně opatrnějších. Rall viděl jako málo jiných hrůzy při přechodu Manoniny hvězdy, prožil chvíle nejistoty, v oné době, kdy se žluté vzducholodi hnaly proti Evropě a kdy Astra s nimi podnikala závod osudný. A Rall měl tolik toho, co mu k srdci přirostlo! A nebyl to jen bratr Mac se svojí mladou ženou. Rall měl bratry v zemi mezi Atlantickým oceánem a

Pacifikem, Rall si zamiloval krásnou novou vlast a toužil ji mít klidnou, bezpečnou.

Proto cestuje dnes Astra z Ameriky do Říma přes Tichý oceán a přes Asii. Snad nebude míti tato cesta vůbec výsledku. Snad – kéž by –! Vždyť – Spánek Ralla přemáhal, oči mužovy se klížily. Usnul, ale pouze lehce dřímal. Jeho podvědomí vnímalo však tichý bzukot tomodynů, přitlumené, klidné znění strojů. Bylo by ho vzburcovalo při nejmenší nepravidelnosti, nebo poruše. Nedošlo však k ní, a signálové zvonky byly nepohnuty.

A přece se Rall vzbudil, právě včas. A bylo to světlo Novy, jež ho vzbudilo. Protřel oči, viděl, že východ bledne divnou zelenavou září, ač se okraj Novy dosud neobjevil. Pohleděl dolu k zemi a zří, jak rudě hořící bod se zvolna, pravidelní sune k východu.

„Fužijama!“ zvolal. „A už za námi!“ Byl to vskutku ostrov, skála prostřed moře, která zdvíhala svůj soptící vrchol nad hladinu, zbytek pyšné kdysi hory, svaté Fužijamy. Ač ponížená, kol dokola oblévána vlnami, zbyla tato sopka jako upomínka na Japonsko, jehož dávno nebylo.

Výkřik Rallův vzbudil také ředitele Molkera. Sestoupil k Rallovi do strojovny, spolu zahleděli se do temna pod Astrou.

„Jsme nad Koreou,“ řekl Rall. A mluvil skoro šeptem, jako by se bál, že hlas ho zradí nepřátelům, které tušil v daleké temnotě.

„A dole je klid, není viděti ni –,“ mluvil Molker.

„Hle –!“ vzkřikl však najednou. „Tamhle!“

Ale již i Rall ukázal dolů.

„Tam! A tam!“ Ukázal znovu: „Tamhle třetí!“

„V pravidelných vzdálenostech – ovšem, jsou desítky kilometrů od sebe,“ rozčilením se chvěje hovořil Molker.

„Hlídkové vzducholodi!“ promluvil Rall stísněně.

„Zcela určitě,“ souhlasil Molker, obraceje se za body, jež dole zvolna pluly k severu a současně se sunuly k východu s pohybem země.

„A kdo se hlídá?!“ dodal. „Ne-li ten, kdo zamýšlí sám útočit?“

„Soudím také tak,“ povzdychl Rall. „A hle!“ ukázal najednou. „Co světel!“ žasl.

„A tamhle! Tamhle!“ ukazoval Molker.

„Jsme již nad pevninou,“ upozornil Rall. „A jak se to nyní rojí!“

Vskutku, moře světel běželo jim vstříc, hnalo se pod jejich nohami a mizelo zas na východě. Nová světla noří se ze tmy na západě, daleko však na jih i na sever sahá mihotavá záplava.

„Je-li možno, že by byli takhle četní? Již teď?“ žasl Rall.

„Zdá se, nepochybně,“ mumlal Molker.

„A to protínáme jen severní úsek,“ upozornil Rall. „Kam až sahá Čína na jih!“

Dlouho dívali se dolů na roj mihotavých jisker. V jejich seskupení bylo možno tušit velká města, menší osady i jednotlivé dvorce. Ale překvapoval počet, svědčící o velké hustotě osídlení.

Pak najednou světla mizí. Rázem. Na východ se sunou, ale západ přichází již, dále postupuje temný. Zas však – „Hle, zas řada!“ ukazuje Molker.

Opravdu, několik světlých bodů za sebou se táhne v dlouhé řadě.

„Hlídají si i západní hranici,“ dí Rall. Jeho hlas je skoro skleslý. Ale najednou ho vytrhuje Molker:

„Nuž!“ praví rázně. „Nejsou dosud nepřáteli! Ale s něčím počítají. A jest jich mnoho. Je dobře i toto vědět včas. Hlavu vzhůru, Ralle! Však se Amerika nedá!“

„Ano! Jen dál!“ volá i Rall povzbuzen. „Ať je jak chce,“ obrátil se jako s výzvou k východu, kde dole hasla slabá rudá záplava a nahoře už vyhlížela

zelenavá Nova se svým velkým kotoučem. „Ať je jak chce, najdete nás připraveny!“

„Ano – všichni!“ doložil významně Molker, pozdvihnuv pravici k Nově. Ale Rall si asi sotva všímal důrazu těchto slov. „A teď,“ zvolal, „ke slunci! Teď vydáme se my na pochod, abychom si chytili v Římě ještě večer!“

Sáhl do pák strojů. Stroje hvízdly, zazpívaly vysoko. A Astra se rozeběhla, rychleji a rychleji se hnala. K slunci spěchala, jež na západě bylo skryto za oblinou zeměkoule.

Prudkým letem sviští Astra ve výšinách, skoro vzduchoprázdných. Bez odporu jako střela letí k západu. A hle – na západě slabé světlo. Obzor západní se jasní. Svítá.

Astra dál se žene, západ hoří v červáncích.

Teď – hle – slunce vyšlo na západě.

XXXVIII.

„Tak ostře, že odpověděli? Je to možno?“

„Skutečnost, pane doktore!“

„Nečekal jsem věru, Amerika přec je zemí nejsmělejší odvahy –“

„Nemohu si pomoci, zklamali jsme se.“

„A jednal jste se všemi, příteli Clarcku? Jak jsem vám uložil?“

„Zajisté! S panem presidentem Ralmontem, státním tajemníkem Grahamem, oběma Alnory –“

„I s Donaldem?“

„I s tím.“

„A názor tohoto muže? Zvláště by mne zajímalo –“

„Radil, abychom se v zájmu vašem, v zájmu jména doktora Allrightona, ani nezmínili před nikým o této věci. A pan Graham řekl ještě, že pro zásluhy doktora

Allrightona v době bojů s Personem se budou snažit zapomenout na váš návrh. Ale jednati že o něm nemohou.“

„Tedy ani jednat nechtějí?“ řekl doktor Allrighton a vrásky na jeho čele se zlobně stáhly.“

„Nechtějí.“

„Ano, to je správný výraz,“ rozzlobil se doktor, „nechtějí mít odvahu. Proto uhýbají, chytráci, i zbabělci!“

Clarck jen pokrčil rameny.

„A poukázal jste,“ chytal se ještě doktor Allrighton, ač chabě, jiskry naděje, „poukázal jste na naše pokusy, jež jasně ukazují možnost –“

„Poukázal, pane doktore! Chtěl jsem prováděti zkoušky, byl jsem přesvědčen –,“ mávl rukou, „ale nepřipustili nic takového.“

„A důvod? Důvod?“ zlobil se dr. Allrighton.

„To vše má prý jen cenu teoretickou,“ vykládal Clarck trpce. „Nelze prý něco podobného uplatňovat, když jde o důsledky tak vážné a nenapravitelné.“

„Dobře řečeno!“

„trpce se šklebil dr. Allrighton. „Uvidíme však,“ počal znovu, procházeje se pobouřeně po komnatě. „Uvidíme –“

„Snad tady v Evropě to půjde –,“ nesměle nadhodil Clarck. „Amerika pod svým pokrokovým nátěrem zůstává přece zemí opatrnickou. Ale Evropa –!“

„Myslíte snad, že je Evropa lepší?“ utrhl se skoro dr. Allrighton. „Nedejte se v tomhle mýliti!“

„Zkoušel jste již tady něco?“ vyzvídal Clarck dychtivě.

„Ano. U slečny Jely Nekolovy a u prefekta Habra. Pochodil jsem sice lépe, než vy v Americe –“

„Byla by tedy vyhlídka?“ rozohnil se Clarck.

„Počkejte!“ krotil jej Allrighton. „Neřekl jsem ještě, oč jsem pochodil lépe nežli vy –“

„Napínáte.“

„Už přestanu. Rozdíl je tedy v tom, že vás v Americe strašili. Mám dojem, že vám řekli ještě více v tomto směru, než jste nyní tady pověděl –,“ vyzvídavě se zeptal doktor.

„Ano,“ jakoby lhostejně mluvil Clarck, „říkali, abychom se varovali, aby naše myšlenka snad nepronikla na veřejnost, že by mohlo dojít k velkým zmatkům –“

„Však jsem si to myslil!“ zachechtal se doktor. „Nuže, tady je to lepší, mne se pouze báli –“

„Je v tom rozdíl,“ ušklíbl se Clarck. „Ale odmítli také?“

„Skoro. Ovšem, zde se bude ještě jednat, na kongrese brněnském.“

„Vyhlídky však?“

„Asi jako v Americe, myslím,“ odpovídal Allrighton zachmuřeně. „I zde jsou zřejmě lidé přesvědčeni, že je člověk dokonalý výtvor přírody a že je proto krásné vše, co dělá.“

„Mnozí jsou dokonce velmi spokojeni, zvláště sami se sebou.“

„Jistě. Proč by si tedy přáli změny? A dokonce změny, která by se mohla hodně rázně týkati i toho, onoho –“

„I těch, kdož mají rozhodovati –,“ zlomyslně podotkl Clarck.

„Právě! A tím je snad řečeno všechno!“

„Plyne tedy z toho?“ promluvil Clarck významně.

„Řekněte to, Clarcku?“ vzkřikl dr. Allrighton prudce, s jiskřícíma očima.

„Že půjdeme sami!“ odvětil Clarck rozhodně.

„Chcete, Clarcku? Do posledních důsledků?“

„Do posledních mezí za vámi i s vámi!“ opakoval pevně Clarck.

„Výborně! Toť slovo! Příteli!“ zajásal dr. Allrighton. „Děkuji vám! Děkuji vám ze srdce. Máme velký úkol, očistiti lidstvo. Zásluha je přiměřena velikosti úlohy. Ale nelze počítati s uznáním. Ovšem, nechápe-li snad svět dosud našich úmyslů, není ještě toto důkazem, že nemáme pravdy. S tím se dáme v boj –“

„Ano, v boj!“ vznícenĕ zvolal Clarck.

„Zkusíme zde ještě, bude-li Evropa ochotna pomáhati k zvelebení svého příští, odmítne-li však, své cesty nezradíme, s ní se neodchýlíme.“

„Neodchýlíme!“

„A poznají obě země stopy naší činnosti, Evropa i Amerika –,“ prorokoval dr. Allrighton.

„Budou snad klnouti tajemným silám, jež zasáhnou do jejich žití, ale přijde čas, a uznání s ním. A i když ne, –“

„Vědomí dobře vykonané práce také mnoho znamená,“ podotkl Clarck.

„Ano, příteli!“ souhlasil dr. Allrighton. „A takové vědomí my míti budeme –“

„Chceme jen dobro –,“ vážně řekl Clarck.

„A k němu nelze jinak, než potlačením zla.“

„A ničiti zlo není zlem.“

„Výborně, Clarcku! A krásným je, jít proti proudu,“ dokončil dr. Allrighton.

„Rozhodnutí kongresu však vyčkáme?“ tázal se Clarck.

„Ano. Ovšem, kde jsme započali, pokračujme klidně dále. Nevím, proč bychom na příklad měli ustávati v pátrání po Personových druzích. S tím nesmíme čekati a bude nutno zachytiti stopy, dokud jich čas nesmaže.“

„Víme ovšem pouze o dvou –,“ upozornil Clarck.

„O Bolkovi s Frohenem,“ souhlasil dr. Allrighton, „Víme ovšem jen, že oba unikli a žijí. Bolek přežil katastrofu špilberskou a byl zjištěn s plnou bezpečností dva dny na to v Praze.“

„Spolu s Frohenem," dodával Clarck. „Ale od té doby jejich stopy mizí, jako by se byla země slehla po nich."

„Nepohltila jich, a jsou tedy na ní," suše řekl dr. Allrighton. „A když tady jsou, najdeme je. Tyto buňky staré zlotřilosti první musí pryč!" dodal s tvrdou nenávistí.

„Ale jestliže se nemýlím, pan prefekt Habr prohlásil, že nutno zapomenout starých vin," posměšně upozornil Clarck.

„Pan prefekt Habr byl vždy optimistou," odpověděl dr. Allrighton, „a následky své mírnosti již zažil. Jí se stalo, že byl na konec pan Person v Praze svrchovaným vládcem nad Evropou a pan Habr bědným psancem v Brně. Jeho postup tedy nemíníme napodobiti."

„Prefekt Habr umí dobře zapomínat," pousmál se Clarck.

„Umí, pravda! Je to vlastnost osobně snad ušlechtilá, nese-li si člověk za ni sám své následky. Ale v zájmu celku něco takového nelze doporučiti. Spravedlnost musí býti tvrdá."

„Musí býti odplata!" souhlasil Clarck. „Tím spíše, že je také výstrahou."

„Správně, příteli! Opak vždy je zločinem na lidstvu, jemuž zločinec je nepřítelem. Proto dlužno súčtovati s druhy Personovými, ač jejich činy patří staré době."

„Nebude to ovšem lehká věc," upozornil Clarck. „Bolek je sic hodně citový, a proto zranitelný, je i těžkopádnější. Ale za to Frohen! Lstivý, opatrný –"

„Nevím, zdali Bolka nepodceňujete," uvažoval nyní také Allrighton. „Měl jsem ho vždy za velice nebezpečného –"

„Uvidíme," poddával se Clarck. „Není také vyloučeno, že by Bolek mohl překvapiti svět –"

„Myslíte Strucksův předpis?“ zastavil se dr. Allrigton.

„Ano,“ pravil Clarck. „Když zahynul Dermatt, vyprávěl jste, myslím, že měl Bolek uloženo od Persona najít tento předpis.“

„Dermatt o něm tvrdil Personovi, že jej má,“ uvažoval dr. Allrighton, „Person tomu, pravda, věřil. Bylo přesvědčení, že si Dermatt někde tento poklad skryl.“, „A Bolkovi byl dán úkol –“

„Není ovšem jisto,“ obracel dr. Allrighton, „že Dermatt vskutku získal Strucksův předpis.“

„Ale je to možno. Nezapomeňte, že Person zvláště ke konci své vlády velice se oddal pití, často velmi nezřízenému. A Dermatt byl stále kolem něho. Měl-li Person Strucksův předpis u sebe, je pravděpodobno, že Dermatt se mohl k němu dostati.“

„A myslíte, že snad Bolek Strucksův předpis našel, ale Personovi zatajil svůj nález?“

„Mám to za možné,“ mínil Clarck. „A proto se s tím musí počítat.“

„Dobře!“ řekl dr. Allrighton. „A víte, co z toho plyne pro nás?“

„Nedrážditi ho?“ pokoušel Clarck.

„Zničiti ho! Bez lítosti!“ vzkřikl dr. Allrighton.

„Dobře,“ řekl nyní zase Clarck. „Ale napřed bude třeba dostati jej.“

„Ano. O to jde.“

„Má dítě. Malou dcerušku,“ řekl Clarck významně.

„Výborně, Clarcku!“ vzkřikl dr. Allrighton. „Ano! Ano!“ opakoval. „Takto –! Tak!“

XXXIX.

„A je opravdu tak hezký, jak říkáš?“ zeptala se stará Marfa, jdouc s Marynou k domovu, kde netrpělivě čekala na ně matka Stanýlová.

„Hezký? Je krásný!“ odpověděla dívka snivě, dívajíc se zamyšleně očima stranou k zemi obrácenýma, ale zřejmě nic nevnímajícíma před sebou.

„Je hezčí než Kodela?“

„Ale, Marfo! To se přece nedá vůbec srovnávat! Kodela je mladý, silný, ale jeho síla je neotesaná, hrubá – Jurko, to je jiný člověk. Vzdělaný, jemný –“

„Máš ty věru štěstí, holka! Takový člověk!“ řekla stará Marfa skoro závistivě.

„Štěstí?“ ohrnula Maryna rty. „Snad, pravda. Děvčata mi všechna závidí,“ obrátila se k stařeně, „ale –“

„Kdyby si tě chtěl vzít, viď!“ pochopila Marfa.

„Vzít?“ řeklo děvče skoro trpce. „To nechce.“ A Maryna hned vysvětlovala, tvářic se lhostejnou: „Ostatně by to byl nesmysl,“ řekla. „Sotva si odbyl zkoušky, má teď jiné starosti, musí hledět, aby dostal slušné místo.“

„U soudu?“ ptala se Marfa.

„Ovšem, je právník,“ odvětila Maryna. „A čeká ho nyní, že ho pošlou z Brna někam ven –“

„Někam ven!“ rozčilila se Marfa. „Co si to zase lidé vzpomněli! Že dříve někde bylo město, lezou tam zase, vystaví několik domů, říkají tomu město, a už hned úřady sem – to není správné, aspoň podle mého ženského rozumu –“

„Nemůžeme zůstati zde všichni,“ pokusila se Maryna opraviti názor staré Marfy, „lidstva bude brzy přibývati, co s ním na jedné hromadě? Bude lépe, když se lidé trochu rozlezou.“

„A když ti také tvůj hoch odleze, viď!“ zlobila se Marfa.

„Stejně by šel, Marfo!“ mávla Maryna rukou zdánlivě lhostejně.

„Ale ty ho máš přece, Maryno, ráda!“ zastavila se Marfa.

„Ráda? To mám,“ zasmála se Maryna vesele.

„Nu, tak, tedy –“ mínila Marfa.

„Ale, Marfo, snad si nemyslíš, že se teď lidé mají rádi proto, aby se vzali –“

„A proč tedy?“ žasla stará Marfa.

„Proč? Proč se mají rádi?“ rozesmála se Maryna na plné kolo.

„Ano, proč? To bych ráda věděla?“ mluvila Marfa důtklivě.

„Ale, Bože, Marfo!“ rozesmála se dívka. „Aby se měli rádi!“

„Rádi!“ zabručela Marfa. „Rádi a rádi je rozdíl –“

„V tom můžeš mít pravdu,“ zasmála se Maryna znovu.

„A tvůj Jurko, jak o němí vyprávíš –“

„Jen se vyjádři jasně!“ obrátila Maryna k Marfě své čtveračivé oči.

„Nezdá se, že by byl chladný milenec.“

„To také není,“ přiznala Maryna bez nucení.

„A ty?“

„Asi jako on,“ smála se Maryna.

„Maryno!“ řekla Marfa výstražně. „Já ti leckdy pomáhám, kryji tě před matkou, ale nerada bych –“

„Bláhová!“ zasmála se Maryna klidně. „Jurko je přece vzdělaný člověk –“

„Vzdělaný člověk!“ ohrnula Marfa nos. „Podle tohohle –“

„Nerozumíš tomu, Marfo!“ odsekla Maryna rozhněvaně. „Teď přece nejde jinak –“

„Snad,“ připouštěla Marfa. „Jsou divné doby,“ dodala.

„A byly!“ řekla Maryna. „Víš, kdy vlastně jsme se spolu sešli doopravdy?“

„Nevím, neříkala’s mi dosud. Vypravuj!“ hořela Marfa zvědavostí. „Kdy to bylo? A jak?“

„Kdy, vím,“ usmála se dívka. „Ale jak – milá brachu, je už horší.“

„Pamatuješ se přec,“ naléhala Marfa.

„Právě, Marfo, nepamatuji.“

„Ale jdi! Tropíš si žerty. Že bys nepamatovala –“

„Opravdu ne, milá Marfo!“ stála Maryna na svém. „Byla jsem omráčena.“

„Omráčena? Jím?“ žasla Marfa. „Padouch!“ dodala popuzena.

„Ne tak, Marfo! Za to nemohl. Stalo se v oněch strašlivých okamžicích, kdy Manonina hvězda přecházela nad Brnem a rozsévala zkázu.“

„Ale znali jste se již dříve.“

„Znali, ovšem, a již hodně dlouho. A také naše seznámení bylo zvláštní, skoro divoké.“

„Nevypravovala jsi mi o tom dosud,“ řekla stará Marfa skoro s nevolí.

„Nebylo příležitosti, nepřišly jsme na to,“ omlouvala se Maryna. „Ale ráda to povím, vzpomenu si sama na tu chvíli ráda.

„Stalo se také zde v Brně?“

„Ano. Asi čtvrt roku před příchodem hvězdy.“

„Tedy napodzim,“ chápala Marfa.

„Tak nějak. Ale kdo pak se tehdy staral o roční počasí. Žilo se pod krytem, jako v díře,“ ohrnula dívčina nosík.

„Pravda, pravda,“ přitakala Marfa. „Nuže, tedy,“ naléhala nedočkavě, „jak to bylo, když jste se uviděli poprvé?“

„Kdy jsme se uviděli poprvé, věř, milá Marfo, sama nevím,“ usmála se Maryna. „Chtěla jsem ti vyprávěti, jak jsme se seznámili –“

„Tedy jste se vídali už předtím?“ tázala se stařena.

„Ano, hodně dlouho, předtím jsem potkávala na ulici mladíka s kučeravým, načesaným vlasem, vysokým čelem, hezkou, veselou tváří –“

„To byl on?“ třásla se Marfa zvědavostí.

„Ano, on,“ usmála se Maryna.

„A věděla jsi, kdo je? A co dělá?“ naléhala Marfa.

„Viděla jsem na něm, že je student. A podle věku bylo patrno, že by mohl býti brzy hotov.“

„A všímal si tě? Znal on tebe?“

„Jak pak by ne?“ řekla Maryna skoro uraženě. „Mne si všímali a všímají všichni, kdo mne potkají,“ dodala sebevědomě.

„Nedivím se,“ řekla Marfa a přeletěla zrakem dívčinu postavu i tvář. „Jsi opravdu kráska!“

„Ah, což!“ mávla Maryna rukou. „Děvčat je! Ale bylo vidět, že se mu líbím, mnohokrát se obrátil za mnou a sledoval mne,“ vyprávěla.

„A neoslovoval tě?“

„Neodvážil se,“ vysvětlila Maryna. „Víš, dívala jsem se na něho studeně, jak největší rampouch na spodu krytu,“ zasmála se.

„A při tom se ti také líbil.“

„Líbil! A jak! Byl vždycky hezký –“

„A kdy konečné se osmělil?“ ptala se znovu Marfa.

„Kdy se osmělil? Když jsem ho chytla do náruče,“ zasmála se dívka „Do náruče? Ty? A jak?“ užasla stařena.

„Hned uslyšíš, jen se moc nediv!“ smála se zase Maryna.

„Jednoho večera,“ počala vyprávěti, „bylo na ulicích rušno. Zase nějaké nepokoje, někdo lidi štval a bouřili se, policie zakročovala, byl pokřik, hluk. Ale dělali jej pouze někteří, většina lidí si šla po ulicích po svém, nedbajíc rozruchu.

A tu najednou se strhl zase poplach, zcela blízko. Ale měl jinou příčinu – splašil se kůň, štíhlý hnědý koník, říkali mu „poslední koník Brna“, nevím, který úřad ho choval, snad jako památku, co kdysi bývalo. Koník byl mírný, všichni lidé ho znali, ale tu chvíli mu něco vlezlo do hlavy a milý koník se hnal po kraji ulice, vleka za sebou trosky vozíku.“

„A hnal se k Jurkovi?“ usoudila Marfa.

„Ano, zvláštní náhoda, zabočil náhle k nám, já šla několik kroků za Jurkem a viděla jsem, jak se koník stáčí, že musí rozbitý vozík vlétnouti na chodník a přímo na Jurku.“

„Ze zadu?“?

„Ano.“

„A Jurko nic netušil?“

„Pranic! Lidi křičeli, kývali, ale dělali to i předtím, a Jurko šel nějak zamyšlen – A nebezpečí už v týle –“

„A ty?“ třásla se Marfa rozčilením.

„Skočila jsem k němu, chytla ho a strhla stranou, k sobě –“

„Vyvázl?“

„Jen tak se rozbitý vozík smýkl mimo něho,“ řekla Maryna.

„Byl rád, že? Ale jistě ohromen,“ mínila Marfa.

„Byl, to se mu asi ještě nestalo – aby ho totiž strhlo na veřejné ulici mladé děvče do své náruče –“

„Do náruče? Tak jsi ho chytla?“

„Tak. Nebylo možno jinak,“ pýřila se Maryna.

„A co říkal? Neztratil duchapřítomnost?“

„Myslím, že ne, aspoň soudíc podle toho, co mi řekl,“ usmála se Maryna něžně.

„Co pak ti řekl?“ hořela Marfa.

„Že by takhle chtěl zůstati do smrti –“

„Vtipný hoch!“ chválila Marfa.

„Náramně!“ řekla Maryna. „Zachránila jsem mu život a udělal mi za to skoro ostudu. Musila jsem ho z náručí skoro vystrčit –“

„Ale jdi!“ smála se nyní Marfa. „Toho si jistě nikdo nevšiml. Vždyť mohl omdlít leknutím!“

„Vím,“ usmála se Maryna. „Nezlobila jsem se také na něho.“

„A šla jsi s ním –“

„Šla.“

„A od té doby jste spolu mluvili.“

„Ano,“

„A kdy – kdy jsi mu dovolila, aby tě obejmul?“ ptala se Marfa, pozorujíc, že dívka jí počíná odpovídati stále úsečněji. „Budeme už doma, hovoř rychle!“ naléhala.

„Ah, to už nestojí za vyprávění,“ mávla Maryna rukou. „Nedovolila jsem mu to vlastně – nikdy –Ale – –“

„Jak to, nedovolila! Přece –“

„To je těžko vyprávět, má milá Marfo!“ zvážněla Maryna. „Pamatuješ se na strašlivou noc, kdy přecházela Manonina hvězda nad Brnem? To už jsi byla u nás.“

„Pamatuji, pamatuji,“ přisvědčila Marfa. „Vyběhly jsme tehdy z domu, hrozil zřícením – A ty ses nám ztratila –“

„Odtrhli nás ve zmatku – vše utíkalo – Ale v tom mne chytil za ruku –“

„On – Jurko?“

„Ano! Byla jsem šťastna, že ho vidím, tolik jsem se bála –“

„A odvedl tě?“ dychtivě zvídala stařena.

„Dav nás strhl, dostali jsme se k náměstí. Prchali jsme přes ně – v tom se za děsného rachotu kryt rozevřel –“

„Nad vámi?“

„Přímo nad námi. Vše kolem prchalo, my už nemohli – Ale skočili jsme k pilíři – trosky nad námi se vzepřely o pilíř a utvořily stříšku – ale srazily nás k zemi u pilíře –“

„Hrůza!“ děsila se Marfa.

„Byla hrůza!“ otřásala se Maryna. „Oheň padal s nebes, proudy vod se řítily, všechno se třáslo, dunělo a hřmělo –“

„Omdlela jsem,“ končila dívka své vyprávění. „A když jsem procitla, byla jsem v jeho náruči –“

„A, pamatuj si, Marfo,“ vstupovala do dveří domu, v němž bydleli, „je vždycky chyba, dostane-li muž ženu, příliš lehce. Neváží si jí potom –“

XL.

„Je třeba si ujasniti všechny okolnosti. Určitě, přesně. Nesmírná je důvěra, nám věnovaná naším lidem. Když vložil celou svoji budoucnost do rukou rady tří. Nás tří. Ale stejně nesmírná je naše zodpovědnost. Musíme si toho být vědomi. Proto si musíme rozebrati, co chceme, proč to chceme a pak, jak to uděláme,“ mluvil Šanwang.

„Začněme s tím ‚proč,“ pravil suše Ssi-wen. Mladík skoro prostřed obou starců, rozumem však, vahou svojí stejně významný.

„Dobře! Mluvme krátce!“ ujímal se tedy slova Mienthu. „Věc je ostatně jednoduchá. Nepřátelství trvá od pradávných věků mezi žlutými a bílými. Mnoho bylo bojů mezi nimi. Před tisíci lety připravovala se bílá Evropa na útok na Čínu, aby jí odňala její uhlí. Naši předkové Evropu předešli a zdolali. Ale neudrželi si dlouho vlády nad Evropou. Ne osobní síla, ne statečnost anebo důvtip zvítězily. Strašný Strucksův

předpis, strašlivá ta látka rozdrtila žlutou moc, v Evropě i tady, v naší vlastní zemi.

Tvrdá byla bílých odveta a rozšířila dále propast mezi plemeny. V našich duších po takovém utrpení neuhasla touha po pomstě ni po desíti stoletích. A když jsme viděli příznivou chvíli, učinili jsme nový pokus o dobytí nadvlády. Využili jsme chvíle, kdy svět se třásl hrůzou z blížící se Manoniny hvězdy. Šlo nám při tom také o prostředek moci nesmírného dosahu, o prostředek moci bez konce. Person, jediný muž, dovedl se sám zmocniti předpisu, nazvaného podle Struckse, který bílé lidstvo – podle svého přesvědčení – přímo velkolepě zajistilo na Maltě.

Naše věc se tedy mohla zdařiti a mohla míti skvělý výsledek. Byl to velkolepý podnik a mohl nám dopomoci k jisté vládě nad světem. Kdyby se byl zdařil! Ale nás postihlo zklamání, naše výprava v den desátého ledna byla vyzrazena Astrou, překvapena v pochodovém útvaru, tedy k boji nepřipravena, a proto byla snadno zdolána a zničena.

Zas je jasno, že my nikdy nemůžeme zapomenouti na tyto porážky a že musíme hledati pomstu za ně. Stejně musíme počítati s tím, že nám bílí neprominou útoku, jejž jsme učinili na Evropa v okamžiku strašlivého společného nebezpečí.

Vzhledem k tomu všemu nezbývá než boj. Ale pro boj mluví také jiný důvod. Je zázrak, co vidíme kolem sebe. Plodnost stoupla u všech tvorů země, z počtu početí již v těchto několika měsících je jasně viděti, že i lidstva bude přibývati měrou úžasnou. Lékařská fakulta ve Slunečním Městě patrně má pravdu, že jde o vliv paprsků, jež naše slunce vysílá od pádu Manoniny hvězdy na ně. Zřejmě se dostala na slunce látka, jíž dříve na něm nebylo. Z ní patrně vycházejí nové paprsky, které byly nyní určitě zjištěny ve slunečním záření.

Dříve jich nebylo, aspoň ne v pozorovatelné síle. Nyní mohou býti stanoveny zcela lehce a je také bez pochyby prokázáno, že působí zvláště působivě na plodivou sílu všeho tvorstva.

Ale ať je jakkoli s tajuplným úkazem nových paprsků, jisto je, že lidstva bude přibývati netušenou měrou. Nebude hned, ale časem dojde k tomu, že nebude dosti místa na zemi pro její obyvatelstvo. Někdo bude musit ustoupit a není možno jinak, nežli že to bude celé plémě. Naší povinností je se starat, aby tento osud nepostihl plémě naše. Bude tak jen spravedlivo, ježto nejsme horší bílých, naopak, náš žlutý kmen si uchovává jádro zdravější a má proto spíše právo na život.

Dojde tedy k boji a to k zoufalému boji o bytí či nebytí celých ras. Má-li však boj býti, ať je hned! Dříve než se lidstvo rozmnoží. I obětí bude nyní méně nežli za sto, dvěstě let. Proto náhled můj je – neváhati!“

Starý učenec a státník malýma, kosýma očkama pohleděl na oba druhy a obrátiv se k Šanwangovi, tázal se: „Slyšeli jste náhled můj. Co ty soudíš, velký presidente?“

Šanwang odpověděl bez váhání: „Co ty, moudrý Mienthu.“

„A já se připojuji,“ dodal Ssi-wen bez vyzvání.

„Nuže, dobře,“ pokýval president Šanwang lesklou, holou lebkou. „Ale kdy a jak? Co soudíte? Ty, Ssi-wene, znalče Evropy?“

„Myslím, že je třeba začít hned. V Evropě je rozvrat, dlouho potrvá. Znám Evropu dobře, je to země, kde se přemýšlí víc, než je zdrávo. Skoro země šílenců. To je ovšem pro nás velmi vhodné, naše oběť bude sama pomáhati nám. Dlužno tedy začít s věcí, dokud trvá slabost protivníkova. Není vyloučeno, že zesílí tito lidé časem. Vedle toho nevěřím, že Strucksův předpis zmizel docela a navždy. Bude nutno

vyřídit věc dříve, než se tato hrozná látka objeví, neboť každý její držitel je nepřemožitelný.“

„Tedy, započíti ihned?“ zdvihl Šanwang bílé obočí a podíval se na Mientha.

„Ihned!“ kývl Mienthu.

„A začíti vskutku s Evropou?“ tázal se Šanwang. „Je to vskutku lepší? Není Amerika silnější a zdravější a proto nebezpečnější? Osud Evropy jí bude výstrahou, připraví se –,“ nadhodil.

Ale Mienthu potřásl záporně hlavou. A Ssi-wen počal vykládati:

„Pro Evropu mluví příčin několik. Za prvé, že je to naše půda, nerozlučně spjatá s Asií. Chceme-li být doma klidni, musíme mít Evropu. Budeme pak pány celé jedné pevniny. Vedle toho je Evropa blíže, snáze přístupná. Je také od nás na západ – země se točí od západu k východu – pro mne se to hodí, mám jakýsi záměr – méně významný sic, ale snad se uplatní – Hlavní ovšem je: Snad bude varována Amerika, zničíme-li bílou Evropu. Nepomůže jí to, budeme-li chtíti, neodolá také –“

„Neodolá?“ otázal se vážně Šanwang.

„Neodolá!“ potvrdil Ssi-wen znovu pevně. „Počítati však je nutno také s tímto: Kdybychom začali s Amerikou, Evropa, vždy zaujatá proti nám, pochopí situaci a vrhne se na Čínu. Jsme pak vysazeni dvojstrannému útoku. Počne-li věc s Evropou, sotva zasáhne hned Amerika. Než se vzchopí, bude vyřízeno. Proto se mi tento postup zdá být bezpečnějším.“

„A já bych dodal důvod, také jistě vážný,“ připojil se Mienthu. „Amerika umí pracovati, do nedávna, před Personem, živila půl Evropy. Možná, že by bylo dobře nechati ji, jako kolonii, poplatnou – dokud nebylo by třeba její půdy pro přebytky našich lidí –“

„Velmi dobrá myšlenka!“ pokývl hlavou Šanwang. „Znamenitá! Uvidíme tedy. A začneme s Evropou. Prostředek však?“ zdvihl zase obočí.

„Já jsem pro věc, kterou navrhl již Ssi-wen a o které pracuje,“ bez váhání prohlašoval Mienthu. A Ssi-wen rozradostněn chápal se hned výkladu:

„Myslím, že je nutno vyvoliti jiný prostředek, než byly dosavadní. Ne, že ztroskotaly. Ale byly nákladné i nebezpečné. Každý boj přináší škody všem, i straně vítězné. Není-li to nutné, načpak zmenšovati sílu národa, zvlášť našeho, jenž vytrpěl již tolik?“

„Souhlasím, že bylo by i v našem zájmu,“ mínil Mienthu, „pokusiti se o úspěch způsobem, jenž nečinil by nároku ni na krev ani na pot národa. Náš lid má nyní dosti práce s budováním nových sídel, není času na přípravy na nákladnou válku. Povolí nám sice vše, oč požádáme, učiní vše, co jim nařídíme. Ale obětavost i trpělivost mají svoje meze. Nový neúspěch by mohl být i pro nás samé nebezpečným, kdyby byl zas vážnou ranou pro národ. Půjde-li však o věc, která lid náš nebude stát obětí, můžeme ji podniknouti se svědomím mnohem klidnějším.“

„I pro případ neúspěchu,“ pousmál se Šanwang.

„I pro tento případ,“ odpověděl Mienthu s přátelským úsměvem.

Nyní však se Šanwang vážně obrátil na Ssi-wena s otázkou:

„Jsi však hochu, přesvědčen, že jistě se podaří záměr, o kterém jsi hovořil? Že najdeš věc, jež úplně by vyhovovala?“

„Jsem přesvědčen pevně o úspěchu, pane presidente!“ odpověděl Ssi-wen s důvěrou. „Moje přesvědčen nezklamalo, v horních vrstvách ovzduší jsou vskutku zárodky, jichž potřebuji. Našel jsem už leccos vhodného, mohl bych už vycházeti od toho. Ale doufám, že se mi podaří najíti věc ještě vhodnější. I

kdyby však k tomu nedošlo, co mám, pravím, k tomu postačí. Bude třeba pouze vypěstovati tu věc a ovládnout ji plně. Ale to už jest jen otázkou času. Neukvapíme se ovšem, počítám, že tyto práce potrvají dva, tři roky, než bude vše zcela bezpečné –“

„Je třeba velké opatrnosti. Jde také o náš lid!“ starostlivě kýval Mienthu svou šedou hlavou, tázavě se dívaje na Ssi-wena. I president Šanwang utkvěl vážným zrakem na tváři mladého učence.

Ssi-wen se jen mírně pousmál. „Ne bez důvodu,“ odpovídal klidně, „dal jsem postaviti svoji laboratoř tady, na Zeleném vrchu, na jehož svahu jsem postavil svůj dům. Tam –“ ukázal oknem na severní svah, „několik desítek kroků odtud prochází se v této chvíli moje nevěsta. Tam budou v nedlouhé době probíhati se a hráti si mé děti – stačí, pánové, na důkaz, že jsem si své věci jist, že je bezpečná a že se nikdo báti nemusí, že bude někdo u nás doma ohrožen?“

„Stačí docela, náš mladý příteli!“ povstával president a tiskl ruku Ssi-wenovi.

„Tato záruka nás jistě může uspokojit,“ pousmál se Mienthu.

„Doufám,“ řekl Ssi-wen.

„Bude ovšem třeba vyzkoušet hotovou věc na nich a v jejich zemi,“ upozornil Mienthu.

„Počítám s tím,“ souhlasil Ssi-wen. „Nejraději bych věc zařídil tak, aby byla jen pro ně, ovšem, to je velmi nesnadno.“

„Ovšem, to by –,“ načal Mienthu, ale odmlčel se.

„Uvidíme,“ pravil Ssi-wen. „Rozhodně se vrátím mezi ně, jak budu mít vše připraveno. Další postup vyplyne pak již z poměrů. Možná, že se podaří vše zaříditi při jednom, ale pochybuji –“

„Bude asi třeba vyrobiti tady všechno v náležitém množství,“ soudil president, „té možnosti tam sotva

bude. Ale to se uvidí. Nuže, tedy naše rozhodnutí? Podnik Ssi-wenův?“

„Podnik Ssi-wenův!“ pevně, tvrdě řekl Mienthu.

„Ano!“ pravil Ssi-wen.

„Připojuji se. Je přijato!“ slavnostně prohlásil Šanwang, president.

Rozcházeli se.

„A všechny válečné přípravy obmezíme,“ mluvil president, „bude se pracovati jen o strojích pro elektrickou závoru a opatří se nejnutnější bitevní a dopravní letadla.“

„Zastavíte též vysílání výzvědných letadel do Evropy?“ tázal se Ssi-wen. „Kdyby se některé nevrátilo, najdou-li je, budou varováni.“

„Spíše je to zmate,“ Mienthu se usmál, „budou počítati s válečným útokem.“

„Také pravda,“ povoloval Ssi-wen.

„Přec však obrátíme hlavní svoje úsilí na plodnou práci,“ radoval se president. „Místo strojů bitevních vystavíme mocné stroje pro dopravu, místo ničivých přístrojů válečných se dáme do výroby hospodářských strojů, v klidu, a když bude třeba, za elektrickou hradbou, bude se náš národ rozvíjet a množit, vzkvétat –“

„Porosteme! Porosteme!“

Vyšli před dům, rozhlédli se krajem, zatopeným teplem zářivého slunka jarního. Kvetly sady na Zeleném vrchu, svěží zeleň kryla pole, louky, v daleku se leskl stříbrný pás řeky Han a za ním dále zrcadlí se plochy jezírek.

Kdesi dole skřivan vzlétal k slunci, zpíval, zpíval – A na větvích pučících stromů v zahradě na svahu vrchu ozvaly se v odvetu sedmihlásci, zvonivá jich píseň nese se nad stromy k modré obloze.

Dole v zahradě se kmitl bílý dívčí zjev.

„Sienli!“ promluvil Šanwang.

„Tvá nevěsta,“ děl Mienthu. „Kdy bude z vás muž a žena, hochu?“ ptal se. „Tato zahrada je vskutku stvořena pro mladé lidi.“

„A pro malé děti,“ poznamenal president.

„Maličko, přátelé,“ usmál se Ssi-wen. „Dnes či zítra, doufám, přivezu z modrých výšin věc, jež bude vyhovovat mému přání. Pak bude hlavní část mé práce hotova a bude možno myslit na vlastní štěstí.“

XLI.

„Strýčku! Strýčku Marku!“

Přidušený hlas Fráňův se ozval, chvějící se, uděšený. Marek prohlížel na zahradě mladě stromky, letos z jara zasazené. Občas po obědě sem zacházíval, těšil se, jak stromky bujně rostou, jak se mají k světu. Zašel sem dnes, ač byl čas žní a práce kypěla. Ale Marek byl vždy se svým jídlem o polednách velmi zkrátka hotov a než ostatní dokončili svůj oběd, rozhlédl se přece po hospodářství.

Také Fráňa ztratil se dnes brzy od stolu. Ale u něho šlo o příčinu jinou. Fráňa zašel přes dvůr do druhého křídla domu, aby aspoň letmo se podíval do dvou pokojíků, světlých, útulných, jež připravoval za hnízdečko pro novou rodinu na Bedlinském dvoře.

Sem měl v krátké době uvésti své sladké děvče, Toničku svou milou, pro ni vyzdoboval se vší něžnou péčí tyto pěkné místnosti. Tajně ovšem, aby dívka nevěděla, vše mělo být milým překvapením pro ni. A dnes aero, které s nákladem potřebných věcí před polednem vrátilo se z Brna, přivezlo pro mladou domácnost několik velmi hezkých předmětů.

Nejhezčí z nich bylo velké zrcadlo, jež ovšem bylo určeno pro mladou ženu a jež tajně, jako ostatní, se

mělo postaviti do jejího pokoje. Starý Zvonek, který s aerem přiletěl, měl však obavy. Dal zrcadlo na vrch nákladu a zrovna k oknu – „to’s měl vidět, jak svítilo ve sluníčku! Viděl jsem vás, jak děláte u Bedliny, zrovna se tam někam odraz slunce od zrcadla mihl, lekl jsem se, aby zrovna nepadl Toničce do očí. Hned by věděla, oč běží, to víš, ženskou snadno nenapálíš!“

Ale nestalo se. Zvonek složil náklad bez závady, co patřilo do Fráňova bytu, naložil hned tam. Fráňu ovšem nebylo lze zdržeti, aby po návratu s pole nevymkl se vhodně pozornosti Toniččině a nezaběhl se podívat, zdali Zvonek přivezl věc dobře.

Byl spokojen. Sám zrcadlo, velké, obdélníkové, pohybující se mezi dřevěným, vkusně vyřezaným rámem na lesklé niklové ose, postavil na připravený stolek. Prohlížel je, sem tam obracel a pochvaloval si, jak zrcadlo pěkně, čistě ukazuje.

Musil však jít k obědu, volali již na něho. Musil tedy opustiti budoucí svůj ráj. Ale jedl rychle, naobědval se dříve nežli ostatní. A hned – přes dvůr – do pokojíka přemilé své Toničky, ženy rozmilé!

Ale vešel, nepatrnou chvilku se tam zdržel. A již Fráňa vyběhl a volal, jak jsme slyšeli: „Strýčku! Strýčku Marku!“ Marek překvapeně zdvihl hlavu od roubu, jejž před několika měsíci tu, na pláněti byl vštěpil. A vidí, jak Fráňa úprkem sežene k němu.

„Co je? Co se stalo?“ ptá se polekán.

„Strýčku! Strýčku! Neviděl jste tu nic? Tady z našich oken, neletělo nic?“ ukazoval Fráňa na okna svého příštího bytu.

„Nic jsem neviděl,“ odvětil Marek. „Ale díval jsem se tuto, na rouby, nezdvihl jsem hlavy. Co se stalo? Vždyť se celý třeseš?“

„Strýčku, to je hrozné! Kdybyste byl viděl –!“

„A co? Co se stalo?“ naléhal opětně Marek.

„Zrcadlo, strýčku!“

„Rozbité?“

„Ne – ale pryč!“

„Pak je někdo přenesl, či schoval ze žertu,“ konejšil Marek synovce, nabývaje klidu. „Však se najde –“

„Ne – uletělo oknem,“ povídá Fráňa.

„Fráňo! Zbláznil jsi se?“ žasne Marek. „Co ti napadá?“

„Vždyť jsem to viděl, strýčku!“ trvá Fráňa na svém.

„Co jsi viděl? Pověz tedy souvisle a klidně, co se stalo!“

„Šel jsem po obědě do druhého křídla, do našeho bytu,“ počal tedy Fráňa vyprávěti. „Zvonek přivezl nám dopoledne mezi jiným zrcadlo, moc pěkné, pro Toničku. Před obědem jsem byl v bytě také, sám jsem zrcadlo postavil na stolek.“

„A přišel jsi tam nyní a je pryč,“ mínil Marek. „Ovšem,“ ukázal na okna, „okna jsi měl otevřena!“

„Ano, byla otevřena,“ připustil Fráňa, „ale zrcadlo bylo ještě v pokoji.“

„Na stolku bylo, když jsi otevřel?“ tázal se Marek.

„Ne – letělo zrovna od stolku k oknu –“

„Cože?“ žasne zase Marek.

„Ano, strýčku, věřte mi, co povídám! Jak jsem otevřel dveře, uviděl jsem zrcadlo, jak je na půl cesty mezi stolkem a otevřeným oknem.“

„Na půl cesty! A samo letělo?“

„Úplně samo!“

„Nikdo ho nenesl?“

„Naprosto nikdo. Nikdo v pokoji nebylo, neozval se ani šelest, ale zrcadlo se zvolna pohybovalo k oknu.“

„Úžasné!“ diví se Marek. „A co se stalo, když jsi vkročil?“

„Jako by sebou trhlo, poskočilo k oknu – Trochu zachytilo rohem o okno, slabě zazvonilo, ale kmitlo se oknem a bylo pryč –“

Potřásaje hlavou kráčel Marek s Fráňou k jeho bytu. Vešli. Fráňa ukazuje: „Tuhle, na stolku stálo, zde jsem je postavil před obědem.“

„A když jsi sem vkročil teď?“

Fráňa se vrátil ke dveřím, otevřel je a postavil se do nich. „Tady –“ ukazuje asi doprostřed místnosti, tadyhle se neslo –“

„Jak vysoko?“ ptá se Marek.

„Asi takhle –,“ ukazuje Fráňa, „ve výši, ve které je střed otevřeného okna.“

„A když jsi vstoupil?“

„Teď si vzpomínám,“ sáhne si Fráňa na čelo, „že vyskočilo výš – ale zároveň se rychleji hnulo k oknu. A tudy asi proletělo –,“ ukazuje, „narazilo koncem, zadním, nahoře o okenní obrubu –“

„Kde asi, ukaž!“ žádá Marek.

„Tuhle asi, skoro veprostřed,“ ukáže Fráňa.

„Však, hleďte, strýčku! Hleďte! Tady je stopa, olejový nátěr na obrubě okna.“

„Opravdu, je zde zřejmě stopa po úderu a nátěr je na tom místě otřen, zcela znatelně.“

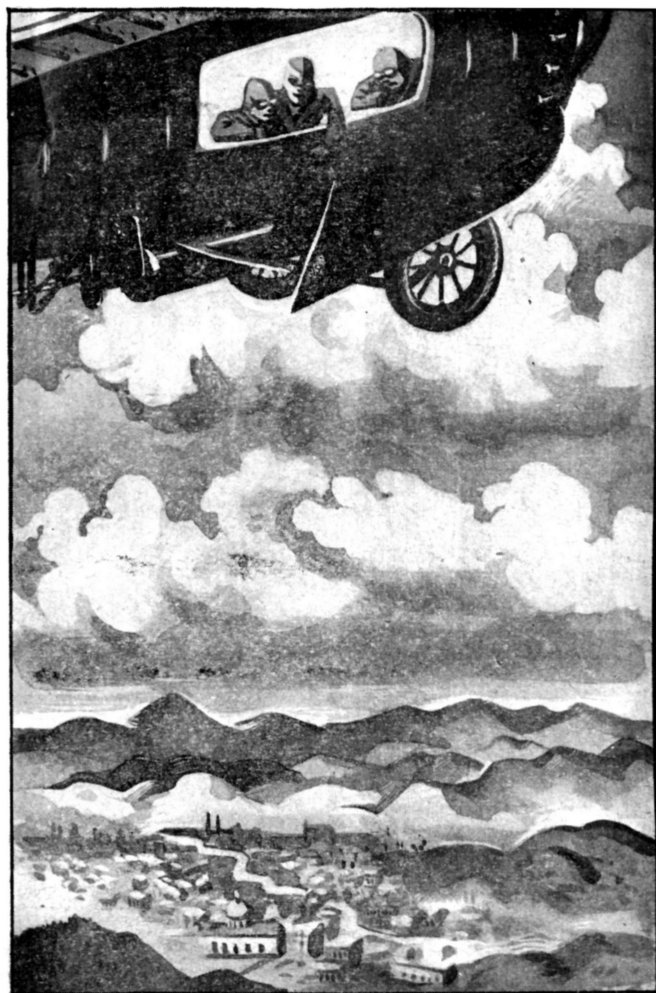
„Vidíte, že bylo, jak jsem řekl,“ praví Fráňa.

„Zvláštní! Zvláštní věc!“ zaražen hovoří Marek skoro více pro sebe. Postaví se k oknu. Pak se zeptá Fráni: „A kterým směrem se ti asi zdálo, že zrcadlo letělo, když opustilo okno?“

„Takhle – trochu stranou!“ mávl Fráňa rukou, ukazuje z okna. Podíval se teprv nyní z okna směrem, který ukázal, s ním se vyklonil í Fráňa. A oběma jedno slovo klouzlo z úst:

„Bedlina!“ překvapen zvolal Fráňa.

„Bedlina!“ řekl Marek hlasem, který naznačoval, že nečekal nic jiného.

Tamhle již je Řím, zde z prava plyne Tiber.

(Str. 290)

XLII.

„Řím! Vidíte jej?“ ukazuje Rall. „Tamhle již je Řím, zde zprava plyne Tiber.“

„A počítali jsme dobře,“ libuje si Molker.

„Ano, správně,“ přidává se Rall k němu. „Svým rychlým letem k západu jsme se dostali k Římu ve chvíli, kdy slunce nad ním má ještě tři hodiny do západu.“

„Již však třeba zmírniti let, Řím nám přímo letí v ústrety.“

„A hle!“ ukazuje znovu Rall. „Alka! Zrovna s námi přilétá!“

„Opravdu!“ žasne Molker. „Shodli jsme se, věru, zázračně!“

S druhé strany vskutku štíhlý bílý stroj se snáší k Římu. Jako by si řekly, Alka s Astrou, zastavují nad návrším vatikánským a pak spouštějí se zvolna na prostorné přístaviště nedaleko hvězdárny.

Stroje stanuly a otevřely svoje boky. Molker s Rallem vystupují, Mac a jeho mladá žena Adda seskakují s druhého. A s třetí struny, z bílého domu blízko hvězdárny, vybíhá mladý muž, asi třicetiletý, bledé, milé tváře.

„Buďte vítáni! A zdrávi, přátelé!“ volá k příchozím.

„Buďte zdrav i vy, náš milý Azetti!“ pozdravuje jej Molker, napřahuje pravici svou k němu.

Svítali se, představili, pokud se již neznali, a Azetti zval všechny vlídné do domu. „Však co stroje?“ otázal se cestou. „Vy máte s sebou řidiče,“ obrátil se k Mácovi.

„Ano,“ řekl starší Alnor, „a stroj již obstará.“

„A u naší Astry toho není třeba,“ pousmál se Molker.

„Bude brzy větrno, jak slunce se sklání k moři,“ upozornil Azetti.

„Naše Astra se však nehne," vysvětloval Molker, dávno hrdý na Astru. „Její stroje tisknou ji teď k zemi, jako ji dřív hnaly do výše. Nepohne se, ani kdyby –"

„Jde jen o to," vmísil se Rall Alnor do rozmluvy, „zdali může zůstati tam, kde jsme přistáli. Nebude-li na překážku. –"

„Naprosto ne!" tvrdil Azetti. „A je-li jinak bezpečna, prosím, nechte ji jen tam, kde přistála!"

Vcházeli tedy do domu. Po širokých, světlých schodech vystupovali. Ale bylo zřejmě viděti na omítce zdi, že okna jsou nově, teprve nedávno proražena. V prvním: poschodí ve světlé předsíni jim Azetti ukázal na jedny z dveří a otevřel je před nimi. Vkročili, štíhlá, bledá paní, zjevu mladistvého, podlouhlého obličeje, tmavých očí, vlasů havraních jim přicházela vstříc.

„Mira, moje choť!" představil ji Azetti.

S obdivem se zahleděli na mladičkou ženu Azettiho. Nebylo jí patrně ani devatenáct let, svěžest mládí, jeho půvab dýchal z celé její bytosti. S úsměvem jim podávala ruce, její líčka zahořela jejich obdivem. Ale její radost nesetřela stínu smutku, jehož nádech ležel v jejích očích. I z jejího úsměvu se zdálo, že zavanul tichý stesk.

Adda rozběhla se k mladé paní, nadšeně ji objala.

„Jak jste milá, paní Azettiová! Jak jste sličná! Promiňte mi upřímný můj obdiv!"

Mile tiskla Mira ruce Addiny. Obrátila se pak, pobízejíc hosty dále do bytu. Starý Molker, který stejně jako ostatní znal historii Azettiho lásky, pokud ovšem mohla být známa vzdáleným, povšiml si, s jakým nadšením se mladý hvězdář dívá na svou krásnou choť, jak je šťasten obdivem, jí vzdávaným. Všiml si však také, že se při výjevu setkání ni jednou oči krásné Miry neobrátily k Azettimu a že se ho nedotkly.

Ale za malou chvíli seděla celá společnost v jídelně Azettiově a při zákuscích družně, živě hovořila.

„Italie tedy již je zase italská," hovořil Molker, který vzpomněl, jak dva národové před nedávnem stáli proti sobě v horách sicilských.

„Ano," odpovídal Azetti. „Stěhování jest již téměř skončeno. Německý lid navrátil se za Alpy, ba, někteří i do Alp –"

„Vskutku?" tázala se paní Adda.

„Ano, byli tak navyklí na chlad a na horské pláně, že si zase vybrali kraj podobný, ač jim byly otevřeny širé roviny."

„Brunn a Herman sídlí v Berlíně," poznamenal Rall.

„Jsou prý spokojenější, než bývali v Římě," řekl kdosi.

„Přirozeně," soudil Molker. „Národ srůstá se svou půdou. I když je snad od ní odtržen, lne k ní po staletích, cosi tajemného jej k ní poutá. A jak může, navrací se k ní."

„Bylo viděti i na Italech."

„A na lidu Kida Snědého," vykládal Azetti. „Prodrali se vlastně částí italskou od Ahaggaru až na pobřeží, předhonili Italy. A nebýt zakročení vlády, které provedl inženýr Graham, byl by Snědý Kid se táhl celou Italií vzhůru."

„Ale jsou už také doma," pravil starší z Alnorů.

„Jsou a pomáhal jim sám Bertini. Sehnal lodí, co se dalo, i nákladních vzducholodí a pomohl Kidovi do nížin uherských buď rovnou vzduchem, nebo po Adrii. Teprve pak mohlo dojíti k přesunu Italů do staré vlasti. Zmenšené ovšem, neboť východní část Sicílie zmizela při katastrofě Etny."

„Etny již není?"

„Není," řekl Azetti. „A vyhasl i Vesuv, jeho oheň udusily asi vody při přechodu Manoniny hvězdy."

„Bude aspoň nyní vaše půda klidnější," mínil Molker.

„Jistě," přitakal mu Azetti.

„Tepla máte tady stejně dost," usmál se Molker.

„Až dost," přiznal Azetti. „Však uvidíte zítra, slunce stojí na třicáté rovnoběžce a Řím leží na dvaačtyřicáté. Máme slunce skoro nad hlavou."

„Však to u vás roste," smál se Mac Alnor, „stačí pouhý pohled s letadla a vidíš, že jsi nad šťastnou zemí."

„Mnoho dělá moře," mínil Azetti. „Vzduch je u nás stále vlhký, teplo jest, všemu se daří –"

„I dětem?" usmál se starý Molker. „U nás se teď dějí zázraky, děti, samé děti!" A přívětivě se podíval na mladou ženu Azettiovu.

Zarazil se však. Měl dojem, že se líce paní Miry skoro tvrdě stáhly. Pohleděl na Azettiho, zpozoroval, že se neodvážil podívati při tom na ženu. Jako by chlad z obou zavanul. Ale Azetti hned odpovídal, zřejmě hledě dáti rozhovoru jiný ráz:

„Také u nás pozorujeme, že populace stoupá. Nevíme však, zdali je to způsobeno velikým zlepšením hmotných poměrů, v nichž lidstvo žije, anebo zda dlužno hledati příčinu v působení obrozeného našeho slunce. Je to vědecká otázka," ukončil suše, „a bude nutno se jí vskutku zabývati."

„Konečně jde o zjev, který musí býti lidstvu milý," řekl Mac Alnor. „Vždyť byla naše země dosud prázdna. A teď otevrou se lidstvu, možná, celé kontinenty."

„Nebude-li vaditi přílišný žár sluneční," mínila paní Adda.

„Doufáme, že nikoli," odpovídal Molker. „Slunce, docházejíc nyní blíže k točnám, rozděluje svoje teplo rovnoměrněji po celé zeměkouli. Nad tropickými krajinami přechází nyní rychleji, dál se také od nich vzdaluje."

„Rozdíly mezi teplotami zimními a letními však v starých mírných pásmech budou nyní větší.“

„Pravděpodobně,“ prohlásil Molker. „Slunce bude v nich v létě vystupovati výše a v zimě se vzdálí víc než dříve. Ale rozdíly budou značně zmírněny tím, že vlhkost vzduchu stoupne při zesíleném slunečním záření. Rozhodně naše léta nebudou nesnesitelně horká a zimy zase nebudou krutější, než bývaly před tisíci léty, kdy naše slunce bylo dosud při síle.“

„A je pravdou, že se již nyní mění ráz celých kontinentů?“ tázala se ještě paní Adda.

„Jest,“ odvětil Molker. „Austrálie má nyní změněný směr větrů, pokud bylo možno zjistiti. Nemá pravidelných větrů z jihu, které byly studené a suché, naopak tah vzduchu jde k ní povětšině od severu, od rovníku. Dostává tak vláhu, oživuje. Ze stejných důvodů však odnášejí nyní větry páry z krajin střední Afriky a tato část africké pevniny se zvolna, ale jistě vysouší,“

„Nemusí se tedy lidstvo báti, že nebude pro ně místa.“

„Jistě nemusí,“ pokrčil Molker rameny. „Doufáme,“ dodal skoro posměšně, „že nebude již nikdy válek ani rozbrojů a že na zemi již bude jednou ráj.“

„Přes to, myslím,“ pousmál se Rall, „že schválíme všichni návrh pana prefekta Habra, aby byla Evropa a Afrika jen pro bílé a všichni žlutí aby se vrátili ke svým do Asie.“

„O tom nebude as pochyby,“ souhlasil Azetti. „Chceme míti ve svých zemích plnou bezpečnost.“

„My se také míníme zabezpečiti, jak to bude možno,“ vážně řekl Molker.

„Což u vás jste šťastnější,“ nadhodil Azetti. „Jste ve své zemi jeden národ. My v Evropě máme trochu složitější poměry.“

„Snad se lepšíme i zde,“ ozvala se paní Mira. Skoro k překvapení ostatních, neboť vzájemnému hovoru všech dosud pouze trpně naslouchala. „Aspoň rozchod Němců s Italy byl velmi pěkný.“

„Ano,“ živě hned souhlasil Azetti. „Jisto je, že nezbylo ni stopy po nedávném nepřátelství ve změněných poměrech.“

„Herman s Bertinim jsou tedy přátelé?“ zeptal se Molker.

„Jsou a opravdu,“ dotvrdil Azetti. „Desátý leden, společný boj proti žlutému vetřelci nad Černým mořem, vskutku oba národy sblížily. A tak se dohodli v klidu o všech otázkách, jež přinášelo převzetí země národem od národa druhého.“

„Vy jste ovšem zůstali zde,“ poznamenala paní Adda.

„Jsem původu italského,“ řekl Azetti, „má choť vlastně také. A já nedělám nic jiného, než moji předkové před staletími. Nemohli se odtrhnouti od své hvězdárny, když národ zemi opouštěl. Já zůstávám věren hvězdárně, když se národ zase vrací.“

„Ale Herman i Brunn se prý velmi snažili, aby vás dostali do Berlína!“

„Snažili, velmi,“ řekla paní Mira. Ale její hlas byl bezbarvý a těžko bylo najíti v něm trochu hrdosti nad mužem. Ale nevynikla z těchto slovech ani trpkost, že zůstala Mira v Římě.

„Mají lidí dosti, nové ještě vychovají,“ podotýkal Azetti. „Hamburskou hvězdárnu krásně obnovují. Ovšem nedosáhnou asi vaší, americké –“

„Amerika zase bude šťastnou zemí,“ skoro vzdychla paní Mira.

„Doufáme. A vynasnažíme se, by jí byla,“ vřele řekl Rall.

„I přírodní poměry jsou u vás příznivější,“ soudil Azetti.

„Věříte, že zakládáme kávovníkové plantáže i v Kanadě, na sever od Hurónského jezera?“

„A máte štěstí, ač se to zdá podivným, že přicházíte do krajů, jež byly dosud prázdné. Zakládáte vlastně všechno nově. Kdežto my zde se spravujeme se starým.“

„Je mnoho na tom pravdy. Máme sice práce více,“ potvrzoval starší Alnor Azettiho myšlenku, „ale její výsledek nás více těší.“

„Vaše města budou zcela nová,“ řekla paní Mira.

„Budeme mít vlastně pouze jedno město,“ usmíval se Molker.

„Jedno?“ podivil se Azetti.

„Ano,“ odpovídal Molker. „Nebude už ani Nových Yorků ani Chicag, nebude už mrakodrapů. Založíme jedno město od Pacifiku až po Atlantik, v něm budou pole, zahrady i louky. Netiskneme se již v budoucnosti na jedno místo, chceme býti v úzkém styku s přírodou. A se sluncem, se zlatým sluncem!“

„Amerika!“ vzdychl Azetti.

„Celý svět je krásný!“ řekl na to Molker. „Jest jen třeba umět žil. Zdravě, silně žít! My staří snad už to ani dobře nedovedeme,“ usmál se, „ale tihle mladí jdou již dobrou cestou. A jejich děti půjdou za nimi. Budete se i vy dívati do světa veseleji, až se vám tu budou batoliti dvě, tři pacholátka,“ pousmál se schválně na paní Miru.

Čekal, jaká bude její odpověď. Viděl stranou, že i Azetti se dívá po ní starostlivě. Snad to všechno vycítila. Úsměv přeletěl jí po lících. Ale bylo zřejmo, že se přinutila do něho. A řekla:

„Není všude Amerika.“

Ale neznělo to příliš srdečně. A najednou k tomu dodala: „Zůstanete dnes u nás laskavě všichni a přijdete hned po návštěvě u pana prefekta Bertiniho. Prosím o to. A počítali jsme hned s vámi.“

Bylo to trochu bez souvislosti. Ale vytušili, že je druh hovoru, který není paní Miře příjemným. Azettiovi však bylo těžko. Rozuměl víc, nežli druzí, stesk se mu zahryzl do duše. Hovor však skutečně odbočil a po chvíli si povšiml Molker, že se slunce sklání k západu.

„Je vskutku čas," řekl, „chceme-li dnes ještě navštíviti pana prefekta."

„Doprovodím vás," nabídl se Azetti. „Vrátíme se potom sem a po večeři se podíváme na hvězdárnu."

„Pan ředitel Lermont z Prahy přijede zítra?" tázal se Rall.

„Ano," řekl Azetti. „A zítra dopoledne srovnáme výsledky svých pozorování –"

Rozloučili se s paní Mirou, odcházeli. Vsedli do povozu, zajeli na Kapitol. Azetti je dovedl až k Bertinimu, představil je. Ale vyžádal si, aby u prefekta na něho počkali, v malé chvíli že se vrátí.

Seběhl se schodů paláce prefektova, vskočil do auta. Letem vichru hnal stroj ulicemi římskými. Spěchal zpět do svého bytu. Skočil do domu, zanechav auto před vchodem, a vpadl do výtahu. Stiskl tlačítko, a výtah se hnul, Azettimu však se vlekl, plížil – Vyrazil skoro dveře, bytu, vstříc mu přišla uleknutá Nina. Na otázku, je-li paní doma, odvětila: „Odešla, před malou chvílí –"

„Kam?" zašeptal Azetti.

Nina pokrčila rameny a pohleděla plna soucitu do jeho ztrhané tváře. Cítil její soustrast, vytrhl se, odbíhal. A co svištěl výtah dolů, letěl Azettimu před očima výjev, jenž se odehrával malou chvíli před příchodem amerických hostí.

Azetti přistoupil ke své mladé ženě. Seděla u stolu, knihu v ruce, ale viděl, že je zamyšlena, její duch že zase někde bloudí. Něžně položil jí ruku na rameno; zalekla se, mimovolně uhnula. Nedbal toho však.

„Miro, ženo drahá!“ zahovořil měkce. „Víš, že dnes je tomu zrovna čtvrt roku, co jsi mou?“

Zbledla, zachvěla se. „Vím,“ zašeptala skoro a sklopila hlavu.

„Přijedou nám hosté z Ameriky, dovedu je k panu prefektovi –“

„Vím,“ přerušila jeho slova „a potom přijdou zase sem. Vše je připraveno.“

„Nepochybuji o tom,“ odpovídal, „ale –,“ zaváhal, „máš tedy vše hotovo?“

„Ano,“ potvrdila nehlasně.

„Budeš tedy doma odpoledne – nepůjdeš již – pryč?“ mluvil nejistě.

Viděl, jak se schoulila. Rozuměla: Ptal se – ne ptal – prosil nejistou svou otázkou: „Nechoď v dnešní den tam – na hřbitov!“

Mimovolně přikývla. Azetti zajásal, uchopil její pravici a v slzách ji pokryl horoucími polibky.

To bylo před dvěma hodinami. A nyní – je pryč!

Přece však naděje mu svitla – nemusí být tam – u Gangoly! Potřebovala snad něco – ne, musí se přesvědčit! Musí tam – musí!

Šíleným letem hnalo se teď Azettiho aero. Divoce se hnalo známým směrem. A pak zmírnilo svůj kvap a níž se sneslo, nehlučně se nyní vznáší. – Zdaleka je viděti je prázdno u Gangolovy mohyly. Prázdny, opuštěny jsou i cesty hřbitova. Srdce Azettiho poskočilo, rozběhlo se.

A najednou zarazí se – ztuhne – Tam – ano – Štíhlá postava se blíží vchodu – Mira!

Mira se skloněnou hlavou vchází na Campo Verano.

XLIII.

V kruh usedli největší hvězdáři starého i nového světa. Nejstarší z nich, Američan, Molker, započal:

„Srovnáme si tedy, milí přátelé, nejprve jen ve volném rozhovoru svoje poznatky a názory o nových poměrech našeho světa."

„Nebude stejně možno nic jiného," souhlasil s tím pražský Lermont. „Jednak je doba našeho pozorování příliš krátká – na příklad země od dopadu Manoniny hvězdy neoběhla o mnoho víc nežli polovinu dráhy kolem slunce –"

„Zcela správně," pravil Azetti.

„Vedle toho naše pozorování od oné chvíle osudné se dala po většině na hvězdárnách porouchaných."

„Nebo nově budovaných," připomenul Rall.

„Právě. Zrovna naše velké stroje," dokončoval Lermont, „přirozeně utrpěly nejvíce. Proto naše pozorování, zejména záhad naší Novy Inky," usmál se na Alnora, jsou velice nedokonalá."

„Jistě," pousmál se vlídně starý Molker. „Pracováno bylo jistě ze všech sil, ale okolnosti byly velmi nepříznivé. Musíme s tím tedy počítati, že co si dnes řekneme, spíš bude pokusem o blížení se skutečnosti, nežli její vystižení. K ní však samé, jako vždycky, dospějeme mnohem později. Dospějeme-li k ní vůbec."

„Přes to nebude však bez užitku," mínil, „co dnes řekneme. Nuže, doprostřed věcí! A tam je slunce. Měříme a sledujeme jistě všichni sílu slunečního záření. Tedy, výsledky! Stejně prozatímní ovšem."

„Správně zdůrazňuje pan ředitel Molker prozatímnost našich výsledků," ujal se slova ředitel Lermont. „Bude třeba měřit dále, po léta – Není jisto, jak se dále uplatní vzplanutí první při nárazu obou těles nebeských, jaké bude jeho trvání, není-li ovšem již věcí minula. Je možno doufati, že další záření slunce bude stálé, jeho síla že nebude klesat vážněji. Pro naše práce mohu prohlásiti, že jsme neshledali v

poslední době ani klesání a ani stoupání síly slunečního záření.“

„Totéž můžeme říci i my,“ potvrdil Azetti.

„My taktéž,“ přidal se Rall.

„Pokud pak jde o sílu slunce, samu, myslím, množství energie, sluncem vysílané?“ pokračoval Molker.

„Slunce podle našich měření má vyšší teplotu, než mívalo před ochladnutím v druhém tisíciletí a na počátku třetího. Tehdy byl žár slunce na povrchu jeho odhadován na 5840 stupňů Celsiových. Nyní přesahuje 7000 stupňů. Zvýšil se také však průměr slunce, z 1,391.000 km na skoro jeden a půl milionu kilometrů.“

„Výsledkem změn těchto je,“ ukončil strahovský ředitel svoji zprávu, „že slunce vyzařuje nyní do prostoru skoro o dvacet procent více energie nežli kdys. Na zemi slunce neochlazené vrhalo za vteřinu sílu, rovnou 250 bilionům koňských sil, z nich země pohltila asi třetinu, ostatní vyzářila do prostoru. Nyní padá na zemi ve vteřině energie, přibližně se rovnající třem stům bilionů.

„Solární konstanta, to jest množství tepla, které sáláním ze slunce přijde za minutu na jeden čtvereční centimetr plochy země, kolmé k paprskům, je nyní jistě přes 5 kalorií proti tehdejším 4 kaloriím,“ pravil Rall.

„Zhruba výsledky ty souhlasí,“ podotkl Lermont. „Různosti budou a jsou pochopitelny. Vliv pohlcování slunečních paprsku naším ovzduším je také nestejný a bude se dále měniti. Je jisto také, že vlhkost vzduchu bude stoupati. Na povrch země proniká ovzduším nyní energie 2.30 kalorií proti dřívějším asi 1.94. To asi bylo souhlasně zjištěno o množství energie, vysílané sluncem.“

„Ale jakost paprsků těch?“ otázal se Molker.

Pokrčili všichni rameny. A mínění všech vyjádřil Azetti:

„Staré slunce sestávalo z prvků týchž, co země. Přes padesát jich bylo zjištěno dle paprsků slunečních, rozložených v barevné vidmo, podle čar, které jsou pro jednotlivé prvky příznačné. Teď se slunce změnilo. S Manoninou hvězdou přišly nové živly na slunce, ve vidmu jsou nové, dosud nebývalé čáry, a slunce vysílá zvláštní paprsky, jež působí mocně na plodivou sílu všeho tvorstva.“

„Původ ovšem paprsků těch,“ krčil rameny, „je zcela neznám, a jejich působení zatím nevysvětlitelné.“

Nikdo nedovedl říci více, proto Molker pokračoval:

„Zda změnilo slunce obrovitým nárazem, jejž utrpělo od Manoniny hvězdy, svoje místo v prostoru, zdali pozměnilo svoji dráhu vesmírem, se sotva dá nyní zjistiti. Putuje as dále směrem k apexu, snad se zcela nepatrnou změnou.“

„My jsme konali v tom směru měření,“ oznámil Azetti. „A máme dojem, že se apex, cíl sluneční na obloze, který býval poblíž hvězdy Vegy v souhvězdí Lyry, nyní kryje přímo s Vegou.“

„Takže by došlo jednou k srážce slunce s Vegou,“ usoudil Molker. „Nebude to ovšem brzy,“ počítal, „ač Vega se blíží k nám rychlostí 15 km za vteřinu a slunce se svou soustavou urazí za vteřinu 20 km.“

„Dohromady přiblíží se 35 km za vteřinu,“ připojil se Rall, jenž rád se zabýval těmito propočty. „Vega je však od nás vzdálena asi 36 roků světelných, čili světlo s ní k nám letí 36 let. A ježto světlo urazí za vteřinu 300.000 km a letí tedy asi 8.500 krát rychleji, nežli činí vteřinové přiblížení slunce s Vegou, uplyne 8.500 krát 36 let, než by se potkaly. Přes 300.000 let.“

„Jestliže se nezměnila také rychlost slunečního pohybu při nárazu,“ upozornil Molker. „Zdánlivá jeho

dráha na obloze se ovšem změnila,“ usmál se; „snad vskutku k vůli našemu Rallovi a jeho roztomilé Ince,“ usmál se poznovu. „Země nejen že obíhá rychleji okolo slunce a rychleji se točí okolo své osy, také její osa zvětšila svůj sklon a slunce, které dříve dospívalo na 23 stupňů 27 minut daleko od rovníku, dostupuje nyní až na stupeň třicátý.“

„V starém světě se dostane nad Kahýru,“ poznamenal Azetti.

„U nás v Americe nad Floridu a za Nový Orleans,“ dodával Rall Alnor.

„Stejně ovšem bude docházeti na jih nad Natal v Africe a na Porto Alegre v jižní Americe. Budou, či už vlastně jsou, zkrácena roční počasí, zvýšeny teploty letní, zostřen zimní mráz, – to však nebude tak zlé, ježto zeměkoule vůbec je teď teplejší a rozdíly teplot bude mírniti větší vlhkost ovzduší. O všem tom by bylo možno hodně dlouho mluviti a patří to spíše zeměpiscům. Pro nás naléhavá je úprava kalendáře, aspoň prozatímní.“

„Jednali jsme již o věci předběžně. Naše měření a výpočty nasvědčují tomu, že se země otočí kolem své osy 360 krát v době, za kterou teď oběhne kol slunce. Souhlasí s tím další vaše pozorování?“

Potvrdili jednomyslně. Ale všichni mínili, že doba pozorování byla příliš krátká, než aby se mohlo navrhnouti něco stálého. Usneseno tedy navrhnouti zatím ponechání kalendáře starého a vypuštění posledních šesti dnů v roce. Dráha zeměkoule měla býti dále sledována velmi bedlivě, aby mohl býti kalendář upraven konečně.

Mimovolně vrátili se zase v řeči k počasí. Azetti si vzpomněl, na Grahama a na jeho baterie, vyprávěl, jak dělají si nyní teplo nebo chladno v Saharské Metropoli podle svojí libosti.

„Člověk nyní vskutku bude všemocný," zahořel Molker mladickým zápalem. „Při neomezeném množství energie, kterou poskytují tomodyny rozbíjením atomů, je již lidstvo kryto, zajištěno, jeho vliv je bezmezný."

„Ovšem," upozornil Lermont vážně, „pouze v jeho lidském dosahu. Co je mimo, vymyká se moci člověka. Mohlo by být dokonce i nebezpečím pro člověka přes velikou jeho moc."

„Co je mimo dosah," pohnul Molker hlavou skoro nevrle, „nemůže být pro člověka nebezpečným. Neboť naopak je zase člověk mimo dosah toho nebezpečí."

Lermont pokrčil jen rameny. Totéž učinil však Rall.

„Mluvíme již tedy zřejmě o Nově," obrátil Molker. „Dobře tedy, k ní! Změřenu ji celkem máme, průměr činí přes 4.700 kilometrů, vzdálenost od země asi 420 tisíc kilometrů. Větší tedy je než naše stará luna, něco málo vzdálenější. Správné, že?"

Mlčky přikývli a Molker pokračoval:

„Doba otáčení kolem vlastní osy 33 dní, kolem země oběhne za 22 dní, vyměřeno v nynějších dnech, nových. Tento zvláštní poměr působí, že za tři své měsíce se otočí dvakráte a ukáže nám touž část svého povrchu."

„Nyní dále!" mluvil Molker. „Ráz tohoto nového tělesa?"

„Protivný!" vyklouzlo skoro mimoděk z úst Rallových.

Ostrý pohled Molkerův jej stihl a hned výtka: „Ještě nepromluvilo, když nemělo!"

Smích zabouřil v kruhu přátel, rozesmál se také starý Rallův přítel.

Ale vše hned zvážnělo, když Rall klidně pokrčil rameny a řekl: „Nemohu si pomoci, mám takový dojem. A nejsme tu asi sami v tomto názoru. Snad by bylo třeba uvážiti pokyn z Martu –"

„Pokyn!“ prohodil Molker nedůvěřivě.

„Není to nic jiného, či lépe, nebylo. Stého dne po přechodu Manoniny hvězdy poděkovali z Martu zcela zdvořile za zachránění, ale zároveň posvítili nám na Novu Inku. Proč? Odpovězte, proč? Viděli jste pražské fotografie –“

„Jděte se jich zeptat!“ ušklíbl se Molker. „Proč!“ dodal ještě zle.

„Možná, že na to odpovídá povrch Novy,“ pokračoval Rall, dívaje se na ředitele Molkera, nevybuchne-li po těchto slovech. Ale Molker se jen po Rallovi podíval, nemaje se k další půtce.

Přes to však zakročil včas pražský Lermont, který rozvinul na stole svitek papíru a pravil:

„Tady předkládám pomůcku ku předmětu tomu, mapu Novy, nakreslenou naším asistentem doktorem Horou. Ukazuje povrch Novy se strany, se které jsou viditelný hlavní podrobnosti povrchu. Druhá polovina Novy pokryta je s velké části mořem, které obklopuje širá rovina.“

„Zdá se, že však celkem pustá, málo úrodná,“ podotkl Rall.

„Ano, tento dojeni máme také,“ potvrzoval Lermont. „Živo, jak se zdá, je hlavně s této strany. Méně na severní polokouli, kde je moře Grahamovo a u jehož výběžku se zdvíhá Molkerova hora, spíše na jih od Pásových hor. U vrchu Rovníkového a kolem Kruhového valu.“

„Hory Pásové,“ zmínil se Azetti, „jdou, myslím, po bývalém rovníku.“

„Povstaly zřejmě vzdutím hmoty silou odstředivou na rovníku otáčení,“ potvrzoval Molker, „nyní ovšem osa otáčení leží jinde.“

„A těleso zřejmě prodělalo vážnou změnu polohy,“ vyvodil důsledek Lermont.

„Zdá se,“ krčil Molker rameny. „Kruhový val zase dokazuje,“ vedl hovor dále, „že na Nově kdysi jevila se činnost sopečná. Zřejmě je to sopečný val –“

„Možná,“ řekl Lermont, „vypadá tak, ale – Je mi totiž podezřelé,“ vysvětloval svoje rozpaky, „že Rovníkový vrch, jenž leží poblíž Kruhového valu, nevypadá na sopku.“

„To by ovšem nemusilo býti ještě důkazem,“ vraštil Molker čelo.

„Rozhodně,“ povolil Lermont. „Máte zcela pravdu.“

„Stejně jako ne dost právem mluvili jsme o životě na povrchu Novy,“ mluvil Molker dále. „Pravda, možno pozorovat změny ve vzezření povrchových útvarů, ale původ těchto změn se musí teprv osvětlit. Jsme příliš na počátku těchto prací.“

„Souhlasím,“ Lermont se přidával k názoru Molkerovu, „a myslím, že bude lépe o otázce této mluviti až tehdy, až se více přiblížíme jistotě.“

„Zajisté,“ uvítal Molker s potěšením souhlas Lermontův. „Spíše bychom mohli promluviti o podivné barvě světla Novy,“ navazoval další rozhovor.

„Podivné!“ usmál se Rall.

„Nepopírám, co je pravdou,“ odpověděl Molker, „ale nestavím též domněnky tam, kde se pouze domnívám a nevím jistoty. Světlo Novy jistě působí podivně, je zelenavé, má však zvláštní nádech do žluta.“

„Zeleň Novy však je vskutku zvláštní,“ mínil Azetti, „přechází podivně do modra. Žlutá barva asi působena je železem, jež se vyskytuje vskutku hojně na Nově a vlivem vody okysličuje se v rez. Co však zelené světlo.“

„Zelená světla! Přátelé! Slyšeli jste?“ rozletěly se v tom dveře a vpadla uděšená Adda, za níž objevila se pobledlá Mira Azettiová.

„Co se stalo?“ vyskočili a ptali se jedním dechem.

„A kde?“
„Na Moravě. Pod Hostýnem –“

XLIV.

Co se stalo pod Hostýnem? Asi takto byly později líčeny události onoho žňového odpoledne, kdy na bedlinském dvoře rozešli se Fráňa a strýc Marek, když byli marně luštili záhadu ztraceného Toniččina zrcadla. Fráňa odcházel hned po rozmluvě s některými druhy na pole, Marek se strojil za nimi. Připravovala se na cestu i Tonička, pro něco však ještě vešla do kuchyně, nyní již úplně prázdné.

„Zapomněla jste mi dnes blahopřát!“ ozvalo se náhle za ní zle, výsměšně. Zděšena se obrátila.

Ještě více zbledla, když spatřila protivný, skoro vyzáblý a chtivý Klejtkův obličej. Strach jí zachvěl, když viděla, že je sama s neurvalcem, kterého už tolikrát musila odrážeti. „Nemám, k čemu bych vám blahopřála,“ řekla proto chvějícím se hlasem.

„Mám dnes přece narozeniny,“ posměšně řekl Klejtek. „Je mi šestadvacet let, ten dáreček, co dostanu od vás dnes, se tedy dobře hodí!“

„Ode mne?“ zahořelo děvče hněvem. „Nedostanete nic ode mne!“ zvolalo příkře. „Nechci mít nic s vámi – jděte!“ ukázala ke dveřím.

„Až potom!“ vzkřikl Klejtek divoce a skočiv po děvčeti hrubě po něm sáhl.

Ale zmýlil se. Tonička pevně sevřela své pěsti a prudce odrazila mladíka, jenž odletěl zpět, patrně nečekav tak silné rány.

„Kočko!“ zasyčel. „Myslíš, že se ubráníš? Má budeš, kdybych život za tebe měl dát, ale dobudu tě, třeba –“

Již se vrhal znovu vpřed. Slepě skočil po děvčeti. Ale náhle hnula sebou židle, Tonička ji vrhla útočníku

pod nohy. Převalil se přes ni, ale v pádu ještě se obrátil k východu z místnosti, aby zabránil děvčeti v útěku.

Ale ohrožené dívce dodával strach bystrosti. Viděla, že Klejtek úmyslně se žene zpět ke dveřím, aby nemohla proklouznout kolem něho. Viděla, jak skočil ke dveřím, vzchopiv se a otočil v nich klíčem.

„Pomoc! Pomoc!“ zavolala úzkostlivě.

„Toničko!“ ozval se výkřik za dveřmi. Poznala hlas Márův, po něm hned se ozval prudký úder na dveře.

„Pomoc!“ křičela Tonička zoufale.

Ale Klejtek se jen zasmál. Vítězně se po ní podíval, letmo se obrátiv ke dveřím, jimiž marně Mára zvenku lomcoval – Tonička však pochopila, že musí si sama pomoci. Obrátila se, a jiné nezbývalo – vyrazila okno a již byla v něm – „Strýčku! Strýčku!“ zavolala úpěnlivě.

„Zmije! Bestie!“ zazuřil Klejtek, vrhaje se za ní.

Vyskočila, zapotácela se – hned však za ní skočil Klejtek.

„Teď jsi –,“ sáhal po ní Klejtek, divě rozkacený.

„Lotře!“ ozval se však přísný hlas a mohutná pěst udeřila po Klejtkově hlavě, svezla se však na rameno a odrazila jen Klejtka.

„Darebáku!“ zahřměl znovu Markův hlas. „Proto jsi sem s námi šel? A tohle tropíš, ač víš, že je Tonča nevěstou?“

„Nevěstou?“ zasoptil Klejtek. „Mojí bude dřív! Vy mi jí –« A zuřivě se vrhal proti Markovi, v ruce jeho se zaleskl nůž – V tom však v okně kuchyně se zjevil Mára – přímo skočil po Klejtkovi.

V pravý čas – srazil Klejtka, když napřahoval ruku na Marka, a celou vahou těla padl na něho. Zároveň však rychle chopil jeho pravici a sevřev ji, vykroutil mocnou silou z ruky útočníkovy záhubný nástroj.

„Tak takový jsi!“ vzdechl Marek, ohromený náhlým nebezpečím, užaslý nad zuřivostí Klejtkovou.

„Strýčku! Strýčku!“ rozplakala se mladá dívka. „Byl by vás zabil!“

„Být tady Fráňa,“ řekl Mára, „bylo by už po tobě, ničemo!“

„Díky Bohu, že tu nebyl!“ odpověděl Marek. „A bude lépe, když se o tom nedozví. Vy přijměte můj dík!“ stiskl vřele Márovu ruku.

„Teď však jdete do práce!“ obrátil se i k Toničce. „Ty,“ řekl Klejtkovi, „jdi kam chceš! Nechoď ani mezi nás! Anebo, nechceš-li, aby se tvůj hanebný čin vyzradil dřív, nežli odtud zmizíš, jdi do práce mezi ostatní! Ale věz, že jsi tu poslední den! Zítra dopoledne jede Zvonek do Brna, vezme tě s sebou. Bedlinský dvůr není pro ničemy.“

Klejtek se zlověstným pohledem maličko váhal, pak se vydal stranou k poli.

Marek obrátil se k Márovi: „Zachránil jste mne dnes,“ opětoval svůj dík.

„Snad i mne,“ dodala vřele Tonička.

„Oh, tušil jsem něco takového,“ prohodil Mára, „šel jsem po něm. Proto,“ odmítal zásluhu.

Odcházeli k poli pod Bedlinou, hovoříce, nedbajíce ničemy. Neviděli, jak se po nich obrátil a za nimi zahrozil. Došli na pole a přidali se k ostatním, práce vřela již po širém lánu. Žací stroje sem a tam měřily pole, požínaly zlatou, šelestící pšenici a kladly ji do dvou dlouhých hromad, vysokých, jež se táhly po celé délce pole. V žáru práce nevyčetl nikdo z jejich tváří, co se sběhlo.

„Však už je prý čas, hlásili včera z Brna,“ vyprávěl Marek po chvíli ostatním, „je prý velká nouze o potravu. V Praze jsou prý neustálé nepokoje, z hladu.“

„Však my tady také nemáme nadbytek, jak dlouho jsme neměli chleba před nynějšími žněmi! A nebouřili jsme se. Co je to platno, tím nebude mouky víc!“ mínila jedna z žen.

„Pravda, v městech jsou vždy zkrátka hotovi. Není – tedy povyk – musí být! Ale není přece. Ovšem, my zde máme přece lépe, mléka máme dostatek a naše děti ještě netrpěly žádným nedostatkem," usoudila jiná.

„Snad si vzpomenou," připomněl Marek, „že jsme je zvali sem, že mohli jíti. Bylo by se mohlo obdělávati daleko více půdy, kdyby byli chtěli lidé jíti z měst. A osivo bylo, zbývalo –"

„O to snad je nyní spor, stát je chce chrániti pro příští osev, protože je zaručené jakosti, lid –"

„Spíše jeho vůdcové," opravil Fráňa.

„Máš asi pravdu," usmál se Marek, „tito lidé chtějí, aby bylo všechno, co je volné a po ruce, dáno na výživu. I obilí ozimní, které se letos z jara nemohlo vysíti."

„Teď se už snad dohodnou," mínil Pemza, „vždyť už mají obilí se sklizně v jižních krajích –"

„Není to tak snadné," upozornil Marek. „Slyšeli jste zprávy radia, že na sklizeň v teplejších krajinách se vrhá tamní obyvatelstvo a že brání odvozu obilí do jiných krajin –"

„Člověk," řekl Pemza trpce.

„Ano, člověk!" souhlasil stejně s ním Marek. „Ostatně," řekl radostněji, „sklízí se už na víc polích u nás a práce jdou rychle, třeba dosud není dosti vhodných strojů. Jako my i jiní dopravují obilí hned do měst, bude po hladu."

„Ale ne po povyku," řekl trpce Mára. „Najdou si tam jistě zase důvod –"

„To je ovšem pravda," připouštěl Marek.

Tak hovořili. Ale tyto trudné úvahy nekalily dlouho nálady pracujících. Nedopouštěl tomu ani krásný den, teplé slunce, planoucí na modré obloze, a milý východní větřík, který ochlazoval pracující. V dobré náladě dotáhli tedy prostřední díl až na konec pole k

lomu, zakončivše mocnou kupou táhlou hromadu obilí, připraveného pro mlátící stroj.

Ten byl již skoro v polovici pole, rachotící jeho jícen rychle hltil hromadu suchého a praskajícího obilí, z něhož vymlácené zrní se vozy ihned odváželo do dvora a sláma se kupila na mocný stoh.

Nadešla však doba svačiny. Marek pokynul, siréna u mlátícího stroje zaječela. Vše se hrnulo do středu pole ke krátkému odpočinku a prostému občerstvení. Jen dva lidé vzadu zůstali, ovšem, Tonička a Fráňa. „Já mám náš díl tady, chléb i mléko," řekla Tonička, „zůstaneme sami, ano?"

„Zůstaneme, Toničko, má milá!" radostně se usmál Fráňa. „Pojď, sedneme si tuhle ke hromadě, chládek tady bude a větřík sem pěkně fouká. A hubičku pěknou, sladkou mi dáš, dívenko má milá, viď!" zaprosil mladý muž.

Neodpověděla, ale chopivši se ruky snoubencovy zašla za hromadu obilí a beze slova, něžně k sobě přivinula milého. Stáli, tisknouce se k sobě, líbajíce se a opět a opět se dívajíce vzájemně do očí, zářících blažeností.

„Toničko má, milá, drahá!" šeptal muž a vtiskl svoji hlavu na dívčinu šíji. Zavřel oči, opojen jsa vůní, těla jejího, vůní krásných jejích vlasů.

„Milý!" zašeptala dívka.

A – štěstí – pozdvihla ruku, aby ji položila na hochovu hlavu – Dotkla se teď vlasů – oh! – Divý úder – do dívčiny ruky – do Fráňovy hlavy. Beze stonu se shroutilo tělo Fráňovo.

Ale pronikavý výkřik dívčin zazněl, rozlehl se.

Tonička však hned na to prudce hlavu sehnula – nad ní se nyní mihla surová pěst – přeletěla však.

A dívka se vytrhla ruce, jež ji dravě chytla, odskočila od hromady.

„Pomoc! Pomoc!" vzkřikla úpěnlivě.

Klejtek skočil po ní, ale jako vítr rozletělo se děvče, úzkostně křičíc.

„Proklatá!“ ječel Klejtek, vida zmar svého nového úkladu.

Křik se ozval všude s pole.

„Pomoc! Za ním!“ ozývá se hlas Máry, jenž zase byl – jistě ne náhodou – nejblíže.

„Za ním! Tudy!“

„Nadběhněte! K lomu!“

Se všech stran se hrnou lidé, muži, ženy. Klejtek obklíčen. Mára nadběhnuv mu zabraňuje mu uklouznouti za Bedlinu. Jen okamžik stane Klejtek, pak se vrhne k Bedlině. Zatím Tonička, provázena přispěchavší poděšenou Elisou, se vrací k omdlelému Fráňovi a s nářkem se vrhá na něho. Mára zabíhá za návrší, aby ničemovi nadrazil.

„Stůj! Lotře! Stůj!“ křičí muži, kteří ihned pochopili Klejtkův zločin.

Ale Klejtek, vida všudy pronásledovatele, se mocnými skoky dere na vrch Bedliny. Za ním ženou druzí, k lomu se už blíží, k svahu Bedliny. Klejtek dostupuje vrcholu, někteří muži začínají lézti za ním.

„Zpátky! Stůjte!“ křičí náhle Marek mocným hlasem.

„Stůjte! Dále ani krok!“

Zarazili se. A Klejtek zmizel na vrchu. Mára se ukázal na svahu a nerozhodně stanul.

„Bože!“ volá Marek na Pemzu. „Běží zrovna na jeskyň –“

Nedomluvil.

Hrůzný výkřik zazněl s vrchu Bedliny. Krátký, ihned udušený.

Ohromeni patří k vrchu.

A hle – Klejtek. – Či jen jeho tělo?

Nad lomem se objevilo – a teď – vyletělo do výše – a dlouhým obloukem padá – Seběhli se v lomě.

Klejtek ležel, daleko od stěny lomu. Padl naznak. Celá levá strana hrudi zeje děsnou otevřenou ranou.

Ležel bez pohnutí, mrtev.

XLV.

„Vracejí se? Skutečně?“ divil se mladší Valden, přicházeje vstříc správci stavby Dermattova domu.

„Ano,“ radoval se správce, ovšem s trpkým výsměchem. „Už tak dlouho schůzovali, jsou už unaveni. Jdou si odpočinouti, do práce.“

„Myslím, že jim prkně zaťal žílu výnos prefektův, že se vezmou příděly všem práce schopným, nebudou-li zaměstnáni po určitý počet dní,“ mínil mladší Valden.

„Možná,“ připouštěl správce stavby, „ačkoli se spíše zdá, že pan prefekt se dohodl s Klejtkem.“

„Opravdu? Z čeho tohle soudíte?“ divil se Valden.

„Že Klejtek tohle prefektovo opatření přijal celkem klidně. Jak znám Klejtka, byl by jinak rozházel půl světa.“

„Umluvili ho tedy?“

„Patrně,“ souhlasil správec. „A Klejtek sám musel uznati, že takto není možno jíti dále. Všude plno práce, nejkrásnější pohoda a davy lidí proudí ulicemi, hádají se, perou, o práci však nikdo nezavadí.“

„Však, tu jsou!“ upozornil Valden.

Vskutku, několik dělníků vcházelo do průjezdu, jiní se trousili za nimi. Bylo ráno, k osmé hodině, čas k započetí práce nejvyšší. Správce moudře vyšel proti dělníkům, pozdravil se s nimi, jako by se byli rozešli minulého večera, a šel po svém. Dělníci také. Přibývalo jich a v malé chvíli rozlehl se stavbou první úder, druhý, zarachotil jeřáb, zaduněl pád cihel spadlých s rozbírané zdi.

Mladší Valden spěchal zatím po schodišti do druhého patra. A tu přichází mu starší jeho soudruh v ústrety. Mladší běží k němu, přitlumeně volaje:

„Konečně jsou zase tady! Jdou nám pomoci. Teď bude třeba míti oči na všech stranách, nehnouti se odtud –“

„Pravda,“ praví starší, sestupuje se schodů. „Ale –“

„Více než čtrnácte dnů jsme prolézali toto hnízdo marně, oklepali všechny zdi, každou skulinku jsme prohlíželi, každou podezřelou trhlinu. A marno všechno – Teď snad –“

„Ano, pravda,“ odpovídal starší rozčileně, „ale dříve, hned –“

„Co pak se ti stalo? Bolku?“

„Pst! Ticho! Frohene! Nevypouštěj toho slova.“

„Ano, ano, – ale, co se –“ tázal se mladší muž uleknutě.

Tu vyňal starší muž ze záňadří číslo novin, rozvinul je před sebou. „Četl jsi dnešní Ranní zpravodaj?“ otázal se vzrušeně.

„Nečetl,“ praví mladší.

„Nuže, pohleď!“ ukazuje starší muž na zprávu v novinách.

A mladší Valden četl:

„Zabloudilo dítě. Včera k večeru bylo na ulici zadrženo děvčátko asi pětileté, modrooké, s krátkým plavým vlasem. Děvčátko je velmi plaché, zdá se, že do Prahy bylo přivezeno z venkova. Nemůže udati nic o svém bytě, mluví stále jenom o otci a volá po něm. Kdo by něco věděl o původu dítěte, ať se ohlásí v obchodě v Dlouhé třídě, v čísle desátém na levo od vchodu domovního.“

„To jsi četl nyní?“ zdvihl mladší Valden oči.

„Ano, právě teď. A ihned běžím –“

„Počkej, příteli! Jen klid!“ napomínal mladší.

„Klid!“ vzkřikl starší. „Jaký klid! Jde o dítě!“

„Ty myslíš –?“

„Ano! To by mohla býti moje Jolka,“ zavzlykl skoro starší Valden. „Vidíš přece – děvčátko as pětileté, modrooké, s krátkým plavým vlasem!“

„Takových je, příteli!“

„Ach, ne!“ odmítal starší. „A čteš tu – plaché, snad z venkova. A po otci volá, slyšíš, po mně volá! Půjdu hned –!“

„Ani krok!“ zarazil muže mladší velmi rázně.

„Šílíš?“ vzkřikl rozčilený otec. „Musím! Musím –“

„Šílíš ty!“ důrazně řekl jeho druh. „Což netušíš, že tohle může býti léčka?“

„Léčka?“ zarazil se starší. „Ale třeba!“ obrátil se zas rozrušeně. „Musím míti jistotu! Vždyť tu máš popis, nadívej se –!“

„Ano, pětiletá, modré oči, plavé vlásky!“

„Vidíš! Souhlasí to! A jak by to jinak věděli?“

„Tebe zná přec doktor Allrighton?“ zeptal se mladší muž klidně.

„Ano, dobře. Potkali jsme se několikrát u Persona.“

„Ví tedy, že máš modré oči, jsou ostatně u tebe dost nápadné. Má je tedy dcerka po tobě. A k modrým očím patří plavé vlásky. Není to zcela jednoduché?“ pousmál se.

„Možná, ale –“

„A povšimni si, víc tu není! Žádný popis bližší, ani o šatstvu –“

„Pravda,“ připouštěl starší muž, „Ale musíme tam,“ tvrdošíjně trval na svém. „Bože, příteli, jde přece o mé dítě! Jediné, co mi zbylo, a i to ztracené –“

„Dobře, půjdeme,“ připouštěl mladší, „ale opatrně.“

„Vždyť čteš tu, po otci že volá –,“ dojat ukazuje otec.

„I tohle je velmi podezřelé,“ zachytil se věci mladší Valden. „Tys měl dcerku u lidí, kteří ovšem nevěděli,

čím jsi byl za vlády Personovy. Říkals přece, že ses o ni bál již tehdy.“

„Ano,“ potvrdil otec.

„Dítě tam bylo jistě dlouho.“

„Přes tři roky.“

„A tebe uvidělo jen občas,“ pravil ještě mladší z mužů.

„Ano, říkal jsem, že má služba ve větracích stanicích mi nedovolí častý odchod.“

„Uvažuj tedy dobře!“ vykládal mladší z mužů. „I když se tvoje dítě zachránilo v noci desátého ledna –“

„Zachránilo!“ vykřikl skoro Bolek. „Žije, cítím to, vím to –“

„Dobře!“ chlácholil jej mladší jeho druh. „I já jsem o tom přesvědčen – ale rozvaž, ať je tvoje dítě u týchž pěstounů, anebo u jiných, kdyby se ztratilo, po kom bude volati? Po otci?“

„To asi ne –,“ zarazil se Bolek.

„Tak vidíš! Nemám tedy pravdu?“

„Snad, snad,“ připouštěl otec, ač nerad. „Ale přec, půjdu –“

„Půjdeme oba,“ navrhl mladší Valden, „ale půjdeme chytře. Pojď, teď nás tolik zde nepotřebují, ohlasme se správci stavby a pak tedy na výzkumy! Ale rychle, musíme být ihned zpátky! A budeme také –“

„Budeš, možná, hodně překvapen,“ dokládal Frohen. „Neboť tušení mi praví, že v téhle zprávě po tobě volá ne tvoje dceruška, nýbrž doktor Allrighton.“

„Takové nelidskosti že by byl schopen?“

„Počítejme se vším!“ odpověděl na to mladší Valden krátce. Chopil potom druha za rameno, odešli se ohlásiti ke správci. Beze všeho svolil k jejich odchodu, vesel, že se zase započalo s prací.

Přátelé vyšli z domu, zamířili k Dlouhé ulici. Přišli až k jejímu ústí, z povzdálí si opatrně, nenápadně prohlíželi dům, jenž označen byl číslem deset. Viděli

dům nenápadný, v prostřed byl široký, uzavřený vjezd, vlevo i vpravo od něho byly vchody do obchodů, jakých byla v této části města mnoho. Obchod vlevo nelišil se ničím od jiných.

Vrátili se, chvíli procházeli se přilehlými ulicemi. Kuli plány. Nejlepší byl přec jen návrh Frohenův a na tom také se na konec sjednotili.

Rozdělili se, oklikou zamířili každý k jednomu konci Dlouhé třídy. Mladší Valden vyhledal si vhodné auto, jehož řidič, mladý, zřejmě trochu neobratný se mu zamlouval. „Potřeboval bych vás asi na půl hodiny. Jste volný?“ zeptal se ho.

„Ano, mohu posloužiti,“ odpovídal tázaný.

„Dobře tedy, pojedete se mnou,“ řekl Valden. Smluvili cenu, zaplatil.

„Počkejte však malou chvíli!“ žádal. „Pojede se mnou mladý hoch, už měl býti tady,“ řekl. Ohlížel se. A pak pravil: „Půjdu mu naproti, počkejte tady několik okamžiků.“

„Prosím,“ odpovídal řidič ochotně. Měl zaplaceno, proč by nečekal?

Mladý Valden odešel za roh ulice a rozhlédl se. Tu šel právě mimo hoch, as desítiletý, prostě oděný.

„Mládenče!“ zavolal Valden na něho. „Potřebovat bych vás asi na pět minut. Mohl byste mi v něčem pomoci? Nechci toho zadarmo.“ Ukázal peníz hochovi, nabídl mu jej. A hoch jej s radostí přijal.

„Beze všeho, pane!“ řekl. „Čeho pak byste si přál?“

„Pojedete se mnou, malý kousek, víte, kde je Dlouhá ulice,?“

„Bydlím zcela blízko ní. A zrovna jdu tam,“ odpovídal chlapec.

„Dobře, svezete se tedy,“ mluvil Valden přátelsky. „Hleďte!“ A dával se na cestu, hoch s ním. „Zde,“ ukazoval noviny, „je zpráva, že se našlo malé děvčátko a že je v obchodě v Dlouhé ulici, v čísle desátém.

Dovezu vás do Dlouhé ulice, a vy mi s těmito novinami doskočíte do obchodu v čísle desátém, na levo od vjezdu, ukážete tyto noviny a zeptáte se, zdali je tam dítě ještě. Ano?“

„Docela rád,“ odpovídal hoch, potěšen, že chce se tak málo od něho za tak značný peníz.

„Dobře, pojedeme tedy!“ vlídně řekl Valden. Došli zatím s hochem k autu, které na Valdena čekalo, a vsedli do něho. „Dlouhá ulice,“ řekl Valden řidiči, „řeknu vám, kde zastavíte.“

Rozjeli se. Vjeli do Dlouhé třídy. Valden hleděl dobře na domovní čísla, ale vyhlížel i předním oknem kolem řidiče. As před číslem šestým na pokraji ulice stálo auto.

„Dost! Zde zastavte!“ žádal Valden řidiče.

„Tamhle je číslo desáté, o něco dále,“ ukázal hochovi, jenž vystoupil s novinami v ruce. „A kam vás pak máme dovézti?“ zeptal se Valden tak, aby ho řidič auta slyšel.

„Do čísla třiatřicátého,“ odvětil hoch vesele, hrd, jak přijede před dům, v kterém bydlí, autem. A kvapil k domu, k číslu desátému.

Valden však ihned po odchodu jeho vyskočil z auta.

„Ah, mám tu známého!“ ukázal na auto, vedle stojící. „Přesednu k němu,“ řekl řidiči svého auta, „zavezete pak hocha, až se vrátí, do čísla třiatřicátého!“

„Prosím!“ řekl řidič.

Mladý Valden vskočil do druhého auta, v němž na něho čekal starší druh. Auto se hned hnulo.

„Jeďte zvolna!“ žádal starší Valden svého řidiče. A již oba se obrátili k zadnímu okénku.

A viděli!

Hoch, mladším Valdenem zjednaný, jen vkročil do obchodu v čísle desátém. A již se objevil znovu, nějaká dívka s ním. Ukazoval jí stojící auto před číslem

šestým, vrátili se pak do obchodu. Ale z obchodu vedlejšího vykročili dva muži, nenápadně šli po chodníku k autu, jež na hocha čekalo. Došli až k němu – a najednou – Jeden skočil k řidiči a druhý vytrhl dvířka auta a vrazil dovnitř.

„Rychleji teď! Jeďte!“ zvolal starší Valden na řidiče svého auta.

Auto se rozejelo, zahnulo za roh. Ale na pokyn Valdena staršího ihned zastavilo a oba Valdenové vystoupili. Auto se vzdálilo, oba mužové se rychle ubírali dále.

„Ale rozejdeme se hned. A sejdeme se na staveništi Dermattova domu,“ navrhl mladší.

„Ano,“ souhlasil druhý z mužů. „Rozjedou se jistě za autem a budou hledati dva muže, neboť se od řidiče dovědí, že jsi přestoupil ke mně.“

„Právě proto!“ pousmál se mladší, odlučuje se od druha.

„Ale vidíš, kdo měl pravdu?“ otázal se ještě.

„Vidím! Vidím!“ odpověděl temně jeho druh. „A to jistě on –“

„Ovšem,“ řekl mladší muž s hořkým posměchem. „Jistě on – dr. Allrighton. Chce míti vše v pořádku!“

Stiskli si ruce a zmizel každý v jiné postranní uličce.

XLVI.

„Pojedu ihned do Brna,“ pravil Marek, když vyšel ze skladiště, do něhož byli uložili tělo Klejtkovo. „Pan inženýr Graham je tam právě přítomen, dnes v poledne jsem s ním hovořil, je tam i pan doktor Bukov. Považuji za nezbytné promluviti s nimi osobně o této příhodě.“

„Jen jeď, je to nutné,“ pravil Pemza.

„Obstaráme tu vše, čeho bude třeba," přisliboval Mára.

„Hlavně hleďte, ať se lidé uklidní!" doporučoval Marek.

„Budeme pokračovati v práci," řekl Pemza.

„Ano, toť nejlepší prostředek," pochválil Marek.

Z obytné části domu do nádvoří vyšla Elisa a za ní hlouček žen i děvčat. Marek se hned starostlivě obracel k nim. „Jak je Toničce?" tázal se.

„Mnohem lépe. Usnula," pravila Elisa. „Dýchá již volněji a horečka povoluje. Byl to záchvat nervový, z té hrůzy." Elisa se sama otřásla.

„Poraněna není?" ptal se Marek.

„Pouze na krku má slabé škrábnutí, nic více," vykládala Elisa.

„Bohudík, že aspoň –," řekl Marek vážně, ale hned se vzpamatoval. Cítil, že by bylo lépe, nemluviti nyní o věci, hleděl tedy ihned obrátiti jinam pozornost.

„Vy jdete zase na pole!" promluvil klidně.

„Ano. U Toničky bude vaše paní s paní Pemzovou," pravila Elisa.

„Dobře," souhlasil Marek, „pokračujte v práci, je škoda každé chvilky v tomto krásném čase!"

„Už běžíme," usmála se Elisa. „Děti, pojďme!" obracela se k ostatním. „Pojďme!" odpovídaly jí ženy ostatní a zamířily k východu ze dvora. Elisa se ohlížela, jdou-li také muži. Šli, šel i Mára. Ale hlavu klonil k zemi, kráčel zamyšlen. I přes Elisinu milou tvářičku se rozestřely stíny. Ale přeletěly zase, nebylo možno jinak.

Na nádvoří zatím zastavil se Marek s Fráňou. Fráňa vyšel, aby se dal za ostatními, Marek zrovna přišel odkudsi s řidičem aeroplánu, jenž však ubíral se dále k hangáru.

„Nuže, Fráňo!" zvolal Marek. „Jak je tobě? Slyšel jsi, že Tonče není nic."

„Vím to, strýčku! Byl jsem u ní několikrát. Ale tety soudí, že by bylo lépe, až se vzbudí, abych nebyl přítomen. Že prý ji víc uklidní, když uslyší, že já jsem venku, zdráv. Myslil jsem sic –“

„Ale poslechl jsi,“ pousmál se Marek. „A sám vskutku nemáš bolestí?“ dodával starostlivě.

„Pouze hlava trochu bolí, ale nepatrně. Udeřil mne pěstí, věru myslím, že mne chtěl jen omráčiti – ubožák!“

„Ubožák!“ chtěl Marek odmítati. Ale ihned obrátil. „Pravda,“ řekl vážně. „Hrozný trest ho stihl. „Ale,“ Marek obrátil se, rozhlédl, zda neslyší snad někdo jeho slov, „je ti jasno, Fráňo, co to bylo? Ostatní v rozruchu a poděšení nepozastavili se nad mnohým, ženy dokonce snad myslí, že se Klejtek zmýlil ve směru, když udýchán Vyrazil na vrchol Bedliny. A že spadl do lomu a zabil se.“

„Byli daleko, ostatní,“ mínil Fráňa, „jen Mára byl svědkem výjevu, a musil pochopiti –“

„Rozumí i Pemza všemu,“ pravil Marek, „ale řekl jsem jim, aby mlčeli a hleděli vše vysvětliti přirozeně. Ale souvisí to –“

„Zelená světla na Bedlině, strýčku!“ přidušeně řekl Fráňa. „Snad i naše zrcadlo – snad –“

„Snad, Fráňo!“ pokyvoval Marek hlavou starostlivě. „Bylo tu mnoho podivného. A co se děje, je něco velikého – příliš velikého. Musí zakročiti jiní, proto jedu do Brna.“

„Ono sklo z lomu vezměte s sebou! Myslím, že patří také k tomu, pamatujete se, co děti vyprávěly o otvoru v stěně lomu. A co jsme pak sami viděli.“

„Mám je zde,“ ukázal Marek a Fráňa teprve nyní zpozoroval, že má Marek cosi pod ramenem, ovšem pouze podle polohy jeho ruky. „Myslím také, že záhadná tahle věc je ve spojení se vším. Donesu ji panu inženýru Grahamovi –“

S tím se rozcházeli. Marek mířil k aeru, které zatím bylo vytaženo z hangáru a připraveno čekalo, Fráňa se obrátil k poli pod Bedlinou. Vyšel ze dvora, stín přeletěl před ním přes cestu, zdvihl hlavu, viděl aero, jak zakroužilo nade dvorem, švihlo sebou do výše a poskočilo na severozápad.

Odvrátil oči od mizejícího bodu na modravé obloze, zvolna stoupal cestou k pšeničnému poli. Mysl ovšem ihned se mu navracela k událostem dneška, srdce mimoděk se stáhlo při vzpomínce, zachvělo. Dvojí hrůzou! Když si uvědomil nebezpečí, které ohrozilo jeho budoucí ženu, Toničku milou! Vždyť stačilo, aby byl Klejtek – podlec! – stejně zasáhl hlavu Toniččinu, nikdo by jí nebyl mohl uchrániti před násilím Klejtkovým. Byli kryti nakupeným obilím, nikdo nemohl mít potuchy, co mohlo by se za ní díti. Klejtek by byl potom zmizel, svět je samý zmatek, i trestu by se byl vyhnul. A Fráňa by byl celý život viděl cizí ruce na své ženě – znal se – Jestliže by ona, ovšem, dovedla přežíti takovou pohanu!

Zachránila se však, přispěl potom Mára. Muž, jenž nemohl být milým Fráňovi, který věděl o oddané jeho lásce k Tonči. Tonička mu netajila nic, pověděla o všech rozmluvách svých s Márou. Fráňa cítil, že je Mára dobrý, poctivý, neměl nikdy z něho obav pro Tonču, ač žárlivosti zcela zbýt se nemohl. Dnes však musí poděkovat Márovi, nutilo ho k tomu vyprávění ostatních o hrozné příhodě.

„Jak různí jsou lidé!“ proletělo hlavou Fráňovi. „Mára, Klejtek – oba sokové!“

Zbývá však již pouze jeden, neškodný, ba, dobrý člověk. Zločin druhého hned přivolal si trest. A jaký! Strašlivý! Ale zasáhnutím – jaké moci? Fráňa podíval se na Bedlinu, jejíž svahy zelenavé mírně se sklánějí k jihu, k severu, na západ však svítí do daleka bílé stěny lomu. Co to tají tento hrozný vrch?

V těžkém zamyšlení došel Fráňa na pšeničné pole pod Bedlinou. Radostně jej uvítali, ruce jeho tiskli. Ale Fráňa hleděl, aby vzpomínka na nedávný výjev byla co možná nejkratší. Našel ovšem Máru, srdečně mu poděkoval, ač Mára díky odmítal. Dávali se potom ihned do práce, k níž volalo všecky dozrálé bohatství, na které dychtivě čekalo již tolik hladných dětí, tolik ustaraných matek. Následovali je v práci všichni, živý ruch se zase rozvířil. Stalo se dokonce po chvíli, že mimovolně kdesi na dolejším konci pole zazvonil i popěvek. Ale přece ihned utichl.

Asi po dvou hodinách se vrátil Marek, přidružil se k pracujícím. Práce vřela dále, stroje zvonily i hučely. Slunce však se naklánělo nad daleký obzor, růžová zář jeho opřela se o Bedlinu, o mohutný Hostýn za ní. Marek pokynul a stroje zmlkly. Malá chvíle k jejich upravení na noc, aby netrpěly rosou, a dav pracujících uprazdňoval pole.

Lidé unaveni vraceli se k bílému dvoru. Mezi nimi Fráňa pevně vykračoval, osvěžený vzduchem, prací. Ze dvora vstříc vyběhla mu Tonička, s radostným pláčem se mu vrhla kolem krku. Objali se a pak těsně k sobě přituleni blížili se dvoru. Kolem nich šli jejich přátelé, šťastni jejich zachráněním. Hned na to však duší všech otřáslo uvědomění, že pod střechu domu jejich, k němuž se teď blíží, dnes poprvé vstoupila smrt.

A tato tíseň ležela nad celým dvorem. Rychle byly vykonány nutné práce v hospodářství, ostatně netěžké při důmyslném strojním zařízení. Rychle povečeřeno a většina obyvatelů se ukládala k spánku. Uléhali jinak spokojeni s vykonanou prací, těšíce se na novou. Hvězdy, třpytící se na ztemnělém nočním nebi, ukazovaly na krásný příští den, a zdárnou práci. Málokdo však z lidí ve dvoře před usnutím přec nezalétl ve vzpomínce ke skladišti, jehož okna ostře

zářila na temný dvůr a v kterém odpočíval nešťastný Klejtek. Provinilec, ale přece druh.

Několik mužů však nemyslilo na spánek, mezi nimi Marek, Pemza, Mára, Fráňa. Byli shromážděni v místnosti vedle skladiště a čekali příchodu komise z Brna.

„Přijedou s večera, hned jak do Brna se vrátí doktor Bukov, kterému hned pan inženýr Graham telefonicky dal zprávu. Ale zastaví se tady také páni z Říma, byli ihned zpraveni a poletí sem přes Hostýn. Odtud společně se vydají pak do Brna, aby –“

Telefon přerušil větu Markovu.

„Osvětlete, prosím, nádvoří! Jsme nade dvorem,“ ozvalo se z něho.

„Bože! Zapomněli jsme!“ lekl se Marek. Ale Fráňa už otočil vypínačem, na dvoře se rozsvětlilo. Ostré světlo shora, velké těleso se spouští shora na dvůr, nyní okna v něm zasvitla. Za malou chvíli na to uváděli Grahama a Bukova do skladiště, kde na stole spočívalo tělo Klejtkovo. – A něco málo přes půl hodiny na to vstupovali do místnosti hosté z Říma, Molker, Lermont a Rall Alnor. Doktor Bukov byl už za pomoci Grahamovy se svou prací hotov. Uvítal je vzrušeně. „Věci úžasné!“ pravil. „Hleďte!“

„Jak hrozná rána!“ žasl Rall.

„Pravda,“ řekl doktor Bukov, „ale pohlédněte na řez kostí!“

„Jaký to byl nástroj!“ podivil se Molker. „Hleďte, žebra –!“

„Jako kdyby byla z másla!“ pravil Rall.

Vskutku, silné kosti i ve hrudníku byly hladkým, čistým řezem přeříznuty a hned celá řada za sebou.

„Neznám nástroje, kterým by bylo možno provésti takový řez,“ odpovídal doktor Bukov na otázky všech.

„Ale rozměry lze zjistiti,“ dodal, „zde, podle nasazení, podle zabodnutí hrotu v zádech, jimiž právě konec pronikl – šíře 23 mm, délka asi 20 cm.“

„Mrtev byl ovšem hned,“ poznamenal Molker, „touto ranou –“

„Mrtev byl už před ní,“ opravoval doktor Bukov. Hle, zde!“

Ukázal na krk oběti. A tu viděli, překvapen byl i Marek. Pruh kolem krku. Ale jaký pruh!

„Vše uvnitř pod tím pruhem rozdrceno, páteř na kousíčky,“ řekl Bukov. „A tu na rukách –“ ukázal a žasli, vidouce na obou rukách blízko pod ramenem stejné pruhy. „I zde silné kosti,“ ukazoval Bukov, „jsou úplně rozdrceny.“

„Zvláštní však je,“ pokračoval, „na krku i na pažích možno změřiti rozměry strašných kleští, které sevřely hrdlo oběti i ruce. Tu vidíte konec, hrot, vtlačený do svalstva, zde patrně počátek. A ku podivu, měřte – třiadvacet milimetrů šířka, dvacet centimetrů délka!“

„Vskutku zvláštní!“ žasli všichni. „Byl by to tedy týž nástroj –“

„Patrně,“ pokrčil doktor Bukov rameny.

„A zahynul tedy ne ranou do prsou?“ otázal se Marek.

„Ne. Věc byla asi tato – opakujte, prosím, těmto pánům, jak se výjev udál!“ řekl Bukov. „I vše, co si o věci té myslíte!“

„Soudíme věc asi takto: Klejtek po útoku na Fráňu a Toničku prchal, zaleknuv se hlavně tuto Máry, na návrší. Vběhl nahoru a vpadl asi do jeskyňky, ve které jsme, jak jsem hlásil, kdysi viděli zelená světla. Chtěl se tam snad schovat –“

„Zdálo se mu asi, že je prázdná,“ poznamenal Graham.

„Patrně. My tehdy jsme také neviděli nic, jen světla,“ potvrdil Marek.

„Nuže –," ujímal se slova lékař, „v jeskyňce byl zřejmě chopen za krk – odtud výkřik, krátký, ihned zdušený. A hned na to cosi – druhá ruka snad – mu rozdrásala hruď. Hned potom, vyprávěl jste, objevil se nad okrajem lomu –"

„Bezprostředně na to," potvrzoval Mára. „Já byl nejblíže. –"

„A byl nesen?"

„Zřejmě, jeho nohy byly výše nežli země, neběžely, klátily se –," pravil Mára.

„Hlava?" ptal se Bukov. „Jak byla?"

„Nevím, nevšiml jsem si. Vše trvalo okamžik – hrůzný –"

„Chápu," pravil lékař. „Tedy, podle pruhů na rukou byl Klejtek nesen – ovšem ve výši, – jak vysoko asi?" obracel se k Márovi.

„Hodně přes půl metru byly nohy nad zemí, vrchol se u lomu trochu svažuje, je viděti sdola –"

„Byl tedy donesen až k okraji lomu –"

„Ale rychle, to byl let!" podotkl Mára.

„Tedy prudce a pak s okraje lomu byl vržen dolů –"

„Velmi prudce! Našli jsme ho dobrých patnáct metrů od skály," řekl Marek.

„A já dobře pozoroval, jak byl vymrštěn," přidal Pemza. „Zdvihlo ho to v tom okamžiku –"

„Ale nebylo to na okraji lomu," vmísil se nyní Mára.

„Ne na okraji? Kde tedy?" tázal se inženýr Graham.

„Stál jsem zrovna stranou, v prodloužení stěny lomu, proto jsem to viděl –"

„Nuže?" naléhali netrpělivě. „Co jste viděl?"

„Že byl Klejtek vymrštěn až nad prohlubeň lomu –"

„Nad prohlubní?" zašli.

„Ano, objevil se ve vzduchu, byl zřejmě nesen, ale přeletělo to s ním okraj a pak teprv dostal náraz –"

„V prázdnu nad lomem?" tázal se Molker.

„Ano," potvrdil Mára.

„Ale pak nebyl nesen po zemi, cosi s ním letělo vzduchem,“ usoudil doktor Bukov.

„O tom jsem byl hned přesvědčen,“ řekl Mára určitě.

„A my s Fráňou jsme také viděli zelená světla poletovat ve výši,“ poznamenal Marek.

„Zelená světla, o kterých nám podával zprávu pan inženýr Graham,“ obrátil se Molker k Rallovi a spolu pohleděli na Grahama.

„Podle mého vyprávění,“ dodal Marek.

„Zelená světla!“ pravil Rall k Molkerovi. „Pamatujete se na náš strašlivý let ke Špilberku?“ tázal se.

Ale Molker díval se již významně na Ralla. Rall porozuměl, když Molker řekl klidně: „Toho nelze s tímhle spojovati.“ Obrátiv se potom k obyvatelům dvora pod Bedlinou, tázal se skoro lhostejně:

„Kdy jste viděli posledně zelená světla na Bedlině?“

Vzpomínali, ale najednou se ozval Mára:

„Já je viděl předevčírem večer.“

Ohlédli se po něm, ale Mára vysvětloval klidně:

„Vyšel jsem si večer ven, byla krásná noc. Zašel jsem si na Bedlinu, opatrně. Viděl jsem je poletovat nad kopcem – Neviděli jste jich při svém příchodu sem? Letěli jste přes Bedlinu –“

„Nejsou již na Bedlině,“ řekl Molker vážně. „Ale viděli jsme je jinde –“

V údivu se dívali všichni na Molkera.

„Nahoře, na Hostýně,“ odpověděl k němým otázkám.

XLVII.

„Je nesmysl, co děláš!“ rozhněvala se matka Stanýlová na dceru Marýnu. „Taháš se s takovým

hejskem, který tě má pouze pro zábavu. Jako bys byla malá holčička a nechápala, že ti může přijíti taková zábava zatraceně draho!“

„To jsou strachy!“ odsekla Maryna podrážděně. „A vůbec,“ obrátila se vztekle proti matce, „za jakou mne vlastně máte?“ Měla ostré slovo na jazyku, ale spolkla je. A dodala mírněji: „Co pak nemám rozum?“

„Nemáš,“ řekla matka, ale také mírněji. „Kdybys rozum měla, všímala by sis jiných lidí. Takových, kteří si tě mohou a chtějí vzít.“

„Jako je na příklad Kodela, anebo dokonce Masták.“

„Ano, dejme tomu!“ nezapírala matka Stanýlová svého náhledu. „I Kodela i Masták jsou slušní lidé a opravdu o tě stojí. Já vím, že na každém něco najdeš,“ nepouštěla k slovu Marynu, která už dychtila otevříti svá růžová ústa k námitce, „ale na tvém Jurkovi by někdo jiný taky leccos našel. Možná, že by toho bylo víc, než tušíš –“

„Víš něco o něm?“ obrátila najednou Maryna a uleknutě obrátila na matku své velké černé oči.

„Vím, co mi povídala včera stará Marfa,“ řekla vdova Stanýlová klidně, „zeptej se jí, beztoho jí věříš víc než mně. Ale neděláš dobře, a říkám-li ti dnes, abys na výlet s Jurkem nechodila, měla bys mne poslechnout.“

„Když je tak hezky!“ vzdychla Maryna prosebně.

„Jdi si tedy sama! Nebo s přítelkyní nějakou, máš jich snad dost!“ mínila ostře matka Marynina. „Já vím, to není to!“ dodala posměšně, vidouc dceřino zklamání.

„Jen ještě dnes, maminko!“ zaprosila Marynka.

Matka pokrčila rameny bezradně a nevrle: „Co mohu dělat? Držet tě nemohu –“

„Však bych také utekla!“ vyjela Maryna. Ukvapila se, vždyť matka svolovala, cítila své přenáhlení. „Mami,“ řekla měkce a chápala se matčiny ruky.

„Nech mne!“ odtáhla se však matka od ní. „A dělej si, co chceš, když jsi taková. Ale abys to neprohrála!“

Takový rozhovor předcházel vycházce Maryňčině s milým. Matka odešla v nevoli a Maryna se rychle ustrojila a vyběhla ven, kam lákalo teplé letní sluníčko. Ohlížela se sic při odchodu po Marfě, v hlavě vrtal červ, kterého jí tam matka nasadila zmínkou o Jurkovi. Ale Marfy nikde nebylo a čas kvapil. Pohodila hlavou, odběhla. Dozví se to potom, stejně jde zas o nějaký klep. Ovšem, Jurkovi se nedá mnoho věřit. Samé Maryně se to již zdá. Ale zase, kdyby matka něco věděla, co by mělo význam, vyjela by s tím, neřekla by: „Jdi se zeptat Marfy! Podle toho jistě matka mnoho neví na Jurku,“ pomyslila si dívka a její oči se hned rozjasnily, tváře zrůžověly. Může tedy s klidem počkat na Marfinu novinu. Dá si sice pozor, a bude proti Jurkovi pevnější. Ano, rozhodla se vesele, zkusí to dnes, udržeti Jurka na krátko. Sebere se, ne, dnes to Jurko nevyhraje!

Rozběhla se křepce slunnými ulicemi. Do růžova rozdýchána vyběhla na kraj města a zamířila k lužáneckým stráním, ještě zprohýbaným od poklesu půdy v dobách minulých, tichým nyní, útulným.

Čekal na ni na smluveném místě, uviděv ji, přiběhl jí naproti. Rozevřel jí náruč vstříc, vběhla do ní bez rozpaků, přivinula se k němu a nastavila rudé lačné rtíky jeho dravým polibkům.

Modré nebe nad zeleným krajem, nad stráněmi, na nichž jako kouzlem vstříc se derou k slunci drobné stonky travin, ale také tenké, svěží proutky prvních křovin. Na hřeben táhlého kopce, na stinné místečko vedle omšelého balvanu se pouze modro nebes dívá. A zde usedli, k sobě něžně přitisknuti, mladý Jurko se svou Marynou.

Jurko ovinul své rámě okolo pružného pasu mladé dívky. Pevně ji sevřel, přižehl ji k sobě. „Marynko, ty zlaté děvče!“ promluvil vášnivě. „Jak jsi krásná!“

„A jak hloupá!“ dodala najednou Maryna, odsunujíc od sebe ruku hochovu a sedajíc si dále od něho.

Pronikavě na ni pohleděl, ale bez velkého překvapení.

„Hloupá? Proč?“ tázal se volně, zachycuje ruku dívčinu a nepouštěje jí ze své. „Proč bys byla hloupá?“

„Protože tu s tebou sedím –“

„Máš snad jinou, rozumnější práci?“

„Rozhodně,“ potvrdila.

„Jakou pak?“ – Mávla rukou. „Kdybych vzala koště a vymetala doma kouty, bylo by to prospěšnější!“

„Máte v nich tolik pavučin či smetí?“ zasmál se Jurko vesele.

„Asi ne, ale neuškodilo by jim provětrat.“

„Možná, že je správnější, že teď tady větráš plíce,“ mínil Jurko. „Rozhodně toho také potřebují.“

„Také pravda,“ usmála se Maryna.

„Nehledě k tomu, že ti tady je a bude příjemněji, nežli doma při zábavě s koštětem,“ škádlil Jurko dívku.

„Příjemněji?“ zvážnila Maryna. „Možná. Ale –“

„Nu, jen mluv! A řekni, jaké – ale!“

„Zdá se to vše dosti povážlivým.“

„Paní matce?“

„Také.“

„Hm,“ pokrčil Jurko rameny. „A v čem je vaše povážlivost?“

„Nemyslíš to se mnou upřímně,“ posteskla si Marynka.

„Upřímně?“ zarazil se. Ale hned nabyl rovnováhy. Potřásl hlavou. „Upřímně?“ zeptal se znovu. „Myslím to s tebou tak upřímně, jak mohu.“

„Co tedy z tohohle mého chození s tebou?“ ulpěla dychtivýma očima na jeho tváři.

„Docela nic?“ otázal se významně.

Porozuměla mu, zrudla ve tváři.

„Tak vidíš!“ zasmál se vítězně. A uchopil se její ruky, pevně ji sevřel a přitáhl ke svým prsoum.

„Dívčinko má milá, sladká!“ zahovořil něžně, vždy úže k sobě tiskna dívčino tílko. „Jsi mladá, Marynko, hezká, život se na tebe směje, odpověz mu úsměvem! K tomu je čas mládí, veselit se, užít života a jeho krás.“

„Uvaž,“ pokračoval stále horoucněji, „že jaro jest hrstka krátkých dnů – než se naděješ, praží žhavé slunce a zase zanedlouho zasviští ti kolem zšedlých vlasů drsný severák – jak jinak budeš vzpomínat za chmurných dnů na dobu jara, jestliže dovedlas užít jeho krás“ jestliže jsi dovedla si vůní květů omámiti rozněžnělou hlavu mladou, osvěžiti oči jejich krásou, ochladiti horké rty své rosou z jejich něžných kalíšků.“

„Marynko! Dušinko!“ ovíjel zas ruce kolem těla dívčina, a přivinul ji k sobě. „Kdybys věděla, jak hezké oči máš, jak ti září němou, nevyslovitelnou touhou – jsou hluboké jak studně a divnou závratí se točí hlava, jejíž oči se zahledí do nich, do nich –, děvuško má milá!“

„Neodvracej své milé hlavičky ode mne – rudých rtíků neskrývej – nevíš, jak jsou sladké – jak jsou horké! Nevyhýbej se mým lačným rtům – jsi má – buď vskutku má – Marynko má milá – sladká!“

„Bojím se tě, Jurko – mám strach!“ zašeptala svíjejíc se blahem v jeho náruči.

„Čeho by ses bála? Marynko má – bláhová – ty, milá!“ líbal ji vždy vášnivěji.

„Bojím se – víš, teď prý –,“ zašeptala v rozpacích.

„Dušinko má!“ zasmál se jí. „Ničeho se nemusíš bát –“

„Jistě?“ zeptala se, chvějíc se v jeho rukou a obracejíc k němu rozkošnou svou tvářičku, ruměnnou,

hořící – „Nic se neboj! Děvuško má drahá – Mám tě přece rád –!“

„Milý!“ vydechla, vzepjala proti němu své růžové, chvějící se, oblé ručky, i mladistvá ňadra, roztoužená, vzbouřená – Jurko vyhrál. Vyhrál opravdu. A dokonale!

XLVIII.

Před polednem druhého července se snesla Alnorova Alka nad Brno. Přistála na ploché střeše vládní budovy, starší Alnor s chotí Addou vystoupili z letadla.

Čekal na ně mladší Alnor i inženýr Graham, přispěchal jim v ústrety i starý Molker a ředitel pražské hvězdárny Lermont. Přátelsky je uvítali a odváděli milé hosty.

Mac Alnor měl ovšem ihned dotazy: „Je mnoho nového? A vážné věci?“ otázal se bratra Ralla.

„Mnoho velmi vážných, Maku!“ odpověděl Rall. „V malé chvíli máme schůzku, nedaleko, tamhle, v laboratoři techniky. Vyložím ti cestou krátce, co se dá, něco uslyšíme ve schůzi.“

„Ale já bych ráda první chvíle věnovala přítelkyním, kterých dosud neznám – zní to divně,“ usmála se paní Adda, „ale je to tak. Zatím co vy se budete věnovat svým vážným věcem, pohovořila bych ráda se slečnou Jelou Nekolovou a s paní Mílou.“

„Seznámíme vás hned, paní Addo!“ řekl Graham, který od dřívějška znal se dobře s Američany.

„Dobře, děkuji vám! Uveďte mne, dejte se pak do své práce!“ zasmála se paní Adda vlídným hlasem.

„Dovolím si jíti s vámi,“ připojil se starší Alnor, „také bych rád stiskl ruku oběma těmto dámám.“

„Pojďme tedy!“ řekla pani Adda. „Shledáme se po tom, pánové!“ kynula rukou ostatním, kteří se obraceli k místu vážné schůzky, k technice.

„Představíme vám i naše děti,“ vlídně mluvil Graham, když se dali cestou k Petrovu a k domu, ve kterém obývaly Jela s Mílou.

„Děti Kasparovy?“ tázala se paní Adda. „Ano, Marušku a Petrušu,“ potvrdil inženýr.

„Děvčátko již zdrávo? Byla, myslím, velmi těžce nemocna.“

„Byla,“ řekl Graham vážně. „Ale již je zase růžová.“

„A dosud mají nejraději ty děti pana inženýra Grahama?“ usmála se mile paní Adda.

„Nevím,“ usmál se i Graham. „Stejně se dá těžko zjistiti, kdo je má nejraději – říkáme to všichni, kdo jsme kolem nich, slečna Jela, paní Míla, i inženýr Sibirjak.“

„Láska za lásku!“ řekla paní Adda skoro vážně. „A ty děti si jí zaslouží,“ dodala.

„Zaslouží,“ potvrdil Graham, „pro sebe i pro svého otce.“

Dospěli k domu, vstoupili. Mile byli uvítáni, v hlubokém pohnutí tiskla Adda ruce obou žen i dětí, kterým osud jedním rázem tolik uloupil. Ale překonala se a rozhovořila se veseleji, dlouhou chvíli setrval i její choť a inženýr Graham. Ale tito oba musili se zdvihnouti, čekala je schůzka v technice. Vzdálili se tedy po přátelském rozloučení, kdežto paní Adda zůstala.

Graham s Makem Alnorem pak spěšně se odebrali k ostatním přátelům, kteří rokovali v technice. Přišli v okamžiku, kdy se slova ujímal inženýr Sibirjak.

„Musím ovšem předeslati, přátelé, že je nutno aspoň zatím zachovati mlčení o této věci. Jsou jisté možny mnohé dohady, jistého však není nic a nebylo by dobře v době, jakou máme, stejně rozvířené, bouřiti

snad lidstvo nějakými domněnkami. Není přece vyloučeno, že se všechno vysvětlí docela přirozeně.“

„Promiňte však!“ přerušil se Sibirjak. „Přišel pan kolega Graham, který tento případ sledoval hned od počátku, já se dostavil až dnešní noci, bude lépe, podá-li vám vlastní výklad sám.“

„Beze všeho, přejete-li si to,“ řekl prostě Graham, vystupuje na podium vedle Sibirjaka. „Stejně nebude vám podáván pouze výklad, nýbrž ve volném rozhovoru budou probírány tyto věci vámi všemi.“

„Nuže,“ řekl Graham, „nejprve původ této věci: Pod Hostýnem, trochu na severozápad, leží kopec Bedlina. Na západní straně kopce do daleka svítí bílé stěny starodávných lomů. Poblíž kopce, v kraji, který po roztáni sněhů zvláště brzy se ukázal vhodným k obdělávání půdy, založen byl dvůr. Jeho správu vede člověk vážný, bystrý, jménem Marek. Marek spolu s druhy zjistil brzy divné zjevy na Bedlině. V noci bylo viděti poletující zelenavá světla nad kopcem, bylo slyšeti při výzvědné noční výpravě i zvláštní, jakoby naříkavé zvuky. Ve stěně lomu našly děti otvor, do kterého viděly, ale který byl čímsi vyplněn. Brzy na to spatřily, jak kolem otvoru, se rozletuje země, nikoho však u otvoru neviděly. Našly však, po několika dnech, že otvor, do kterého dříve nemohly, ač do něho viděly, je nyní prázdný. Pan Marek pak shledal s druhem, zasvěceným do věci, na stěně lomu, obrácené k západu, stopy, jež vyhlížely, jako by byly bývaly způsobeny mohutným nárazem podivného tělesa do stěny lomu. Spatřili jsme je zcela zřejmě také my.“

„Dovolte!“ ozval se nyní Molker. „S které strany světové by bylo přiletělo ono těleso?“

„Pan Marek je přítomen, poví nám sám,“ odvětil Graham.

„Lomová stěna je obrácena k západu,“ vysvětlil Marek, „ale náraz zřejmě nebyl zpříma, šel ze směru trochu severnějšího.“

„Děkuji,“ pravil Molker. Podíval se na Ralla a jejich oči se zvláštní shodou setkaly. „Račte pokračovati!“ řekl však Molker klidně.

„Hned při tom však nalezl pan Marek se svým průvodcem na dně lomu divnou věc. Zakopl o ni, protože viděti jí nebylo, zdvihl ji a zjistil, že je tu úlomek tyče, zdánlivě skleněné, neobyčejně lehké a přece úžasně pevné,“ pokračoval inženýr Graham ve svém vyprávění. „Zdá se, že podivný tento nález souvisí bezprostředně s ostatními tajemnými jevy na Bedlině. Uslyšíte hned o výsledku zkoumání tohoto předmětu a zpráva tato jen potvrdí můj náhled.“

„Řada nevysvětlitelných příhod byla brzy obohacena případem novým. Velmi zvláštní případ se stal,“ vykládal Graham dále, „as před měsícem. Z nově zřízeného bytu ve dvoře pod Bedlinou se ztratilo zrcadlo. Bylo odneseno něčím, co letělo vzduchem, bylo to však neviditelné. Je tomu tak, pane Marku?“

„Ano, přesně tak,“ dotvrdil Marek.

„A poslední článek tohoto řetězu je případ, jenž se udál včera odpoledne. Lidé ze dvora pracovali na pšeničném poli pod Bedlinou. Při odpoledním odpočinku provedl jakýsi Klejtek –“

„Klejtek!“ ozvalo se s podivením z několika úst.

„Ano, synovec samozvaného vůdce lidu,“ řekl skoro tvrdě Graham, „podnikl zlotřilý útok na mladou ženu, ale odražen a pronásledován se vrhl na Bedlinu. Vyběhl na návrší, ozval se však hrozný jeho výkřik a objevilo se tělo Klejtkovo, již mrtvé, nesené něčím neviditelným, co nešlo po zemi, nýbrž letělo a velikou silou odhodilo tělo do prohlubně lomu. O síle vrhu svědčí, že tělo bylo nalezeno asi patnáct metrů daleko

od stěny lomu, ač vypuštěno bylo ve vzdálenosti as dvou metrů od okraje lomu.“

„To jsou zjevy, k nimž pozornost obrátilo oznámení pana Marka. Věc byla hned vyšetřena, odtud, z Brna, Lékařské ohledání zabitého Klejtka provedl pan doktor Bukov. Zjistil, že hruď Klejtkova je rozříznuta divným nástrojem úžasné ostrosti, smrt však že nastala rozdrcením krku předmětem, jenž rozměry má stejné se smrtícím nožem, jestli to byl ovšem nůž.“

„Pokud pak jde o záhadnou tyč, nalezenou v lomě na Bedlině, možno říci, že jsme vás svolali vlastně ku prohlídce této divné věci. Co jsem nyní oznamoval, mělo pouze osvětliti, co vše pojí se k záhadnému tomu nálezu.“

„Zde tedy leží na stole,“ ukázal inženýr Graham, „prosím, sestupte se blíže, tak – vidíte teď na stůl. Nu, a – vidíte zde něco? Zkuste, zdvihněte tyč se stolu.“

Starý Molker sáhl namátkou na místo, kde se mu zdálo, že je něco viděti, ale sevřel prsty na prázdno. „Vskutku,“ řekl, „ta věc dokonale propouští světelné paprsky a vůbec jich neodráží.“

„Ano,“ řekl Graham, „je dokonale neviditelná. Zde je,“ sáhl před sebe, cosi zdvihl, viděli však ruku, prsty sevřené, jako by něco objímaly, ale mezi nimi nic.

„To je jedna zvláštní vlastnost této látky,“ pravil Graham. „Druhá, stejně podivná – při vlastnostech, jež brzy uslyšíte, je její lehkost. Zkuste, přátelé!“ podával tyč druhům. Opatrně ji brali druh druhu z ruky, s údivem ji potěžkávali.

„Nebojte se, že se rozbije, kdyby vám snad upadla,“ žertoval Graham. „Není kujná ani křehká, bušilo se do ní strojním kladivem, nejsilnějším, jaké máme po ruce, nehnula se, není vůbec nikde tknutá, ani prohnutá. A její váha,“ vracel se k původnímu, „přesně byla zjištěna. Položena do vody jen pomalu se potápí, její hustota jest 1.2.“

„Neslýcháno!“ zvolal někdo v údivu.

„Všechna slova úžasu jsou slabá,“ řekl Graham vážně. „Moříme se s touto věcí skoro celou noc a dnešní dopoledne s panem inženýrem Sibirjakem, Karsenem i s doktorem Bukovém. Nenašli jsme v naší krásně vypravené laboratoři nic, čím bychom tuto látku rozdrtili, rozbili anebo přelomili. Má to pro nás pevnost nekonečnou.“

„A žíraviny? Jak žíraviny na ni působí?“ tázal se Rall Alnor.

„Nepůsobí na ni vůbec. Zkoušeli jsme mnohé, vysadili jeden konec plnou půlhodinu nejostřejší žíravině, není znáti ni nejmenší stopy.“

„A tvar to má pravidelný?“ zeptal se zas Rall.

„Zkuste!“ podal Graham znovu předmět okolostojícím. „Hmatem shledáte, že je to tyč kruhového průřezu, na jednom konci ukončená polokoulí, druhá však je plocha lomová. Povrch zcela hladký, dotyk skoro kovový, nehřeje, nechladí. A nic se jí nechytá, ani mastnota prstů na ní neulpí. Proto zůstává vždy neproniknutelná, nebo lépe nepostihnutelná zraku.“

„Když je takto pravidelná, buď byla takto opracována, nebo vznikla litím do formy,“ usoudil Molker.

„Věřil bych v druhé,“ pravil Graham. „Nedovedu si aspoň představiti přístroj, který by byl ještě tvrdší, než je tato látka, a mohl ji obrábět.“

„Oheň na ni nepůsobí?“ ptal se Rall Alnor.

„Byla vysazena žáru elektrické pece víc než hodinu, ani sebou nehnula. Na povrchu ani nejmenší poskvrny. Ale co bylo divno, že ihned po vytažení z elektrické pece byl konec, jenž byl tak dlouho vysazen strašnému žáru, jen zcela slabě oteplen. Jako by se ho ani peklo netýkalo!“

„Elektrické vlastnosti jste zkoušeli? Tření na příklad,“ upozornil Rall, „stane-li se tyč elektrickou?“

„To dosud ne,“ doznával Graham. „Zkusíme to hned,“ řekl, „zde je hedvábná látka, třete tyč, já zkusím jiskru kotníkem.“ Rall uposlechl, několikrát ostře přejel látkou po tyči. Inženýr Graham přibližoval k tyči kotník ukazováku pravé ruky – ale – všichni téměř poskočili – Ještě byl inženýrův kotník hodně vzdálen od tajemné tyče, když se náhle ozval prudký praskot, zablesklo se a velká, zelenavě fialová jiskra přeletěla ke kotníku Grahamovu. Graham mimovolně vzkřikl a sevřel druhou rukou zasažený kotník.

„To je rána!“ propověděl s uznáním a užasle se díval na tyč v rukou Rallových. „Tohle to každá věc nedovede!“

„Celkový tedy souhrn těchto pozorování, i s tímto,“ řekl, navlhčuje si rty poraněný kotník. „Úsudek náš bude, myslím, zníti: Je to látka zcela nová, něco, čeho dosud lidstvo neznalo.“

„To je možno říci ze skutečností, jež dosud známe. Domnívati se lze ovšem všelicos,“ dodal Graham, „ale pro domněnky další bude třeba důkazů. Snad se najdou další fakta –“

„My přispějeme jedním,“ řekl vážně Molker, dorozuměv se pohleděni s Rallem Alnorem. „Když jsme byli při přechodu Manoniny hvězdy v noci desátého ledna zachyceni Špilberkem a taženi k němu s naší Astrou divou rychlostí, za strašného letu mraky spatřili jsme blízko Astry divná zelenavá světla, která řítila se stejným směrem s Astrou. Ztratila se nám hned, my pak těsně jsme minuli Špilberk, který vzlétl k hvězdě před námi. Jeho přitažlivost strhla nás pak zpět a my jsme, bez své vůle ovšem, zahnuli se s Astrou k východu, a potom k jihovýchodu. Kudy jsme letěli, nevíme, ježto jsme v mracích ztratili směr.“

„To musíme uvésti," dokončil Molker. „Přiřaďte to zatím k tomu, co zde bylo řečeno, snad čas nám ukáže, co a jak as souvisí. Patrně ještě chybí něco k úplnému výkladu –"

„Chybí," ozval se teď vážně Lermont, ředitel strahovské hvězdárny. „Ale bude asi i to brzy doplněno. Je třeba další práce. Co zatím máme, jsou jen dohady."

„Nějaké má i naše velká hvězdářka, paní Inka," poznamenal ředitel Molker.

„Choť pana Alnora?" tázal se Lermont, nečekaje ovšem odpovědi.

„Ano," odpověděl Molker přece.

„Ale pro vědu dohady nestačí, počkáme na důkaz," dodal.

„Počkáme," podíval se za to Rall na něho.

XLIX.

V zahradě domu, v němž bydlela Jela s Mílou a s Kasparovými dětmi, zalité ranním horkým letním sluncem, loučili se američtí hosté s hostiteli. Molker s Rallem a Rallův bratr Mac s chotí Addou odjížděli zpátky do Říma, odkud měli nastoupiti cestu zpět do americké vlasti. Oba hvězdáři na svojí staré Astře a Mac Alnor s mladou ženou na svém rychlém stroji, Alce.

Rozloučení bylo upřímné, ač se hosté v Brně nezdrželi dlouho. Navštívili totiž z Brna Prahu a prefekta Habra, čímž se jejich pobyt v Brně zkrátil. Ale i tak rozcházeli se tu dobří přátelé a zvláště vřele si tiskly ruce ženy, Jela a Míla s roztomilou, snědou Addou. Adda skoro jako by nerada odcházela, stále a stále měla ještě co vyprávěti s oběma novými

přítelkyněmi. Vzpomínala při rozchodu také dětí Kasparových, vzkazovala ještě pro ně pozdrav.

„Doufám, že se neloučíme navždy," obracela se konečně k odchodu. „Jistě zavítáte brzy k nám a těšíme se předem na vás. Seznámíme vás i s naší milou švakrovou, naší paní Inkou! Slavnou Inkou!" švitořila vesele. „Už maminkou, čekající toužebně, až se tenhle nevěrný otec vrátí," ukázala na Ralla. Rall se zasmál vesele.

„Těšíme se na ni, opravdu," ujistila Jela, „i na vás na všechny a na vaši krásnou zemi!"

„Je překrásná a musíte ji uviděti!" horovala paní Adda. „Pan inženýr Graham dokonce by měl jet s námi hned, vždyť patří k nám –, obrátila se na Grahama. „Vy jste přece z americké půdy –"

„Přesazen však do Evropy," pousmál se Graham, „a kořeny už drží mne tu velmi pěkně. Pouze podívati se přijedu domů –"

„Tedy přece domů!" zasmála se Adda. „Ale tedy jistě! Váš strýc, pan státní tajemník Graham bude jistě míti radost –"

„Přenáramnou, myslím!" zasmál se zas Graham. „Byl rád, že má nezdárného synovce až za mořem –"

„Nebylo to nikdy takové, však víte," odmítala paní Adda. „A teď po tom, co jste učinil zde v Brně. –"

„Nebylo nic tak velkého," bránil se inženýr Graham rozpačitě.

„Nic velkého!" rozhorlila se paní Adda. „Vy jste ukryl pana prefekta a Svata Nekolu před zlobou Personovou, vy jste umožnil, že byla provedena skvělá Nekolova myšlenka – ne, příteli, slyšeli jsme zde, jak Evropa vám vděčí, slyšel jste snad pana prefekta včera v Praze –"

„Ovšem, ovšem," usmíval se Graham.

„A Amerika je hrdá na vás, celá, a váš strýc – však víte, s otevřenou náručí vám půjde vstříc do polovičky

oceánu – tedy – přijet, pane inženýre! Ano? Platí?“ podávala paní Adda pravici.

„Platí!“ řekl Graham vesele.

„Tedy – na shledanou, v Americe!“ loučila se paní Adda s Grahamem i s ostatními. Loučil se i Molker a bratří Alnorové. Molker zvláště vřele rozcházel se s druhem ve své vědě, ředitelem Lermontem. Podávaje ruku inženýru Sibirjaku a po něm doktoru Bukovu, děl polo žertovně a polo vážně:

„Za čtrnáct dní máte tu svůj kongres, který zařídit má nový život Evropy. Ať tedy dobře všechno dopadne!“

„Nálada je, doufám, příznivá, a vykonaná práce veliká. Doufejme, že, co vyjde z této práce, bude schopno života,“ odpověděl doktor Bukov.

„Možná, že vám přijde s návrhem náš doktor Allrighton,“ nadhodil Molker. „Nevíte-li snad –?“

„Vím,“ řekl dr. Bukov vážně.

„Tak?“ zastavil se Molker. „Odkud, prosím?“

„Pan dr. Allrighton zkoušel půdu u slečny Nekolovy,“ odvětil dr. Bukov ohlížeje se, zda neslyší Jela těchto slov.

„Dobře,“ odpověděl Molker, jakoby uklidněn. „Jste tedy zpraveni o té věci.“

„A Amerika?“ otázal se dr. Bukov ještě rychle.

„Stanovisko?“ pozdvihl Molker oči.

„Ano,“ pravil dr. Bukov tázavě.

Ale Molker jenom mávl pravicí, ale až příliš výmluvně.

„Děkuji!“ řekl k tomu Bukov. „Je dobře to věděti.“

Rozešli se, američtí hosté sedli do auta a jeli k vládnímu domu, s něhož měli vzletěti, inženýr Sibirjak a doktor Bukov vzdálili se po své práci. Také Graham mínil odebrat se odtud a rozloučil se již s Jelou i s paní Mílou. Ale najednou mu něco nedalo, v duši jeho nořila se vzpomínka na obě děti, na Marušku a na

Petrušu. Vzpomněl si, že byly nějak smutné, když od nich odcházeli. A jak celá společnost pak stála dole v zahradě a loučila se, zahlédl Graham, jak dvě kučeravé hlavy ukázaly se mu na balkoně. Zvídavě se černá očka dívala dolů, ale víc než zvídavě, inženýru Grahamovi se zdálo, že viděl zmatek, ne-li smutek v nich.

Ne, nedalo mu! Graham obrátil se u východu ze zahrady, vkročil do domu a zvolna stoupal po schodech. Ocitl se v patře, zamířil pak ke dveřím, jež vedly do dětského pokoje. Stanul u nich, naslouchá. A vskutku – to je vzlyk, co slyší zevnitř!

Otevřel dveře – děti sedí spolu na nizoučké stoličce, k sobě přituleny, pláčí – „Marušenko! Petrušo! Co je vám?“ vzkřikl Graham, pospíchaje k dětem.

„Co se stalo? Dětí! Maruško, mluv! Petrušo!“ objímá obě děti najednou a konejší je, což má následek, že děti rozplakaly se teď hlasitě.

„Tak co je, mluvte!“ naléhá Graham. „Petrušo, mluv! Co je!“

„My musíme plakat,“ vzlyká Petruša.

„Ano! Ano – plakat!“ pláče Marušenka stále usedavěji.

„Nu, to je pěkné! Plakat! Ale proč pak? Udělal vám někdo něco?“

„Neudělal – ne –,“ vykládá Petruša, „ale –“

„Je nám smutno!“ vzlyká Maruška.

„Co vás to tak napadlo?“ diví se Graham. „Vždyť jste byli veselí, vydržet se s vámi nedalo, na ruby jste obraceli dům! A najednou tohle –?!“

„Když nám všichni odcházejí,“ rozplakal se Petruša. „Tatíček nás měl rád, odešel, strýček Nekola nás měl rád, i dědeček Mill a také odešli –“

A Maruška se rozvzlykala ještě hořčeji.

„Odešli, mé děti, to je osud lidí,“ vážně, pohnut, mluví Graham k dětem. „Ale zůstali jsme my tu, u vás, a máme vás také rádi – Hleďte, děti, teta Míla –“

„Bude míti brzy svoje děťátko!“ vyhrklo náhle z Petrušky.

„A má už pana Sibirjaka,“ dodávala Maruška, topíc se v slzách.

„Ale, děti, děti!“ pozastavoval se Graham, vrtě hlavou. Chápal, že tu v domě mnoho mluví služebnictvo před dětmi, že bude třeba zakročiti. Ale mluvil dále konejšivě:

„Máte tedy tetu Jelu, děti!“

„Tu si odvede pan doktor!“ řekla náhle Maruška.

„Ne hned, děti! To nebude hned. A kdo ví, kdy – Ale i když, je tady strýc Graham, ten Vám nikdy neodejde, děti –“

„Odejdeš nám, ano, proto pláčeme –,“ spustil najednou Petruša.

„Ano – pro tebe – náš strýčku milý – pro tebe –“ roztřásla se Maruška a rozplakala usedavě.

„Pro mne, děti? Co pak vám napadlo?“ žasne Graham, tiskna děti k sobě. „Vždyť já –,“ koktal skoro, udiveně patře do slzami zatopených oček dětí.

„Proč sem tedy přijeli?“ tázal se hoch, lítostivě, ale spolu skoro výbojně.

„Kdo pak? Koho myslíš?“

„Ti – z Ameriky –,“ vykládal Petruša.

„A ta hezká slečna!“ vyhrkla náhle Maruška.

„Ta hezká slečna? Co s ní, děti?“ ptal se Graham nechápavě.

„Vy si ji vezmete a utečete nám,“ zaplakala Maruška a Petruša se ihned přidal k ní.

Oči Grahamovy zvlhly náhle divnou rosou. Pochopil. A v rozpacích se podíval na Marušku. Ale najednou se rozesmál:

„Tak vy takhle? I vy chaso!“ zvolal. „Děťátka, hloupoučká!“ dodal měkce.

„A ty, Petrušo!“ obrátil se na hocha. „Už takový velký kluk – a takhle, pro nic, za nic! Víte, kdo to byl?“ pokračoval. „Sem pěkně ouška, Maruška pravé, Petruška levé – a hezky zatáháme – nebolí?“

„Ne – nebolí,‘’ zasmály se děti.

„To je dobře,“ smál se s nimi Graham. „Ale bude podruhé, až zase mi vyvedete něco podobného! Vy kůzlata!“

„Líbila se vám tedy – ta slečna?“ obrátil náhle, když viděl, že děti zvážněly. A cítil, že je třeba vysvětliti, oč tak dětem šlo.

„Je moc hezká,“ řekl Petruša znalecky.

„Právě proto,“ začínala Maruška zas lítostivě.

„A myslíte, že přijela za mnou?“ ptala se Graham dále.

„Když se tolik na tě smála!“ mínila Maruška.

„Hahaha!“ zasmál se Graham upřímně. „A po kom pak se pořád otáčela, co?“ tázal se dětí.

„Trochu po tom vysokém pánovi,“ přiznával Petřík.

„Ale více po tobě i na tebe se pořád smála!“ připomněla vyčítavě Maruška.

„I ty jedna ještěřičko!“ rozesmál se Graham. „Kdyby tě tak slyšel ten pán, říkali mu Alnor, že?“

„Druhý, menši, byl také Alnor,“ upozornil Petřík, „říkali mu Ralle.“

„A jak říkal Rall tomu delšímu pánovi?“ zeptal se Graham.

„Říkal – Maku – všimla jsem si,“ prozradila Maruška.

„Ano, protože jsou bratři,“ vysvětloval Graham. „Ale jak tomu Makovi říkala ta hezká slečna, co?“ obrátil se Graham k Marušce.

„Také – Maku!“ odvětila Maruška už hodně zkroušeněji.

„Nu tak, proč mu takhle říkala?“ zasmál se Graham. „Nevíte, písklata? Protože jest její muž!“

„Ona už má jiného?“ vykřikla Maruška radostně.

„Už asi, Maruško!“ smál se dále Graham.

„A nepřijela za tebou?“

„Opravdu, nepřijela.“

„Ale zvala tě přec do Ameriky!“ pravila Maruška.

„Na návštěvu, děvčátko mé milé! A nevím, zdali pojedu –“

„Zůstaneš tedy u nás?“ zajásaly obě děti.

„Zůstanu, když chcete –,“ pohnutě sliboval Graham.

„I když přijde jiná, ještě hezčí?“ zkušeně se zajišťuje Maruška.

„Kdyby přišla ze všech nejkrásnější,“ odpovídal Graham se zvlhlým zrakem a sevřel obě děti do náručí.

„Zbytečně jste si rmoutily srdéčka, milé děti!“ řekl po chvíli něžného laskání.

„Když Maruška měla takový strach o tebe!“ vymlouval se Petruša.

„Maruška?“ obrátil inženýr Graham hlavu dívčinky k sobě. Dvě uslzené oči zářily mu vstříc. Nesklopily se, pevně se dívaly do očí jeho. A nezměrná oddanost zírala z nich.

Inženýr Graham přivinul hlavu děvčátka ke svým prsoum a něžně se dotkl svými rty jemných, kučeravých vlásků Maruščiných. A svíraje obě dvě děti v náručí, zašeptal, snad k sobě víc nežli k nim:

„Ne, milé děti! Strýc Graham je váš. Jen váš!“ – V tu chvíli touž myšlenku už daleko a vysoko na svojí vzdušné cestě pronášela paní Adda k svému choti: „Ne, toť marno, pana inženýra Grahama už nedostaneme k nám do Ameriky. Je celý těch malých –“

„Škoda je ho," pokyvoval starší Alnor. „Ale je v Evropě na místě. A daří se mu, myslím, dobře y Evropě."

„Krásná země je to," zamyšleně hovořila paní Adda. „Velmi se mi líbila. A lidé, s nimiž jsme jednali, hodní. Ale –"

„Ale?" obrátil se k ní manžel s úsměvem.

„Bála bych se tam – teď," zašeptala pani Adda.

Mac Alnor zvážněl. „Jsou to vskutku věci –," řekl.

Mimovolně oba obrátili hlavy zpátky. Kraj pod nimi mizel do daleka, na obzoru vzadu zdvíhal se lem modrých vrchů. Hostýn vysoko se tyčil nad nimi.

„Hostýn!" ukázal Mac Alnor pravicí.

„Tam –," řekla paní Adda záhadně.

V tom však oba vzkřikli překvapením.

Na vrcholu Hostýna zazářil ostrý paprsek. Zřejmě odraz slunce do prostoru ostře tryskal. Náhodou se octli v jeho cestě.

Dívají se – v tom paprsek hasne – Překvapeni dívají se na sebe. Pak se rozhlédli, zda není Astra nablízku. Není jí však viděti. Znovu obrátí se k Hostýnu. Však paprsku již nevidí. Pohlédnou však směrem, kterým paprsek Šel od Hostýna k nim, prodlouží jej dál.

A paní Adda náhle vzkřikne. Ukáže ručkou na západní nebe.

Tam stojí veliký bledý kotouč – Nova –

Mapa Novy. Str. 351.

L.

„Tohle je tedy naše poslední naděje,“ ukázal starší Valden na zbytky zdí, které asi do výše jednoho metru se zdvíhaly nad podlahou prvního poschodí. A to ještě jen na jednom místě, právě ve čtverci, uprostřed něhož stáli oba Valdenové.

„Naděje velmi chabá,“ pokrčil mladší z nich rameny. „Takhle nízko, téměř u podlahy, se nedělají tajné schránky.“

„Proč by však nemohla tu býti v tomto případě?“ živě se obrátil starší z obou mužů. „Chci-li, aby někdo

něco nenašel, umístím to právě tam, kde podobné věci nebývají.“

„Pravda,“ povoloval mladší.

„A pak,“ pokračoval jeho druh, „nezapomínejme, že náhodou zůstávají právě stěny v pokoji, jenž kdysi býval Dermattovou pracovnou!“

„Také pravda. Ovšem, nebude-li ani zde nic –“

„Budeme pak hotovi,“ dořekl starší Valden smutně. „Bude po naději, že my budeme pány, že se odvděčíme, zvláště tomu –!“ zaskřípal zuby rudna nenávistí a vztekem.

Mladší Valden pokrčil jen rameny.

„Nedá se nic dělat,“ řekl krátce. „Leda že by přízemí se rozbouralo také.“

„Nerozbourá,“ odpověděl starší. „Je vše z kamene, z výtečných kvádrů, blázen by byl, kdo by tohle bořil. Ostatně víš, že v přízemí bylo za Dermatta pouze služebnictvo. Bývalo v něm vždycky trochu vlhko, kdysi byl tam velký obchod a část přízemí mu byla skladištěm.“

„Ale tomu je už asi hodně dávno,“ mínil mladší Valden.

„Jistě mnoho let, jak dlouho, nevím. Ale sháněl jsem pohledy na tuto část ulice a mám někde, nevím však už kde, obrázek tohoto domu z doby, kdy v přízemí jeho býval krám.“

„Já jsem pořád doufal, že by mohlo něco být v prostředním okně v přízemí, jak jsem ti říkal, omítka mi byla podezřelá po jedné straně –“

„Zkusili jsme to přec,“ odmítal starší Valden, „pod omítkou všude plný kámen. A teď to vidíme, je celé přízemí z velkých pravidelných kamenů, ne, není-li zde něco v těchto zdech, je naše věc zcela ztracena.“

Ozval se hlas sirén, hodina po poledni bila. A najednou stavba oživla, se všech stran se noří postavy,

tu s lopatou, tu s motykou přicházejí, dávají se do práce.

„Teď se odtud ani nehneme!“ připomíná starší Valden důtklivě. „A jsi připraven,“ tázal se druha.

„Ano. A ozbrojen po zuby.“

„Je nutno počítati se vším. I s násilím!“ upozornil starší muž. „Taková věc nesmí přijít do nepravých rukou!“

Beze slova povytáhl jeho přítel ruku z kapsy a ukázal na lesknoucí se hlaveň.

„Dobře! Mám to také tak. Však pozor, přichází stavitel!“ upozornil starší.

„Ovšem, půjde-li to jen tak,“ mínil, „bude lépe.“

„Méně rozruchu,“ dodal, „je lepší pro nás.“

„Musí se to provést obratně. Zkusíme to vyhlásiti za bezcennou věc, nedostaneme-li to první do ruky. Ale vždy musíme se snažit, aby to moc neprohlíželi a aby nechali věc na konec nám.“

„Uvidíme, víme přec, co chceme. Jak to provést, ukáže se samo podle okolností.“

Ale nebylo už možno dále hovořiti, dělníci se soustředili okolo nich kolem zbytků zdí, jež měly býti ještě rozkopány. Ozýval se kovový zvuk motyk, lopat, rachot řítících se cihel. Prach se zdvíhal, zasyčel proud vodní, který zkrápěl zdivo, aby neprášilo. Kus za kusem se boří zdi, tu větší, tu menší kus se válí, rozpadává.

Oba Valdenové jsou jak rtuť, všude mají oči. Neujde jim sebe menší kousek cihly, malty, sebe menší kamínek. Ale marně hledají a marně pátrají. Čelo mladšího se chmuří, oči jeho druha planou horečně. A již zbývá pouze nepatrný kus zdi v rohu pokoje.

Silný dělník rozpřáhl se, prudce vjel hrot motyky.

„I, čerte!“ vzkřikl dělník zlostně. „Tady jsem hned skrz. A motyka nejde ven –“

Rázem přiskočili oba Valdenové.

„Pomůžeme vám, počkejte!“ chvějícím se hlasem volá starší. Druhý uchopil hned motyku, jež ležela opodál, a přiskočil k rohu.

„Hodím vedle, aby se vám uvolnila,“ praví a napřahuje motyku.

Nebylo nic na tom divným, Valdenové často pomáhali a byli u dělníků oblíbeni. Muž, kterému motyka uvázla, s úsměvem nechal také oba Valdeny, aby mu nástroj vyprostili.

Vskutku mladší prorazil hned prvním rázem otvor vedle motyky, jen malý pohyb stačil, aby byla uvolněna.

„Počkejte!“ chvějícím se hlasem řekl jeho bratranec. „Tady je nějaká díra, prohlédneme ji!“

„Doděláme to s téhle strany,“ nabízel se mladší, vezměte to s druhé strany!“

Muž poslechl. Oba Valdenové na kolenou, prohlížejí zeď.

„Vskutku! Schránka!“ šeptá starší.

„Opatrně! Opatrně!“ varuje druhého, jenž koncem motyky rozšiřuje otvor.

„Počkej! Dost! Aby se –“

Rukou vjíždí starší Valden do otvoru – „Je to schránka!“ šeptá, zatím co se kolem zbytek zdi kácí.

„A v ní? V ní?“ Visí mu očima’na rtech druh.

„V ní –“

„Nic –,“ zaúpí náhle starší Valden.

„Není možná!“ zalekne se mladší. „Dovol!“

Zkouší sám – A i s jeho rtů se ozve zlomený hlas:

„Prázdno – Nic –“

„Počkejte!“ vzchopí se najednou. „Snad na stěně může být, třebas napsáno –“

Zdrceně krčí druhý muž rameny, beznadějně.

„Počkejte!“ volá mladší na dělníka na druhé straně. „Opatrně – je tu něco – rádi bychom –“

Poslechl jich. Kus za kusem se zeď rozbírala, téměř v celku sejmul vršek schránky. Ukazují se jim stěny schránky, holé, prázdné – „Marno – všechno," mávne starší muž pravicí.

Ale tu přichází stavitel a za ním správce stavby. Poslední zbytek zdi se právě rozvalil.

„Dobře!" řekl stavitel. „Ale už dost! Vše ostatní zůstane, je to z kamene a pevné, že bychom to my pevněji nevystavěli. A základy jsou tu, že by na nich mohl státi mrakodrap."

„Přizpůsobí se projekt přízemku?" táže se správce stavby.

„Zcela nepatrně," praví stavitel. „Nebude třeba mnoho změn. Ale ušetří se mnoho."

„To zde tedy srovnáme a připravíme vše pro stavbu odtud výš," ukázal správce.

„Ano. A jen rychle! Ztratilo se času dost."

„Ztratilo!" pokývl hlavou správce.

„I nám se ztratilo," řekl trpce mladší Valden, když stavitel se správcem odešli. „Bylo-li tu vůbec něco –"

„Bylo! Bylo!" vzkřikl starší vášnivě.

„Je otázka, zda vůbec Dermatt něco zvěděl," pochyboval mladší dále.

„Nikdy jsem to neměl za jisté, ale teď, ve chvíli, kdy poslední naděje selhala, mi cosi říká, v duši křičí, že se nemýlím, že Dermatt měl tu hroznou věc –"

„A kde by ji byl tedy uschoval?"

„Tady!"

„Ale když jsme jí tu nenašli, kde by tedy byla?"

„Tady!" byla tvrdošíjná odpověď staršího Valdena.

LI.

Několik týdnů uplynulo od krásného odpoledne Jurkova a Marynčina prostřed budících se květin a

pučících keřů na návrších lužáneckých. Po létě se blížil podzim. A jak často bývá – po chvílích závratného štěstí žal přichází, dlouhý, často bez konce!

„Usmrtím se!“ lkala zoufalá, ve tvářích zbledlá Maryna. „Nebudu žít v hanbě, smrt raději! Smrt!“

„Prosím tě!“ mrzel se chmurně Jurko. „To jsou nápady!“

„Nezbývá mi nic jiného!“ naříkala nešťastná.

„A jsi si tím zcela jista?“ otázal se jinoch děvčete.

„Už docela,“ potvrdila sklesle.

„Tak, což!“ vzchopil se Jurko. „Jen teď hlavu vzhůru, stranou pláč! A musíš být jednou chytrou! Pojď! Půjdeme.“

„Nikam nejdu!“ řekla Maryna rozhněvána. „Tak jsem na tom a mám se jít někam bavit? Někde hloupě skákat –“

Ale Jurko nepovolil. „Řekl jsem, že musíš teď mít rozum. Nemáš-li ho ty, já mám jej také za tebe. Pomůžeš si z toho.“

„Ale jak, prosím tě?“ dí Maryna nejistě.

„Uvidíš, jen pojď! Dost dlouho tady na tě čekám.“ Kroutíc hlavou a s povzdechem se vydávala dívka s milým na cestu. Zas byla neděle a Maryna zas za pomoci staré Marfy vybojovala si volnou cestu z domu proti vůli matčině. Nebyla by jí dnes udržela doma žádná síla, musila se s Jurkem sejít, promluvit s ním o věci, jež tísnila je tolik oba za posledních dnů. A nyní šli spolu, zase za město.

„Kdyby sis mne mohl vzít, jak by všechno bylo –,“ zašeptala nejistě, když vykročili z města a Marynka se zavěsila do hochova ramene. Dělával to dříve vždy on jí, ale, zvláštní, nyní se již netáhl k ní tolik, netiskl se k ní, nevyhledával si každé příležitosti, by mohl se jí aspoň dotknouti „Kdyby,“ začala zas, když Jurko neodpovídal. Ale přetrhl jí řeč úsečně a skoro příkře.

„Kdyby jsou kdyby!“ řekl ostře. „Kdybych mohl, udělal bych to. Ale sama víš, že nemohu. Nemám dosud nic, nač mám se ženit? Teprv někde nastoupím, jistě půjdu ven, kdožví, kde se budu potloukat!“

„Šla bych s tebou, ráda,“ zašeptala, úže tisknouc k sobě jeho rámě „Vím,“ zahučel, zdálo se jí, že i trochu posměšně. „Ale co by z toho bylo? Neměli bychom nic z toho ani jeden ani druhý. Život bychom si jen pokazili.“

„Ne, jistě ne! Vždyť –,“ pokoušela se odporovati.

„Ne!“ zarazil ji. „Ani o tom nemluvme! Není to krátce možno, je to vyloučeno. Řekl jsem to přec už!“

„Chápu,“ řekla trpce. „Byla jsem ti pouze pro zábavu –“

„Nepovídej!“ utrhl se na ni. „Nebavil jsem se snad jen já sám. A nezapomeň, že jsem ti víc nikdy nesliboval, nežli zábavu. Vědělas to dobře, že ti víc dát nemohu –“

„Doufala jsem přece –,“ povzdychla.

„Nelži!“ řekl ostře. „Přiznala ses také staré Marfě, jak jsme spolu na tom –“

„Ty jsi mluvil s Marfou?“ pozastavila se.

„Mluvil,“ odsekl jí skoro.

„A o čem pak?“ žasla.

„O tom, jaké bude počasí dnes odpoledne,“ řekl posměšně.

Sklopila bezradně hlavu. Pochopila leccos z toho, co ji překvapovalo v posledních dnech. Že Marfa tak náhle vytušila pravdu. Nebyla přec tak vtipná, a Maryna dbala úzkostlivě, aby se ničím neprozradila. Že stará Marfa ji tak nenápadně utěšovala, ale že ji odrážela od Jurka, že stejně by spolu šťastni nebyli. Doporučovala jí však jiné, ale rychle prý, co nejdřív. „Je tu Kodela,“ říkala, „chceš-li mladého a divocha. Stojí o tě Masták, dáš-li přednost staršímu a

usedlému. A má dobré místo, pohodlné, nešlo by vám zrovna špatně –“

Takhle působila stará Marfa na Marynu. Působila velmi horlivě, až nápadně. Včera odpoledne, o sobotě, vyhledala Marynu, když vracela se domů, dlouho do ní mluvila. Maryna jí skoro utekla. A stará Marfa přišla domů víc než za hodinu po ní. Hovořila vesele, až bujně, smála se, na konec blábolila. Byla opilá, ač Maryna věděla, že byla stará před tím bez haléře.

Maryna teď pochopila souvislost. Se strany se podívala po Jurkovi, viděla však pouze jeho zachmuřený, skoro tvrdý obličej, an hledí vpřed a neohlídne se ani po své průvodkyni. Chlad ji ovanul a mimovolně uvolnila ruku Jurkovu, a když nebránil jí v tom, spíš napomáhal, vysunula pravici svou z jeho závěsu.

„Budeš, myslím, radši, nepovedeme-li se spolu,“ řekla trpce.

„Možná,“ souhlasil lhostejně. „Budeme brzy mezi lidmi –“

Měla ostré slovo na jazyku, ale musila se odmlčeti. Vskutku přicházeli po své tiché pěšině k živější cestě, kterou dosti lidí mířilo zřejmě k témuž cíli. Uviděli jej ihned. „Nový pavilon“ se jmenoval, byl to vskutku pavilon a byl nový. Jednoduchá stavba, pokryté místo pro tanec a skromné místnosti pomocné. Nový pavilon vyrostl jako několik podobných zábavních místností v okolí města, aby hověl vášni, s kterou se snad lidstvo narodilo, ale s kterou jistě zajde. I zde se tančilo. A tančilo se tím vášnivěji, čím méně bylo příčin k tanci.

„Sem mne vedeš?“ divila se Maryna, skoro rozhněvána, když viděla, kam vlastně jdou.

„Sem!“ odvětil Jurko stručně.

„A proč?“ zastavila se Maryna.

„Uvidíš!“ odsekl Jurko pln zlosti.

Uviděla. Vkročili do prostorné tančírny, jen se Maryna rozhlédla a spatřila v hloučku mužů, tísnících se a smějících v přilehlé otevřené místnosti dva známé obličeje, Kodelův a Mastákův.

Vyčítavě se obrátila na Jurku: „Dobře jsi to zařídil, máš je tu oba!“

„Ty je tu máš,“ odbyl ji vztekle, „já jich, myslím, nepotřebuji.“

„Myslím, že jich potřeboval, kdo je sem dnes pozval,“ odpověděla mu ostře. „A kdo mne sem přivedl, k nim, jako kořist, bídnou –“

Omdlévala zoufalstvím. Neodpověděl jí, hudba započala svůdný kus, Jurko uchopil ji, zřejmě, aby neklesla, a napolo ji nesl rozlehlou taneční plochou za zvuků křepké hudby.

„Směl bych prosit, mladý pane?“ ozval se náhle vedle nich hlas.

Zdvihla pokleslou hlavu a spatřila mladý, zrudlý, lačný obličej Kodelův. Zároveň cítila, jak ji pouští Jurko z rukou a jak ji ochotně, ba, rád, předává novému tanečníku.

„Prosím,“ slyšela Jurkův hlas a jako v mlhách se jí mihl radostný výraz Jurkovy tváře. Skoro bezvládně se dala předati do cizí náruče, z náruče jeho, Jurky jejího milého, milovaného! Slzy se jí vyhrnuly na horké líce, neviděla, neslyšela.

„Jak jste hezká! Jak jste teplá!“ slyšela vášnivý šepot tak blízko vedle své tváře, šepot dotěrný, protivný. Odtahovala se neodpovídajíc od tanečníka. Ale silná ruka mužská přižehla ji k hrudi mužově, sevřela ji silou, která poroučela, podmaňovala – „Jurko nikdy nesevřel mne takto, letělo jí hlavou, třeba proti její vůli. Divná rozkoš proběhla jí údy. Ale přece odtáhla se znovu od mužových prsou, opřela se rukama, odstrkovala jej.

Hudba zrovna ukončila, Maryna se vytrhla z Kodelových rukou, chtěla uprchnouti od něho. Ale sáhl po ní, zachytil ji, sevřel její ruku pod svým ramenem.

„Neutečete mi!“ zasmál se drsně. Ale přece zavanula blaženost z jeho slov, jež divně působila na Marynu. Cítila, že tento člověk o ni stojí opravdu a daleko žhavější, než Jurko, který uvrhl ji do neštěstí.

Chápala, že Jurko vlastně prodává ji Kodelovi, za cenu však, kterou má platiti ona, Maryna. A proč to činí Jurko? Rozuměla tomu nyní – sobec bídný, chtěl se jí jen zbavit!

Odstrčila znovu Kodelu, který po ní sahal. Ale hudba započíná, opakuje kousek. Kodela ji chytil za ruku. Než však mohl obrátit ji do kola, vynořil se vedle klidný, podlouhlý obličej Mastákův. Směle se uchopil dívky, započal s ní tančiti.

Netančil s ní dlouho. Když se v kole blížili k místu, kde dívku převzal Masták Kodelovi, pokročil Kodela do reje tančících s odhodlaným, zlověstným obličejem. Nemusil však zakročovati proti Mastákovi, jakýsi malý, rozložitý mladík vzal mu z rukou Marynu a rozletěl se s ní křepče po místnosti.

Jak bylo v té chvíli Maryně? Uděšena shlukem okolo ní chvěla se a slzy sbíhaly jí po tvářičkách, rozpálených tancem. Zoufale se ohlížela po něm, po Jurkovi, milém – Neviděla ho však nikde, marně po něm pátrala. A teď teprv doopravdy věří v jeho bídnost.

Přišla přestávka, jak hudba ukončila, vytrhla se dívka svému zavalitému tanečníku, utíkala davem, sem tam probíhala, hledala jej, Jurku – Uviděla známou tvář, a nemýlila se, vskutku to byl Jurkův přítel. Zamířila k němu, prodrala se. Položila otázku. A hned měla odpověď: „Potkal jsem jej právě. Odcházel.“

Odcházel! A od ní! Navždy, cítila to.

Zoufalá se obrátila, že poběhne za ním, dohoní ho. Snad – Ale hudba zase spustila. Rozhlédla se uděšeně – kdo zas pro ni přijde? Jako by tušila nebezpečí, neštěstí – chtěla odejíti odtud nepozorovaně. Dařilo se jí a již byla blízko dveří.

Současně se vynořily dva stíny vedle ní. Zavalitý její poslední tanečník si sáhl zcela směle po ní, uchopil ji, strhl do kola. Ale ihned se objevil vedle Kodela. A skočil mezi ně a hrubě odtrhl je od sebe.

Maryna vykřikla strachem: „Jurko!“

„Jurko!“ neslo se zoufale dvoranou, když prostřed ní zazněl úder ran. Jurko se však neukázal, marně volala ho Maryna. Ale jiný výkřik tryskl vedle ní – její zavalitý tanečník se shroutil náhle k jejím nohám, zasažen byv divou Kodelovou ranou. Ve zmatku odnesli zraněného, Kodely se zmocnila stráž.

Její tanečník se shroutil náhle k jejim nohám.

Uděšenou Marynu odváděl Masták. A náhle se tu vzala a Mastákovi pomáhala stará Marfa.

A dál?– Zoufající Marynu za pomoci staré Marfy odvedl domů k matce Masták. Zůstal přes hodinu u Stanýlových, pohovořil, potěšil. Neútočil na Jurku, omlouval jej spíše. Maryna mu za to byla vděčná ze

srdce. A rozloučila se s ním skoro vřele při jeho odchodu.

Když odešel, rozvázala ústa stará Stanýlová. A zle posoudila vše, co Jurko učinil. Stará Marfa při tom mlčela, ale ujala se slova po Maryníně matce a opatrně vychválila Mastáka.

A Masták přišel za dva dny zas, opatrně, šel navštíviti matku Stanýlovou. Pohovořil při tom ovšem také s Marynou, ale jen tak jako mimochodem.

Vícekrát přišel takto. A pak přišel, když byla Maryna sama doma, A promluvil s ní přímo, prostě, ale upřímně. Vypověděl jí, jak má ji rád. Byla dojata. A byla opuštěna, po Jurkovi nebylo ani slechu. Se sklopenou hlavou podávala Mastákovi ruku.

Za kratičko byla jeho ženou. Začínala další kapitola –

LII.

Žhne podzimní slunko na modravé obloze, ku poledni stoupá. Teplý vánek táhne s jihu, nad nímž stojí sivé mlhy. Dosud nízké, ale zvolna houstnou, stoupají. Ale slunce opírá se do nich ještě prudčeji, jeho žár je těžký, tísnivý. S mladých, tenkých stromků, slabých jejich větviček listy letem unavené, zbledlé sklesle visí, tu list uvolní se, zvolna padá, tu list druhý pomalu se snáší k zemi.

„Podzim!“ zašeptá si paní Míla, sedíc v zahradě u brněnského domu. Zdvihla oči od úběle vozíčku, v němž si v sladkém spánku hoví její syn, synek maličký! A pohlédla přes ulici na dům, v němž za velikými, zotvíranými teď okny zasedá a radí se sbor předních lidí Evropy. Je mezi nimi také Sibirjak, teď její muž. A opravdu již její muž. „Dobrý muž!“ zarosí se oči Míliny. Jak starostlivě o ně pečuje, jak zahrnuje oba

vším, modré s nebes by jim snesl. Opravdu se snaží, aby byli spokojeni, šťastni. Aby zapomněli.

„Na Roba?“ vykřiklo v duši Míline.

„Ne! Nikdy!“ bouří její duší. Vždycky bude osou jejích myšlenek, nezapomene naň nikdy! Každé štěstí její bez Roba by bylo rouháním. A křivdou na velikém, dobrém muži.

„Ale –,“ zaráží se příval jejích myšlenek a citů. Není také křivdou takovéhle její počínání pro druhého muže, Sibirjaka? Je přec tolik dobrý! Tolik ji má rád!“

„Bože!“ zaplakala Míla. „Což pak věčně musí moje duše sténat pod břemenem osudu a klidu nikdy nedojde? A štěstí?“

„Štěstí!“ trpce vzdychla zarmoucená. „Pro mne pohádka jen, klamný sen – Vůně kouzelného květu z krásné pohádky – „Ale proč? Za jakou pak vinu?“ přemýšlí a uvažuje. Mžikem prolétá svůj celý život – ne však, neprovinila se v něm! Měla ráda Roba, dala všechno za tu lásku. Ale je to přečin? Není! Láska jest jen tehdy láskou, je-li nade všecko. A pak, šla-li dál, než bylo dovoleno, odpykala již svůj trest. V Atlantidě, v daleku spí její sladké dítě – Slzy zaplavily její oči. Hlavu sklonila, když zmizelo vše v jejich lesklém přívalu.

„Mílo! Duše drahá!“ ozvalo se před ní najednou.

Vzchopila se, oči otřela. Provinile pohleděla na muže, jenž stanul před ní. „Zase pláčeš, milá?“, otázal se jemně, vážně, skoro bolestně.

„Promiň!“ klopila znovu hlavu. „Znáš můj věčný stesk –“

Položil jí ruku na hlavu. „Přejde také, ženo drahá!“ mluvil konejšivé. „Jen čas nech plynout jeho tokem, odplaví do moře minulosti všechen rmut a zbude čistý, klidný proud, v nějž zasvítí zas a stříbrem se bleskné teplé slunce štěstí –“

Beze slova uchopila jeho ruku, přitiskla k ní rty. Taková vlna vřelé vděčnosti jí zaplavila duši a tento její projev nerušil svatost jejích vzpomínek na prvního muže.

„Jdi, dětino!“ pohladil ji po vlasech a rozpačitý jeho zrak, teď také orosený divnou vlahou, kolem zatěkal.

„Vyběhl jsem pouze na okamžik,“ hovořil, by odvedl řeč jinam, „půjdu zase. Přijde nyní zpráva hospodářské komise a její návrh. Rád bych byl přítomen.“

„O tento bod bude jistě boj,“ mínila Míla.

„Bude,“ přitakal inženýr Sibirjak, „ale zvítězí náš návrh.“

„Na pronikavou přeměnu nynějšího řádu hospodářského?“

„Ano. Ovšem za podmínek takových, aby uvolnění výroby a případné její přejití do rukou soukromých nevedlo k utlačení slabých.“

„Tak, jak jste o tom hovořili včera s panem inženýrem Grahamem a doktorem Bukovém a Jelou?“

„Ano, tímto způsobem.“

„A máte zajištěnou většinu?“ ptala se Míla.

„Již tím,“ usmál se Sibirjak, „že přednésti návrh se uvolil sám pan prefekt Habr.“

„Souhlasí tedy?“

„Ne docela, má jisté obavy. Ale přece musil uznati, že nelze činiti nic jiného. Tím bylo vyhráno, neboť za co se postaví pan prefekt –“

„Dosud pouze prefekt?“ zeptala se Míla, rozjasňujíc zrak.

„Již jen velmi krátce,“ odvětil inženýr Sibirjak radostně. „Mezi jednáním se zástupcové tajně dorozumívají, pařížský Longine to vede. On také podá návrh. Je přihlášeny ke slovu již jen doktor Allrighton, chce přijíti se svou věcí,“ pokrčil rameny, „a potom hned dojde k rozhodnutí.“

„Náš dobrý pan prefekt!“ řekla Míla vřele. „Zaslouží si této cti.“

„A bude na svém místě,“ dodal hrdě Sibirjak. „Není vskutku osobnosti ani zasloužilejší, ni schopnější. Těším se na tu chvíli,“ řekl ještě, „bude z těch, jakých je málo v životě.“

„A co malý Robek?“ nachýlil se k vozíku. „Spí ještě?

„Spí,“ řekla Míla nehlasně, nezdvihajíc oči k dítěti.

„Jak dýchá?“ tázal se, napjatě pozoruje spícího hošíčka.

„Myslím, že dobře,“ pravila Míla.

„Dýchá pomaleji,“ zjišťoval inženýr, „řekl bych, že docela normálně. Nebudí se?“

„Ne, spí úplně klidně.“

„Měl jsem o něho strach, když jsem odcházel z domova, zdál se mi trochu rozpálený.“

„Snad to bylo teplem,“ soudila Míla skoro lhostejně. „Je opravdu vedro.“

„A tady venku je mu přece lépe nežli v místnosti,“ řekl Sibirjak, „tady se přece vzduch aspoň trochu pohne.“ Obrátil se k jihu, zadíval se na mlžný závoj, stále, třeba zvolna stoupající.

„Ale navrať se s ním zavčas domů!“ upozornil. „Hrozí, myslím, bouře a jistě počne velkým vichrem. Zdvihne prach, než přijde déšť –“

„Dbej ho!“ dodal, obraceje se k odchodu. „Je to velký odkaz, památka na velikého muže. Lidstvo nevydalo mnoho Robů a zde je Robův syn!“

Vše se zatočilo s Mílou.

„Robův syn!“ vykřiklo cosi v její duši, posměšně i hrozivě.

Neměla se rozběhnout za mužem, povědět mu, aspoň nyní –?

Obrátil se, pokývl jí. Již chtěla hnouti rukou, aby ho volala zpět.

Ale odvrátil se ihned, zašel –

LIII.

„Bylo tedy hlavní částí úkolu, který jste naší komisi svěřili, uvážiti o vhodné organisaci práce a o úpravě rozdělování jejích výtěžků,“ pokračoval prefekt Habr jako předseda komise ve svém výkladu, když Sibirjak vstupoval.

„Není třeba mluviti o důležitosti práce. Je jí třeba již k pouhému udržení lidského života. Čím krásněji však budeme chtít život lidí utvářiti, tím více práce bude potřeba. Je pravda, že nové poměry ulehčí značně postavení člověka. Vzkříšení slunce je velkým štěstím pro lidstvo, jež nikdy nesmí zapomenouti genia, jenž štěstí toho byl původcem. Život lidí bude nyní krásnější i zdravější, odpadne mnoho práce, dříve nezbytné. Člověk bude bydliti volně v přírodě, nebude pracných krytů nad městy a všech jejich obtíží. Osvobození země od sněhových okovů usnadní také vyrábění potravin, jež dříve vyžadovalo si tolik námahy.

Ale práce bude stejně stále třeba a právě změna poměrů, přechod do nich, si vyžádá velkého vzepjetí sil. A názor lidí na práci se, budiž žalováno, nezměnil. Jistě má být práce pro každého potřebou i radostí, nehledě již k její nutnosti. Ale jest vždy tím, čím být by měla? Dívejme se zcela střízlivě a přímo na to, co tu jest! Vždycky budou lidé, kterým bude práce potěšením a vnitřní jejich potřebou. Ale stejně budou jiní, kterým práce bude břemenem. A vždy se najdou nerozvážní, málo zodpovědní lidé, kteří budou lidi odváděti od práce a lásku k práci kaliti. Snad si ani neuvědomujíce, že otravují tím život člověka, jenž nutnosti práce se nevymkne nikdy. Ale přes to mnozí

budou náchylnější kloniti se k těmto rušitelům vnitřního míru a štěstí člověka.

S tím je tedy třeba počítati, dle toho se říditi. Přímo řečeno: Je nutno zaříditi život lidský tak, aby každý pracovati musil, kdo je k práci způsobilý. Netajíme si, že tato nutnost bude u někoho pokládána za tíživou. Ale pocit nespokojenosti rozhodně se zesílí, bude-li mít pracující dojem, že výsledek jeho práce nepřipadá plně jemu a že z jeho práce proti právu těží někdo jiný. A tu jsme u otázky velmi důležité: Jak zaříditi, upraviti práci, aby pracující nebyl o výsledek svojí práce připravován jinými, aby se znemožnilo vykořisťování lidí lidmi druhými.

Tohle dokázati není snadný úkol. Uvažte, je možno zabrániti, aby v davu dětí, na návsi si hrajících, se jakýmkoli způsobem na úkor druhých neuplatnil jedinec zvlášť silný, průbojný? Musil by za každým slabším státi někdo dospělý, je to možno? Ale není tomu tak i v živobytí lidí vůbec? Dlužno dále uvážiti, že jsou rozmanité možnosti, jak kořistiti z druhého. Možno třebas využíti dobroty a přístupnosti bližního. Kdo má jej proti tomu chránit, když si třeba ani ochrany té nežádá? Ale také téměř každý zločin míří k využití druhého, jenž připraven má býti o nějaký cenný statek. Od počátku svého bytí lidstvo zločin potírá. Podařilo se mu, odstraniti jej? Ne, to bychom neměli již soudů.

A tak strach před vykořisťováním je stálým průvodcem práce. Byly všemožné pokusy, jak by se mu mohlo čeliti. Nejběžnějšími byly snahy po odstranění peněz, zavedení rovných požitků všem bez rozdílu s čímž spojeno bylo znemožnění soukromého majetku. Vše, co bylo tu řečeno, souvisí s podkladem toho je rovnost příjmová. Avšak uvažme věc dobře! Dosáhneme rovnosti ve výkonnosti? Jistě nikoli, vždy budou lidé schopnější a méně schopní. Budou-li však

za nestejný výkon pracovní bráti stejnou odměnu, nedošli jsme zase k vykořisťování, ale silných slabšími?

Toto vykořisťování ovšem je snad méně povážlivé po stránce mravní, ale za to velmi nebezpečné je hospodářsky. Při povaze lidské, nedosti obětavé, sobecké, by jistě vedlo ke snížení výkonnosti nejschopnějších jedinců. Výkonnost by se uvedla na stejnou výši, ale právě na míru pracovníků méně schopných. To však nemůže být žádoucím v zájmu lidstva, nikdy, nejméně však nyní, kdy je třeba nejvyššího pracovního úsilí.

Ale souvisí s tím také, jak jsme naznačili, otázka soukromého vlastnictví. I v té věcí nemohlo si dosud lidstvo opatřiti jasný úsudek. Nesporno je, že majetek soukromý má svoje výhody i nevýhody. Nevýhodou jistě je, že budí nespokojenost těch, kdo ho nemají. Zvláště velké majetkové rozdíly, k nimž nesporně se časem dospět musí, způsobují sociální neklid. Vedle toho hromadění jmění může se stát přímo nebezpečným lidské společnosti, ježto velký majetek je také velkou mocí a veliká moc vždy láká k zneužití.

Naproti tomu je jisto, že soukromé vlastnictví je velkou vzpruhou lidské činnosti. Láska k soukromému majetku je v lidské krvi, aby člověk majetku si dobyl, pracuje co nejusilovněji. Výsledkem té činnosti je zesílení výrobnosti, rozmnožení hodnot, kterých lidstvo potřebuje pro sebe a pro svůj život. Pravda je, že zdrojem touhy po majetku je vrozené sobectví, ale není toto sobectví vždy neušlechtilé a není možno takovým je vůbec označiti. Chce člověk býti majetkem svým zajištěn pro případ neschopnosti k práci, kdo by mu to zazlíval? Vždyť tak snímá s lidské společnosti povinnost, aby ona se starala o něho. A je možno dále zazlívati, když snad člověk shromažďuje jmění pro své děti? Aby jim tím strojil život lepší, bezpečnější?

Neprospívá se i tímhle lidské společnosti, rozmnožuje-li se počet jejích členů, kteří od společnosti ničeho nepotřebují?

Názor komise je tedy, že odstranění soukromého vlastnictví by nesloužilo ku prospěchu lidstva. Ale soudí, že je nutno zabrániti, aby majetek soukromý nebyl tvořen z práce druhých, z jejich vykořisťování. Tím se navracíme k bodu nejvážnějšímu. K výrobě. Neboť ovládne-li jedinec sám výrobu, těží ze svých zaměstnanců, kteří jako slabší jsou mu vysazeni, jeho nepřiměřený díl na výtěžku, práce nelze sledovati ani prokázati, tím méně je možno zabraňovat mu. Podnikatel takto sílí, bohatne a druzí zůstávají chudými, rozdíl roste a s ním vzrůstá nespokojenost.

Jak řešila tuto bolest doba poslední, je známo. Odstranila, aspoň v zásadě, soukromý majetek a výrobu vložila v ruce státu. Jistě toto bylo nejlepší, co bylo možno udělati. Ale mělo také svoje nevýhody, jimiž těžce stonal předešlý náš věk. Klesla výkonnost, o podnikavosti se vůbec nedalo mluvit. Státní výroba pak byla málo hospodárná, nutný dohled značně nákladný. Velký správní soubor činil však výrobu nejen drahou, nýbrž také těžkopádnou. Pracující však měl stejný dojem otročení, jako kdyby byl zaměstnán v soukromém podniku. Bylo málo spokojenosti i za hospodářství státního, neklid příliš často propukal.

Samozřejmě ovšem je řeč o normálním stavu za poslední doby. Není možno hovořiti o poměrech za nadvlády Personovy, pomíjíme také všech opravných pokusů a snah, k nimž docházelo v dobách posledních. Lze jen zhruba zachytiti obraz celkový. Ostatně to stačí, aby jasně vynikalo, že se lidstvo nyní, za poměrů nových, musí dáti jiným směrem, jinou cestou.

Cíl našeho úsilí je velký: Rozhojniti výrobu, jak nejvíc bude možno, ale při tom upraviti práci tak, aby její břímě spravedlivě doléhalo na všechny a její

výtěžky aby se dostávaly tam, kam patří po zásluze. Tím má býti docíleno hmotného rozvoje lidstva, ale také štěstí vnitřního, u jedince, stejně jako v celku.

Na základě rozboru, jenž právě byl přednesen, podává komise návrhy, jež podle poměrů, jak jsou, a podle rozvážení lidského by mohly aspoň zhruba vésti ke splnění přání, které lidstvem v této době, stejně jako od staletí dávných, prochvívají:

Jedno je a musí býti samozřejmé: Pracovní povinnost pro všechny práce schopné. Povinnost být činným tam, kde toho třeba v zájmu celku. Nesmí se již opakovati, že nebylo by rukou ochotných ujmouti se té či oné práce. Stát mějž právo rozhodovati o každém jedinci a přidělovati mu práci podle jeho schopností.

Druhou povinností občanů je starat se o udržení svého života a života svých příslušníků. Pouze o neschopné práce, pokud stojí v žití sami, bude se stát starat vhodným způsobem. Prostředek, jímž má se občan živit spolu s členy svojí rodiny, je práce. Je takto znovu posvěcena, dřív povinnost k celku, prohlašuje se též povinností k sobě samému a k rodině. Práce bude tedy odměňována dle svého významu a hodnota její bude vyrovnána penězi. Peníze zůstanou i měřítkem práce i měřítkem spotřeby. Další tedy vzpruhou k práci vedle mravní povinnosti bude nutnost práce. Bude též podporou celku v jeho snaze, využíti účelně sil jedincových k opatření hodnot lidstvu potřebných. Oprava a organisace práce bude věcí a úkolem státu. Zpočátku ani nelze jinak, ježto vůbec není kapitálu v rukou soukromých. Proto budiž též stát prohlášen majitelem veškeré půdy a stát ať zařídí sám vše potřebné K využití jejímu. Budou tedy na počátku pouze státní továrny a výrobny a státní statky, stejně jako státní lesy.

Bude ovšem zapotřebí, aby státní podnikání mělo náležitou pobídku své hybnosti a úspornosti a aby bylo

srovnání pro výsledky jeho. Z toho důvodu se navrhuje opatření, aby, až uplynou tři roky od počátku nynějšího období, mohly býti jednotlivé státní podniky předány do pronájmu schopným, o ten úkol se ucházejícím jedincům. Může se tak státi zatím nejvýš s polovicí podniků. Ale podmínkou je, že na těchto podnicích dál musí být pracovní poměry pro zaměstnané aspoň tak příznivé, jako na podnicích státních. Nájem z pronajatých podniků musí vždy dosahovat aspoň výše výnosu podniků státních. Bude takto dosaženo závodění obou druhů podniků, porovnání jejich výkonnosti a výsledků.

Dělníku vždy potom bude v rámci práce jemu přidělené dána možnost, voliti si zaměstnavatele buď v podniku státním, nebo soukromém. Bude míti vždycky zajištěné platy aspoň v nejvyšší dosažitelné míře za hospodářství kolektivního.

Dosáhne-li ovšem podnikatel soukromý buď lepší organisací práce, nebo větší výkonností zaměstnaných, snad při výhodnější jejich odměně, výsledků hospodářských lepších, jež přesáhnou výnos stejných státních podniků a tím také předepsaný nájem, je zisk jeho majetkem.

Soukromým majetkem má býti totiž vše, co občan získá vlastním přičiněním, buď získanou mzdou, nebo úspěšným vedením najatých podniků. K úvaze se předkládá i návrh, aby stát časem předával do vlastnictví podniky těm nájemcům, kteří ušetřili tolik, aby mohli uhraditi cenu podniku, jak vyplývá z jeho výnosu. Tím by se snižoval počet podniků, jež podléhají státu, a úkol státu by byl zjednodušen. Zase předpokladem by však bylo, aby na podnicích takto získaných se dále zachovávaly pracovní podmínky pro dělnictvo aspoň tak příznivé, jaké budou platny na obdobných státních podnicích.

To je v hrubých rysech návrh komise. Podrobností další vypracovati dle těchto zásad nedá valných obtíží. Dlužno ještě dodati, že jde tu o věc velkou, o významný pokus. Cíl má jediný, rozhojnit a zdokonalit výrobu při plné ochraně všech zájmů pracujících.

Třeba ještě říci, že účelnost je hlavním znakem nové úpravy. Proto musí v životě hospodářském se všechno zjednodušit, musí se odstraniti, co je nepotřebné. Musí proto na příklad se také zřídit zcela nový způsob berní. Nesmí býti množství poplatků a daní, které vyžadují velikého úřednického souboru. Vždyť všechny státní dodávky postihnou v poslední řadě výrobu. Budiž tedy jedna hlavní daň, jež by vycházela od výroby, soukromé i státní. Jako vedlejší buď placena daň z majetku, kterou budou zatíženi ti, jichž jmění soukromé přesáhne určitou míru. Tato daň je nutnou. Kdo má větší majetek, musí přispívati na potřeby celku více, aby právě občan slabý, který sám se nedodělal majetku, měl aspoň trochu vědomí o spravedlnosti. Trpkost, že je někdo méně výkonný a schopný, má tak býti vyrovnána vědomím, že stát schopné zatěžuje větším břemenem.

Tím způsobem asi dlužno pokračovati, by bylo jasno v duši jednotlivce, klidno v celku. Dlužno pracovati k spokojenosti a štěstí všech, pokud je to dosažitelné, ovšem tak, by netrpěla tvorba hodnot, s níž jde ruku v ruce zdárný hmotný rozvoj lidstva.

Neodvažujeme se ovšem pomysliti, že by bylo dokonalé, co se tuto navrhuje. Dokonalé není žádné lidské dílo. A jsou převeliké obtíže pro úkol, zbudovati hospodářský řád, jenž by vskutku vedl lidstvo ke štěstí. Není takového řádu, ježto není možné plné štěstí lidské. Nebylo ho nikdy a nikdy ho nebude.

Je snad možno přiblížit se aspoň k němu. Co se předpokládá, je pokus o to. Prosíme vás, byste o něm uvažovali, jej případně doplnili a pak schválili.

„Pro svou osobu bych poznamenal, že snad návrh ve všem nevyhovuje mým zásadám a tužbám. Mám hluboké přesvědčení, že se v ničem nikdy nemá jíti zpátky. Ale důvody, jež byly uváděny pro návrh, jak jest, se nedaly podceňovati. Přiznávám, že jsem se jim také podřídil a za návrh, zde předkládaný, se postavil.“

Tak domluvil prefekt Habr.

LIV.

A pak dr. Allrighton se ujal slova před shromážděnou radou Spojených států evropských, když byla převelikou většinou schválila hospodářský návrh komise, jak přednesen byl Habrem. Vystoupil na řečniště a počal hovořiti:

„Přistupuji před vás s návrhem velikého významu. Jest vážná věc, o níž jde. Ale nesmírný prospěch pro lidstvo z ní kyne. To musí vám býti vodítkem při rozhodování o mém návrhu. Bude třeba velké odvahy pro jeho provedení, ale tu jste ukázali právě smělým zasáhnutím v hospodářské řády Evropy. Proto s důvěrou teď před vás předstupuji.

Myšlenka je některým z vás již známa, ale pro většinu z nás, vážení přátelé, přec jen bude novinkou. Dovolte proto, abych ji vyložil a odůvodnil poněkud obšírněji. Budu hleděti, abych své vývody neprodloužil zbytečně.

Již zběžný pohled na dějiny lidstva ukazuje nezvratně, že vývoj lidstva se neubírá tak, jak by bylo možno očekávati při podmínkách, které dala lidstvu příroda. Je pravda, že vývoj ten šel celkem vzhůru. Ne sice pravidelně, spíše po vlnách, a byly i doby poklesu. Celkem však se lidstvo jistě stále povznáší.

Ale vzestup jeho je až příliš pomalý a nedostoupil zdaleka výše, které by si bylo přáti. Nesporně lidstvo vyspělo rozumově. Skvělého daru rozumu dobře využilo a vypěstovalo jej velmi zdárně. Naproti tomu však je zcela určito, že mravní svoje stránky lidstvo zanedbalo. Honosíme se nyní vysokou úrovní vzdělanostní, ale jak daleko jsme mravně od lidí dávných tisíciletí?

Znakem nízké mravní úrovně je boj. Zákon boje je nejprostší zásada, kterou od přírody je proniknut každý tvor. Ovládá jej zcela na prahu jeho vývoje, ale zůstává vždy v jeho duši. Ustupuje pouze do pozadí a to podle toho, jak jedinec nebo druh se povznesl nad původní svůj stav. Uplatnění zásady boje proto může býti měřítkem pro mravní úroveň tvorstva.

Posuzujeme nyní lidstvo podle toho měřítka! Odchýlil se člověk naší doby od prosté živočišné zásady boje o život? Naučil se člověk potlačovati své já, obětovati se pro druhé a spojiti se s nimi ke vzájemné součinnosti v opravdové družnosti? Všichni víte, že tomu tak není. Člověk je dál sobec, jako byl před miliony let, dále se rve i s bratrem o kus chleba, o kus místa na slunci. Je boj mezi jedinci, je boj mezi třídami i mezi národy.

Je patrno, že zlo není potlačeno v duši člověka. A z toho plyne vše, čím lidstvo trpí. Proto lidstvo dosud nedospělo k žádoucímu klidu, proto nenalezlo takového uspořádání svých věcí, jež by vyhovělo v každém směru.

Mám uváděti důkaz? Je třeba připomínati dlouhou řadu nekonečných bouří, jimiž procházelo lidstvo v posledních několika tisíciletích? Pamatujeme přec doby bouří uhelných, strašný zápas mezi Evropou a Čínou. Po staletích, která nikdy klidná nebyla, přišly nepokoje za Negara. Byly tiché doby, které přišly potom? A več vyvrcholily? Což jsme sami neprožili

zápasů posledních dnů – bouře před hrůzovládou Personovou a boje za Personovy vlády? Vše to zdaž není důkazem, že srdce lidstva něčím stůně?

A přece i v těchto dobách prozařuje velkost člověka. Jak skvěle nadaný tvor je člověk! Jak úžasná je síla jeho ducha, když člověk zasahuje do dalekých hvězdných prostorů a pohybem své chabé ruky řídí dráhy těles nebeských! Tam již lidstvo dospělo, ač ubírá se cestou ne zcela dobrou. Kam by se povzneslo, kdyby se vyvíjelo správným způsobem?

Co jsme viděli v osudových dnech lednových, všechny velké činy těchto dnů, na které lidstvo nikdy nezapomene, byly jen dílem jednotlivců, kteří se vysoko povznesli nad ostatní dav. Ale nebylo by možno, aby se všechno lidstvo vyšinulo na výši svých velkých jedinců? Pravda, byly by zas hvězdy, jež by oslnivým leskem planuly v mléčné dráze lidstva, mezi miliony jiných drobných jedinců. Ale tyto hlavy, vzešlé z vyspělého, tělesně i duchem dokonalého lidstva, vyšinuly by se ještě výše, tvořily by zázraky a povznesly by lidstvo nad hvězdy.

Toho podmínkou je ozdravění srdce lidstva. Ale k němu nedochází. Vidíme jen prostý, malicherný dav, oddaný požitkům nebo strachům přítomných chvílí, dav malátný, ovládaný nejnižšími pudy, bídně živořící se svými chorými dušemi. Vidíme nicotné půtky, bezohledné útoky, nízkou závist a dravou lakotu – u jedinců, kteří se hryžou, bijí v temných zákoutích soukromého života, u národů, které v mohutném zápolení, ale stejně nízkém, maří svoje síly navzájem a s neúprosnou pravidelností se proti sobě vrhají v děsných, ničivých válkách, jež pustoší srdce, vybíjejí národy a hanobí povrch země.

Kde je všeho toho příčina? A jak najíti odpomoc? S teskným srdcem pozoruji přítomnost. S bolestí jsem se nořil do dávných dob lidstva a s úzkostiplnými

obavami patřím budoucnosti v tvář. Syn tohoto lidstva – toužím po konečném jeho spasení, po jeho vykoupení z běd. A cítím, že najíti základ všech těchto strastí značí najíti i cestu k nápravě.

Myslím pak, že již jsem našel tento základ. Vidím jej zřetelně a viděli jej jiní dávno před námi. Jen vysloviti jej byl strach. A ještě větší strach byl vyvoditi z tohoto poznání důsledky.

Jsem tohoto strachu prost a budu mluviti nepokrytě: Neštěstím lidstva je volnost, ve které se lidstvo vyvíjí jako rod. Nedostatek pěstění lidského rodu je pramenem bídy, v níž se lidstvo utápí.

Není možno nechat volně se vyvíjet jakýkoliv druh, nemá-li druh tento zchátrat, upadnout. Je třeba vyššího zásahu do vývoje, je třeba vývoj říditi a upravovati. Děje se tak u všech druhů živočichů, u všech rostlin, moudrá příroda se o to postarala. Každý rostlinný i živočišný rod se stýká s jiným pravidelně v něčem vyšším, který – třeba nechtěje – má na něho vliv výchovný a zušlechťující. Každý živočich má buď nepřítele, který v něm budí všechno chabé, neschopné života, anebo má vykořisťovatele, který ve svém zájmu hledí a se stará, aby rod ten zkvétal. U mnohých druhů je člověk tímto vládcem, u jiných příroda našla jiný prostředek. Jsou dravé ryby, jsou draví ptáci, dravá zvířata i draví brouci. Dravci honí druhy přírodou jim dané v plen i na výchovu, zničí všechno, co je slabé, malátné, a zůstane, co je nejschopnější, nejlépe přírodou vyzbrojené. Zůstávají nejzdatnější jedinci, nejzdatnější nejen tělem, nýbrž také duchem, a ti dávají základ novému potomstvu, jež po nich dědí dobré vlastnosti. Tím se udržují rody v síle. Jest jejich štěstím, že zahyne, co je slabé a co by zas jen nedochůdčata a slabé tvory přivádělo na svět.

Jsou však živočichové, jež na svůj prospěch chová si a zvelebuje člověk. Uvědomte si, co péče člověk

věnoval na zušlechtění rodů, kterých potřebuje pro sebe! Jak důmyslně odstraňoval z chovu všechno slabé, vyhledával vynikající jedince, je svážel z nejrůznějších krajin, přizpůsoboval je, družil, připravoval pro ně nejvhodnější podmínky, aby vychoval si pokolení nejzdatnější. Člověk vypěstoval kdysi skvělé druhy koní, znamenité druhy skotu, bravu, uměle si choval ryby, ptáky.

Vše, čeho potřeboval a na čem měl zájem, všechno řídil ve vývoji; a je třeba zdůrazniti, že při chovu těchto zvířat člověk správně hleděl nejen na tělesné vlastnosti, ale že dbal také duševních předností u druhů, u kterých to bylo možno, na příklad u koní, a že se snažil i je vypěstiti, zušlechtiti.

Ale přihlédněme nyní k člověku a uvažujme, jakou cestou se bral jeho vývoj! Člověk je nejvyšším a nejmocnějším tvorem. Nemá druhu živočichů nad sebou, který by jej nutil vyvíjet se cestou správnou. A sám nestaral se dlouho nijak o svůj rozvoj, neřídil jej, by byl vskutku zdatný, silný, aby dospěl na výšiny, jež mu jinak byly přístupny.

Rod lidský dlouho ponechával plnou volnost všem svým členům. I docházelo k tomu, že ještě v dobách nedalekých měli děti šílenci, že nové tvory na svět přiváděli lidé neduživí a potomstvo těchto tvorů, ještě malátnější, sešlejší, se dále množilo a zvětšovalo řady lidí, zasvěcených předem časné smrti nebo předurčené k zločinu, Není tomu zrovna dávno, několik jen století, co lidstvo zasáhlo v této věci, ovšem pouze jednostranně. Byl učiněn pokus, který měl zlepšiti tělesné zdraví lidstva, když bylo zabráněno lidem, zatíženým některými nemocemi, přiváděti nové tvory na svět. Opatření jistě bylo prospěšné a mnoho se jím zlepšilo. Nepřízeň přírody v té době dolehla na lidstvo, odňavši mu teplo a světlo

sluneční, a lidstvo, přinucené žíti v nepřiměřeném prostředí, dál upadalo, třeba ne tak rychle.

To bylo vše, co lidstvo učinilo ku prospěchu svého rodu. Pokusilo se jen ozdraviti jeho tělo. Ale v hlavní věci nezasáhlo, zcela stranou ponechalo stránku duševní. A přec tady. v této věci, jsou závady největší. Člověk, jak dosud byl a jak i nyní jest, není tvorem dobrým. Zlo se uhnízdilo v lidských srdcích, zlo ovládlo duši člověka. A se staletími nezdvíhá se mravní úroveň člověka, zlo se šíří, rozrůstá se v srdci člověka.

A zde jsme u kořene lidské bídy. Proto lidstvo přes všechny své snahy bez úspěchu se pokouší o svůj vzestup. Dlouhá tisíciletí sní lidstvo o přeměně svého života, maluje si život spokojený, krásný, tuší možný ráj, v němž by žíti mohl člověk. Velcí duchové se rodí během věků a hlásají lidstvu lásku, svornost, ukazují cestu k novým, dokonalým řádům.

Proč vše ztroskotalo? Proč dál žije lidstvo v bídě, sváru, proč se brodí bahnem, slzami a krví? Zde je důvod – zlo je v krvi člověka a zla toho nikdo neomezil, lidstvo nechává mu volnou půdu, aby sílilo a mohutnělo.

A jsou marný všechny ušlechtilé snahy, všechny velké sny, jež lidstvo sní a velcí jeho duchové. Nové, lepší řády, nový, ušlechtilý život lidstva jest jen tehdy možný, když bude lidstvo mravné dokonalejší, když bude lepší. Nelze stavět ráje pro lidi, neb ráj je pro anděly. Dokonalá společnost, v níž bychom si byli všichni rovni, v níž bychom si byli bratry, kteří by si pomáhali, spolu cítili a dovedli se obětovat druhu druh, taková společnost předpokládá lidi dobré.

Ale lidé nejsou dobrými. A lidstvo je si tím samo vinno. Lidstvo podcenilo význam dědičnosti. Jsou lidé, v jichž duších je mnoho zla. Jsou lidé, kteří celý život plodili zlo a zlo šířili kolem sebe. Tito lidé dávali a dále

dávají zas dalším tvorům život, ale zas jen tvorům zlým. Neboť ze zla co zas může vzejít nežli zlo?

Tak zlo stále vzrůstá. A tomu je třeba udělati konec, má-li lidstvo spěti ke vznešeným cílům, po nichž touží. Je třeba zlo vypuditi z lidstva a učiniti lidstvo dobrým. Nepomůže k tomu výchova a vzdělání, jak se těšívalo kdys několik bloudů. Vzděláním se stává člověk schopnějším, ale není-li v jádře dobrým, zdokonalí se vzděláním jen jeho rozum, ale cit se nezušlechtí. A výsledek je potom, že člověk je nebezpečnějším pro lidské pokolení, nežli by byl býval bez vzdělání.

Je, zkrátka, třeba volit jinou cestu. Je nutno vymýtiti z lidstva samo zlo. To ovšem nejde jinak, nežli odstraněním lidí zlých.

Je třeba bezohledných zákroků. Zde musí lidstvo sáhnouti k týmž prostředkům, pomocí nichž hledělo se ozdraviti tělesně. Nesmí býti možno, aby člověk zlý dát ohrožoval lidstvo ve svém potomstvu, aby toto šířilo se dále a zlo v něm. Je však třeba býti důslednějším. Opatření, kterým lidstva snažilo se zapuditi choroby a vady tělesné, se celkem málo osvědčilo. Tento způsob byl by málo účinný. Zbývá pomoc jediná: Vyhlazení všech, v jichž duších dřímá jiskra zla a sklony k němu!

Hrozíte se při mých slovech? Neuvažujete však, co hrůzy dovede rozšířiti jeden člověk? Kolik bolesti a utrpení přinese a způsobí ne desítkám, ale třeba také milionům lidí? Odstranění takového člověka – pro něho bezbolestné – co ušetří bolu, muk a slz? Vzpomeňte jen, jaké dobrodiní by byl lidstvu způsobil, kdo by byl lidstvo zavčas zbavil Persona! Zda mohl by kdo nazvati čin tento zločinem?

Je třeba již jednou znemožniti všechno, co přináší utrpení, a to je zlo. Je čas dbáti celku, jeho prospěchu. Na místě nemůže být citlivost, jež by tady byla bezcitností vůči jiným.

A doba je vhodná k provedení činu. Lidstvo započíná nový oddíl života. Jako jednotlivci, tak i celí národové znovu budují svou budoucnost a vycházejí z nových, zcela jiných poměrů. A lidstva je při tom málo, teprve až v dobách příštích se lidstvo musí rozmnožiti, aby znovu naplnilo očištěnou, omlazenou zemi. Je tedy teď možno, potlačit zlo v zárodku. Je možno zabrániti, aby se dál nešířilo. Právě teď lze prosaditi, aby ti, co budou na svět přicházeti, přinášeli ve svých žilách pouze dobro, aby jejich mladé duše byly prosty zla.

To je velká myšlenka, zavésti velký pořádek. Snil jsem o něm dlouhá léta. Viděl jsem bouře, jež přijdou, tušil jsem též, že po nich nadejde doba přelomu. A s ní jedinečná příležitost, činem neskonalé důležitosti se postarati, aby ve světě vše konečně už jednou bylo v pořádku.

Pozoruji úžas ve vašich tvářích, vážení přátelé! Vidím vaše těžké rozpaky a chápu je. Ale přece doufám, že můj návrh přijmete, když jej dobře rozvážíte. Doufám, že zaplaším vaše všechny námitky, s nimiž ovšem počítám. Chci pouze dodati, že přednesu svůj návrh také Americe. Ale bude nutno, aby k činu dříve sáhla Evropa, v níž zlo, jak nikdo as nemůže popírati, daleko víc vybujelo nežli v pokročilé, pracovité a rozvážné Americe. Jsem však jist, že potom nebude váhati ani Amerika, použíti této velké doby, jistě jedinečné v historii lidstva.

Kroky přípravné jsem v Americe zahájil, ovšem bez udání cíle, k němuž směřuji. V těchto dnech se sešla v Starém Washingtonu zvláštní komise, jež, ovšem v důvěrnosti prozkoumat má velký objev, související s mým návrhem. Je to vynález můj a mého druha Clarcka. Musím se o něm zmíniti i vám, protože je předpokladem mého návrhu. Neboť má myšlenka potřebuje, aby bylo možno přesně zjistiti o každém

jednotlivci, jaké sklony v jeho duši dřímají, je-li jeho základ dobrý, nebo nakloněný ke zlému.

Jste zase překvapeni. A přec je věc jednoduchá. Vy víte, že již v dobách hodně dávných byly nalezeny způsoby, jak zjistiti náchylnost k nemocím všeho druhu u jednotlivých lidí. Vše je dáno tělem, ve složení krve, mozku, v jeho jakosti a spořádání buněk jsou nesporně obsaženy všechny tělesné i duševní vlastnosti, hodnoty a jakosti každého člověka a jeho sklony. Je v nich dán i osud jednotlivce a též osud jeho potomků.

K tomu jádru nutno proniknouti, když chceme znáti zcela spolehlivé vnitřní jakost člověka. Není možno o ní souditi jen z činu. Jsou lidé, kteří se dlouho přetvařují, mnozí páchají zlo v skrytu, utajení před světem. Jsou i lidé, kteří vyhnuli se činům zlým buď ze strachu, nebo prostě proto, že neměli ke zlu příležitost, že zla páchati nemohli. Takovíto skrytí nositelé zla by ve svých dětech dále šili nákazu, kdyby jiné cesty nebylo, jak odhaliti jejich nitro.

Tuto cestu nyní máme, dává nám ji objev můj a Clarckův. Jsme přesvědčeni, že jím dáme lidstvu dar nesmírné ceny. A očekáváme, že ho lidstvo použije k provedení návrhu, jejž jsem vám právě předložil.

Shrnuji jej zcela stručně:

Uchopte se mého vynálezu. Zkoušejte jím nitro lidí, bez rozdílu všech. Rozdělíte lidstvo na dva tábory. Na dobré a na zlé. Dejte dobrým možnost rozvoje, zahlaďte zlé s tváře země! Odstraňte tak z lidstva zlo! A utvořte z dobrých novou, čistou lidskou společnost, schopnou vytvořiti ráj na této zemi, naplniti dávné sny o štěstí, jež lidstvo až dosud marně snilo v dlouhých řadách staletí! Máte jedinečnou příležitost, jaké jindy nebude. Máte ovšem velkou zodpovědnost. Ale také cíl, jenž hoden odvahy. Ukažte se velkými v čas pravý a neváhejte! Jednejte!“

Tak domluvil dr. Allrighton. A v němém úžasu, jako ztrnulí, seděli posluchači.

LV.

Konečně se ohromné shromáždění pohnulo. Povstával muž, aby odpověděl Američanovi:

„Vážení přátelé!“ ujal se slova doktor Bukov, když mu byl president Habr pokynul. „Bez dlouhých úvodů si dovolím pronésti svůj názor o návrhu pana doktora Allrightona. Řeknu milerád, že hluboce si vážím pana doktora, že mu jako všichni zde jsem vděčen ze srdce za služby, které nám prokázal v době nedávné, na konci vlády Personovy. Nemůžeme nikdy zapomenouti přispění tohoto váženého muže, syna spřátelené, milé naší Ameriky.

Ale pokud jde teď o věc, kterou navrhuje, nemůže nám úcta k panu doktorovi zabrániti, abychom se nestavěli proti němu po bok pravdě. Proto neváhám ni na okamžik prohlásiti, že právě přednesený jeho návrh považuji za naprosto nepřijatelný, dokonce za věc, kterou nutno bezohledně odmítnouti.

Řeknu také zcela stručně svoje důvody, myslím, že v té věci není třeba mnoho slov. Vidím ostatně i na tvářích všech přítomných jen nepokrytý odpor proti právě přednesenému návrhu. Zcela přirozeně, neboť navrhovaná věc nesouhlasí s lidským citem.

Oč jde vlastně? Jde o vybití velké části lidstva. Kdo dá k tomu souhlas? I kdyby byly zcela nevývratně správné všechny důvody, jež pronesl pan dr. Allrighton, rád bych viděl člověka, jenž by pro tento návrh zdvihl ruku.

Zabíjet se příčí lidské duši. I kat má soucit s odsouzencem a jen s těžkým přemáháním provádí svůj hrozný úkol. Ale při tom běží jen o život jednotlivce a

zároveň o člověka, který usvědčen byl ze zločinu. Máme my zde pouhým pokynem své ruky odsouditi k smrti lidí tisíce? A jakých lidí? Těch, o kterých prohlásí nám zkoušky pana doktora a jeho spolupracovníka pana Clarcka, že prý nejsou v jádře dobří. Ne, že provedli již zločin nějaký, pouze, že by bylo možno, by jej provedli, snad dokonce až ve svých potomcích! Z toho důvodu je možno potrestati smrtí někoho? Snad smrtí pouze bezbolestnou, jak pan doktor naznačil, ale co to mění na věci?

A k tomu bychom měli přikročiti v době, kdy se rozevírá lidstvu nový život, kdy je třeba nespočetných rukou i hlav k dílu, k práci za obnovu světa? Každé ruky bude zapotřebí v letech příštích, každá hlava bude drahocennou. Budeme se modlit za to, aby lidstva přibývalo, aby se nám množilo a rostlo pokud možno nejrychleji – je snad možno v této době lidstvo na polovic nebo aspoň z velké části vyhubiti?

Neuplatňoval bych ani, že pan doktor Allrighton je Američan a že by snad bylo lépe, kdyby s takovouto očistou to zkusil ve své vlastní zemi. Pan doktor má ovšem důvod, že je mravní stav nás v Evropě horší a že je u nás spíše třeba zakročení. Ale nedalo by se snad namítnouti, že by v Americe tedy bylo toto zakročení snazší, protože by nevyžadovalo tak velikých obětí. My pak bychom uviděli výsledky a mohli bychom bezpečněji učiniti rozhodnutí, zde v Evropě tedy dalekosáhlejší.

Ale toho nechme! Jděme k jádru věci! Vše, co dr. Allrighton nám tvrdí a co zamýšlí, je podepřeno o domněnku, že jsou jedni lidé dobří a jiní zase že jsou špatní. Ze zla v duši člověka vysvětluje nám pan dr. Allrighton, že plyne všechna bída, ve které se lidstvo topí.

Uznám rád a uznati to musí každý, že je v lidských srdcích mnoho zla. A nepopírám, že je v tom příčina,

proč se lidstvo stále potácí jen ve zmatku a proč dosud nedospělo vytoužených cílů. Ale zdali pak je vskutku rozděleno zlo tak, jak nám tvrdí dr. Allrighton?

Pan doktor a jeho spolupracovník pan Clarck jsou o tom přesvědčeni. Dokázali si to zkouškami, při nichž srovnávali si na jedné straně lidí dobré a na druhé straně lidi zlé. Zkoušeli je a vynašli způsob, jak se pozná, kdo je dobrý a kdo zlý.

Rozumějte dobře, přátelé! Hledali způsob, jak seznati lidi dobré, ale před tím už si lidi rozdělili na dobré a na zlé. Ale což jestliže se mýlili? Není možno, že vyšli z nesprávných předpokladů? Kde je důkaz, že tomu tak není?

Naši američtí přátelé prý našli znaky, podle kterých se lidstvo rozpadává na dvě skupiny. Táži se však, máme vskutku zaručeno, že ty skupiny jsou skupina zlých lidí a skupina lidí dobrých? Není také možno, že se došlo k rozdělení lidstva podle zcela jiných vlastností?

Věc je příliš vážná. Rozhodně by bylo nutno, aby nám oba páni ukázali ty své vzory dobra a zase zla, abychom mohli přezkoušeti tyto jejich vlastnosti. Rád bych také počkal delší dobu, abych viděl, jak vše půjde dále, zejména zda lidé, označení za dobré, si nárok na to označení vskutku stále zachovají.

Pokud pak jde o zlé lidi, jistě vycházel pan dr. Allrighton od špatných činů lidí a od činů jejich předků. Nemám proti tomu nic. Pan doktor se zmínil, že se podceňují vlivy dědičnosti. Možná, ale myslím, že ani při jeho pokusech věc nebyla až do důsledků promyšlena. Neboť člověk nedědí vlastnosti pouze po svých rodičích, přecházejí na nás od předkův a často hodně vzdálených. Často lidé zcela dobří přivádějí na svět děti, plné sklonů zlých. A opačně zas někdy děti špatných rodičů jsou lidmi zcela řádnými. Bylo by tedy nutno, vésti pátrání i po několik pokolení zpátky. Má

však tuto možnost dr. Allrighton? A co bude, jestliže se mezi lidi, které zkoušel, označiv je za dobré, dostal někdo, jenž měl předky, kteří byli skrytými nosiči zla? Poznala takový případ jeho zkušební metoda? Ale nebylo-li této náhody, má pan doktor jisto, že jeho zkušební způsob odhalí i takového zakrytého nositele zla? A není-li této jistoty, je-li přece možno, aby takový jedinec, třeba jediný jen, uklouzl při zkoušce pana doktora, má vůbec celá věc smysl? A je možno na ní stavěti tak strašné, dalekosáhlé důsledky?

Nevěřím, že by vůbec bylo možno podniknouti pokus jen zdaleka podobný. Ale přeje-li si dr. Allrighton, aby jeho myšlenka se brala vážně, ať ji podrobuje dlouhým zkouškám. Pan doktor tvrdí, že našel způsob, jak poznati lidi dobré. Pan doktor mi musí prominouti – tomu nevěřím.

Ale budiž! Najděte si tedy tyto dobré lidi, pane doktore! Oddělte je od ostatních, utvořte z nich město, nebo stát – založte ten zemský ráj! A pozorujte jej, my všichni budeme pozorovati jej s vámi. Uvidíme jeho zdar, věříte nám snad, že bychom si ho přáli horoucně. A až se osvědčí lety to, co tvrdíte, až bude nezvratně potvrzena vaše myšlenka a vynález váš, pak se uvidí. A pak se jinak bude moci přikročiti k opatřením jakýmkoli.

Já mám jiný názor o věci. Je veliký omyl ve vašich slovech, pane doktore Allrightone, že vše je dáno tělem. Ne, je něco víc než pouhé tělo, věřím v to a nejsem sám. Nám nepostačí, že jste zlo neb dobro hledal v krvi člověka, ve složení buněk a v jich spořádání. Pro nás byste musil také zkoušet duše lidí, ale to jste neučinil, vím, protože jste nemohl.

Kdyby to však bylo možno, přišel byste, myslím, k jiným výsledkům. Přesvědčil byste se, že je správný názor můj, že totiž není lidí ryze dobrých, jako není

lidí ryze zlých. Celý hlavní předpoklad, na kterém stojí celá vaše myšlenka, promiňte, není správný.

Zlo je v každé duši, jako je v každé duši dobro. Obě stránky se spojují v duši člověka. Každého bez rozdílu. Snad převládá u jednoho ta, u druhého ona. Je možno jednu potlačiti, nelze jí však udusiti docela.

A je třeba voliti si zcela jinou cestu k osvobození člověka. Je dobře již, když někdo hledá cesty podobné. Jen tím způsobem se lidstvo přehlíží k cíli, když se bude o to snažiti. Řekl jsem však, že se přiblíží. Ale nedospěje k němu nikdy.

Jste z velkých duchů, pane doktore! Chápeme plně pohnutky, jež vedly k vašim návrhům. Cítíme celou duší, že míříte k ušlechtilým cílům.

Rozuměl jsem dobře vašim slovům: „Nelze stavět ráje pro lidi, neb ráj je pro anděly.“ V prvé části této věty je váš cíl – rád byste viděl lidstvo spokojené, šťastné. Kdo by nesouhlasil s vámi? A lze pochopit i krutost navržených prostředků, vždyť selhalo až dosud vše, co člověk v tomto směru podnikl!

Ale, bohužel, jste naznačil až příliš správně osud svého návrhu a to druhou částí svojí věty: – ráj je pro anděly.“ Nuže, lidé nikdy nestanou se anděli, vždycky budou pouze lidmi. A proto nikdy neuvidí touženého ráje, o němž sní už tolik tisíc let.

Máte pravdu, že je toho vinno zlo, jež plní lidská srdce. Rád byste je odstranil. My s vámi. Ale snaha ta je marná, neboť zlo je součást člověka. Chcete-li je odstraniti, musil byste zhubit člověka.

To jest cesta jediná. Radíte-li k této – souhlasím.“

Doktor Bukov domluvil a bouřlivý souhlas vpadl v jeho slova.

LVI.

„Nebylo by ani třeba po slovech doktora Buková mluviti proti návrhu pana doktora Allrightona,“ promluvil inženýr Sibirjak, přihlásiv se k slovu za neutuchajícího tleskotu shromáždění, „ale ujímám se slova přec. Snad hlavně proto, aby nezůstalo na příteli Bukovovi, že jen on byl příčinou a původcem zamítnutí tak významného návrhu.

A přiznejme si, jde o myšlenku vskutku velikou. Ozdraviti duši lidstva! A umožniti tak konečně jeho štěstí! Kdo by nezaváhal v této věci? Tolik tisíc let se lidstvo snaží dojít klidu, zaříditi život svůj tím způsobem, aby naše země zase byla rájem. Marné bylo všechno úsilí. Tu však náhle ukazuje se cesta, zcela nová a prý bezpečná. A skutečně se na první pohled zdá, že mohla by být úspěšnou.

Řekněme však spíše – zdálo! Již první letmý rozbor návrhu pana doktora Allrightona otřese vážně tímto návrhem. A po řeči Bukovově není mezi námi jistě nikoho, kdo by s návrhem pana doktora Allrightona souhlasil.

Pan dr. Bukov správně otřásl podkladem návrhu sama, dokazuje, že nelze lidi rozděliti na dobré a na zlé, zlo i dobro že je v každém člověku. A to dokazuje naše denní zkušenost. Vskutku, kolik je případů, že člověk, léta bezúhonný, najednou se dopustí zločinu. Překvapujícího. Pan dr. Allrighton řekne: „Přetvařoval se, dobro předstíral.“ Dejme tomu, ale vezměme opak! Často zvrhlý člověk vykoná najednou velice ušlechtilý čin. Také předstírá? Ale co? Ušlechtilost? Ale proč? Aby se zdál dobrým? Možná, ale není již v tom zálesk dobra? V duši zlé.

Tím jsme u toho, co řekl dr. Bukov. Není absolutního dobra. Praviť i Písmo: I spravedlivý zhřeší denně sedmkrát. Ale není také absolutního zla. A tím padají všechny naděje, že by stav lidstva mohl býti zlepšen způsobem, jejž navrhuje dr. Allrighton.

Jest však možno uvésti ještě jiné důvody proti navrhovanému pokusu. Ať vykládá pan dr. Allrighton jakkoli, že s věcí by se mělo započíti v Evropě. Evropa není celý svět a člověk žije také v jiných světa dílech. Co navrhuje pan doktor Allrighton, se týká celého lidstva a my zde, zástupci Evropy, ani nejsme oprávněni o tom rozhodovati. Nemůžeme rozhodnouti bez Ameriky. A nesmíme rozhodnouti bez Číny.

A zde jsme u bodu, kterého nelze podceňovati. Jak by se stavěli k věci žlutí? Bude se jednati s nimi? Je vůbec možno s nimi jednati? A je vůbec myslitelno, že by přistoupili na něco takového? Co se vůbec děje v Číně? Nemáme o tom potuchy, Čína se úplně uzavřela po přestěhování do starých sídel a, snad se bojíc trestu za zločinný útok, podniknutý právě při přechodu Manoniny hvězdy, zbrojí podle všeho k válce.

Nelze tedy počítat s účastí Číny při pokusu pana dr. Allrightona. Naopak se musí naše Evropa zas připraviti k boji. Amerika, opatrná jako vždycky, připravuje ke své bezpečnosti novou, zdokonalenou elektrickou závoru. To činí Amerika, jež je oddělena od Asie širým Tichým oceánem. Co má dělat Evropa, která tvoří s asijskou pevninou jeden celek?“

Teprve dnes tady a velmi důvěrně jste slyšeli věc, jež vámi všemi otřásla. Po divoké bouři pod Vídní se našly poblíže Dunaje trosky letadla, jež zřejmě bylo cizí. Bylo nejen poškozeno, ale bylo úmyslně rozbito, aby se nedal poznat jeho původ. Zničili ji zřejmě jeho řidiči. A pravděpodobně se potom vrhli do Dunaje, aby dobrovolnou smrtí zamezili prozrazení této vyzvědačské činnosti. Přece však jim něco uniklo – na nepatrné kovové součásti letadla se našel malý znak – čínský drak!

Ale kolik přeletělo takových letadel nad Evropou? A hlavně – proč? Nestojíme podle toho před novým

zápasem s Čínou? Zdá se tak. Ale je rozumným, za takových poměrů své síly oslabovati? A kdo nám při tom ručí, že nás pokus doktora Allrightona nezbaví právě lidí odvážných a pro boj nejschopnějších?

Před malou chvílí v tomto shromáždění bylo usneseno pověřiti novou všeevropskou vládu velkým úkolem: Uvážiti poměr bílých lidí k Číně, dorozuměti se v této věci s Amerikou a pak učiniti všechno, čeho třeba pro bezpečí Evropy a bílých lidí všech. Je tedy doba příliš vážná a rozhodně zcela nevhodná pro pokusy, jež navrhuje doktor Allrighton.

Je třeba vůbec velké opatrnosti při věcech toho druhu. Jde tu o činy, jichž nelze odčiniti, když se jednou provedly. Statisíce lidí možno usmrtit, ale nevzkřísíte jediného z nich. A je dobrým pravidlem být obezřetným při věcech, jež provésti lze pouze jednou.

Odvážili bychom se ovšem všeho, kdybychom mohli pevně počítati s dobrým výsledkem. Nerozpakujeme se dáti mnoho v sázku. A kdyby bylo od nás žádáno, abychom dali v sázku svoje životy, že snad tím lidstvu prospějeme, učinili bychom tak bez váhání.

Žádá se však od nás, bychom v oběť nejistotě dali cizí životy. Ale toho, pane doktore Allrightone, neuděláme, protože udělati nemůžeme a nesmí –“

V propuknuvší bouři souhlasu zanikl konec posledního slova inženýra Sibirjaka.

LVII.

Přemožen trpkostí sestupoval doktor Allrighton s řečniště, když byl jeho návrh po řeči Bukovově a Sibirjakově jednomyslně a přímo rozhořčeně odmítnut. Bled odcházel, sotva si všímaje konejšivých slov, jež hovořil k němu prefekt Habr a jež ovšem skoro zanikala za rozruchu mezi přítomnými.

Zastavil se nerozhodně, nevěda, zda má se vrátiti na svoje čestné místo, nebo odejíti. Ale nezdržel se, obrátil se k Habroví, pak na shromáždění a zdvíhaje výhružně ruku, zvolal:

„Chybili jste! Chybili jste! Uvidíte!“

Obrátil se pak náhle k východu ze síně. Pokročil – však všichni ztrnulí. Zarazil se najednou v kroku, uvázl – Jakoby na skleněnou stěnu narazil – Viděli ho, jak couvl zmaten, napřáhl ruce před sebe. Ale ruce nenašly již odporu, Allrighton vykročil. A spěšně odcházel ze síně.

Prefekt Habr se obrátil k Longinovi. Prosil ho, aby převzal předsednictví schůze, že se podívá po doktoru Allrightonovi a pokusí se uklidniti jeho rozčilení. Longine s úsměvem a zřejmě rád předsednictví přejal, Habr vyšel za doktorem Allrightonem.

Dostihl ho v předsíni a uchopiv jej pod ramenem usedl s ním k stolu u okna. Dr. Allrighton ho následoval povolně, ale ihned počal hovor o svém odmítnutém návrhu.

„Jaká škoda!“ zvolal. „Propásti takovou příležitost, dobu takhle výhodnou!“

„Ovšem,“ konejšil ho Habr, „ale s druhé strany –“

„Ne, ne!“ trval Američan na svém. „Lidstvo započíná novou dobu života, je ztenčeno a konečně již z části zbavilo se živlů pochybných, neboť projevily svoje sklony v hrůzách při přechodu Manoniny hvězdy a zločiny ihned odpykaly. Šlo by stejně pouze o zbytky –“

„Přec by byly velké oběti,“ namítl Habr.

„Ale vyvážil by je zisk, mnohokráte!“ trval na svém dr. Allrighton. „Pak by bylo možno rázně pracovati k blahu lidstva, potom by byl možný ráj!“

„Ale má-li pravdu doktor Bukov, že zlo kotví v duši člověka i nejlepšího?“ otázal se Habr.

„Má ji, ano,“ odpověděl Američan hněvivě, „zvláště, pokud mluvil o sobě! On je dobrým dokladem, znám dobře úlohu, jakou hrál s Ernou Rosenovou. Jen proto se bojí mého návrhu, o sebe se bojí. Proto postavil se tak ostře proti mojí myšlence a odpravil ji.“

„Snad jste příliš přísný, pane doktore!“ rozvážně odporoval Habr Allrightonovi. „Doktor Bukov není člověk zlý, má vady, ale kdo jsme bez nich? A v tom měl pravdu – Ostatně nerozhodl sám.“

„Ale přispěl nejvíc k rozhodnutí. Nezapomenu mu toho!“ zdvihl doktor ruku výhružně.

„Je vskutku třeba,“ vykládal Habr mírně, „aby lidstvo rostlo. Všechno bují kolem nás a má se k životu, lidstvo však stojí na troskách své kultury, je ochuzeno, slabo. Zatím příroda se rozhýřila svými dary, bude vskutku třeba mnohé práce, aby člověk nepodlehl tvorům ostatním, aby se udržel a využil všech možností, jež nyní život skýtá.“

„A proto ať bují a ať se množí!“ zvolal dr. Allrighton posměšně. „Je zcela jedno, co nám vzroste, třeba lány plevele! Bude to patrně lepší, nežli míti řadu záhonů vybraných, zdravých, s ušlechtilou sadbou!“

„Která by snad neobstála!“ podotkl Habr vážně.

„Dobré její vlastnosti by jistě byly na ochranu –“

„Dobrota je sama sebou slabou záštitou,“ podotkl Habr. „A je vůbec otázka, čím lidstvo vyniklo a nade všechny tvory se vyšinulo, zda to byly právě dobré vlastnosti ve smyslu vašem –“

„Ne, ale dobývačnost, panovačnost, rvavost, nenasytná snaha po zisku a po úspěchu, sobectví to bylo,“ mluvil doktor rozníceně, „které lidstvo povznesly –“

„Snad máte víc pravdy, nežli byste sám rád věřil,“ pokrčil Habr rameny.

„Mám,“ povstal dr. Allrighton a mluvil stále vášnivěji, „a mám také pravdu, že je lidstvo šťastno v

tomto vzestupu, že žije ve svornosti, v lásce, že se nevraždí, a nevydírá, v krvi nebrodí a v slzách, od staletí ke staletý, takže již nemá stopy naděje na život lepší, protože se nedovede odloučiti od zlých živlů ve svém středu, nedovede potlačiti zlo a rázem stisknouti mu šíji –“

Také Habr povstal. Pevně se podíval na doktora Allrightona a pravil k němu: „Snad máte pravdu, pane doktore! Ale máme pravdu také my, že nelze potlačiti zlo zase jen zlem. Ze zla pojde zase zlo a nikdy dobro. Slyšel jste již důvody, věc ostatně je rozhodnuta, nedá se nic dělati. Je se třeba podrobiti.“

„Podrobiti?“ vybuchl náhle doktor Allrighton. „Ne!“ Povstal a vzpřímil se proti Habrovi.

„Pane prefekte, zde prohlašuji: Nepodrobím se. A půjdu po svém. Budu pracovati –“

„Pane doktore!“ promluvil Habr přísně. „Vy se podrobíte usnesení zastupitelstva Evropských států.“

„Pane prefekte – ne! Nepodrobím!“ odpověděl prudce dr. Allrighton.

„Nepodrobíte se?“ ptal se Habr znovu.

„Nepodrobím!“ zněla tvrdošíjná odpověď.

„Pak, pane doktore Allrightone –“

„Pak?“ zeptal se Američan posměšně.

„Jste mým vězněm, pane doktore!“ prohlásil Habr.

„Já – vězněm?“ vybuchl dr. Allrighton a pokročil ostře proti Habrovi.

Habr stiskl tlačítko elektrického vedení na svém stole. Po obou stranách místnosti se rozletěly dveře a vkročili ozbrojenci. Zděšen ohlédl se dr. Allrighton, pak stanul bezradně.

Zděšen ohlédl se Dr. Allrighton.

Okamžik bylo ticho a uprostřed mlčelivých strážců stáli proti sobě prefekt Habr a doktor Allrighton.

„Nuže?“ otázal se Habr pevně.

Dr. Allrighton pokrčil rameny. „Jak dlouho mne budete věznit?“ zeptal se chmurně.

„Dokud nedáte mi čestným slovem slib –“

„Jaký slib?“

Habr pokynul ozbrojencům a ti beze slova se vzdálili. Dveře za nimi zapadly a zase stáli proti sobě prefekt Habr s Allrightonem.

„Nechci zcela znemožniti vaše snahy, pane doktore," prohlásil Habr. „Vím, že vaše myšlenka není bez podkladu, nepodceňuji i práce, které podnikáte se svými pomocníky. Ale prosím vás, abyste mi slíbil, že při svých podnicích nedopustíte nic, co by se nedalo odčiniti."

„Co by se nedalo odčiniti?" zarazil se dr. Allrighton. „Ale to –"

„To je bez podmínky, pane doktore!" řekl Habr pevně. „Je to i pro vaše svědomí –" A podával pravici Američanu.

„Je nutno?" zaváhal ještě dr. Allrighton.

„Bezpodmínečně," byla pevná odpověď.

„Slibuji tedy, svým slovem," prohlásil dr. Allrighton a uchopil se Habrovy ruky.

„Děkuji vám vřele, pane doktore!" tiskl Habr jeho pravici. „Jste volný, a promiňte způsobu mého zakročení. Byl nutný i ve vašem zájmu."

„Snad," řekl dr. Allrighton sklesle. „Mé záměry ovšem – Nyní zbývá jen –"

„To, co jsem vám navrhoval ke konci," promluvil Habr vřeleji. „Nechtějte zlo vyrvat z duše člověka jen odstraněním lidí zlých, je to těžké, ne-li nemožné a nebezpečné snadným sestoupením k nespravedlnosti. Oberte si úkol stejný, ale pokračujte s druhé strany, podporujte dobro, pěstěte je v srdcích lidských, ochraňujte! Je to velký úkol, vznešený –"

„A výsledek?" tázal se dr. Allrighton.

„Snad pomalejší, ale bude stejný, možná dokonce, že bezpečnější," odpověděl Habr. Pozdvihl však hlavu, viděl, že se nebe zachmuřilo, že je v síni polotemno. Obraceje se k návratu do poradní síně podával doktoru Allrightonovi pravici se slovy:

„Rozhodně bude spokojenější duše, jež ho dosáhne, ale neotřesena zůstane obavami, že snad křivdila a snad kamsi bezvýsledně rozhodila bol.“

„Jste dobrý člověk, pane prefekte!“ promluvil Američan pohnutě.

„Jste jím i vy,“ odvětil Habr.

„Ne, mýlíte se,“ odpíral trpce dr. Allrighton.

Habr se mírně usmál na něho. Trhl však sebou, hlučné volání a potlesk ozvaly se ze síně. „Nuže,“ napřáhl pravici k doktorovi, „slíbíte mi, že se zachováte podle mojí rady?“

Dr. Allrighton zaváhal. Cosi divného mu přeletělo tváří. Hněď však řekl, podávaje ruku Habrovi, však trochu záhadně:

„Budu činiti, co jste mi navrhoval.“

„Výborně! A dík vám, vřelý dík!“ s rozjasněnou tváří tiskl Habr ruku Allrightonovu.

Ale dveře síně poradní se právě rozletěly. Mocný hlahol zalehl z nich sem, utichl však naráz. Ve dveřích se objevil pařížský prefekt Longine a kynul Habrovi.

Překvapen vcházel Habr. Zaražen stanul, vida shromáždění tiché, stojící v poradní síni, zahalené v pološero.

„Pane presidente, prosím!“ kynul mu Longine uctivě.

„Dovolte, abych vám oznámil výsledek volby presidenta Spojených států evropských, jež právě byla provedena!“

„Prosím však,“ obrátil se Longine, „aby byla rozsvícena světla dvorany.

Zvenku zadul vichr, zhluboka zahřmělo. Kdosi uvedl v pohyb zavírací zařízení oken, rázem všechna okna v pohybu a zavírají se.

A tu se stalo – Podivný sípavý zvuk se ozval od stolu. S tří knih, jež ležely na rohu stolu, vrchní náhle, čímsi sražena, obloukem padla k zemi. A hle – slabé

zelenavé světlo se mihlo přes Longina a Habra směrem k oknu.

Uděšeně všichni vzkřikli. Světla v tom vzplanula, zelený zjev zmizel.

Ale prudký úder – okno se tříští vyraženo – silou obrovskou se rozletělo sklo i dřevo příček – zvoní střepiny – Sivá záře blesku šlehla po oknech a zhasla. V okně zeje vyražený otvor.

Teprv nyní vydechli. A jediná otázka letí od úst k ústům:

„Co to bylo?“

Konec prvého dílu.